

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

JOSEPH CONRAD

ÜÇ DENİZ ÖYKÜSÜ

KLASİKLER

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN

AYÇA SABUNCIOĞLU

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranney.org>

Can Yayınları: 1856

Three Sea Stories, Joseph Conrad

© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2010

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Kapak resmi: © iStockphoto.com / Stanislav Pobytov

1. basım: 2010

2. basım: Nisan 2010

Bu kitabın 2. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Seçkin Selvi

Kapak tasarımı: Erkal Yavi

Kapak düzeni: Semih Özcan

Dizgi: Gelengül Çakır

Düzeltili: Füsün Güler

Kapak baskı: Çetin Ofset

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-1124-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 252 59 88 252 59 89 Fax: 252 72 33

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

JOSEPH CONRAD

ÜÇ DENİZ

ÖYKÜSÜ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
AYÇA SABUNCUOĞLU

CAN YAYINLARI

Joseph Conrad (asıl adı Jozef Teodor Konrad Korzeniowski), 1857'de Berdiçev, Polonya'da doğdu. Krakov'da okula başladıysa da çok geçmeden okuldan sıkılarak Marsilya'ya gitmek üzere yola çıktı. Yolcu olarak başladığı deniz serüveni miçolukla devam etti ve Singapur'a giden bir gemiye yazıldı. Sonra İngiliz vatandaşı oldu, kaptan olarak Asya ve Afrika'ya giden gemilerde çalıştı. Bu yolculuklarda tanıdığı denizciler yapıtlarındaki karakterlere esin kaynağı oldu. Birinci Dünya Savaşı patlak verince Krakov'a, ardından Avusturya'ya gitti. İngiltere'ye döndüğünde savaşta görev alamayacak kadar yaşlı ve hastaydı. Savaşın deniz cephesiyle ilgili yazılar yazdı. 1924'te Canterbury, İngiltere'de öldü. Romanları: *The Inheritors* (1901; Mirasçılar), *Romance* (1903; Aşk Öyküsü), *Nostromo* (1904; *Nostromo*), *The Secret Agent* (1907; Gizli Ajan), *Under Western Eyes* (1911; Batı Gözüyle), *The Arrow of Gold* (1919; Altın Ok), *The Rescue* (1920; Kurtarma), *The Rover* (1923; Korsan), *The Nature of a Crime* (1924; Bir Suçun Niteliği). Öyküleri: *Tales of Unrest* (1898; Kargaşa Öyküleri), *Heart of Darkness* (1902; *Karanlığın Yüreği*), *A Set of Six* (1908; Altı Kişilik Grup), *Twixt Land and Sea* (1912; Denizle Kara Arasında). Anı-deneme: *The Mirror of the Sea, Memories and Impressions* (1906; Denize Tutulan Ayna: Anılar ve İzlenimler), *Notes on my Books* (1921; Kitaplarım Üzerine Notlar), *Last Essays* (1926; Son Denemeler).

Ayça Sabuncuoğlu, 1972'de İstanbul'da doğdu. Avusturya Lisesi'ni ve Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Reklam yazarlığı ve kitap editörlüğü yaptı. Bazı çevirileri: *Satranç* (Stefan Zweig), *Dokuz Buçukta Bilar-do* (Heinrich Böll), *Umut Tarlaları* (José Saramago), *Birbiri-miz Olmadan* (Martin Walser), *Aşkın Üç Harfi* (Nial Williams), *Gözbağının Ardında* (Siri Hustvedt).

R.B. Cunninghame Graham'a

İÇİNDEKİLER

.....
Tayfun 11

.....
Falk 97

.....
Gölge Hattı 179

Nan-Shan buharlı gemisinin kaptanı MacWhirr'in öyle bir fizyonomisi vardı ki, dış görünüşü zekâsının tam karşılığıydı: Kararlılık ya da aptallıkla ilgili belirgin özellikler ortaya koymuyordu; göze çarpan herhangi bir özelliği bile yoktu; sıradan, duyarsız ve durgundu.

Zaman zaman yüz ifadesinin çağrıştırdığı söylenebilecek tek şey utangaçlıktı; çünkü kıyıdaki ticari bürolarda, yanık teniyle hafifçe gülümseyerek, gözlerini yere dikmiş halde otururdu. Gözlerini kaldırdığında, dosdoğru baktıkları ve mavi renkte oldukları fark edilirdi. Saçları sarı ve çok ince telliydi, kafatasının kel kubbesini yumuşacık ipek gibi bir yığın halinde bir şakaktan öbürüne sarardı. Yüzünün kılları ise, tam tersine, parlak kızıla çalar, dudak hattında

kısa kesilmiş bir bakır teli andırırdı; öte yandan, ne kadar sinekkaydı tıraş ederse etsin, başını oynattığında alev gibi metalik ışıltılar yanaklarının yüzeyini yalardı. Ortalama boyun pek altında değildi, biraz yuvarlak omuzluydu ve kollarıyla bacakları o kadar sağlam yapılydı ki, giysileri her zaman onlara birazcık dar geliyor gibi görünürdü. Enlem farkının sonuçlarını kavrayamıyormuşçasına, kahverengi bir melon şapka takar, kahverengiye çalan yelekli bir takım elbise ve kaba siyah botlar giyerdi. Bu liman kılığı onun tıknaz yapısına katı ve inceliksiz bir şıklık havası verirdi. İnce, gümüş bir saat zinciri ilmi atılarak yelegine tutturulmuştu ve en iyi kalite, ama genellikle sarılıp bağlanmamış zarif bir şemsiyeyi güçlü, kıllı yumruğuyla sımsıkı kavramadan asla gemisini terk edip kıyıya çıkmazdı. Lombar ağzına kadar kaptanına eşlik eden ikinci kaptan genç Jukes bazen, büyük bir nezaketle, “İzin verin, efendim,” deme cüretini gösterirdi – ve şemsiyeye saygıyla yaklaşarak çubuğu kaldırır, katları silkeler, çabucak güzelce sarıp bağlar ve geri verirdi; bu gösteriyi öyle azametli ciddiyet dolu bir yüzle sergilerdi ki, kaporta penceresinin orada sabah purosunu içen baş çarkçı Bay Solomon Rout gülümsediğini gizlemek için başını çevirirdi. “Ah! Evet! Lanet şemsiye... Teşekkürler, Jukes, teşekkürler,” diye mırıldanırdı Kaptan MacWhirr içtenlikle, başını kaldırıp bakmadan.

Günbegün onu idare etmeye ancak yeten, daha fazla olmayan hayal gücüyle, sakın bir biçimde kendinden emindi; ve aynı nedenden ötürü zerre kadar kibirli değildi. Hassas, buyurgan ve hoşnut edilmesi zor olan, hayal gücü geniş amirlerdir; ama Kaptan MacWhirr’in yönettiği her gemi, uyum ve barışın yüzen eviydi. Gerçekte, onun için imgeleme bir kaçış yapmak, bir saatçinin alet niyetine bir kiloluk çekiç ve kıl testereden başka hiçbir şey kullanmadan bir kronometre yapması kadar olanaksızdı. Bununla beraber, çıplak varoluşun gerçekliğine tamamen adanmış, ilginç olmayan insan yaşamlarının gizemli bir yanı vardır. Örneğin Kaptan MacWhirr vakasında, Belfast’taki küçük çaplı bir bakkalın, bakkallığa yaraşan oğlunun denize kaçmasına neyin yol açmış olabileceğini anlamak

olanaksızdı. Bununla beraber, on beş yaşında aynen bunu yapmıştı. Üzerinde düşündüğünüzde, muazzam, kudretli ve görünmez bir elin topraktaki karınca yuvasını dürttüğü, omuzlara yapıştığı, kafaları birbirine çarptığı ve kalabalığın bilinçsiz yüzlerini akıl almaz hedeflere ve hayal edilmez yönlere çevirdiği fikrini size vermeye yeterdi. Babası, görev duygusundan yoksun aptallığından ötürü onu hiçbir zaman gerçek anlamda bağışlamadı. “Onsuz devam edebilirdik,” derdi sonraları, “ama iş ortada. Üstelik o da tek oğlumuz!” Annesi, onun ortadan kaybolmasından sonra çok ağladı. Giderken haber bırakmak hiç aklına gelmemiş olduğundan, öldü kabul edilip yası tutuldu; ta ki, sekiz ay sonra, ilk mektubu Talcahuano’dan gelene dek. Kısaydı ve şu cümleyi içeriyordu: “Denize açıldığımız sırada hava çok güzeldi.” Ama belli ki, yazarın aklındaki tek önemli bilgi, genel anlamda kaptanının, tam da yazının yazıldığı gün, onu gemi sözleşmesine düzenli olarak Gemici şeklinde geçirmiş olmasıydı. “Çünkü işi yapabiliyorum,” diye açıklıyordu. “Tom ahmağın teki,” sözü babanın duygularını dile getirirken, anne yine çok ağladı. Baba etli butlu bir adamdı, laf sokmayı iyi becerirdi, bunu yaşamının sonunda oğluyla yaptığı görüşmede, biraz acıyarak, sanki karşısındaki geri zekâlı biriymişçesine uyguladı.

13

MacWhirr’in evine yaptığı ziyaretler ister istemez seyrekli; yıllar boyunca anne babasına başka mektuplar gönderip, art arda gelen terfileri ve engin yeryüzündeki hareketleri konusunda onları bilgilendirdi. Bu uzun mektuplarda şöyle cümleler bulunabiliyordu: “Buranın sıcağı harika.” Ya da: “Noel günü saat 16.00’da buzdağlarına rastladık.” Yaşlı insanlar en sonunda bir sürü geminin adı ve onları yöneten kaptanların adları konusunda bilgi sahibi oldular – İskoç ve İngiliz gemi sahiplerinin adları konusunda – denizlerin, okyanusların, boğazların, burunların adları konusunda – kereste limanlarının, pirinç limanlarının, pamuk limanlarının acayip adları konusunda – adaların adları konusunda – oğullarının genç karısının adı konusunda. Adı Lucy’ydi. Bu adın güzel olduğunu düşünüp düşünmediğini belirtmek aklına gelmedi. Derken anneye baba öldü.

MacWhirr'in evlendiği büyük gün tam zamanında geldi, ilk kaptanlığını aldığı büyük günün hemen ardından.

Tüm bu olaylar, *Nan-Shan* buharlı gemisinin harita odasında, güvenmemesi için neden olmayan bir barometrenin düşüşüyle karşı karşıya kaldığı sabahtan yıllar önce meydana gelmişti. Düşüş –aletin mükemmelliği, yılın zamanı ve geminin yerküredeki konumu göz önüne alındığında– tekinsiz kehanetler içeren türdendi; ama adamın kırmızı yüzü hiçbir iç sıkıntısını açığa vurmadi. Geleceğe yönelik işaretler onun için hiçbir şey ifade etmiyordu ve bir kehanetin mesajını fark etmekten âcizdi, ta ki kehanetin yerine gelmesi mesajı onun kapısına getirene dek. “Bu bir düşüş, hiç kuşku yok,” diye düşündü. “Son derece pis bir hava patlamak üzere olmalı.”

Nan-Shan güneyden Fu-chau açık limanına gitmekteydi, dip ambarında biraz yük vardı ve çeşitli tropikal sömürgelerde birkaç yıl çalıştıktan sonra Fo-kien eyaletindeki köylerine dönmekte olan iki yüz Çinli amele. Güzel bir sabahtı, yağ gibi deniz pırıltısız inip kalkıyordu ve gökyüzünde güneşin bir halesini andıran bembeyaz bir puslu leke vardı. Çinli erkeklerle kaynayan ön güverte koyu giysiler, sarı yüzler ve iki yandan örülmüş saçlarla doluydu, aralara da bir sürü çıplak omuz serpiştirilmişti, çünkü rüzgâr yoktu ve sıcak basmak üzereydi. Ameleler aylaklık ediyor, konuşuyor, sigara içiyor ya da küpeştenin üzerinden gözlerini dikip bakıyorlardı; bazıları bordadan su alıp birbirini ıslatıyordu; birkaçı ambar ağızlarında uyurken, onların hemen arkasında altılı küçük gruplar pirinç tabakları ve minik çay fincanlarının bulunduğu demir tepsilerin çevresine oturmuştu; ilahi adamlar, her biri dünyada sahip olduğu her şeyi yanında taşıyordu – halka kilitli ve köşeleri pirinç kaplama tahta bir sandık, içinde de verdiği emeklerle biriktirdikleri: bazı resmî kıyafetler, tütsü çubukları, belki biraz afyon, geleneksel değeri olan bir sürü isimsiz ıvr zıvır ve gümüş dolarlardan oluşan küçük bir yığın, kömür ocaklarında uğruna didinilmiş, kumarhanelerde ya da küçük çaplı takasta kazanılmış, tırnaklarla kazıyarak topraktan çıkarılmış, madenlerde, demiryolu hatlarında, ölümcül

cengelde, ağır yükler altında uğruna ter dökülmüş – sabırla biriktirilmiş, dikkatle korunmuş, coşkuyla kucaklanmış.

Saat on sularında Formoza Kanalı yönünden rüzgâra ters bir ölü dalga çıkmıştı, yolcuları fazla rahatsız etmedi bu, çünkü *Nan-Shan*, düz karinası, sintinedeki yalpa omurgası ve büyük kemere¹ genişliğiyle, denizde ilerleyen son derece sağlam bir gemi olmakla ün yapmıştı. Bay Jukes, kıyıya çıktıklarında, “yaşlı kızın güzel olduğu kadar iyi de olduğunu” yüksek sesle ilan ederdi. Olumlu görüşünü bu kadar yüksek sesle ya da bu kadar beğeniyle dile getirmek Kaptan MacWhirr’in hiç aklına gelmezdi.

Kuşkusuz iyi bir gemiydi, yaşlı da değildi. Üç yıldan az bir süre önce Dumbarton’da inşa edilmişti, Siyam’daki bir ticari firmanın siparişi üzerine – Bay Sigg ve Oğlu. Her ayrıntısı bitirilip de hayatının işini üstlenmek üzere suya indirildiğinde, inşa edenler onu gururla süzdüler.

“Sigg onu denize çıkaracak güvenilir bir kaptan istedi bizden,” dedi ortaklardan biri; ötekiyse, bir süre düşündükten sonra, şöyle dedi: “Sanırım MacWhirr şu sıra karada.” “Öyle mi? O zaman hemen telgraf çek ona. Tam aradığımız adam,” dedi yaşça büyük olanı, bir an bile duraksamadan.

Ertesi sabah MacWhirr rahat bir tavırla karşılarında duruyordu, karısının yanından aniden, ama sessiz sedasız ayrıldıktan sonra geceyarısı ekspresiyle Londra’dan gelmişti. Kadın, görmüş geçirmiş, üst tabakadan bir çiftin kızıydı.

“İyisi mi birlikte gemiye çıkalım, kaptan,” dedi yaşça büyük olan ortak ve üç adam, baş tarafından kış tarafına, iç omurgasından iki küt direğinin şapkasına dek *Nan-Shan*’ın kusursuz özelliklerini incelemeye başladı.

Kaptan MacWhirr ilk iş paltosunu çıkarmıştı, en son yenilikleri barındıran bir buharlı ırgatın ucuna astı.

“Amcam, aziz dostlarımız Sigglere yazdığı dünkü mektupta sizden övgüyle söz etti, kuşkusuz denizde kumandayı size bırakacaklar,” dedi yaşça küçük olan ortak. “Çin sahilinde bu boydaki en kullanışlı teknenin başında olmakla övünebileceksiniz, kaptan,” diye ekledi.

¹ Ölçü olarak geminin en geniş yeri. (C.N.)

“Öyle mi dersiniz? Teşekkürler,” diye mırıldandı MacWhirr belli belirsiz; uzak bir olasılığın görünüşü, engin bir manzaranın güzelliğinin alık bir turisti cezbetmesinden daha çok cezbetmezdi onu; gözleri de o an kamara kapısının kilidine takılmıştı, belli bir amaçla ona doğru yürüdü ve kapı kolunu şiddetle sarsmaya başladı, bir yandan da alçak, ciddi sesiyle gözlemde bulundu: “Bugünlerde işçilere güvenemezsin. Yepyeni bir kilit, ama yerinden kıpırdamıyor. Sıkışıp kalmış. Gördünüz mü? Gördünüz mü?”

Serenin karşısındaki ofislerinde kendilerini baş başa bulur bulmaz, “Şu herifi Sigg’e övdün. Ne görüyorsun ki onda?” diye sordu yeğen, hafifçe burun kıvrarak.

“Senin havalı kaptanıyla hiç ilgisi olmadığını kabul ediyorum, eğer kastettiğin buysa,” dedi yaşlı adam ters ters. “*Nan-Shan*’daki doğramacıların ustabaşı dışarıda mı?.. İçeri gel, Bates. Nasıl olur da Tait’in adamlarının kamara kapısına bozuk bir kilit takarak bizi geciktirmesine izin verirsin? Kaptanın hemen gözüne çarptı. Derhal değiştirt. Küçük şeyler, Bates... küçük şeyler...”

16

Kilit uygun biçimde değiştirildi ve birkaç gün sonra *Nan-Shan* doğuya doğru yola çıktı; MacWhirr onun donanımına ilişkin başka bir gözlemde bulunmadı, ya da gemisinden ötürü duyduğu gururu, atanmasından ötürü duyduğu minnettarlığı ya da başarı şansından ötürü duyduğu hoşnutluğu sezdiren tek söz ettiği duyulmadı.

Ne konuşkan ne de suskun olan bir mizaçla, konuşmak için çok az fırsat buluyordu. Görevle ilgili konular vardı elbette – yönlendirmeler, emirler vb; ama geçmiş onun zihninde bitmişken, gelecek ise henüz ortada yokken, günün daha genel gerçekleri yorum gerektirmiyordu – çünkü olgular karşı konulmaz bir kesinlikle kendi adlarına konuşabilirler.

Yaşlı Bay Sigg, az konuşan adamları ve “talimatlarını düzeltmeye çalışmayacağından emin olabildiklerini” se-verdi. Bu gerekleri yerine getiren MacWhirr, *Nan-Shan*’ın kumandasında kaldı ve Çin denizinde gemisinin dikkatle seyretmesine kendini adadı. Gemi Britanya’ya kayıtlı olarak suya indirilmişti, ama bir süre sonra Siggler onu

Siyam bandırasına geçirmenin uygun olacağına karar verdiler.

Jukes tasarlanan transferin haberini alınca, kişisel bir hakaretle karşı karşıya kalmışçasına huzursuzlandı. Kendi kendine homurdanarak ve kısa, aşağılayıcı kahkahalar atarak dolanıp durdu. “Bir düşünün, gülünç bir Nuh’un Gemisi fili geminin sancağında,” dedi bir keresinde makine dairesinin kapısında. “İsterseniz kafamı kırın: İşten ayrılacağım. *Sizin* midenizi bulandırmıyor mu, Bay Rout?” Baş çarkçı, iyi bir işin değerini bilen bir adamın havasıyla gırtlakını temizlemekle yetindi.

Yeni bayrağın *Nan-Shan*’ın kış tarafı üzerinde dalgalandığı ilk sabah Jukes kaptan köşkünde durup ona pis pis baktı. Bir süre duygularıyla boğuştu, sonra da şöyle dedi: “Altında denize açılmak için tuhaf bir bayrak, efendim.”

“Nesi varmış bayrağın?” diye sordu Kaptan MacWhirr. “Bana düzgün görünüyor.” Ve iyice bakmak için kaptan köşkünün karşı ucuna yürüdü.

“Eh, bana tuhaf görünüyor,” diye patladı Jukes son derece öfkeli bir halde ve kaptan köşkünden hızla indi.

Kaptan MacWhirr bu davranışa şaşırdı. Bir süre sonra sessizce harita odasına girdi ve *Uluslararası İşaret Kodları Kitabı*’ndaki, tüm ulusların bayraklarının parlak renkli sıralar halinde ölçülere uygun biçimde çizilmiş olduğu tabloyu açtı. Parmağını üzerlerinde gezdirdi, Siyam’a gelince de, kırmızı zemini ve beyaz fili büyük bir dikkatle inceledi. Bundan daha basit bir şey olamazdı; ama emin olmak için, renkli çizimi geminin kış tarafındaki sancak direğinde asılı olan gerçeğiyle karşılaştırmak amacıyla kitabı kaptan köşküne götürdü. Daha sonra, o gün görevini bir çeşit bastırılmış öfkeyle sürdüren Jukes kaptan köşkünde boy gösterdiğinde, kaptan şöyle bir gözlemde bulundu: “Bayrağın hiçbir kusuru yok.”

“Öyle mi?” diye mırıldandı Jukes; bir güverte dolabının önünde diz çöktü ve huysuz bir tavırla oradan yedek bir iskandil savlosu¹ çekip çıkardı.

¹ Ucunda kurşun ağırlık ve üzerinde özel işaretler bulunan, derinlik ölçmeye yarayan alat. (Ç.N.)

“Hayır. Kitaba baktım. Uzunluk genişliğin iki katı, fil de tam ortada. Karadakiler yerel bayrağın nasıl yapılacağını bilir diye düşündüm. Buna kuşku yok. Yanıldın, Jukes...”

“Şey, efendim,” diye söze başladı Jukes, heyecanla ayağa kalkarak, “tek söyleyebileceğim – ” Titreyen elleriyle savlo rodasının ucunu aradı.

“Sorun değil.” Kaptan MacWhirr, çok sevdiği, yelken-bezinden yapılma küçük bir katlanan tabureye çöküp onu yatıştırdı. “Tek yapman gereken, iyice alışmadan önce fili göndere baş aşağı çekmemelerine dikkat etmek.”

Jukes, “Al bakalım, lostromo – iyice ıslatmayı unutma,” diye bağırarak yeni iskandil savlosunu ön güverteye fırlattı ve çok kararlı bir halde kaptanına doğru döndü; ama Kaptan MacWhirr dirseklerini açıp kaptan köşkünün küpeştesine rahatça dayadı.

“Çünkü, sanırım, tehlike işareti olarak anlaşılır,” diye devam etti. “Ne dersin? Bence oradaki fil, İngiliz bayrağındaki gibi bir şeyi temsil ediyor...”

18

“Öyle mi!” diye bağırdı Jukes, öyle ki *Nan-Shan*’ın güvertelerindeki her kafa kaptan köşküne doğru baktı. Sonra Jukes iç geçirdi ve ani bir boyun eğişle, “Kesinlikle lanet olası bir tehlikeli görüntü olur,” dedi uysalca.

Günün ilerleyen saatlerinde baş çarkçıya yaklaşıp gizlilik içinde, “Gel de sana ihtiyardan en son haberleri vereyim,” dedi.

Bay Solomon Rout (çoğu kez Uzun Sol, Yaşlı Sol ya da Rout Baba olarak söz edilirdi), hemen her zaman kendini, çalıştığı her gemideki en uzun boylu adam olarak bulduğundan, öne doğru eğilerek rahat bir tavırla küçümseme alışkanlığını edinmişti. Saçları seyrek ve sarımsı kahverengiydi, düz yanakları solgundu, kemikli bilekleri ve bilginlerinkini andıran uzun elleri de solgundu, sanki tüm hayatını gölgede yaşamıştı.

Tepeden bakarak Jukes’a gülümsedi ve sigara içip sessizce göz gezdirmeye devam etti, heyecanlı bir okul çocuğunun hikâyesine kulak veren nazik bir amca edasıyla. Sonra, çok eğlenerek ama duyularını belli etmeden sordu: “Peki, işten ayrıldın mı?”

“Hayır,” diye bağırdı Jukes, bıkkın, cesareti kırılmış sesini yükseltip *Nan-Shan*’ın sürtünme vinçlerinin kulak tırmalayıcı vızıltısını bastırarak. Vinçlerin hepsi iş başındaydı, yük izbirolarını¹ kavrayıp yukarıya, uzun dikmelerin ucuna kaldırıyor, sonra da, görünüşe bakılırsa, son hızla aşağı düşsünler diye pervasızca salıveriyorlardı. Yük zincirleri demir bastıklarının içinde inliyor, ambar ağızlarına çarpıp çınılıyor, bordaya sürtünüp tıngırdıyordu ve buhar halkalarına boğulan uzun, gri yan cepheleriyle bütün gemi titriyordu. “Hayır,” diye bağırdı Jukes, “ayrılmadım. Neye yarar ki? Bu kalın kafalıya istifamı fırlatsam da fark etmez. Böyle bir adamın herhangi bir şeyi anlamasını sağlayabileceğine inanmıyorum. Resmen beni çiğneyip geçiyor.”

O anda Kaptan MacWhirr kıyıdan dönüp elinde şemsiyeyle güverteyi bir uçtan öbür uca kat etti, kâğıt tabanlı ipek ayakkabılarla arkadan yürüyerek ona eşlik eden mahzun, serinkanlı bir Çinli’de de şemsiye vardı.

Nan-Shan’ın kaptanı, ancak duyulabilecek biçimde konuşarak ve tarzı olduğu üzere botlarına bakarak, bu gezide Fu-chau’ya uğramanın zorunlu olacağını söyledi ve Bay Rout’un yarın öğleden sonra saat tam birde buharı köklemesini istedi. Alnını silmek için şapkasını geriye itti, aynı zamanda, zaten karaya çıkmaktan nefret ettiğinin farkına vardı; Bay Rout onun tepesinden bakarken, lütfedip tek söz etmeden, sağ dirseğini sol elinin ayasına yerleştirerek ağırbaşlı bir tavırla sigara içti. Sonra aynı alçak sesle Jukes’a baş taraftaki gladorayı² yükten temizlemesi emredildi. İki yüz amele oraya konulacaktı. Bun Hin Şirketi hepsini eve yolluyordu. Yirmi beş çuval pirinç, dibi düz bir sandalla depo için doğrudan gelecekti. Kaptan MacWhirr, hepsinin yedi yıllık adamlar olduğunu söyleyerek, her adama kâfur ağacından bir sandık verdi. Bu kutuların gemi ilerlerken yerinden oynamasını engellemek için, marangoz işe koyulup alt güverte boyunca üç inçlik keresteler çakmalıydı, baş bodoslamadan kış bodoslamaya dek. Jukes bir an önce

¹ Yükü kaldırmak için kullanılan zincir ya da tel. (Ç.N.)

² Güverteler arası. (Ç.N.)

bununla ilgilense iyi olurdu. “Duydun mu, Jukes?” Bu Çinli, gemiyle Fu-chau’ya kadar gelecekti – bir tür çevirmen olacaktı. Bun Hin’in kâtibiydi ve geminin içine bir göz atmak istiyordu. Jukes onu gezdirse iyi olurdu. “Duydun mu, Jukes?”

Jukes bu talimatları uygun yerlerde, coşkusuz söylenivermiş zorunlu “Evet, efendim”le noktalamaya dikkat ediyordu. Ters ters, “Gel bakalım, John; gezelim görelim,” demesi, Çinliyi topukları üzerinde harekete geçirdi.

“Madem gezip görmek istiyorsun, hepsi aynı kapıya çıkar,” dedi Jukes; yabancı dillere yeteneği olmayan adam karma İngilizceyi bile insafsızca katlediyordu. Açık ambar ağzını işaret etti. “Uyunacak bir numaralı yeri kaparsın. Ha?”

Irksal üstünlüğüne yakıştığı gibi kabaydı, ama düşmanca değildi. Üzgün üzgün ve konuşmadan ambar ağzının karanlığına gözlerini diken Çinli, açılan bir mezarın başında duruyor gibiydi.

20

“Aşağıda yağmura yakalanmazsın – yırtarsın, ha?” diye dikkat çekti Jukes. “Farz et ki hava hep güzel, iyi tarafından bir tane amele,” diye devam etti, hayali olarak ısınarak. “Öyle mi – pöööh!” Göğsünü şişirip yanaklarını patlattı. “Yırtarsın ha, John? Temiz hava solursun. Güzel. Ha? Pantolonlarını yıkarsın, iyi tarafından Çin köpeği – anlarsın ya, John?”

Ağzı ve elleriyle taşkın hareketler yapıp, pirinç yeme-yi ve çamaşır yıkamayı taklit etti; bu pantomimden ötürü duyduğu güvensizliği yumuşak ve zarif bir melankoliyle renklendirilmiş soğukkanlı bir tutumun altına gizleyen Çinli ise, badem gözleriyle bir Jukes’a, bir ambar ağzına baktı. “Çok güzel,” diye mırıldandı, son derece kederli ve alçak bir ses tonuyla; aceleyle güverteler boyunca kayarcasına ilerledi, yoluna çıkan engellerden yana çekilerek kurtuldu. Bazı pahalı mallarla dolu olan ve iğrenç bir koku yayan on tane pis çuvalın bulunduğu bir izbironun altından başını eğerek geçip gözden kayboldu.

Kaptan MacWhirr bu arada kaptan köşküne ve iki gün önce başlanmış bir mektubun bitirilmeyi beklediği harita

odasına gitmişti. Bu uzun mektuplar “Sevgili karıcığım” sözcükleriyle başlıyordu ve kamarot, yerleri ovma ile kronometre kutularının tozunu almak arasında, her fırsatta onları okumaya çalışıyordu. Yazıldıkları kadının ilgisini çekebileceklerinden belki de çok daha fazla ilgisini çekiyorlardı onun; bunun nedeni de, *Nan-Shan*’ın birbirini izleyen her seferini dakikası dakikasına aktarmalarıydı.

Nan-Shan’ın kaptanı, vicdanının yansıttığı olgulara sadık kalarak, onları özenli bir dikkatle birçok sayfaya döküyordu. Bu sayfaların yazıldığı, bir kuzey banliyösündeki evde, yuvarlak pencerelerin önünde büyükçe bir bahçe, güzel görünen derinlemesine bir veranda, ön kapıda imitasyon kurşun çerçeveli renkli cam vardı. Kaptan eve yılda beş yüz kırk pound ödüyor ve kiranın çok yüksek olduğunu düşünmüyordu, çünkü Bayan MacWhirr (sıska boynu ve kibirli tavrıyla gösterişçi biri) kuşkusuz hanımefendi gibiydi ve mahallede “oldukça üstün” gözüyle bakılıyordu. Hayatının tek sırrı, kocasının temelli kalmak için eve geleceği zamandan duyduğu sefil korkuydu. Aynı çatı altında Lydia adında bir kızları ve Tom adında bir oğulları da yaşıyordu. Ama bu ikisi babalarıyla ilgili çok az şey biliyordu. Temel olarak, seyrek gelen ama ayrıcalıklı bir ziyaretçi olarak tanıyorlardı onu, bir akşam piposunu yemek odasında içmiş ve gece evde kalmıştı. Sıska kız genel olarak epeyce utandı ondan; oğlan ise, erkeksi oğlanların dürüst, sevimli, yapmacıksız tarzında, açıkça ve düpedüz kayıtsız davrandı.

Kaptan MacWhirr de Çin sahilinden eve her yıl on iki kez mektup yazdı; “çocuklara kendini anımsatmayı” olağandışı bir biçimde arzuluyor ve “seni seven kocan” diye imzalıyordu; öyle sakindi ki, sanki bunca zamandır bunca erkek tarafından kullanılmış sözcükler, biçimleri bir yana, aşınmış şeyler değildi ve anlamını yitirmemişti.

Kuzey ve güneydeki Çin denizleri dar denizlerdir. Günlük, etkili olgularla dolu denizlerdir, adalar, kum yığınları, resifler, hızlı ve değişken akıntılar gibi – karmaşık olmakla birlikte bir denizciye açık ve belirgin bir dille seslenen olgular. Denizin sözleri Kaptan MacWhirr’in ger-

çeklik duygusuna öyle etkili biçimde hitap etti ki, alt kat-taki kamarasından vazgeçmişti ve neredeyse tüm günlerini gemisinin kaptan köşkünde geçiriyor, sık sık yemeklerini yukarı getirtiyor, gece de harita odasında uyuyordu. Eve yazdığı mektupları da orada kaleme aldı. İstisnasız her biri, “Bu sefer sırasında hava çok güzeldi,” cümlesini ya da o anlama gelen başka bir ifade biçimini içeriyordu. Ve bu ifa-de de, harika sürekliliği içinde, mektupların içerdiği diğer tüm ifadelerle aynı kusursuz kesinlikteydi.

Bay Rout da mektuplar yazıyordu; ancak gemideki hiç kimse, onun, elinde kalem varken ne kadar geveze olabil-diğini bilmiyordu, çünkü baş çarkçı masasını kilitli tutacak kadar hayal gücüne sahipti. Karısı onun tarzından büyük zevk alıyordu. Onlar çocuksuz bir çiftti ve kırk yaşında, iriyarı, dik memeli, şen şakrak bir kadın olan Bayan Rout, Bay Rout’un dişsiz ve saygıdeğer annesiyle Teddington ya-kınlarında bir kulübeyi paylaşıyordu. Kahvaltıda, cıvı cıvı gözlerle mektuplarının üzerinden geçer ve ilginç pasajları neşeli bir sesle sağır yaşlı hanıma haykırır, her alıntıyı şu uyarıcı bağrıyla sunardı: “Solomon diyor ki!” Yabancıları da Solomon’un sözleriyle bombardımana tutmakta ustaydı, bilinmeyen metinle ve bu alıntılarının beklenmedik ölçüde güldüren damarıyla onları kolayca şaşırtırdı. Yeni papaz yardımcısının kulübeye ilk uğradığı gün, kadın bir fırsatını bulup şöyle söyledi: “Solomon’un dediği gibi: ‘Gemilerle denize açılan çarkçılar, gemici tabiatının harikalarına tanık olurlar’;” ziyaretçinin çehresindeki bir değişiklik kadının durup dik dik bakmasına yol açtı.

“Solomon... Ah!.. Bayan Rout,” diye kekeledi genç adam, yüzü kıpkırmızı, “şunu söylemeliyim ki... ben...”

“O benim kocam,” diye ilan etti kadın bağırarak ve kendini gerisingeri koltuğa attı. Durumun komikliğini al-gılayınca, gözlerine bir mendil götürerek ölçüsüzce güldü, bu sırada adam zoraki bir gülümsemeyle ve şen şakrak kadınlar konusunda deneyimsiz olduğundan, onun acına-cak derecede deli olması gerektiğine tamamen ikna olmuş halde oturuyordu. Sonradan çok iyi arkadaş oldular; çünkü kadının niyetinin saygısızlık olmadığını anlayan adam,

onun aslında çok değerli bir insan olduğunu düşünmeye başladı ve zamanla, Solomon'un bilgeliğinin diğer kırıntılarını çekinmeden almayı öğrendi.

"Kendi payıma," demiş Solomon bir keresinde, karısının aktardığına göre, "kaptanın dalavereci olmasındansa dünyanın en sıkıcı ahmağı olmasını yeğlerim. Bir aptalı idare etmenin yolu vardır; ama bir dalavereci akıllı ve kaypaktır." Özel olarak Kaptan MacWhirr'in dürüstlüğünden çıkarılmış yapmacıklı bir genellemeydi bu; söz konusu dürüstlük, bir kil topağının yoğun belirginliğini barındırıyordu. Öte yandan, genelleme yapamayan, evlenmemiş ve nişanlanmamış olan Bay Jukes, kalbini bir dereceye kadar, daha önce gemide birlikte çalıştığı eski bir dosta açmayı alışkanlık edinmişti; adam halen, Atlantik'te sefer yapan büyük bir yolcu gemisinde üçüncü kaptan olarak görev yapıyordu.

Jukes her şeyden önce Doğu'daki ticaretin avantajları konusunda ısrarlıydı, Batı'daki okyanus hizmetinden üstün olduğunu ima ediyordu. Uzakdoğu'nun gökyüzünü, denizlerini, gemilerini ve basit yaşamını göklere çıkardı. *Nan-Shan*'ın bir gemi olarak en iyisi olduğunun altını çizdi.

"Pirinç kakmalı üniformalarımız yok, ama burada kardeş gibiyiz," diye yazdı. "Hep birlikte yemek yiyor ve dövüş horozları gibi yaşıyoruz... Siyahi ekipteki bütün çocuklar türlerinin terbiyeli birer örneği, yaşlı Sol ise, ikinci kaptan, sağlam pabuç. Biz iyi dostlarız. Bizim ihtiyara gelince, daha sessiz bir kaptan bulamazsın. Bazen, yanlış bir şeyi görecekt kadar akıllı olmadığını düşünüyorsun. Ama öyle değil. Olamaz. Birkaç yıldır kumanda onda. Gerçekten aptalca bir şey yapmıyor ve kimseyi kaygılandırmadan gemisini gayet güzel idare ediyor. Bence olay çıkarmaktan zevk alacak kadar kafası çalışmıyor. Ondan yararlanmıyorum. Buna tenezzül etmem. İşin kalıplaşmış düzeni dışında ona söylediklerinin yarısından fazlasını anlamıyor gibi. Zaman zaman buna gülüyoruz; ama böyle bir adamla birlikte olmak aynı zamanda sıkıcı - uzun vadede. Yaşlı Sol, onun fazla muhabbet etmediğini söylüyor. Muhabbetmiş! Ah Tanrım! Hiç konuşmaz. Geçen gün kaptan köşkünün altında çarkçılardan biriyle

laflıyordum, bizi duymuş olmalı. Nöbeti devralmak için yukarı çıktığımda, harita odasından çıktı ve etrafına iyice bakındı, borda seyir fenerlerinin üzerinden şöyle bir baktı, pusulaya bir göz attı, gözlerini kısarak yıldızlara baktı. Bunlar onun düzenli olarak yaptığı şeylerdir. Çok geçmeden şöyle dedi: ‘Az önce yükleme boşaltma koridorunda konuşan sen miydin?’ ‘Evet, efendim.’ ‘Üçüncü çarkçıyla mı?’ ‘Evet, efendim.’ Sancak tarafına doğru yürüyüp rüzgârlığın altındaki kendi küçük kamp taburesine oturdu ve bir kere hapşırıldığını duymam dışında, belki de yarım saat ses çıkarmadı. Bir süre sonra orada ayağa kalktığını duydum, ağır ağır yürüyerek benim bulunduğum yükleme boşaltma kapısına geldi. ‘Konuşacak ne bulabiliyorsun anlayamıyorum,’ dedi. ‘Tam iki saat. Seni suçlamıyorum. Kıyıda bütün gün bunu yapan insanlar görüyorum, akşam da oturup içerken devam ediyorlar. Aynı şeyleri tekar tekrar söylüyor olmalılar. Anlayamıyorum.’

“Hiç böyle bir şey duydun mu? Üstelik bu konuda çok sabırlıydı. Onun için epey üzülmemeye yol açtı. Ama bazen de sabrı tükeniyor. Elbette kimse onun canını sıkacak bir şey yapmıyor, buna değse bile. Ama değmez. O kadar saf ki, ona nanik yapacak olsan, neyin olduğunu ciddi ciddi merak ederdi. Bana bir keresinde açıkça, insanların her zaman bu kadar tuhaf davranmalarına neyin yol açtığını çözmenin ona çok güç geldiğini söyledi. Dert edilmeyecek kadar kalın kafalı, işin doğrusu bu.”

Bay Jukes, tüm kalbiyle ve canlı imgelemiyile, Batı Okyanus ticaret firmasındaki arkadaşına böyle yazdı.

İçten fikrini dile getirmişti. Bu türden bir adamı etkilemeye çalışmaya değmezdi. Dünya böyle adamlarla dolu olsaydı, yaşam Jukes’a muhtemelen eğlencesiz ve kazançsız bir iş gibi görünürdü. Görüşlerinde yalnız değildi. Deniz bile, Bay Jukes’un iyi niyetli hoşgörüsünü paylaşmışçasına, sessiz adamı ürkütme zahmetine hiç girmemişti; adam nadiren başını kaldırıp bakıyor ve zararsızca denizlerde dolaşıyordu, gözle görülür tek amacı kıyıdaki üç kişiye yiyecek, giyecek ve barınak sağlamaktı. Pis havalar görmüştü elbette. Islanmış, rahatsız edilmiş, her zamanki gibi

yorulmuştu, o zaman ve şimdi unutulduğunu hissetmişti. Yani genel olarak eve güzel hava rapor etmek için geçerli nedeni olmuştu. Ama ölçsüz güç ve aşırı öfke gözüne hiç ilişmemişti, bitkin düşen ama hiç yatışmayan öfke – tutku-lu denizin öfkesi ve gazabı. Onun var olduğunu biliyordu, tıpkı suçun ve iğrenç şeylerin var olduğunu bilmemiz gibi; onu duymuştu, tıpkı bir kasabanın barışçı bir sakininin savaşları, kıtlıkları ve selleri duyması, ama yine de bun-ların ne anlama geldiğini bilmemesi gibi – oysa, aslında, bir sokak kavgasına karışmış, bir kez yemeğinden olmuş ya da bir sağanak iliklerine işlemiş olabilirdi. Kaptan Mac-Whirr okyanusların yüzeyinde seferlere çıkmıştı, tıpkı bazı insanların yaşanan yılları sıyrıp geçerek dingin bir mezara usulca batması gibi, son ana dek yaşamdan habersiz, onun barındırabileceği tüm vefasızlığı, şiddeti ve dehşeti görme-den. Denizde ve karada böyle şanslı adamlar vardır – ya da kaderin veya denizin böyle hor gördüğü adamlar.

2

Barometrenin istikrarlı düşüşünü gözleyen Kaptan MacWhirr, “Pis bir hava patlamak üzere,” diye düşündü. Düşündüğü şey tam olarak bu. Orta karar pis hava konu-sunda deneyimi vardı – pis terimi hava için kullanıldığında, denizcilere ancak orta karar rahatsızlık verildiğini ima eder. Tartışmasız bir otorite tarafından, atmosferde yaşana-cak afet boyutunda bir kargaşanın nihayet dünyanın sonu-nu getireceği konusunda bilgilendirilmiş olsaydı, bu bilgiyi basit bir pis hava fikri içinde eritirdi, o kadar, çünkü fela-ketler konusunda deneyimi yoktu, inanç da ille kavramayı gerektirmez. Ülkesinin bilgeliği bir Parlamento Yasası ara-cılığıyla, bir kişinin bir geminin sorumluluğunu üstlenme-ye uygun sayılabilmesi için önce kasırga, hortum, tayfun gibi dönemsel fırtınalar konusunda bazı basit soruları ya-nıtlayabilmesi gerektiğini ilan etmişti; görünüşe bakılırsa kendisi onları yanıtlamıştı, çünkü şimdi tayfun mevsimin-

de Çin denizlerinde *Nan-Shan*'ın başındaydı. Ama yanıtlamışsa bile hiçbirini anımsamıyordu. Ne var ki, yapış yapış sıcaktan rahatsız olduğunun bilincindeydi. Kaptan köşküne çıktı, ama bu baskıdan kurtulamadı. Hava elle tutulacak kadar yoğun görünüyordu. Bir balık gibi çabuk çabuk soludu ve rahatının büyük ölçüde kaçtığı fikrine kapıldı.

Nan-Shan, dalgalanan bir parça gri ipeğin yüzeyine ve titrek pırıltısına sahip denize, gözden kaybolan bir saban izi açıyordu. Soluk ve ışınsız güneş, tuhaf bir biçimde kararsız bir ışığın içine kurşun gibi sıcağı boca ediyordu ve Çinliler güvertelerde yüzükoyun yatıyorlardı. Kansız, ince, sarı yüzleri, aşırı safra üreten hastalıklı kişilerin yüzleri gibiydi. Kaptan MacWhirr özellikle iki tanesine dikkat etti, kaptan köşkünün altında sırtüstü yayılmışlardı. Gözlerini yumar yummaz ölü gibi göründüler. Diğer üçü ise ötede kaba bir tartışma içindeydi; iriyarı bir herif, yarı çıplak, omuzları Herkül gibi, bir vincin tepesinden gevşekçe sarkıyordu; bir başkası güvertede oturuyordu, dizlerini yukarı çekmiş ve başını kızlara özgü bir tavırla yana eğmişti, bütün varlığında ve parmaklarının her hareketinde gözler önüne serilen sonsuz bir halsizlikle saçını iki yandan örüyordu. Duman bacadan güçlükle çıktı ve uçuşup gideceği yerde, kükürt kokan ve tüm güvertelere kurum yağdıran cehennemi bir bulut gibi yayıldı.

“Ne halt ediyorsunuz orada, Bay Jukes?” diye sordu Kaptan MacWhirr.

Bu alışılmadık hitap biçimi, söylenmekten çok mırıldanılmış olsa da, beşinci kaburganın altından dürtülmüş-çesine irkiltti Bay Jukes'un bedenini. Kaptan köşküne alçak bir sıra getirtmiş ve üzerine oturmuştu, uzun bir ip ayaklarının dibine kıvrılmış ve bir parça yelken bezi dizlerinin üzerine gerilmiş halde, bir yelken iğnesini var gücüyle itiyordu. Başını kaldırıp baktı, yaşadığı şaşkınlık gözlerine bir masumiyet ve samimiyet ifadesi verdi.

“Geçen yolculukta kömür koymak için aldığımız yeni çuvalların bazılarını iple bağlıyorum yalnızca,” diye itiraz etti nazikçe. “Bir sonraki kömür alımı için ihtiyacımız olacak, efendim.”

“Ötekilere ne oldu?”

“Şey, eskidi elbette, efendim.”

Kaptan MacWhirr, ikinci kaptanına kararsızlıkla dik baktıktan sonra, “gerçeği söylemek gerekirse” onların yarısından fazlasının küpeşeden kaybolduğuna ve kaptan köşkünün öbür ucuna gittiğine ilişkin iç karartıcı ve olumsuz kanıyı açığa vurdu. Durup dururken yapılan bu saldırıya öfkelenen Jukes, ikinci ilmekte iğneyi kırdı ve işini bırakıp ayağa kalkarak şiddetli bir alçak sesle sığa küfretti.

Pervaneden tok bir ses çıktı, öndeki üç Çinli atışmaktan birdenbire vazgeçmişti, atkuyruğunu örmekte olansa bacaklarını kollarıyla sardı ve dizlerinin üzerinden mahzun mahzun baktı. Parlak güneş ışığı belli belirsiz ve solgun gölgeler düşürüyordu. Ölü dalga her an yükselip hızlanıyor, gemi denizin pürüzsüz, derin çukurlarında yalpalayarak ağır ağır ilerliyordu.

“Şu iğrenç ölü dalga nereden geliyor acaba,” dedi Jukes yüksek sesle, bir sendelemeden sonra kendini top-layarak.

“Kuzeybatıdan,” diye homurdandı doğrucu MacWhirr, kaptan köşkünde bulunduğu taraftan. “Pis bir hava patlamak üzere. Git de barometreye bak.”

Jukes harita odasından çıkarken, yüzünün görünümü değişip düşünceli ve kaygılı bir hal almıştı. Kaptan köşkünün küpeşesine tutundu ve gözlerini ileriye dikti.

Makine dairesinde sıcaklık yüz on yedi dereceye çıkmıştı. Kaporta penceresinden ve kazan dairesinin çatılarından sert ve uğuldayan bir patırtı halinde sinirli sesler yükseliyor, metalden çıkan öfkeli çınlama ve kazıma seslerine karışıyordu, sanki demirden kollarıyla bacakları ve bronzdan gırtlakları olan adamlar aşağıda kavga ediyorlardı. İkinci çarkçı, buharın azalmasına göz yumdukları için ateşçilere çıkışıyordu. Demirci gibi kolları olan bir adamdı ve genel olarak ondan korkulurdu; ama o akşamüstü ateşçiler ona pervasızca karşılık verdiler ve kazan kapaklarını çaresizlikten kaynaklanan öfkeyle çarptılar. Derken gürültü birdenbire kesildi ve ikinci çarkçı görüldü, kuyudan

çıkan bir baca temizleyicisi gibi simsiyah çizgilerle kaplı ve sırlıslıkla bir halde kazan dairesinden çıktı. Baş çitalardan kurtulur kurtulmaz, kazan dairesi vantilatörlerini gerektiği gibi ayarlamadığı için Jukes'u azarlamaya başladı; Jukes yanıt olarak, özür dilercesine elleriyle yatıştırıcı işaretler yaptı, bunun anlamı: Rüzgâr yok – elden bir şey gelmez – istersen kendin bak. Ama beriki gerekçe duymak istemiyordu. Dişleri pis yüzünde öfkeyle parıldıyordu. Boş kafalarını oracıkta yumruklama zahmetine girmeyeceğini söyledi, canına yandığının, ama lanet olası gemiciler Tanrı'nın unuttuğu buhar kazanlarındaki buharın sırf boş kafalı ateşçilere yüklenerek mi artırılabilceğini sanıyorlardı? Hayır, Tanrı aşkına! Biraz hava akımı da gerekiyordu –gerekmiyorsa, sonsuza dek paspas kafalı bir güverte tayfası olsundu! Öğleden beri buhar göstergesinin önünde oraya buraya saldıran ve makine dairesinde deliler gibi bir aşağı bir yukarı koşturan başçarkçı da öyle. Jukes çürük, beş para etmez güverte topallarından birinin vantilatörleri rüzgâra çevirmesini sağlayamadıysa, ne işe yaradığını sanıyordu ki?

Nan-Shan'ın “makine dairesi” ile “güvertesi” arasındaki ilişkiler, bilindiği gibi, kardeşçeydi; bu nedenle Jukes uzanıp sakın bir ses tonuyla ötekinden, iğrenç bir ahmak gibi davranmamasını rica etti; kaptan, kaptan köşkünün öbür ucundaydı. Ama ikinci çarkçı, kaptan köşkünün öbür ucunda kimin olduğunu zerre kadar umursamadığını asi bir tavırla vurguladı; kaşla göz arasında kibirli onaylamayıştan coşkulu bir ruh haline geçen Jukes da, pohpohlamayan sözlerle onu ortaya çıkmaya ve canı istiyorsa o iğrenç şeyleri döndürmeye ve ancak onun gibi bir eşek kafalının bulabileceği kadar rüzgâr yakalamaya davet etti. İkinci çarkçı gözünü kırpmadan atıldı. Olduğu gibi yerinden koparıp gemiden aşağı fırlatmak istercesine lombar vantilatörüne girişti. Tek yaptığı, muazzam bir güç harcayarak baca şapkasını bir iki inç çevirmektir ve bu çabadan bitmiş tükenmiş gibiydi. Dümen dolabının arkasına yaslandı, Jukes da ona doğru yürüdü.

“Ah, Tanrım!” diye haykırdı çarkçı zayıf bir sesle. Göz-

lerini gökyüzüne kaldırdı, sonra da cam gibi bakışlarını indirip ufukla buluşturdu, kırk derecelik bir açıyla eğilince ufuk bir süreliğine yana yatmış gibi göründü ve yavaşça yerine oturdu. “Tanrım! Öf! Ne var ki?”

Uzun bacaklarını pergel gibi açan Jukes, bir üstünlük havası takındı. “Bu kez yakalayacağız,” dedi. “Barometre deli gibi düşüyor, Harry. Sense o aptal kavgayı çıkarmaya çalışıyorsun...”

“Barometre” sözcüğü ikinci çarkçının çılginca kinini uyandırır gibi oldu. Tüm enerjisini yeni baştan toplayarak, alçak ve kaba bir ses tonuyla Jukes’a, adı batasıca aleti bir tarafına sokmasını buyurdu. Onun kıpkırmızı barometresi kimin umurundaydı ki? Düşen buhardı – buhar; donuklaşan ateşçiler ve aptallaşan başçarkçı arasında, hayatı zindana dönmüştü; sudaki gösterinin ne kadar yakın zamanda patlak vereceği zerre kadar umurunda değildi. Dokunsalar ağlayacak gibiydi, ama soluğuna yeniden kavuştuktan sonra karanlık bir tavırla, “Onları bayıltacağım,” diye mırıldandı ve fırlayıp gitti. Çıtaların üzerinde durup yumruğunu olağandışı günüşiğine salladı ve bir sevinç çılgılığı atarak kendini karanlık delikten içeri bıraktı.

Jukes dönünce, yolu oraya düşen Kaptan MacWhirr’in yuvarlak sırtına ve büyük kırmızı kulaklarına gözü takıldı. MacWhirr ikinci kaptanına bakmadı, ama hemen şöyle dedi: “Çok zorba bir adam şu ikinci çarkçı.”

“Yine de iyi bir ikinci çarkçı,” diye homurdandı Jukes. “Buharı koruyamıyorlar,” diye ekledi hızla ve yaklaşan sarsıntıya karşı küpeşteyi yakaladı.

Hazırlıksız olan Kaptan MacWhirr bir koşu gitti ve bir tente dikmesini çeke çeke ortaya çıktı.

“Saygısız bir adam,” dedi inatla. “Böyle devam ederse, ilk fırsatta ondan kurtulmam gerekecek.”

“Sıcak yüzünden,” dedi Jukes. “Hava berbat. Bir azizi bile küfrettirirdi. Burada, yukarıda bile, aynen başıma yün bir battaniye sarmış gibi hissediyorum.”

Kaptan MacWhirr başını kaldırıp baktı. “Başınıza bir battaniye sardığınız oldu mu demek istiyorsunuz, Bay Jukes? Ne içinde bu?”

“Lafın gelişi, efendim,” dedi Jukes duygusuzca.

“Bazılarınızın çenesi durmuyor! Azizlerin küfretmesi de neymiş? Keşke böyle deli deli konuşmasaydınız. Ne tür bir aziz küfreder ki? Sizden daha aziz değildir sanırım. Ya battaniyenin bununla ne ilgisi var – ya da havanın... Sıcak beni küfretirmez – küfrettirir mi? Pis bir öfke bu. Başka bir şey değil. Sizin böyle konuşmanız da ne işe yarıyor ki?”

Böylece Kaptan MacWhirr konuşmada imge kullanımından yakındı ve sonunda Jukes’u şaşırtarak küçümseyici bir biçimde homurdandı, bunu öfke ve gücenme sözleri izledi: “Kahretsin! Dikkat etmezse onu gemiden kovarım.”

Akıllanmaz Jukes ise şöyle düşündü: “Aman Tanrım! Birisi benim ihtiyarın içini değiştirmiş. Al sana öfke. Elbette hava yüzünden; başka ne olabilir ki? Meleği bile kavgacı yapar – bırak azizi.”

Güvertedeki tüm Çinliler son nefeslerini vermek üzere gibiydiler.

30

Batarken güneşin çapı küçülmüştü ve sönmekte olan kahverengi, ışınsız bir ışıltısı vardı, sabah onu sona doğru yaklaştırdığından beri milyonlarca yüzyıl geçmişti sanki. Kuzeye doğru yoğun bir bulut kümesi görülür hale geldi; tekinsiz bir koyu zeytuni tondaydı, denizin üzerinde alçakta ve kıpırdamadan duruyor, geminin yoluna çıkmış sağlam bir engeli andırıyordu. Gemi, ölüme sürüklenen bitkin bir yaratık gibi, ona doğru bata çıka ilerliyordu. Bakıra çalan alacakaranlık yavaş yavaş çekildi ve karanlık yukarıda titrek, kocaman bir yıldız sürüsünü ortaya çıkardı, havaya uçmuşçasına titreşip duruyorlardı ve yeryüzünün çok yakınında asılı gibiydiler. Saat sekizde Jukes geminin seyir defterine yazı yazmak için harita odasına girdi.

Müsvedde seyir defterinden millerin sayısını, geminin rotasını güzelce kaydetti ve “rüzgâr” kolonunda, öğleden beri geçen sekiz saate boydan boya “sakin” sözcüğünü karaladı. Geminin sürekli, tekdüze bir biçimde sallanması canını sıkıyordu. Ağır yazı takımı, hızla yana çekilerek dolmakaleminden kurtulmak gibi bir ters mantığı akla getirecek biçimde kayıyordu. “Gözlemler” başlığı altındaki geniş

alana “Sıcak çok bunaltıcı” yazdıktan sonra, dolmakalem sapının ucunu düdük çalar gibi dişlerinin arasına sıkıştırdı ve yüzünü dikkatle kuruladı.

“Gemi, rüzgâra ters, yüksek bir ölü dalgada şiddetle sallanıyor,” diye yeniden yazmaya başladı ve kendi kendine yorumda bulundu: “Buna şiddetle demezler.” Sonra şöyle yazdı: “Günbatımı tehlike oluşturuyor, kuzeyde ve doğuda bir alçak bulut kümesi var. Yukarıda gökyüzü açık.”

Dolmakalemi durdurup masanın üzerinden uzanarak kapıdan dışarı bir göz attı ve bu bakış açısından, siyah bir gökyüzüne açılan tikağacı pervazların arasından tüm yıldızların yukarıya doğru uçtuğunu gördü. Hepsi birlikte uçuşa geçti ve gözden kayboldu, beyaz ışık çakmalarıyla beneklenen bir siyahlık bıraktı yalnızca, çünkü deniz de gökyüzü kadar siyahtı ve uzaklardaki köpükle beneklenmişti. Sallantı sırasında uçmuş olan yıldızlar geminin tekrar savrulmasıyla geri geldi, pırıltılı bir yığın halinde aşağıya doğru atıldı, alev gibi noktalar değil de, berrak, ıslak bir ısıltıyla parlayan minik diskler boyutuna gelmiş halde.

Jukes uçan kocaman yıldızları bir an seyretti, sonra da şöyle yazdı: “Akşam saat 8. Ölü dalga yükseliyor. Gemi güçlkle ilerliyor ve güvertelerden su alıyor. Ameleler gece ambara kapatıldı. Barometre hâlâ düşüyor.” Duraklayıp, “Belki de bundan hiçbir şey çıkmayacak,” diye düşündü. Sonra da maddelerini kararlı bir biçimde bağladı: “Bir tayfunun her türlü belirtisi var.”

Dışarı çıkarken kenara çekilmek zorunda kaldı ve Kaptan MacWhirr tek söz etmeden ya da işaret yapmadan bir adımda eşiği geçti.

“Kapıyı kapatır mısınız, Bay Jukes?” diye bağırdı içerdiden.

Jukes söyleneni yapmak için dönerken, “Üşütmekten korkuyor herhalde,” diye mırıldandı ironik bir biçimde. Aşağıda nöbet sırası ondaydı, ama kendi gibilerle sohbet etmeye can atıyordu; “Yine de o kadar kötü görünmüyor – değil mi?” dedi üçüncü kaptana neşeyle.

Üçüncü kaptan, kaptan köşkünde bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu, bir an küçük adımlarla sendeliyor, son-

rakinde güvertenin oynak eğimini güçlükle çıkıyordu. Jukes'un sesiyle, yüzü ileriye dönük halde hareketsiz kaldı, ama karşılık vermedi.

"Hey! Bu şiddetli," dedi Jukes; uzun sarsıntıyı atlatmak için, yere indirdiği eli d  semeye de inceye kadar yana e ildi. Bu kez     nc  kaptanın gırtla ından tatsız bir ses  ıktı.

Ya lıca,  st  ba ı dökülen ufak tefek bir herifti, dişleri bozukt  ve yüzünde hiç kıl yoktu.  angay'da aceleyle gemiye alınmıştı; o seferde, evinden getirilen     nc  kaptan, (Kaptan MacWhirr'in hiç anlayamadı ı bir biçimde) gemide bir kenarda duran boş bir kömür tutu turucunun içine d  meyi becererek gemiyi limanda    saat geciktirmi , beyin sarsıntısı ve bir iki kırık kol bacakla kıyıdaki hastaneye gönderilmesi gerekmi ti.

Sevimsiz 'ses, Jukes'un cesaretini kırmadı. "Çinliler aşağıda çok güzel zaman geçiriyor olmalılar," dedi. " ansları var ki bu ihtiyaç benim şimdiye dek bulunduğum her gemiden daha az sallanıyor. Al işte! Bu o kadar kötü değildi."

"Dur hele," diye homurdandı     nc  kaptan.

Ucu kırmızı sivri burnu ve incecik b z lm    dudaklarıyla, içten içe   keden köpürüyor gibi görünürdü hep; kabalı a varacak    de açık seçik konu urdu. Görev başında değilken tüm zamanını kapısı kapalı kamarasında geçirir, içeride o kadar sessiz olurdu ki, ortadan kaybolur kaybolmaz uykuya daldı ı sanılırdı; ama güvertedeki nöbeti için onu uyandırmaya gelen adam, her zaman gözleri falta ı gibi açık, ku etinde sırtüstü yatmı , kirli bir yastıktan ters ters bakarken bulurdu onu. Hiç mektup yazmazdı, herhangi bir yerden haber almayı umuyor gibi değildi; bir keresinde West Hartlepool'dan söz ettiği duyulmu sa da, çok sert bir biçimde ve yalnızca bir pansiyonun fahi  fiyatlarıyla ilgili olarak yapmıştı bunu. Dünyanın limanlarından ihtiyaca göre toplanan adamlardan biriydi. Onlar yeterince yeteneklidirler, ümitsizce muhtaç g r n rl r, herhangi bir kişilik bozukluğu izi ta ımazlar ve apaçık başarısızlığın tüm belirtilerini gösterirler. Acil bir durumda gemiye gelirler, sudaki hiçbir gemiyi umursamazlar, onlar hakkında hiçbir

gey bilmeyen gemi arkadaşlarıyla rahat bir ilişki kurup kendi atmosferlerinde yaşarlar ve uygunsuz zamanlarda gemiden ayrılmaya karar verirler. Öteki adamların karaya çıkmaktan korkacakları, Tanrı'nın unuttuğu bir limanda tek veda sözü etmeden çekip giderler ve hazine sandığı gibi bağlanmış eski püskü bir gemici sandığını yanlarına alarak ve geminin tozunu ayaklarından silkeler gibi bir havaya bürünerek kıyıya çıkarlar.

“Dur hele,” diye tekrarladı üçüncü kaptan, sırtı Jukes’a dönük halde, kıpırdamadan ve yılmadan, büyük sallantılarla dengesini buldu.

“Onu sıcağı sıcağına yakalayacağımızı mı söylemek istiyorsun?” diye sordu Jukes çocuksu bir ilgiyle.

“Söylemek mi?.. Ben hiçbir şey söylemiyorum. Beni gafil avlayamazsın,” diye lafı yaptırdı ufak tefek üçüncü kaptan, bir gurur, küçümseme ve kurnazlık karışımıyla, sanki Jukes’un sorusu akıllıca ortaya çıkarılmış bir tuzakmış gibi. “Ah hayır! Hiçbiriniz beni aptal yerine koyamazsınız,” diye mırıldandı kendi kendine.

Jukes, bu üçüncü kaptanın adı hayvanın teki olduğunu hızla aklından geçirdi ve keşke zavallı Jack Allen kömür tutuşturucunun içine düşmemiş olsaydı dedi. Geminin önündeki uzak siyahlık, yeryüzünün yıldızlı gecesinin arasından görülen başka bir gece gibiydi – yaratılmış evrenin ötesindeki enginliklerin yıldızsız gecesi, müthiş sessizliği içinde, çekirdeği yeryüzü olan pırıltılı küredeki sığ bir çatlaktan açığa çıkıyordu.

“Orada ne olursa olsun,” dedi Jukes, “doğruca içine gidiyoruz.”

“Sen söyledin,” diye araya girdi üçüncü kaptan, hep Jukes’a sırtı dönük halde. “Sen söyledin işte – ben değil.”

“Ah, cehennemin dibine git!” dedi Jukes dobra dobra; ötekiyse zafer kazanmışçasına küçük bir kıkırtı koyuverdi.

“Sen söyledin,” diye tekrarladı.

“Ne olmuş yani?”

“Lanet bir görüş mesafesini daha az söyledikleri için kaptanlarıyla başı derde giren çok iyi adamlar tanıyorum,”

diye yanıt verdi üçüncü kaptan hararetle. “Ah hayır! Beni gafil avlayamazsın.”

“Kendini ele vermemeye can atıyor gibisin,” dedi Jukes, bu kadar saçmalık karşısında hepten hırçınlaşmıştı. “Ben ne düşündüğümü söylemekten korkmazdım.”

“Tabii ya, bana! Büyük marifet değil bu. Ben bir hiçim, bunu da gayet iyi biliyorum.”

Gemi, biraz ara verip nispeten sabit durduktan sonra, art arda sallanmaya başladı, her sallantı ötekinden daha kötüydü ve Jukes dengesini korumakla o kadar meşguldü ki bir süre ağzını açamadı. Şiddetli sarsıntı az buçuk hafifler hafiflemeyi şöyle dedi: “Durum pek iyi sayılmaz. Bir şey yaklaşıyor olsun ya da olmasın, bence gemi o ölü dalgaya kafa tutmalı. İhtiyar az önce içeri girip yattı. Onunla konuşmazsam Tanrı belamı versin.”

Ama harita odasının kapısını açınca, kaptanının kitap okuduğunu gördü. Kaptan MacWhirr yatmıyordu: Bir eliyle kitaplığın kenarını kavramış, ötekiyle kalın bir cildi yüzünün önünde açık tutmuş, ayakta duruyordu. Lamba yalpalıkta kıpırdıyor, yerinden çıkan kitaplar rafta bir o yana bir bu yana devriliyor, uzun barometre kesik çemberler çizerek sallanıyor, masa her an eğimini değiştiriyordu. Bütün bu kaynaşma ve hareketin ortasında Kaptan MacWhirr, kitaplığa tutunmuş halde, kitabın üst kenarının üzerinden gözlerini gösterdi ve, “Ne var?” diye sordu.

“Ölü dalga kötüleşiyor, efendim.”

“Buradan fark ettim,” diye mırıldandı Kaptan MacWhirr. “Bir terslik mi var?”

Kitabın tepesinden kendisine bakan gözlerin ciddiliğinden içten içe kaygılanan Jukes, sıkıntılı bir biçimde sırttı.

“Fındık kabuğu gibi sallanıyoruz,” dedi sıkılgan bir tavırla.

“Evet! Çok şiddetli – çok şiddetli. Ne istiyorsunuz?”

Bunun üzerine Jukes güvenini kaybetti ve bocalamaya başladı.

“Yolcularımızı düşünüyordum,” dedi, denize düşüp yılana sarılan bir adam edasıyla.

“Yolcular mı?” dedi kaptan büyük bir şaşkınlıkla. “Hangi yolcular?”

“Şey, Çinliler, efendim,” diye açıkladı Jukes, bu sohbetten çok rahatsız olmuştu.

“Çinlilermiş! Neden açık konuşmuyorsunuz? Ne demek istediğinizi anlayamadım. Bir grup ameleden yolcular diye söz edildiğini daha önce hiç duymamıştım. Yolcular demek! Neyiniz var sizin?”

İşaretparmağıyla kitabı kapatan Kaptan MacWhirr kolunu indirdi ve iyice şaşırılmış göründü. “Neden Çinlileri düşünüyorsunuz, Bay Jukes?” diye sordu.

Jukes, buna zorlanmış bir adam gibi azimle eyleme geçti. “Güverteler suyla doluyor, efendim. Belki pruvayı doğrultursunuz diye düşündüm – bir süreliğine. Dalga biraz alçalana kadar – çok yakında olur, sanırım. Pruvayı doğruya çevirmek gerek. Hiç böyle sallanan bir gemi görmedim.”

Kapı eşliğinde bekledi; rafa tutunmayı yetersiz bulan Kaptan MacWhirr ise, kararını verip onu aceleyle bıraktı ve koltuğa çöktü.

“Pruvayı doğruya çevirmek mi?” dedi, dik oturmaya çabalayarak. “Rotadan dört kerten fazla sapmak demektir bu.”

“Evet, efendim. Elli derece... Bunu karşılayacak kadar ters yöne çevirirdi pruvayı...”

Kaptan MacWhirr şimdi dik oturuyordu. Kitabı elinden bırakmamıştı, kaldığı yeri de kaybetmemişti.

“Doğuya mı?” diye tekrarladı, şaşkınlığa kapılarak. “Do... Nereye gittiğimizi sanıyorsunuz? Çinlileri rahat ettirmek için, tam yol giden bir buharlı gemiyi rotasından dört kerte döndürmemi istiyorsunuz! Dünyada yapılan çılgınca şeyleri yeterinden fazla duydum – ama bu... Sizi tanımasam, Jukes, alkollüsünüz sanırdım. Dümeni dört kerte kırmak ha... Peki ya sonra? Rotayı düzeltmek için öbür taraftan dört kerte ilerlemek, sanırım. Bir buharlı gemiyi sanki yelkenli gemiymiş gibi tiramola etmeye başlayacağımı da nereden çıkardınız?”

“İyi ki yelkenli değil,” diye araya girdi Jukes, acı bir

hazırcevaplıkla. “Bu akşamüstü Tanrı’nın cezası her direği yerle bir olurdu.”

“Evet! Siz de öylece durmak ve yıkılmalarını seyretmek zorunda kalırdınız,” dedi Kaptan MacWhirr, biraz canlanarak. “Hava çok durgun, öyle değil mi?”

“Öyle, efendim. Ama sıradışı bir şeyin yaklaşmakta olduğu kesin.”

“Belki. Sanırım o pisliğin yolundan çekilmem gerektiğini düşünüyorsunuz,” dedi Kaptan MacWhirr, olanca yalın bir davranış tarzı ve ses tonuyla konuşarak ve zemindeki muşambaya gözlerini dikerek. Böylece ne Jukes’un rahatsızlığını ne de yüzündeki gücenme ve şaşkın saygı karışımını fark etti.

“Şimdi, gelelim bu kitaba,” diye sözlerini sürdürdü acele etmeden, kapalı ciltle uyluğuna vurarak. “Fırtınalarla ilgili bölümü okuyordum.”

Bu doğruydı. Fırtınalarla ilgili bölümü okuyordu. Harita odasına, raftan kitabı alma niyetiyle girmemişti. Hava-daki bir etki –muhtemelen, kamarotun emir almadan kaptanın denizci çizmelerini ve muşamba yağmurluğunu harita odasına çıkarmasına yol açan etkinin aynısı– sanki elini rafa yönlendirmişti ve oturmaya bile zaman ayırmadan bilinçli bir çabayla konunun terminolojisine dalmıştı. Üstüne üstüne gelen yarı çemberler, sola ve sağa devirli açölçerler, rotanın eğrileri, merkezin muhtemel kerterizi, rüzgârın yön değiştirmesi ve barometrenin gösterdiği dereceler arasında kendini kaybetti. Tüm bunlarla kendisi arasında mutlak bir bağ kurmaya çalıştı ve sonuçta bir sürü sözcüğü ve birçok öğüdü küçümseyerek öfkeye kapıldı, hepsi kafada kurulmuştu ve varsayımdı, bir kesinlik pırıltısı yoktu.

“Çok şaşırtıcı bir şey, Jukes,” dedi. “İnsan burada yazanlara inanacak olsa, zamanının çoğunda bütün denizi dolaşıp havanın gerisinde kalmaya çalışırdı.”

Yine kitapla bacağına vurdu; Jukes ağzını açtı, ama hiçbir şey söylemedi.

“Havanın gerisinde kalmak için dolaşmak! Bunu anlıyor musunuz, Bay Jukes? Çok çılgınca bir şey!” diye haykırdı Kaptan MacWhirr, aralıklı olarak, zemine dalıp gide-

rek. “Sanırsınız ki yaşlı bir kadın yazmış bunu. Bana gelmez. Bu zımbırtı işe yarar bir şey söylüyorsa, o da hemen rotayı çevirmem gerektiğidir, onu lanet bir yerlere çevirmeli ve yolumuza çıkacağı düşünülen bu pis havanın kuyruğunda kuzeyden Fu-chau’ya inmeliyim. Kuzeyden! Anlıyorsunuz, Bay Jukes? Fazladan üç yüz millik mesafe ve gösterilecek güzel bir kömür faturası. İçindeki her sözcük tamamen doğru olsaydı bile bunu yapamazdım, Bay Jukes. Benden bunu beklemeyin...”

Suskun Jukes bu duygu ve gevezelik gösterisine hayret etti.

“Ama gerçek şu ki, herifin haklı olup olmadığı da belli değil. Boranın ne biçim bir şey olduğunu başına gelmeden nasıl anlarsın? Kendisi gemide değil, değil mi? Pekâlâ. Burada diyor ki, o şeyin merkezi rüzgârdan sekiz kerte açılmış; ama barometrenin düşmesine karşın bizde rüzgâr yok. Öyleyse merkez nerede?”

“Birazdan rüzgâr çıkar,” diye mırıldandı Jukes.

“Gelsin bakalım,” dedi Kaptan MacWhirr, ağırbaşlı bir öfkeyle. “Her şeyi kitaplarda bulamayacağınızı görün, Bay Jukes. Mantıklı bakacak olursanız, meltemleri atlatmak ve gökyüzünden esen rüzgârları alt etmek için tüm bu kurallar bana çok çılginca geliyor.”

Bakışlarını kaldırdı, Jukes’un kendisine kuşkuyla gözlerini dikip baktığını gördü ve ne demek istediğini açıklamaya çalıştı.

“Çinlileri rahat ettirmek için geminin pruvasını –kim bilir ne kadar süreliğine– çevirmeye yönelik olağandışı görüşünüz kadar acayip; oysa tek yapmamız gereken onları Fu-chau’ya götürmek, zamanlamaya göre cuma öğleden önce oraya varırız. Hava beni geciktirirse – olsun varsın. Açık seçik havadan söz edecek seyir defteriniz var. Ama diyelim ki rotamdan şaştım ve iki gün geç vardım, onlar da bana, ‘Bunca zaman neredeydiniz, kaptan?’ diye sordular. Buna ne diyebilirim? ‘Kötü havayı atlatmak için dolaştım,’ derim. ‘Epey kötüydü herhalde,’ derler. ‘Bilmiyorum,’ demek zorunda kalırım; ‘onu atlattım.’ Gördünüz mü, Jukes? Bu akşamüstü hepsini enine boyuna düşündüm.”

Başını kaldırıp yine o görmeyen, hayal gücünden yoksun tarzıyla baktı. Hiç kimse onun tek seferde bu kadar çok şey söylediğini duymamıştı. Kapı eşiğinde kolları açık duran Jukes, mucize görmeye davet edilmiş bir adam gibiydi. Gözlerinden sınırsız hayret okunurken, tüm çehresine inanmazlık yerleşmişti.

“Bora, boradır, Bay Jukes,” diye devam etti kaptan, “ve tam yol giden bir buharlı gemi onunla yüzleşmelidir. Dünyada o kadar çok pis hava var ki; yapılacak en uygun şey, *Melita*’nın kaptanı yaşlı Wilson’ın ‘fırtına stratejisi’ dediği şeye kulak asmadan boranın içinden geçmektir. Geçen gün kıyıdayken onun, gelip yanımdaki masaya oturan bir sürü kaptana bu konuda nutuk çektiğini duydum. Bana son derece saçma geldi. Onlara şeyi anlatıyordu, korkunç bir borayı – manevra yaparak nasıl atlattığını, sanırım böyle dedi, öyle ki bora ona elli milden fazla yaklaşıp kalmamış. Kafayı çalıştırdığını söyledi. Elli mil uzakta korkunç bir bora olduğunu nasıl bildi, orasını aklım almıyor. Çatlak bir adamı dinlemek gibiydi. Kaptan Wilson’ın bu işleri daha iyi bilecek kadar yaşlanmış olduğunu sanırdım.”

Kaptan MacWhirr bir an durdu, sonra, “Aşağıda nöbet sizde mi, Bay Jukes?” dedi.

Jukes yerinden sıçrayarak kendine geldi. “Evet, efendim.”

“En ufak değişiklikte beni çağırımlarını emredin,” dedi kaptan. Kitabı yerine koymak için yukarı uzandı ve karnepede bacaklarının üstünü örttü. “Kapıyı iyice kapatın ki savrulup açılmasın, olur mu? Çarpan bir kapıya katlanamam. Şunu söylemeliyim ki, bu gemiye bir sürü tapon kilit takmışlar.”

Kaptan MacWhirr gözlerini yumdu.

Kendini dinlendirmek için böyle yaptı. Yorgundu ve düşünmekle geçen yıllar içinde olgunlaşmış bazı inanışları açığa çıkaran kapsamlı bir tartışmanın sonunda oluşan o zihinsel boşluk durumunu yaşıyordu. Gerçekten de, inandığı şeyin itirafını bildiği gibi yapmıştı; bu durum, kapının öbür yanındaki Jukes’un epeyce bir süre kafasını kaşıyarak durmasına yol açtı.

Kaptan MacWhirr gözlerini açtı.

Uyumuş olduğunu düşündü. O büyük gürültü neydi? Rüzgâr mı? Neden çağrılmamıştı? Lamba yalpalıkta kıpır-dıyor, barometre çemberler çizerek sallanıyor, masa her an eğimini değiştiriyordu; konçları kıvrılmış bir çift gevşek denizci çizmesi kayarak kanepenin yanından geçti. Hemen elini uzatıp birini yakaladı.

Kapıdaki bir aralıkta Jukes'un yüzü belirdi: yalnızca kıpkırmızı yüzü, dik dik bakan gözlerle. Lambanın alevi birden yükseldi, bir parça kâğıt havalandı, içeriye dolan hava Kaptan MacWhirr'i sarmaladı. Çizmeyi çeke çeke giymeye başlayarak, Jukes'un şişkin, heyecanlı yüz hatlarına beklenti dolu bir bakış yöneltti.

"Bunun gibi ortaya çıktı," diye bağırdı Jukes, "beş dakika önce... birdenbire."

Kapının küt diye çarpılmasıyla kafa gözden kayboldu, büyük bir şapırtı ve pıtırdayan damlalar kapalı kapıyı yalayıp geçti, sanki bir kova dolusu erimiş kurşun kamaraya fırlatılmıştı. Şimdi dışarıdaki derin, titreşimli gürültünün arasında bir ıslık sesi duyulabiliyordu. Bir barakada ne kadar cereyan olursa havasız harita odasında da o kadar var gibiydi. Kaptan MacWhirr, yerde hızla gidip gelen öbür denizci çizmesini yakaladı. Telaşlı değildi, ama ayağını sokacak açıklığı hemen bulamadı. Fırlatıp atmış olduğu ayakkabılar kamaranın bir ucundan öbürüne savrulup duruyor, köpek yavruları gibi neşeyle birbirinin üzerine atlıyordu. Ayağa kalkar kalkmaz onlara acımasız bir tekme savurdu, ama etkisi olmadı.

Muşamba yağmurluğuna uzanmak için, hamle eden bir eskrimci havasına soktu kendini; daha sonra da, silkinerek ilerlerken kapalı mekânın her yerinde sendeledi. Çok ağırbaşlı bir tavırla, bacaklarını iyice ayırarak ve b...nununu uzatarak, hafifçe titreyen kalın parmaklarıyla, ense-sine kadar inen başlığının bağcıklarını çenesinin altında ağır ağır düğümlemeye başladı. Ayna karşısında bonesini takan bir kadının bütün hareketlerini yineledi, gergin, kulak kabartan bir dikkatle, gemisini birdenbire kuşatan karmakarışık yaygarada her an adının bağırıldığını duyma-

yı bekliyormuş gibi. Dışarı çıkmaya ve bunun anlamı her neyse ona göğüs germeye hazırlanırken, yaygaradaki artış kulaklarını doldurdu. Çok gürültülü patırtılıydı – rüzgârın esmesinden, denizin gürlemesinden oluşuyordu, havanın o uzatılmış derin titreşimi de cabası, sanki çok büyük ve uzak bir davulun gümbürdemesi borayı bastırıyordu.

Bir an lambanın ışığında durdu; görkemli çarpışma giysisi içinde tıknaz, hantal, biçimsiz; kırmızı yüzüyle te-tikte.

“Bu gemide çok ağırlık var,” diye mırıldandı.

Kapıyı açmaya yeltenir yeltenmez rüzgâr kapıyı yaka-ladı. Kapı koluna yapışan kaptan eşikten dışarı sürüklendi ve bir anda kendini rüzgârla, konusu o kapının kapatılması olan bir tür kişisel didişmeye girişmiş halde buldu. Son anda bir hava dili içeriye daldı ve lambanın alevini yalayıp söndürdü.

Geminin önünde, çakıp duran bir sürü beyaz ışığın üstünde büyük bir karanlık olduğunu fark etti; sancak kemeresine birkaç şaşırtıcı yıldız sarktı, sönük ve kesik kesik, göz alabildiğine uzanan dalgalı bir denizin üzerinde, deli gibi sürüklenen bir dumanın arasından görölüyormuş gibi.

Kaptan köşkünde birbirine sokulmuş bir grup adam vardı, zar zor seçiliyor ve uğraşıp didiniyorlardı, köprü üstü pencerelerinden başları ve sırtlarına vuran puslu ışıktaki büyük çaba gösteriyorlardı. Karanlık birden bir pencere camını, sonra bir başkasını örttü. Yitik grubun sesleri, bir boraya yakalanmış adamların sesleri gibi ulaştı ona, kulağı sıyrıp geçen bölük pörçük, umutsuz bağrışlar halinde. Birdenbire Jukes yanında belirdi, başını öne eğmiş, bağı-rıyordu.

“Dikkat – köprü üstü kepenklerini – kapatın – korka-rım – cam – patlayacak.”

Jukes kaptanının ona çıkıştığını duydu.

“Beni çağırın – diye – uyarmıştım.”

Dudaklarına bastıran gürültü patırtının arasında, açık-lamaya çalıştı.

“Kaptan köşkünde – kalan – hafif hava – birden – ku-
Ucretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

zeydoğuya – dönebilirdi – mutlaka – duyarsınız – diye dü-şündüm.”

Branda vardasiloya¹ sığınmışlardı ve tartışan insanlar gibi seslerini yükselterek konuşabiliyorlardı.

“Tüm vantilatörleri kapamak için işe koyuldum. İyi ki güvertede kalmışım. Uyuyacağınızı düşünmemiştim, bu yüzden de... Ne dediniz, efendim? Ne?”

“Hiçbir şey,” diye bağırdı Kaptan MacWhirr. “Tamam – dedim.”

“Tanrı’ya şükür! Bu kez yakaladık,” diye gözlemde bulundu Jukes avaz avaz.

“Geminin rotasını değiştirmediniz mi?” diye sordu Kaptan MacWhirr, sesini zorlayarak.

“Hayır, efendim. Kesinlikle değiştirmedik. Rüzgâr tam karşıdan çıktı. İşte baş tarafa gelen dalgalar.”

Geminin ileri fırlaması bir sarsıntıyla sona erdi, sanki ön ayağını sert bir şeye basmıştı. Bir anlık sessizlikten sonra, uçuşan su damlaları rüzgârla birlikte yüzlerine sertçe çarptı.

“Gemiye elimizden geldiğince böyle tutalım,” diye bağırdı Kaptan MacWhirr.

Jukes tuzlu suyu gözlerinden çıkarıp atmadan tüm yıldızlar gözden kaybolmuştu.

41

3

Jukes, suya ağ atarak yakalanabilecek yarım düzine genç kaptan yardımcısı kadar hazır ve nazır bir adamdı; ilk fırtınanın ürkütücü acımasızlığından az çok hayrete düşmüş olsa da, anında kendini toplamış, tayfaları göreve çağırmış ve güvertedeki açıklıkları, sanki akşam tiriz vurulmamış gibi sımsıkı kapatmaları için onları işe koşmuştu. Canlı, gür sesiyle, “Fırlayın, çocuklar, bir el atın!” diye bağırarak işe rehberlik etti, bütün bu süre boyunca “bunu beklemiş olduğunu” kendi kendine söyleyip durdu.

¹ Vardiya subayı ya da dümenciye görev başında korumak için geçici olarak çekilen branda. (Ç.N.).

Ama aynı zamanda, bunun beklediğinden biraz fazla olduğunun bilincine varıyordu. Yanağında hissettiği ilk hava kıpırtısından itibaren, bora bir çığır artan itme gücünü yüklenmiş gibiydi. Şiddetli su serpintileri *Nan-Shan*'ı baş tarafından kış tarafına kadar kuşattı ve gemi düzenli sarsıntısının ortasında bir anda, korkudan çıldırmış gibi silkinmeye ve ileri atılmaya başladı.

Jukes, “Bunun şakası yok,” diye düşündü. Kaptanıyla birbirlerine bağır çağır durumu açıklarlarken, birden alçalan karanlık, gecenin üzerine çöktü, elle tutulur bir şey gibi görüşlerini kesti. Dünyanın maskeli ışıkları kısılmıştı sanki. Jukes, kaptanının el altında olmasından eleştirisiiz memnundu. Sanki bu adam, salt güverteye çıkarak, boranın ağırlığının çoğunu omuzlarına almış gibi rahatladı Jukes. Komuta etmenin saygınlığı, ayrıcalığı ve yükü böyle olur.

Kaptan MacWhirr dünyada hiç kimseden bu tür bir rahatlatma bekleyemezdi. Komuta etmenin yalnızlığı böyle olur. Hasminin gözüne bakar gibi rüzgârın gözüne bakan bir denizcinin dikkatli tavrıyla görmeye, gizli niyetin iç-yüzünü anlamaya ve itmenin hedefini ve gücünü tahmin etmeye çalışıyordu. Sert rüzgâr engin bir belirsizlikten onu yalayıp geçti; ayaklarının altında gemisinin huzursuzluğunu hissetti ve biçiminin gölgesini ayırt edemedi bile. Böyle olmamasını dilerdi; kör bir adamın çaresizliğine kapıldığını hissederek çok sessizce bekledi.

Suskun olmak onun için doğaldı, karanlık da olsa aydınlık da olsa. Dirseğinin dibindeki Jukes taşkınlığa kapılıp neşeyle, “Hemen en kötüsünü gördük galiba, efendim,” diye bağırarak sesini duyurdu. Hafif bir şimşek çakması dört bir yanı titretti, büyük ve derin bir mağaranın içine çakmış gibi – denizin siyah ve gizli bir odasının içine, zemine dalgaların köpüklü tepelerinin vurduğu bir odasının.

Tekinsiz, uçucu bir an boyunca alçaktaki bölük pörçük bir bulut kütesini, geminin uzun ana hatlarının yalpalamasını, kaptan köşkünde, tos vururken taşlaşmışçasına başları önde yakalanmış adamların siyah karaltılarını açığa çıkardı. Karanlık aşağıda tüm bunların üzerine çöktü ve gerçek şey sonunda geldi.

Ürkütücü ve hızlı bir şeydi, küçük bir şişenin öfkeyle aniden paramparça edilmesi gibi. Geminin dört bir yanında çok şiddetli bir sarsıntıyla patlamış gibiydi ve sular hızla içeri doldu, sanki muazzam bir baraj rüzgâr yönünde havaya uçurulmuştu. Bir anda adamlar birbirleriyle bağlantılarını yitirdiler. Büyük bir rüzgârın bölücü gücüdür bu: İnsanı türdeşlerinden soyutlar. Deprem, toprak kayması, çığ bir adamın karşısına tesadüfen çıkar – hırstan yoksunmuş gibi. Gözü dönmüş bir bora ise ona kişisel bir düşman gibi saldırır, kollarını bacaklarını kısıp yakalamaya çalışır, zihnini ele geçirir, ruhunu bozguna uğratarıp bedeninden püskürtmeye kalkışır.

Jukes kaptanından uzağa sürüklendi. Havada fırlı fırlı dönerek uzun bir mesafe kat ettiğini sandı. Her şey yok oldu – hatta, bir an için, düşünme gücü bile; ama eli vardavele puntellerinden¹ birini bulmuştu. Bu deneyimin gerçekliğine inanmama eğilimi sıkıntısını kesinlikle hafifletmedi. Genç olmasına karşın kötü havalar gördüğü olmuştu ve en kötüsünü hayal etme yeteneğinden hiçbir zaman kuşkulananmamıştı; ama bu, onun hayal gücünün o kadar ötesindeydi ki, herhangi bir geminin varlığıyla uyumsuz görünüyordu. Onu tutunduğu yerden söküp atmaya çalışan bir güce karşı zorlu bir çabaya girişme gerekliliği tarafından bu kadar rahatsız edilmeseydi, aynı şekilde kendisinden de kuşkuya düşerdi belki de. Üstelik, tamamen mahvolmadığı kanısı, yarı boğulmuş, vahşice sarsılmış ve kısmen soluğu kesilmiş olma duyguları arasından ona geri döndü.

Orada güvenliksiz biçimde putrelle tek başına çok uzun süre kaldı gibi geldi ona. Yağmur üzerine boşandı, oluk oluk aktı. Jukes kesik kesik soluk aldı; bazen yuttuğu su tatlıydı, bazen de tuzlu. Olayın büyük bir bölümünde gözlerini sımsıkı kapalı tuttu, sanki görme gücünün doğruluğuna olan inancı öğelerin muazzam furyasında yıkılabilirdi. Gözlerini çabuk çabuk kırıştırmaya cesaret ettiğinde, uçuşan yağmur ve serpintilerin arasında zayıf zayıf par-

¹ Güvertenin borda kenarlarına konulan dikmelere (puntel) çekilen yatay zincirlerin (vardavele) oluşturduğu koruma grubu. (Ç.N.)

layan sancak ışığının yeşil ışıltısından biraz moral desteği aldı. Tam ona bakıyordu ki, ışın köpüren denize vurdu ve deniz onu söndürdü. Jukes dalganın tepesinin devrildiğini gördü, çıkardığı cılız ses çevresinde kopan müthiş patırtıya eklendi ve neredeyse aynı anda putrel Jukes'un onu saran kollarından sertçe çekildi. Sırtına inen ağır bir darbenin ardından kendini birdenbire suda yüzerken ve yukarı doğru taşınırken buldu. İlk karşı konulmaz kanısı, bütün Çin Denizi'nin kaptan köşküne tırmanmış olduğuydu. Sonra, daha mantıklı düşünerek, kendisinin gemiden suya düştüğü sonucuna vardı. Büyük miktarda suyun içinde dönüp durduğu, oradan oraya fırlatıldığı ve yuvarlandığı süre boyunca, aklından şu sözcükleri apar topar tekrarlayıp durdu: "Tanrım! Tanrım! Tanrım! Tanrım!"

Birdenbire, perişanlık ve umutsuzlukla isyan ederek, bundan kurtulmaya çılgınca azmetti. Kolları ve bacaklarıyla debelenmeye başladı. Ama zavallı çabalarına başlar başlamaz, her nasılsa bir yüzle, bir muşamba yağmurlukla ve birinin çizmeleriyle karışmış olduğunu fark etti. Sırayla tüm bu şeylere var gücüyle yapıştı, onları kaybetti, tekrar buldu, bir kez daha kaybetti ve sonunda kendisi bir çift güçlü kol tarafından sımsıkı kavrandı. Kucaklamaya yakından karşılık vererek kalın, sağlam bir vücuda sarıldı. Kaptanını bulmuştu.

Daha da sıkı sarılarak tekrar tekrar tepetaklak yuvarlandılar. Birden su onları acımasız bir darbeyle yere bıraktı; köprü üstünün yan tarafına yığılarak, soluksuz ve yara bere içinde, rüzgârda sendeleyerek durmaya ve tutunabildikleri yere tutunmaya terk edildiler.

Jukes bu işin içinden epeyce ürkmüş bir halde çıktı, sanki duygularına yöneltilmiş eşi benzeri olmayan bir öfkeden kaçmıştı. Bu onun kendine olan güvenini sarstı. O acımasız siyahlıkta yakınında hissedebildiği adama amaçsızca, şakakları patlayacak gibi olana dek, "Siz misiniz, efendim? Siz misiniz, efendim?" diye bağırmaya başladı. Ve yanıt olarak bir ses duydu, çok uzakta ağlıyormuş gibi, çok uzak bir mesafeden ona ters ters haykırıyormuş gibi, tek sözcük: "Evet!" Sular yeniden kaptan köşkünü kapladı.

Jukes onlara savunmasızca tam kafasından hedef oldu, iki eli de tutunmakla meşguldü.

Geminin hareketi ölçüsüzdü. Yalpalamalarında korkutucu bir çaresizlik vardı: Bir boşluğun içine balıklama dalarcasına baş kış vuruyordu ve her seferinde çarpacak bir duvar buluyor gibiydi. Sallanırken balıklama yana yatıyor ve öyle yıkıcı bir darbeye tekrar doğruluyordu ki, Jukes onun yalpalamasını dövülmüş bir adamın yere yığılmadan önceki yalpalaması gibi algılıyordu. Bora karanlıkta muazzam bir biçimde uluyor ve kuduruyordu, sanki bütün dünya suyla açılmış tek bir siyah yarıktı. Belirli anlarda hava, yoğunlaşmış sağlam bir çarpma gücüyle bir tünelden emiliyormuşçasına gemiye sel gibi boşanıyordu; bu güç gemiyi sudan kaldırıyor ve bir an yukarıda tutuyor gibiydi; gemi bir ucundan öbür ucuna titriyordu yalnızca. Ve sonra, kaynayan bir kazana gerisingeri atılmışçasına, yeniden tepetaklak yuvarlanmaya başlıyordu. Jukes aklını toplamak ve olayları soğukkanlılıkla değerlendirmek için çok uğraştı.

Şiddetlenen rüzgârlar altında dümdüz olan deniz karbarp *Nan-Shan*'ın her iki ucunu da kar gibi köpüklere boğdu, gecenin içine doğru geniş bir alana, her iki küpeştenin de ötesine yayıldı. Bulutların siyahlığı altında uzanan ve mavimsi bir ışıltı yayan bu göz kamaştırıcı tabakada, Kaptan MacWhirr'in gözüne abanoz kadar siyah birkaç minik leke ilişti, ambar ağızlarının tepeleri, tirizlenmiş kaportalar, üstü örtülmüş vinçlerin kafaları, bir direğin ayağı. Gemisinden tüm görebildiği buydu. Kendisinin ve ikinci kaptanın bulunduğu kaptan köşkü, büyük bir gümbürtüyle bütün gemiyle birlikte denize sürüklenmekten korkarak suspus halde dümeni kullanan bir adamın olduğu kapalı köprü üstü, geminin orta bölümünü kaplıyordu – yarı gelgitte sahile vuran bir kaya gibiydi orta bölümü. Fokurdayan, sel gibi akan, boşanan, çalkalanan suda uzaktaki bir kaya gibiydi –gemi kazazedelerinin pes etmeden önce tutundukları, kırılan dalgalar arasındaki bir kaya gibi– ancak batıp çıkıyor, sürekli sallanıyordu, durup dinlenmeden, bir sahilden mucize eseri sürüklenen ve denizde debelenen bir kaya gibi.

Nan-Shan fırtına tarafından anlamsız, yıkıcı bir öfkeyle yağmalanıyordu: Yan yelkenler ekstra kalçetelerden¹ söküldü, çifte bağlı güneşlikler uçup gitti, dalga kaptan köşkündeki her şeyi önüne katıp götürdü, branda vardasilolar patladı, küpeşteler büküldü, fener siperlikleri parçalandı – filikalardan ikisi çoktan gitmişti bile. Duyulmadan ve görülmeden gitmişlerdi, dalganın sarsıntısı ve yoğunluğu içinde erimişlerdi sanki. Neden sonra, beyazlığın içinde başka bir açık denizin birden çakan ışığı geminin ortasına vurduğunda, Jukes katı siyahlıktan fırlayan siyah ve boş iki çift matafora² gördü, makarası açılmış bir palanga havada uçuşuyor ve demir muhafazalı bir makara hoplayıp zıplıyordu; böylece Jukes üç metre kadar arkasında olup bitenin farkına vardı.

Başını öne uzattı, el yordamıyla kaptanının kulağını aradı. Dudakları kulağa değdi – büyük, etli, sıırılsıklam. Kaygılı bir ses tonuyla bağırdı: “Filikalarımız gidiyor, efendim.”

46

Ve yine o sesi duydu, zorlama ve dermansızdı, ama gürültülerin muazzam uyumsuzluğunda sessizliğin delici etkisine sahipti, boranın siyah ıssızlıklarının ötesindeki uzak bir huzurlu noktadan gönderilmişti sanki; yine bir erkek sesi duydu – sınırsız düşünceler, kararlılık ve amaçlar taşımak için yaratılmış olabilen, göğün yarıldığı ve adaletin yerini bulduğu son gün kendinden emin sözler dile getirecek hafif ve yılmaz ses tonu – yine onu duydu, sanki çok, çok uzaktan kendisine bağıırıyordu – “Tamam.”

Anlaşılmayı sağlamayı başaramadığını düşündü. “Filikalarımız – filikalar diyorum – filikalar, efendim! İkisi gitti!”

Ondan otuz santim ötede ve yine de çok uzakta olan aynı ses, her şeyin bilincinde olarak bağırdı: “Elden bir şey gelmez.”

Kaptan MacWhirr yüzünü hiç çevirmemişti, ama Jukes rüzgârda birkaç sözcük daha yakaladı.

“Gemi böyle – dövülürken – ne – beklenebilir – mecbu-

¹ Elle örülerek yapılan yassı halat. (Ç.N.)

² Gemi bordalarında, filikaları asmaya yarayan dikmeler. (Ç.N.)
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ren – bir şeyler geride – bırakılacak – kuşkusuz.”

Dikkat kesilen Jukes gerisi için kulak kabarttı. Gerisi gelmedi. Kaptan MacWhirr'in tüm söyleyecekleri bu kadardı; Jukes arkasındaki enli ve tıknaz adamı görmekten çok gözünde canlandırabilirdi. Denizin hayal meyal ısıltılarına, nüfuz edilmez bir bulanıklık çöktü. Yapılacak hiçbir şey olmadığına yönelik belirsiz bir kanı Jukes'u avucuna aldı.

Dümen donanımı kırılmasaydı, muazzam su kütleleri güverteyi delmeseydi ya da ambar ağızlarından birini parçalamasaydı, makineler pes etmeseydi, bu müthiş rüzgâra karşı gemi rotayı tutturabilseydi ve bu korkunç dalgalar-dan birine kendini gömmeseydi (geminin pruvasını aşan dalgaların beyaz tepelerinden arada sırada Jukes'un gö-züne tatsız şeyler ilişiyordu) – o zaman geminin bundan kurtulması için bir şans olurdu. Jukes'un içinde bir şey ters döner gibi oldu, *Nan-Shan*'ı kaybettikleri duygusunu en üste çıkardı.

“İşi bitti,” dedi kendi kendine, şaşırtıcı bir zihinsel heyecanla, sanki bu düşüncede beklenmedik bir anlam keşfetmişti. Bunlardan birinin olacağı belliydi. Artık hiçbir şeyin önüne geçilemezdi ve hiçbir şey telafi edilemezdi. Gemideki adamların bir önemi yoktu ve gemi ayakta kalamazdı. Bu havaya katlanılması fazla güçtü.

Jukes bir kolun olanca ağırlığıyla omuzlarına atıldığını hissetti; ve kaptanını belinden yakalayarak bu harekete çok akıllıca karşılık verdi.

Böylece birbirlerine sarılmış halde kör gecede durdu-lar, rüzgâra karşı birbirlerine destek verdiler, yanak yanağa ve dudak kulağa, baştan kıça birbirine bağlanmış iki hurda gemi gibi.

Ve Jukes kaptanının sesini öncekinden pek yüksek olmasa da daha yakından duydu, şaşılacak derecede hızlı esen kasırgayı yanlamasına kat etmeye başlayarak ona yaklaşmıştı sanki, bir halenin dingin parıltısı gibi sessizli-ğin o tuhaf etkisini taşıyordu.

Aynı anda hem şiddetli hem silik olan ses, rüzgârın gücünü alt ederek, “Tayfaların nereye gittiğini biliyor mu-sun?” diye sordu ve Jukes'tan anında uzaklaştı.

Jukes bilmiyordu. Kasırganın gerçek gücü gemiyi vurduğunda hepsi kaptan köşkündeydi. Hangi deliğe girdikleri konusunda hiçbir fikri yoktu. Bu koşullar altında hiçbir yerdeydiler, çünkü hiçbir işe yaramazlardı. Kaptanın bilmek istemesi nedense Jukes'a sıkıntı verdi.

“Tayfaları mı istiyorsunuz, efendim?” diye bağırdı kaygıyla.

“Bilmem gerek,” diye belirtti Kaptan MacWhirr. “Sıkı dur.”

Sıkı durdular. Sınırsız bir öfke patlaması, rüzgârın acımasız bir hücumu gemiyi kesin olarak sabitledi; müthiş bir sürünceme anı boyunca, bebek beşiği gibi hızla ve hafifçe sallandı yalnızca, o sırada bütün atmosfer, görünüşe bakılırsa, karanlık yeryüzünden kükreyerek onun yanından öfkeyle akıp geçti.

Solukları kesildi ve gözlerini yumarak daha da sıkı kavradılar. Sarsıntının büyüklüğünden karanlıkta bir su sütunu dimdik çıkmış olmalıydı, gemiye tos vurmuş, kısa kırılmış ve kaptan köşküne düşmüştü, ezerek, yüksekten, ölü gömücü bir ağırlıkla.

48

Bu çöküşün uçan bir parçası, salt bir sıçrama, girdap gibi şöyle bir dönerek onları tepeden tırnağa sarmaladı, kulaklarını, ağızlarını ve burun deliklerini tuzlu suyla tepeleme doldurdu. Bacaklarını yere serdi, aceleyle kollarına asıldı, çenelerinin altında hızla kaynaştı; adamlar gözlerini açınca, bir geminin parçaları gibi görünen şeylerin arasında oradan oraya savrulan yığın yığın köpük kütlelerini gördüler. Gemi, ona bodoslama çarpılmışçasına boyun eğmişti. Küt küt atan yürekleri de müthiş darbeden önce teslim oldu; gemi birdenbire itip kakarak yıkıntıların altından çıkmaya çalışırcasına, yeniden umutsuz dalışına geçmek üzere yükseldi.

Karanlıkta deniz onu geride, tamamen yok olabileceği yerde tutmak için dört bir yandan saldırıyor gibiydi. Gemiye olan yaklaşımda nefret, inen darbelerdeyse bir gaddarlık vardı. Öfkeli bir ayaktakımı yığınının önüne atılmış canlı bir varlık gibiydi: korkunç bir biçimde itilip kakılan, şiddetle vurulan, havaya kaldırılan, yere çalınan, sıçratılan.

Kaptan MacWhirr ve Jukes birbirine tutunmayı sürdürdüler, gürültüden sağır olmuş, rüzgârdan ağızları tıkanmış halde; bedenlerini döven büyük fiziksel patırtı, dizginsiz bir tutku gösterisi gibi, ruhlarına derin bir sıkıntı veriyordu. Bir kasırganın istikrarlı kükremesi içinde zaman zaman gizemli bir biçimde tepeden geçtiği duyulan bu vahşi ve korkutucu çığlıklardan biri, kanat takmışçasına, geminin üzerine atıldı ve Jukes haykırarak onu bastırmaya çalıştı.

“Gemi bunu atlatacak mı?”

Haykırış göğsünden sökölüp çıkmıştı. Bir düşüncenin kafada doğuşu kadar istem dışıydı ve kendisi onu duymadı bile. Hepsı bir anda sönüp gitti –düşünce, niyet, çaba– ve Jukes’un haykırışındaki duyulmaz titreşim havadaki fırtına dalgalarına eklendi.

Bundan hiçbir şey beklemedi. Kesinlikle hiçbir şey. Gerçekten de, ne yanıt verilebilirdi ki? Ama bir süre sonra şaşkınlıkla kulağındaki hafif ve direngen sesi duydu, dev kargaşada yenilmemiş cüce sesi.

“Atlatabilir!”

Alçak bir bağırtı, yakalanması bir fısıltıdan daha zordu. Ve az sonra ses geri döndü, büyük çatırtılara yarı yarıya dalmış halde, okyanus dalgalarıyla savaşıyor bir gemi gibi.

“Öyle umalım!” diye bağırdı ses – hafif, yalnız ve soğukkanlı, umut ya da korku düşüncelerine yabancı ve titreşerek kopuk sözcüklere dönüştü: “Gemi... Bu... Hiç – Yine de... en iyisi.” Jukes pes etti.

Derken, bir fırtınanın gücüne dayanmaya uygun tek şeyi birdenbire akıl etmişçesine, son kırık dökük bağırtılar için gücünü ve güvenini toplar gibi oldu: “Sıkı çalışmaya devam edin... gemiyi yapanlar... iyi adamlar... Ve şansımız varsa... makineler... Rout... iyi adam.”

Kaptan MacWhirr kolunu Jukes’un omuzlarından çekti ve böylece ikinci kaptanı için varlığı sona erdi, ortalık o kadar karanlıktı; Jukes, her kasının gerilip kasılmasından sonra topallayarak etrafta dolaştı. İçini kemiren derin huzursuzluk inanılmaz bir uyuklama eğilimiyle yan yanaydı, sanki bir temiz dayak yemiş ve ağırlık basmıştı. Rüzgâr

başına yapışmış bırakmıyor ve onu omuzlarından silkip atmaya çalışıyordu; sırlıslıkla giysileri kurşun kadar ağırdı, eriyen buzdan oluşan bir zırh gibi soğuktu ve üzerinden sular damlıyordu: Titredi – uzun sürdü titremesi; tutunduğu yeri elleriyle sıkıca kavrayarak, yavaş yavaş bedensel perişanlığın derinliklerine gömülmesine izin veriyordu. Zihni amaçsız, yararsız bir biçimde kendisi üzerinde yoğunlaştı ve dizlerinin arkasından bir şey hafifçe ittiğinde, neredeyse, halk arasında söylendiği gibi, yerinden sıçradı.

Öne doğru hamle edince Kaptan MacWhirr'in sırtına çarptı, kaptan kıpırdamadı; derken bir el uyluğunu yakaladı. Ortalık geçici olarak sakinleşmişti, rüzgâr tehditkâr bir ara vermiş, fırtınalı soluğunu tutmuştu – ve Jukes her yerinin ellendiğini hissetti. Lostromoydu. Jukes bu elleri tanıdı, o kadar kalın ve kocamandı ki, yeni bir insan türüne ait gibiydi.

50 Lostromo rüzgâra karşı emekleyerek kaptan köşküne varmış ve başının tepesiyle ikinci kaptanın bacaklarını bulmuştu. Hemen çömelip Jukes'u yukarıya doğru yoklamaya başladı, temkinli dokunuşlarla ve özür dilercesine, bir asta yakışır biçimde.

Elli yaşlarında, suratsız, kavruk, huysuz bir gemiciydi, çok kıllı, kısa bacaklı, uzun kolluydu, yaşlıca bir maymunu andırıyordu. Gücü muazzamdı; kıllarla kaplı kollarının ucunda kahverengi boks eldivenleri gibi çıkıntı yapan büyük, yamru yumru ellerinde en ağır nesneler bile oyuncak gibi dururdu. Göğsündeki kırılmış post, tehditkâr tutumu ve boğuk sesi dışında, kategorisinin klasik özelliklerinin hiçbirini taşımıyordu. Neredeyse alıklık derecesinde iyi huyluydu: Adamlar ona canlarının istediğini yaparlardı ve gamsız, konuşkan kişiliğinde girişimciliğin zerresi yoktu. Bu nedenlerden ötürü Jukes ondan hoşlanmıyordu; ama Kaptan MacWhirr, Jukes'un küçümseyen nefretine karşın, lostromoyu birinci sınıf bir astsubay olarak görüyor gibiydi.

Adam Jukes'un yağmurluğuna tutunarak kendini yukarı çekti, bu cüreti büyük bir ölçülülükle gösterdi ve yalnızca kaşırmanın onu zorladığı kadar yaptı bunu.

“Ne var, lostromo, ne var?” diye bağırdı Jukes, sabırsızca. Bu sahtekâr lostromo kaptan köşkünde ne arıyor olabilir? Tayfun, Jukes’un sinirlerini bozmuştu. Ötekinin boğuk böğürtüleri, anlaşılmaz olsa da, canlı bir hoşnutluk durumunu çağırıyor gibiydi. Yanlışlık olamazdı. Yaşlı aptal, bir şeye sevinmişti.

Lostromonun öteki eli başka bir beden bulmuştu, çünkü değişen bir ses tonuyla sormaya başladı: “Siz misiniz, efendim? Siz misiniz, efendim?” Rüzgâr onun ulumalarını boğdu.

“Evet!” diye bağırdı Kaptan MacWhirr.

4

Lostromonun, bir bağış çağrış bolluğu içinden, Kaptan MacWhirr’in açıkça anlamasını sağladığı tek şey şu acayip bilgiydi: “Ön gladoradaki tüm Çinliler telef oldu, efendim.”

51

Rüzgâr altındaki Jukes bu ikisinin bağışmasını yüzünün on beş santim yakınında duyabiliyordu, sessiz bir gecede yarım mil ötede iki adamın bir tarlada sohbet etmesini duyabileceğiniz gibi. Kaptan MacWhirr’in sabrı tükenerek, “Ne? Ne?” demesini ve ötekinin boğuk sesindeki gergin perdeyi duydu. “Bir yığın halinde... kendi gözlerimle gördüm... Korkunç bir manzara, efendim... size söylemeyi... düşündüm.”

Jukes kayıtsız kaldı, sanki kasırganın gücü onu sormasız kılmıştı, bu da eyleme geçme düşüncesini bile düpedüz boş hale getiriyordu. Ayrıca, çok genç olduğundan, en kötüye karşı yüreğini tamamen duygusuzlaştırma işini o kadar ilginç bulmuştu ki, başka herhangi bir eylem biçimine çok güçlü bir nefret duyar olmuştu. Korkmuyordu; bunu biliyordu, çünkü bir daha hiç gündeğümü görmeyeceğine yürekten inanarak, bu inançla sakin kaldı.

Bunlar, zaman zaman iyi adamların bile kendilerini kaptırdıkları işe yaramaz, abartılı hareketler anlardı. Bir-

çok gemi subayı kendi deneyimlerinden, bütün bir geminin mürettebatının birdenbire böyle şaşırtıcı bir dayanıklılık transına girdiği bir olayı anımsayabilir kuşkusuz. Ne var ki, Jukes'un insanlar ya da fırtınalar konusunda engin deneyimleri yoktu. Sakin olduğunu hayal etti – amansızca sakin; ama işin doğrusu yılmıştı; acınacak derecede değil, yalnızca düzgün bir adamın, kendi kendisine iğrenç gelmeden yılabileceği kadar.

Daha çok, ruhun zorunlu olarak hissizleşmesi gibiydi. Bir boranın çok uzun süren stresi bunu yapar; bitmek bilmeden doruğa çıkan felaketin belirsizliği ve ölçüsüz kargaşanın içinde hayata tutunmanın verdiği bedensel bir yorgunluk vardır; bu keskin ve sinsi yorgunluk bir adamın göğsünün derinliklerine işleyerek onu perişan eder ve neşesini kaçıırır, bu durum düzelmez ve dünyanın tüm nimetleri içinde –yaşamın kendisinden de önce– huzura göz diker.

Jukes sandığından çok daha hissizleşmişti. Dişini sıkı – sırlıslıkla, iliklerine kadar üşümüş, kolları bacakları kaskatı; ve hızlı görüntülerden oluşan anlık bir sanrıda (denir ki, boğulan bir adamın tüm yaşamı gözlerinin önünden geçermiş) o anki durumuyla tamamen bağlantısız her tür anıyı gördü. Örneğin babasını anımsadı: işlerinde yaşadığı talihsiz bir krizde usulca yatağa yatan ve hemen ruhunu teslim eden saygın bir işadamı. Jukes bu koşulları anımsamadı elbette, ama başkaca kayıtsız kalarak zavallı adamın yüzünü apaçık görür gibi oldu; daha çocukken Table Körfezi'nde, daha sonra tüm tayfalarıyla birlikte yitirilen bir gemide oynanan bir iskambil oyununu; ilk kaptanının kalın kaşlarını; yıllar önce kayıtsızca odasına girdiğinde ve onu elinde bir kitapla otururken bulduğunda olduğu gibi, hiçbir duygu hissetmeden annesini anımsadı –o da ölmüştü– Jukes'u çok sert yetiştiren bu azimli kadın dımdızlak ortada kalmıştı.

Bir saniyeden uzun sürmüş olamazdı, belki o kadar bile değil. Ağır bir kol omuzlarının üzerine inmişti; Kaptan MacWhirr'in sesi, adını kulağına söylüyordu.

“Jukes! Jukes!”

Sesteki derin kaygı tonunu sezdi. Rüzgâr ağırlığını geminin üzerine vermişti, onu denizin ortasına çivilemeye çalışıyordu. Deniz gemide düzgün bir gedik açtı, suya batmış yüzen bir kütükte olduğu gibi; gümbürtülerin biriken ağırlığı da çok uzaktan müthiş bir gözdağı veriyordu. Gemiye vurup kırılan çok büyük dalgalar gecenin içinden savruluyordu, tepelerinde hayal meyal bir ışık vardı – deniz köpüğünün ışığı, yırtıcı, kaynayan, soluk çakmalarla geminin narin gövdesinde her dalganın itişip kakışmasını, düşmesini ve çılgınca çalkalanmasını gösteriyordu. Gemi bir an bile sudan silkinip kurtulamıyordu; kaskatı kesilen Jukes, onun hareketinde, batmamak için gelişigüzel uğraşmanın tekinsiz işaretini algıladı. Gemi artık zekice çabalamıyordu. Sonun başlangıcıydı bu; Kaptan MacWhirr'in sesindeki yoğun kaygı tonu da, körü körüne ve tehlikeli bir budalalık gösterisi gibi Jukes'u hasta ediyordu.

Jukes fırtınanın büyümesine kapılmıştı. Fırtına onun içine işlemiş, onu içine çekmişti; sessizce dikkat kesilerek fırtınanın içine kök salmıştı. Kaptan MacWhirr bağrıışlarında ısrar etti, ama rüzgâr sağlam bir takoz gibi aralarına girdi. Jukes'un boynuna asılan kaptan bir değirmen taşı kadar ağırdı ve birden başlarının yan tarafları çarpıştı.

"Jukes! Bay Jukes diyorum!"

O susturulamayacak sese yanıt vermesi gerekiyordu. Her zamanki gibi yanıt verdi: "... Evet, efendim."

Huzura yönelik şiddetli bir arzu doğuran fırtınadan olumsuz etkilenen yüreği, doğrudan doğruya, eğitim ve komuta baskısına isyan etti.

Kaptan MacWhirr, ikinci kaptanının başını dirseğinin çukuruna sıkıca sabitlemişti ve onu bağırarak dudaklarına gizemli bir biçimde bastırdı. Bazen Jukes araya girip aceleyle, "Dikkat edin, efendim!" diye uyarıyor ya da Kaptan MacWhirr, "Orada sıkı tutunun!" şeklinde ciddi bir öğüt böğürüyor ve bütün siyah evren gemiyle birlikte yalpalar gibi oluyordu. Ara veriyorlardı. Gemi yine de yüzüyordu. Ve Kaptan MacWhirr bağrıışlarına kaldığı yerden devam ediyordu. "... Diyor ki... bir sürü şey... suya kapılıp gitmiş... Neler olduğuna... bakmak gerek."

Kasırga bütün gücüyle gemiyi vurur vurmaz, güvertesinin her bölümü saldırıya açık hale geldi; afallayan ve umutsuzluğa kapılan gemiciler de, kaptan köşkünün altındaki yükleme boşaltma yoluna sığındılar. Kıç tarafta bir kapısı vardı, onu kapadılar; ortalık kapkara, soğuk ve kasvetliydi. Geminin her şiddetli savruluşunda hep birlikte karanlıkta inliyorlardı ve tonlarca suyun tepeden onlara ulaşmaya çalışırcasına gemiye doluştuğu duyulabiliyordu. Lostromo boğuk sesle konuşmaya devam etmişti, ama sonradan dediğine göre, hiç bundan daha mantıksız bir grup adamla birlikte olmamıştı. Orada rahatları yerindeydi, güvendeydiler, herhangi bir şey yapmaya da niyetleri yoktu; yine de hasta çocuklar gibi huysuz huysuz homurdanıp sızlanmaktan başka bir şey yapmıyorlardı. Sonunda, içlerinden biri dedi ki, en azından birbirlerinin burnunu görecektik kadar ışık olsaymış fena olmazmış. Karanlıkta oturup lanet geminin batmasını beklemenin onu deli ettiğini belirtti.

“Öyleyse, neden dışarı çıkıp şu işi hemen bitirmiyorsun?” diye üzerine yürüdü lostromo.

Bu, nefret dolu bağrıların yükselmesine yol açtı. Lostromo kendini her türden suçlamayla karşı karşıya buldu. Onlar için anında bir lambanın yoktan var edilmemesinden rahatsız olmuş gibiydiler. Suyu kapılıp gitse de bir ışık için inim inim inlerlerdi – yine de! Ve sövüp saymalarının mantıksızlığı apaçık olsa da –çünkü kimse ilerideki lamba odasına ulaşmayı umut edemezdi– lostromonun çok canı sıkıldı. Onun böyle başının etini yemelerinin onlara hiç yakışmadığını düşündü. Bunu onlara söyledi ve genel bir küstahlıkla karşılaştı. Bu yüzden, acı dolu bir sessizliğe sığındı. Aynı zamanda, onların homurdanmaları, iç çekmeleri ve mırıldanmaları onu çok kaygılandırıyordu, ama az sonra, gladorada altı tane karpuz lambanın asılı olduğu ve ameleleri onların birinden yoksun bırakmakta bir sakınca olamayacağı aklına geldi.

Nan-Shan’ın bir bordadan ötekine uzanan bir gemi kömürlüğü vardı, bazen yük alanı olarak kullanılan bu kömürlük demir bir kapıyla gladoraya açılıyordu. O sırada boştu ve yükleme boşaltma yolunda en öndeki menfez

onunkiydi. Bu yüzden, lostromo hiç güverteye çıkmadan o menfeze girebilirdi; ama onu büyük bir sürpriz bekliyordu: Menfez kapağını kaldırmakta ona yardım etmesi için kimseyi ikna edemeyeceğini anladı. Yine de ağızlarını aradı, ama mürettebattan yoluna çıkan biri kapağı yerinden oynatmayı reddetti.

“Şey, tek istediğim, uğruna bağırıp çağırdığınız o lanet ışığı size getirmek,” diye yakındı, neredeyse acınacak biçimde.

Birisi ona, gidip kafasını çuvala sokmasını söyledi. Lostromo, sesi tanıyamadığına ve ortalığın göz gözü görme-yecek kadar karanlık olduğuna hayıflandı, yoksa söylediğine göre, o denizci bozuntusuna bir kafa atardı, ister batsın ister yüzsün. Bununla beraber, uğruna ölecek bile olsa, ışık getirebileceğini onlara göstermeye karar vermişti.

Geminin yalpalamasının şiddeti içinde, her hareket tehlikeliydi. Yerde yatmak bile başlı başına bir işti. Az kalsın kömürlüğe düşüp boynunu kırıyordu. Sırtüstü düştü ve birisinin orada bıraktığı ağır bir demir çubuğun –muhtemelen bir kömür kesicinin spatulası– tehlikeli eşliğinde çaresizce bir o yana bir bu yana savruldu. Bu şey vahşi bir hayvanmış gibi sinirlerini gerdi. Onu göremiyordu, kömürlüğün içi kapkara ve geçit vermez kömür tozuyla kaplıydı; ama onun kayıp takırdadığını ve oraya buraya çarptığını duyabiliyordu, hep başının yakınlarındaydı. Olağanüstü bir gürültü de yapıyor gibiydi – köprü putreli kadar büyük-müşçesine tok sesler çıkarıyordu. İskele tarafı ile sancak tarafı arasında savrulurken ve kendini durdurma çabasıyla kömürlüğün pürüzsüz kenarlarına umutsuzca tutunmaya çalışırken bunu fark etmek lostromo için yeterince dikkate değerdi. Gladoraya açılan kapı tam yerine oturmuyordu, dipte ince bir loş ışık gördü.

Bir gemici ve hâlâ eli ayağı tutan bir adam olarak, tekrar ayağa kalkmak için pek fazla fırsat istemedi; şansın da yardımıyla, doğrulmaya çabalarken eli demir spatulaya değdi, ayağa kalkarken onu yerden aldı. Yoksa bu şey bacaklarını kırabilir ya da en azından onu yeniden yere yıkabilirdi. İlk başta kıpırdamadan durdu. Geminin hareketini

yabancı, beklenmedik ve önlenmesi zor hale getirir gibi görünen bu karanlıkta kendini güvende hissetmedi. Bir an kendini o kadar sarsılmış hissetti ki, “yeniden sorumluluk üstlenme” korkusuyla kıpırdamaya cesaret edemedi. O kömürlükte parçalara ayrılmaya niyeti yoktu.

Kafasını iki kere çarpmıştı; biraz sersemlemişti. Yine de, kulaklarının dibinde uçuşan demir spatulanın takırtısını ve çarpma seslerini o kadar açık seçik duyuyor gibiydi ki, orada güvende olduğunu kendine kanıtlamak için daha da sıkı tutundu. Boranın ortalığı kasıp kavurmasını aşağıda bu kadar açık seçik duyabilmekten ötürü biraz şaşkındı. Ulumaları ve çığlıkları, kömürlüğün boşluğu içinde, insani bir karaktere, insani bir öfke ve acıya bürünüyor gibiydi – engin değil ama son derece keskin. Ve her yalpayla birlikte tok sesler de çıkıyordu – derinden gelen, çok şiddetli tok sesler, beş ton falan ağırlığında cüsseli bir nesne işin içine karışmıştı sanki. Ama yük bölümünde böyle bir şey yoktu. Güvertedeki bir şey mi? Mümkün değil. Ya da bordadaki? Olamaz.

56

Tüm bunları hızla, açıkça, enine boyuna düşündü, bir denizci gibi, sonunda da şaşkınlığı geçmedi. Gerçi dışarıdaki gürültü azalmıştı, başının üzerindeki güverteyi su basması da öyle. Rüzgâr mıydı? Öyle olmalı. Çılgına dönmüş bir sürü adamın bağırması gibi bir gürültü kopardı aşağıda. Ve lostromo da kendi içinde bir ışık arzusu ve –suya kapılıp gitse de– bu kömürlükten olabildiğince çabuk çıkmak için gergin bir kaygı keşfetti.

Kol demirini kendine çekti: Ağır demir plaka menteşeleri üzerinde döndü; kapıyı fırtınanın seslerine açmıştı sanki. Aniden yükselen boğuk haykırışlar onu karşıladı: Hava hareketsizdi; suyun tepede kaynaşması ise, umutsuz bir karışıklık izlenimi uyandıran boğuk çığlıkların gürültüsüyle kaplıydı. Bacaklarını kapı eşiğinin bütün genişliği boyunca açtı ve boynunu uzattı. Ve ilk başta yalnızca, aramaya geldiği şeyi algıladı: alacakaranlığın koynunda deli gibi sallanan altı tane küçük sarı alev.

Bir madenin galerisi gibi payandalandırılmıştı, ortada bir sıra puntel, tepede çapraz kirişler, ilerideki loşluğa nü-

fuz ediyordu – belli belirsiz. Ve oradaki lombarda, kenarlarından birinin içindeki göçme gibi, eğimli hatları olan cüsseli bir kütle beliriverdi. Bütün mekân, gölgeler ve biçimlerle birlikte, sürekli hareket ediyordu. Lostromo ters ters baktı: Gemi sancak tarafına yalpaladı ve yığılmış toprağın eğimine sahip olan o kütleden büyük bir uluma yükseldi.

Tahta parçaları vınlayarak geçti. Kalaslar, diye düşündü, tarif edilemeyecek kadar ürkerek ve başını geriye savurarak. Bir adam kayarak ayaklarının dibine geldi, gözleri açık, sırtüstü, yukarı kaldırdığı kollarıyla bir hiç uğruna çabalayarak: Bir başkası da, başı bacaklarının arasında ve elleri kenetlenmiş halde, kopmuş bir taş gibi sıçrayarak geldi. İki yandan örülmüş saçı havayı kırbaç gibi yardı; adam lostromonun bacaklarını kapmak için atıldı ve açılan elinden bembeyaz, yuvarlak ve yassı bir cisim lostromonun ayaklarının dibine yuvarlandı. Lostromo gümüş doları tanıdı ve şaşkınlıkla bağırdı. Çıplak ayakları apar topar basma ve sürümeden çıkan sesle ve gırtlaktan yükselen çığlıklarla, debelenerek lombara yığılan bedenler geminin bordasından kendini koparıp sancak tarafına kaydı, bitkin halde boğuşarak boğuk ve şiddetli bir çarpma sesi çıkardı. Bağrıışlar kesildi. Lostromo, rüzgârın kükremesi ve ısıklık çalması arasında uzun bir inilti duydu; başlar ve omuzlar, yukarı tekme atan çıplak tabanlar, kalkan yumruklar, tepetaklak yuvarlanan sırtlar, bacaklar, saç örgüleri ve yüzlerden oluşan çözülemez bir karmaşa gördü.

57

“Ulu Tanrım!” diye bağırды dehşet içinde ve bu manzara üzerine demir kapıyı güm diye çarptı.

Bunu anlatmak için kaptan köşküne gelmişti. Kendine saklayamazdı; gemide de içini dökmeye degecek tek bir adam vardır. Geri dönüşünde yükleme boşaltma yolundaki tayfalar ona aptal diye küfrettiler. Neden o lambayı getirmemişti? Ameleler kimin umurundaydı ki sanki? Dışarı çıktığında, geminin karşı karşıya olduğu felaket, içinde olup bitenin önemini azalttı.

İlk başta, yükleme boşaltma yolundan tam geminin batma anında ayrılmış olduğunu sandı. Kaptan köşkü merdivenleri sular altında kalmıştı, ama kış güverteyi dolduran

muazzam bir dalga onu yukarı kaldırdı. Ondan sonra bir süre karınüstü yatmak zorunda kaldı, bir aneleli mapaya¹ tutundu, ara sıra soluklandı ve tuzlu su yuttu. Elleri ve dizleri üzerinde debelenerek ilerledi, geri dönemeyecek kadar korkuyordu ve afallamıştı. Bu şekilde köprü üstünün kış bölümüne ulaştı. O nispeten korunaklı noktada üçüncü kaptanı buldu. Lostromoya hoş bir sürpriz oldu bu – güvertedeki herkesin çoktan sulara kapılıp gittiği izlenimine kapılmıştı. Hevesle, kaptanın nerede olduğunu sordu.

Üçüncü kaptan sinmişti, bir çitin altındaki zararlı bir küçük hayvan gibi.

“Kaptan mı? Bizi bu belaya bulaştırdıktan sonra denize düştü.” Bildiği kadarıyla, güverte subayı da öyleymiş. Bir aptal daha. Fark etmezdi. Herkes yavaş yavaş gidiyordu.

58 Lostromo yeniden güçlü rüzgârın içine doğru sürünerek ilerledi; dediğine göre, birisini bulmayı beklediğinden değil, sırf “o adam”dan uzaklaşmak için. Toplumdan dışlanmış kimselerin fırtınalı bir dünyayla karşılaşmaya gitmeleri gibi sürünerek ilerledi. Bundan ötürü, Jukes’la kaptanı bulduğuna çok sevindi. Ama gladorada olup bitenler o sırada onun için önemsiz bir konuydu. Ayrıca, sesini duyurmak güçtü. Ama Çinlilerin sandıklarıyla birlikte sürüklenip gittikleri ve kendisinin bunu rapor etmek için bilerek ortaya çıktığı fikrini iletmeyi başardı. Tayfalara gelince, onlar iyiydi. Sonra, yatışmış halde, kolları ve bacaklarıyla makine dairesi telgrafının ayağına –direk kadar kalın bir dökme demir– sarılarak oturur pozisyonda güverteye çöktü. Bu ayak giderse, eh, kendisinin de gideceğini düşündü. Ameleleri daha fazla düşünmedi.

Kaptan MacWhirr, Jukes’un şunu anlamasını sağlamıştı: Onun aşağı inmesini istiyordu – baksın diye.

“Sonra ne yapacağım, efendim?” Islak bedeninin tepeden tırnağa titremesi Jukes’un sesinin meleme gibi çıkmasına yol açtı.

¹ Demir halkalı cıvata. (Ç.N.)

“Önce bak bakalım... Lostromo... sürüklenip gittiklerini... söylüyor.”

“O lostromo şaşkın aptalın teki,” diye uludu Jukes titrek bir sesle.

Kendisinden istenen şeyin saçmalığı Jukes’u isyan ettirdi. Güverteden ayrıldığı an gemi kesin batacakmış gibi, gitmeye isteksizdi.

“Bilmem gerek... yerimden ayrılamıyorum...”

“Sakinleşirler, efendim.”

“Kavga... lostromo kavga ettiklerini söylüyor... Neden? Gemide... kavgaya... göz yumamam... Burada kalman çok daha iyi... olur ya... ben kendim... denize düşerim... Bir biçimde... durdurursun. Bakıp bana söyle... makine dairesi borusundan. Yukarıya... çok sık çıkmanı... istemiyorum. Güvertede... gezinmek... tehlikeli.”

Jukes, kafası iflas etmiş halde, korkunç önerilere benzeyen şeyleri dinlemek zorundaydı.

“Gemi... sürece... kaybolmanı... istemiyorum... Rout... İyi adam... Gemi... bunu atlatabilir... şimdilik her şey yolunda.”

Birdenbire Jukes gitmesi gerekeceğini anladı.

“Sizce atlatabilir mi?” diye haykırdı.

Ama rüzgâr yanıtı yuttu, Jukes yalnızca tek sözcüğünü duydu, büyük enerjiyle dile getirilen “... Her zaman...”

Kaptan MacWhirr, Jukes’u serbest bıraktı ve lostromonun üzerine eğilerek, “İkinci kaptanı geri getir,” diye bağırdı. Jukes’un tek bildiği, kolun omuzlarından çekildiği idi. Kaptan onu başından savarken emirler vermişti – ne yapması için? Kaptanın kolunu dikkatsizce bıraktığı için canı sıkılmıştı ve rüzgâr onu anında sürüklemişti. Hiçbir şey onu geminin kış tarafına sürüklenmekten alıkoyamaz gibi geldi. Kendini aceleyle yere attı, peşinden gelen lostromo da üzerine düştü.

“Daha kalkmayın, efendim,” diye bağırdı lostromo. “Acele etmeyin!”

Bir dalga yalayıp geçti. Jukes lostromonun kaptan köşkü merdivenlerinin gittiğini gevelediğini anladı. “Sizi ellerinizden sarkıtırım, efendim,” diye haykırdı. Bacanın

denize yuvarlanabileceğine ilişkin bir şeyler de bağırdı. Jukes bunun son derece mümkün olduğunu düşündü ve yangın çıktığını, geminin çaresiz kaldığını gözünde canlandırdı... Yanındaki lostromo bağırmaı sürdürdü. “Ne? Ne dedin?” diye bağırdı Jukes sıkıntıyla; öteki de tekrarladı: “Şimdi beni görse karım ne derdi?”

Bir dolu suyun içeri girdiğı ve karanlıkta şıpırdadığı yükleme boşaltma yolunda, adamlar hâlâ ölü gibiydi, ta ki Jukes bir tanesine takılana ve yolda durduğı için öfkeyle küfredene dek. Derken iki üç ses, hevesle ve zayıf, şöyle sordu: “Bizim için bir şans var mı, efendim?”

“Siz aptalların nesi var?” dedi Jukes acımasızca. Kendini aralarına atabilir ve bir daha hiç kıpırdıyamayabilir gibi hissediyordu. Ama onlar neşeli görünüyordardı; “Aman! O menfez kapağına dikkat edin, efendim” şeklinde yaltakçı uyarılar arasında onu kömürlüğe sarkıttılar. Lostromo onun ardından tepetaklak yuvarlandı, toparlanıp ayağa kalkar kalkmaz da şöyle söyledi: “Karım derdi ki: ‘Denize açıldığın için layığını buldun, seni koca aptal.’ ”

60

Lostromonun biraz parası vardı ve sık sık onu ima ederek derdini anlatırdı. Karısı –şişman bir kadın– ve iki yetişkin kızı Londra’nın doğu kesiminde bir manav dükkânı işletiyordu.

Karanlıkta Jukes, bacakları titreyerek, gürleyen hafif bir pıtırıtıya kulak kabarttı. Azalan bir haykırış dirseğinin dibinde düzenli olarak devam ediyordu; yukarıdan da fırtınanın daha yüksek sesli gürültüsü bu yakın seslerin üzerine çöküyordu. Kafası bulandı. Ona göre de, o kömürlükte, geminin hareketi yeni ve tehditkâr görünüyordu, sanki daha önce hiç denizlerde olmamış gibi azmini çoker-tiyordu.

Yine dışarı koşturmaya pek niyeti yoktu; ama Kap-tan MacWhirr’in sesini anımsaması bunu olanaksız kıldı. Verdiğı emir, Jukes’un gidip bakması yönündeydi. Bunun neye yarayacağını merak etti. Öfkeyle, bakacağını söyledi kendi kendine – elbette. Ama lostromo, sarsak sarsak sendeleyerek, o kapıyı açarken dikkatli olması konusunda onu uyardı; kahrolası bir kavga devam ediyordu. Ve Jukes,

büyük bir bedensel acı içindeymişçesine, hangi lanet şey uğruna kavga ettiklerini ille de öğrenmek istiyordu.

“Dolar! Dolar, efendim. Tüm o kokuşmuş sandıkları yarılıp açıldı. Kahrolası para ortalığa saçılıyor, onlar da peşinden tepetaklak yuvarlanıyorlar – deliler gibi parçalayıp ısıyorlar. Buranın her zamanki küçük cehennemi.”

Jukes kapıyı sarsarak açtı. Kısa boylu lostromo onun kolunun altından dikkatle baktı.

Lambalardan biri sönmüştü, belki de kırılmıştı. Hınç dolu, gırtlaktan yükselen bağrışlar ve tuhaf bir kesik kesik soluma sesi, büyük çaba harcayan bunca göğsün çalışması, kulaklarında yüksek sesle patladı. Sert bir darbe geminin bordasını vurdu: Afallatıcı bir şokla yukarıya su döküldü ve karanlığın ilerisinde, havanın kırmızımsı ve yoğun olduğu yerde, Jukes bir kafanın güverteye şiddetle çarptığını gördü, iki kalın baldır yukarı savruldu, kaslı kollar çıplak bir bedeni fır döndürdü, açık ağzı ve çılgınca bakışlarıyla sarı bir yüz yukarı baktı ve kayıp gitti. Boş bir sandık takırdayarak ters döndü; bir adam sıçrayarak baş aşağı düştü, bir tekmeyle havalanmıştı sanki; daha ileride ötekiler, belli belirsiz, su kenarında yuvarlanan bir yığın taş gibi hızla aktılar, ayaklarıyla güverteyi döverek ve kollarını deli gibi sallayarak. Ambar ağzı merdiveni amelelerle doluydu, bir daldaki arılar gibi üşüşmüşlerdi ona. Kaynaşan, kıpırdaşan bir salkım halinde basamaklara asılmışlardı, tiriz vurulmuş ambar ağzının alt tarafını yumruklarıyla çılgınca dövüyorlardı ve bağrışlarına ara verdiklerinde, yukarıyı hızla basan su duyuluyordu. Gemi daha da yana yattı ve adamlar düşmeye başladılar: önce biri, sonra ikisi, sonra geri kalanların tümü hep birlikte gitti, çılglık çılgılığa doğruca aşağı düştüler.

Jukes şaşkına dönmüştü. Lostromo huysuz bir kaygıyla ona yalvardı: “Sakin oraya girmeyin, efendim.”

Bütün mekân kendi etrafında döner gibi oldu, bir süre hiç durmadan sıçradı; gemi bir dalgayla yükseldiğinde Jukes tüm bu adamların yekvücut halde ona çarptıklarını gözünde canlandırdı. Vazgeçti, kapıyı savurup kapadı ve titreyen elleriyle sürgüyü itti...

İkinci kaptanı gider gitmez, kaptan köşkünde tek başına kalan Kaptan MacWhirr, köprü üstüne kadar çekine çekine ve sendeleyerek yürüdü. Kapısı önden menteşeli olduğundan, içeri girmek için borayla savaşıması gerekti, en sonunda girmeyi başardığında da, ani bir tangırtı ve bir gümbürtü koptu, sanki tahtanın arasından fırlatılıp geçirilmişti. Kapı koluna tutunarak içeride durdu.

Dümen donanımı buhar kaçıırıyordu ve sınırlı mekânda pusula dolabının camı ince, beyaz bir pus içinde parlak, oval bir ışık oluştuyordu. Rüzgâr uluyor, vınlıyor, ısılk çalıyordu, aniden gürleyip eserek patır patır su serpintileriyle kapıları ve kepenkleri takırdatıyordu. İskandil savlosunun iki rodası ve yelken bezinden küçük bir çuval uzun bir fildatorun¹ ucunda asılıydı, iyice açılıp sallandı ve geri gelip perdelere² yapıştı. Ayakların altındaki ızgaralar neredeyse suda yüzüyordu; bir dalganın yalayıp geçen her darbesiyle birlikte, su kapının dört bir yanındaki çatlaklardan şiddetle fışkırıyordu, dümendeki adam da kepini, paltosunu yere fırlatmıştı ve göğsü açık, çizgili bir pamuklu gömlekle dişli kutusuna dayanmış halde duruyordu. Ellerin arasındaki küçük, pirinç dümende cicili bicili ve kırılğan bir oyuncak görünümü vardı. Adamın boynundaki sinirler sert ve sağlam duruyordu, gırtlığındaki çukurlukta koyu renk bir leke vardı, yüzüyse ölümdeki gibi sakın ve çökmüştü.

Kaptan MacWhirr gözlerini sildi. Onu az kalsın gemiden suya düşüren deniz, çok can sıkıcı bir biçimde, muşamba şapkasını kel kafasından sürükleyip götürmüştü. Yumuşak, sarı saçı sıırıslıklamdı ve kararmıştı; çıplak kafatasının çevresini süsleyen, pamuk ipliklerinden oluşan yoluk bir çileyi andırıyordu. Deniz suyuyla parlayan yüzü, rüzgârdan, su serpintilerinin batmasından koyu kırmızı olmuştu. Bir fırının karşısında terlemekten kurtulmuş gibi görünüyordu.

“Burada mısın?” diye mırıldandı ağır ağır.

Üçüncü kaptan bir süre önce köprü üstüne gelmenin

¹ Bir şeyi bağlamak, tutturmak için kullanılan kısa ip. (Ç.N.)

² Gemiye bölmelere ayıran su geçirmez duvarlar. (Ç.N.)

bir yolunu bulmuştu. Dizlerini yukarı çekip, şakaklarına yumruklarını dayayarak kendini bir köşeye sabitlemişti; ve bu duruş, bir tür yoğunlaşmış bağışlamazlıkla birlikte, öfke, üzüntü, teslimiyet ve feragati çağırıyordu. Kederle ve küstahça, “Eh, şimdi aşağıda benim nöbetim, öyle değil mi?” dedi.

Buhar donanımı takırdadı, durdu, tekrar takırdadı; dümencinin gözbebekleri aç bir yüzden fırlar gibi oldu, sanki pusula dolabı camının ardındaki pusula kartı et parçasıydı. Adam Tanrı bilir kaç zamandır dümende bırakılmıştı, tüm gemi arkadaşlarınca unutulmuşçasına. Kampanalar çalınmamıştı; nöbet değişiklikleri yapılmamıştı; geminin rutini rüzgâra yenik düşmüştü; ama adam geminin başını kuzey-kuzeydoğuda tutmaya çalışıyordu. Geminin kışındaki dümen kopup gitmiş olabilirdi, alevler sönmüş, makineler bozulmuş, gemi bir ceset gibi devrilmeye hazır olabilirdi. Kafası karışmasın ve kontrolünü yitirmesin diye çırpınıyordu, çünkü pusula kartı iki yöne de sallanıyor, milin üzerinde kıpırdayıp duruyordu, bazen de tam tur dönüyor gibiydi. Adam zihinsel stres altındaydı. Aynı zamanda, köprü üstünün gitmesinden müthiş derecede korkuyordu. Dağlar kadar su köprü üstüne çöküp duruyordu. Gemi umutsuz dalışlarından birine geçtiğinde adamın dudaklarının köşeleri seğirdi.

Kaptan MacWhirr başını kaldırıp köprü üstü saatine baktı. Perdeye vidalanmış saatin beyaz bir zemini vardı, üzerindeki siyah akreple yelkovan oldukça hareketsiz duruyor gibi görünüyordu. Saat sabahın bir buçuğuydu.

“Yeni bir gün,” diye mırıldandı kendi kendine.

Üçüncü kaptan onu duydu ve yıkıntılar arasında yas tutan biri gibi başını kaldırarak, “Günün ağardığını görmeyeceksin,” diye haykırdı. Bilekleriyle dizlerinin zangır zangır titrediği görülebiliyordu. “Yemin ederim ki hayır! Görmeyeceksin...”

Yüzünü yine yumruklarının arasına gömdü.

Dümencinin bedeni hafifçe yer değiştirmişti, ama başı boynunun ucunda kımıldamıyordu – bir sütundan tek yöne bakacak biçimde sabitlenmiş taştan bir baş gibi. Çizmeli

bacaklarını yerden kesen bir sarsıntı sırasında, kendini kurtarmak için sendelerken, Kaptan MacWhirr kendine hâkim bir tarzda, “O adamın söylediklerine kulak asma,” dedi. Sonra da, ses tonundaki tarif edilemez bir değişikliklerle, çok ciddi bir biçimde, “Görevde değil,” diye ekledi.

Gemici hiçbir şey söylemedi.

Kasırga gümbürdedi, hava geçirmez gibi görünen küçük mekânı sarstı; pusula dolabının ışığı sürekli titreşiyordu.

“Nöbeti devralmadın,” diye devam etti Kaptan MacWhirr, yere bakarak. “Yine de, elinden geldiği sürece dümene yapışmanı istiyorum. Nasıl yapılacağını biliyorsun. Buraya gelecek başka birisi işi berbat edebilir. Olmaz. Çocuk oynucağı değil. Tayfalar da muhtemelen aşağıda bir işle meşguller... Sence yapabilir misin?”

Dümen donanımı aniden şöyle bir takırdadı, kor gibi için için yanmayı bıraktı; ve hareketsiz adam, içindeki bütün hırs dudaklarına toplanmışçasına, kıpırdamadan bakarak patladı: “Tanrı aşkına, efendim! Kimse benimle konuşmazsa sonsuza dek dümen sallayabilirim.”

“Ah! Evet! Tamam...” Kaptan bakışlarını ilk kez adama kaldırdı: “... Hackett.”

Ve bu konuyu zihninden atmış gibi göründü. Makine dairesi konuşma borusuna doğru eğildi, içeri üfledi ve başını eğdi. Bay Rout aşağıdan yanıt verdi ve Kaptan MacWhirr hemen dudaklarını ağızlığa dayadı.

Çevresinde bora kükrerken sırayla dudaklarını ve kulağını kullandı, çarkçının sesi de ona kadar çıktı, sert ve bir çatışmanın sıcakından çıkmışçasına. Ateşçilerden biri sakatlanmıştı, ötekiler pes etmişlerdi, ikinci çarkçı ve makine lostromosu ateşi besliyordu. Üçüncü çarkçı buhar valfinin başında duruyordu. Makineler elle idare ediliyordu. Yukarıda durum nasıldı?

“Yeterince kötü. Çoğunlukla size bağlı,” dedi Kaptan MacWhirr. İkinci kaptan aşağı varmış mıydı? Hayır mı? Eh, birazdan varırdı. Bay Rout onu konuşma borusundan konuşturur muydu? – güverte konuşma borusundan, çünkü o –kaptan– yine doğruca kaptan köşküne çıkıyordu. Çinliler

arasında sorun çıkmıştı. Görünüşe bakılırsa, kavga ediyorlardı. Ne olursa olsun kavgaya göz yumamazdı...

Bay Rout gitmişti ve Kaptan MacWhirr makinele-
rin titreşimini kulağında hissedebiliyordu, sanki geminin kalbi çarpıyordu. Bay Rout'un aşağıdaki sesi uzaktan bir şeyler bağırdı. Gemi balıklama daldı, titreşim gürültülü bir tıslamayla arttı ve bıçak gibi kesildi. Kaptan MacWhirr'in yüzü olağanüstü sakindi ve gözleri üçüncü kaptanın çömelmiş karaltısına amaçsızca dikilmişti. Yeniden Bay Rout'un sesi derinde bir yerlerde bağırdı ve titreşen vuruşlar tekrar başladı, ağır darbelerle – gittikçe hızlanarak.

Bay Rout boruya geri dönmüştü. "Ne yaptıklarının pek de önemi yok," dedi telaşla; sonra da, sinirli bir biçimde: "Gemi bir daha çıkmayacakmışçasına yapıyor bu dalışları."

"Deniz berbat," dedi kaptanın sesi yukarıdan.

"Gemiye batırmama izin vermeyin," diye hırıldadı Solomon Rout borudan.

"Karanlık ve yağmurlu. Neyin geldiğini göremiyorum," dedi ses. "Gemiye – dümen kırmaya yetecek kadar – hareket ettirmeli – ve şansımızı denemeliyiz," diye açıkça belirterek devam etti.

"Cesaret edebildiğim kadar yapıyorum."

"Burada, yukarıda bir sürü şey – paramparça oldu," diye devam etti ses yumuşak bir tonla. "Yine de – oldukça iyi – idare ediyoruz. Elbette, köprü üstü gidecek olursa..."

Dikkatle kulak kabartan Bay Rout, alçak sesle hırçın hırçın bir şeyler mırıldandı.

Ama yukarıdaki telaşsız ses canlanıp, "Jukes geldi mi?" diye sordu. Sonra, kısa bir bekleyişin ardından: "Keşke bir el atsaydı. İşini bitirip yukarı gelmesini istiyorum, ne olur ne olmaz. Gemiye göz kulak olsun diye. Tek başıyım. Üçüncü kaptanı kaybettik..."

"Ne?" diye bağırdı Bay Rout makine dairesine başını çevirerek. Sonra borudan yukarı, "Denize mi düştü?" diye bağırdı ve kulağını yapıştırdı.

"Cesaretini kaybetti," diye devam etti yukarıdaki ses gerçekçi bir tonla. "Lanet olası elverişsiz durum."

Boynunu eğmiş halde dinleyen Bay Rout, bunun üzerine gözlerini iri iri açtı. Ne var ki, yukarıdan itişip kakışma sesleri ve kesik kesik bağrışlara benzer bir şeyler duydu. Daha iyi duymak için kendini zorladı; bütün bu süre boyunca üçüncü çarkçı Beale, kollarını yukarı kaldırmış halde, büyük bir bakır borunun yanından çıkan küçük, siyah bir tekerleğin kenarını avuçlarının arasında tuttu. Onu başının yukarısında dengeliyor gibiydi, bir tür oyundaki doğru bir hamleydi sanki bu.

Kendini sabitlemek için, bir dizini kırıp omzunu beyaz perdeye yasladı, terini silip kemerine sıkıştırdığı bir paçavra kalçasına sarkıyordu. Pürüzsüz yanağı siyah bir kir tabakasıyla kaplanmış ve kıpkırmızı kesilmişti, gözkapaklarındaki kömür tozu ise, makyaj için kullanılan siyah kalem gibi, beyaz giysilerin pırıl pırıl parlaklığını artırıyor, gençlik akan yüzüne dişi, egzotik ve büyüleyici bir ifade veriyordu. Gemi baş kış vurduğunda ellerinin telaşlı hareketleriyle küçük tekerleği sertçe çeviriyordu.

66

“Çıldırdı,” diye başladı kaptanın sesi birdenbire boruda. “Üstüme saldırdı... Az önce. Onu yere yıkmak zorunda kaldım... Şu dakika. Duydunuz mu, Bay Rout?”

“Hergele!” diye homurdandı Bay Rout. “Dikkat et, Beale!”

Bağrışı, bir uyarı borazanın zortlaması gibi, makine dairesinin demir duvarları arasında çınladı. Beyaz boyalı duvarlar, bir çatı gibi eğimli olan kaporta penceresinin alacakaranlığına doğru yükseliyordu ve yüksek mekânın bütününü bir anıtın içini andırıyordu, demir ızgaralardan oluşan katlarla bölünmüştü, farklı düzlemlerde ışıklar titreşiyordu ve bir karanlık kütleli ortaya çökmüştü, silindirlerin sessiz sakin yükselmesi altında makineler sütun gibi hareket ederken. Kasırganın tüm seslerinden oluşan yüksek ve şiddetli bir tınlama, havanın sakin sıcaklığına çöreklenmişti. İçinde sıcak metal ve yağ kokusu, bir de hafif bir buhar buğusu vardı. Denizin darbeleri yabancı, sersemletici bir şokla onu bir o yana bir bu yana geçiriyor gibiydi.

Işıltılar, soluk uzun alevler gibi, metalin cilası üzerinde titreşiyordu; aşağıdaki döşemeden muazzam krank kafaları

sırayla çıkıyor, pirinç ve çelik bir an parlayıp sönüyordu; bu sırada, piston kolunu krank pimine bağlayan, kocaman mafsalı, iskeletin kollarıyla bacaklarına benzeyen rodlar¹ onları karşı konulmaz bir kesinlikle aşağı itiyor ve tekrar yukarı çekiyor gibiydi. Ve yarı aydınlığın derinliklerinde başka rodlar ağır ağır ileri geri çekiliyor, krosshedler² baş sallıyor, metal diskler birbirine karışan gölgeler ve ışıltılar arasında hafifçe birbirine sürtünüyordu, yavaşça ve nazikçe.

Bazen tüm bu güçlü ve şaşmaz hareketler eşzamanlı olarak yavaşlıyordu, yaşayan bir organizmanın işlevleriy-mişçesine, birdenbire halsizliğin yıkıcı etkisine kapılarak ve Bay Rout'un gözleri uzun, soluk yüzünde daha koyu renk parlıyordu. Bu savaşı bir çift terlikle veriyordu. Kısa, parlak bir ceket kalçasını zar zor örtüyordu, beyaz bilekleri de dar yenlerinden epey fırlamıştı, sanki acil durum boyuna bosuna bir şeyler eklemiş, kollarıyla bacaklarını uzatmış, solgunluğunu artırmış, gözlerini çukurlaştırmıştı.

Yukarılara tırmanarak, aşağılarda gözden kaybolarak hareket ediyordu, yerinde duramayan, azimli bir hamaratlıkla; çalıştırma donanımının önündeki küpeşteyi tutarak kıpırdamadan durduğundaysa, sağ taraftaki, sallanan bir lambanın ışığında beyaz duvara sabitlenmiş buhar göstergesine, su göstergesine göz atıp duruyordu. İki konuşma borusunun ağzı dirseğinin dibinde bir karış açılıyor, makine dairesi telgrafının kadranıysa çapı büyük bir saati andırıyordu, yüzünde sayılar yerine kuru sözcükler vardı. Gruplandırılmış harfler, ibrenin mil başının çevresinde, koyu renkte göze çarpıyor, yüksek sesli ünlemleri vurgulayarak simgeliyordu: İleri, Geri, Yavaş, Yarım, Hazır ol; ve tombul siyah ibre aşağıyı, Tam Yol sözcüğünü işaret ediyordu; bu sözcük ötekilerden ayrılmış olsa da, keskin bir çılgının dikkati çekmesi gibi göze batıyordu.

Alçak basınç silindirinin yukarıdan tostoparlak görünen tahta kaplı cüssesi her hamlede hafif bir hırıltı çıkarıyordu ve bu alçak tıslama dışında makineler çelik kollarıyla

¹ Tahta, metal ya da plastikten yapılmış olan ve çeşitli amaçlarla kullanılan çubuk, kol. (Ç.N.)

² Rodları birbirine bağlayan bloklar. (Ç.N.)

bacaklarını sessiz, kararlı bir sarsıntısızlıkla apar topar ya da ağır ağır çalıştırıyordu. Ve tüm bunlar, beyaz duvarlar, hareket eden çelik, Solomon Rout'un ayaklarının altında ki döşeme sacları, başının yukarısındaki demir ızgaranın döşemeleri, alacakaranlık ve ısıltılar, geminin bordasını sertçe yıkayan dalgalarla sürekli, uyum içinde, yükselip alçalıyordu. Mekânın bütün yüksekliği, rüzgârın gür sesiyle uğuldayan boşluk, yukarıda bir ağaç gibi sallandı, rüzgârın müthiş patlamalarıyla orası burası ezilmişçesine, olduğu gibi yıkılacaktı.

“Acele etmelisin,” diye bağırdı Bay Rout, Jukes'un kazan dairesinin kapı eşiğinde belirmediğini görür görmez.

68 Jukes'un bakışları amaçsız ve yarı sarhoştur; kırmızı yüzü şişmişti, sanki uyuyakalmıştı. Çetin bir yol tepmiş ve o yolda muazzam bir canlılıkla ilerlemişti, zihninin sıkıntılı heyecanı bedeninin çabalarına karşılık gelmişti. Kömür-lükten koşarak çıkmış, karanlık yükleme boşaltma yolunda bir sürü şaşkın adamın arasına düşmüştü, ayaklarına basılan adamlar dört bir yanında huşu dolu mırıltılarla, “Ne var, efendim?” diye sormuşlardı; kazan dairesi merdiveninden inmiş, aceleyle birçok demir basamağı atlamıştı, kuyu kadar derin, Tofet¹ kadar siyah, tahterevallı gibi bir aşağı bir yukarı inip çıkan bir yere inmişti. Sintinelerdeki su her yalpada gürlüyor ve kömür topakları bir o yana bir bu yana, bir uçtan öbür uca kayıyordu, demirden bir bayırdaki çakıl taşlarından bir çığ gibi takırdıyordu.

İçerideki biri acıyla inledi, başka birinin de ölü bir adamın yüzüstü uzanmış bedenine benzer bir şeyin üzerine çömeldiği görülebiliyordu; gür bir ses küfretti; her bir ocak kapağının altındaki ısıltıysa, kadifemsi bir siyahlığa usulca yayılan alev alev bir kan havuzu gibiydi.

Ani bir rüzgâr Jukes'un ensesine vurdu, bir an sonra da Jukes onun ıslak ayak bileklerinden sel gibi boşandığını hissetti. Kazan dairesi vantilatörleri vızıldadı: Altı tane ocak kapağının önünde, çılgına dönmüş iki karaltı, beline

¹ İbranicede “kurban yakma yeri”. İncil'de, cehennemdeki bir yer olarak geçer. (Ç.N.)

kadar soyunmuş halde, iki kürekle boğuşarak sendeledi ve öne doğru eğildi.

“Hey! Çok cereyan yaptı,” diye bağırdı ikinci çarkçı hemen, başından beri Jukes’u aramışçasına. Pırıl pırıl, açık renk teni ve minik, kıvrımsı bıyığıyla atik tetik, ufak tefek bir adam olan makine lostromosu, bir çeşit sessiz nakliyat yapıyordu. Tam yol buhar veriyorlardı ve derinden gelen bir gümbürtü, köprüden tangır tungur geçen boş bir mobilya kamyonetindeki gibi, mekânın diğer tüm gürültülerine karşı süregiden bir bas sesi çıkarıyordu.

“Boyuna sönüyor,” diye bağarmaya devam etti ikinci çarkçı. Bir vantilatörün deliği, ovalanan yüzlerce tencereyi andıran bir sesle, aniden omzuna tuzlu su püskürttü ve çarkçı, sağa sola saldırıp çılgınlar gibi bağırarak, kendisi de dahil yeryüzündeki her şeye sular seller gibi küfür yağdırdı, bir yandan da işine baktı. Keskin bir metal çarpışmasıyla yumru kafasına doğru açılan ocağın hararetili, soluk parıltısı tükürükler saçan dudaklarını ve küstah yüzünü gözler önüne serdi ve ocak başka bir çınlamayla, akkor halindeki demirden bir gözün kırışması gibi kapandı.

“Uğursuz gemi nerede? Bana söyleyebilir misin? Lanet olsun! Suyun altında mıdır nedir? Buraya tonlarca su geliyor. Kahrolası manikalar ölümler diyarına mı gitti? Hey? Bir şey bilmiyor musun – seni neşeli gemici seni...?”

Jukes, bir an afalladıktan sonra, bir yalpanın yardımıyla fırlayıp aradan geçti; gözleri makine dairesinin görece enginliğinin, huzurunun ve görkeminin farkına varır varmaz, kış tarafı iyice suya batmış olan gemi onu doğruca Bay Rout’un yanına gönderdi.

İkinci kaptanın bir dokunaç kadar uzun olan ve yayla çalıştırılıyormuş gibi doğrulan kolu onu karşıladı ve acelesini konuşma borularına doğru bir dönüşü çevirdi. Aynı anda Bay Rout ciddi bir tavırla tekrarladı: “Konu her ne ise, acele etmen gerek.”

Jukes, “Orada mısınız, efendim?” diye bağırdı ve kulak kabarttı. Çıt yok. Birdenbire rüzgârın kükreyişi doğruca kulaklarına doldu, ama az sonra hafif bir ses bağırarak kasırgayı usulca bir kenara itti.

“Sen misin, Jukes? – Ha?”

Jukes konuşmaya hazırды: Eksik olan tek şey zaman gibi görünüyordu. Her şeyin hesabını vermek yeterince kolaydı. Dumanı tüten gladorada amelelere tiriz vurulduğunu, sıra sıra sandıklar arasında hasta ve korkmuş halde yattıklarını gözünde gayet güzel canlandırabiliyordu. Derken bu sandıklardan biri –belki de birkaçı birden– bir yalpada yerinden oynamış, öbürlerini yere devirmiş, kenarlar yarılmış, kapaklar fırlayıp açılmış ve tüm bu beceriksiz Çinliler mallarını kurtarmak için yekvücut halde ayağa kalkmışlardı. Daha sonra geminin her savruluşu bu dolaşıp duran, haykıran ayaktakımını oraya buraya, bir yandan öbür yana fırlatmıştı, parçalanmış tahtalar, yırtılan giysiler, yuvarlanan dolarlardan oluşan bir keşmekeş içinde. Bir kez boğuşma başlayınca, kendilerini durduramazlardı. Şimdi kaba kuvvet dışında hiçbir şey onları durduramazdı. Bu bir felaketti. Bunu görmüştü, tek söyleyebileceği de buydu. Öyle sanıyordu ki, bazıları ölmüş olmalıydı. Geri kalanlar dövüşmeye devam edecekti...

70

Sözlerini yukarı gönderdi, onlar da birbirine takılarak dar boruya doluştu. Bir fırtınayla birlikte tek başına yukarıya yerleşen aydınlanmış bir kavramanın sessizliğine çıkarcasına yukarı tırmandılar. Ve Jukes geminin büyük yoksunluğuna katılan o iğrenç kargaşanın çehresinden silinmek istedi.

5

Bekledi. Gözlerinin önünde makineler düşük devirde çalışmaya başladı, şiddetli bir savruluş olması durumunda Bay Rout'un “Dikkat et, Beale!” diye bağırmasıyla stop edecekti. Zekice bir hareketsizlikle durakladılar, orta strokta sustular, ağır bir krank şevde durduruldu, tehlikenin ve geçen zamanın bilincindeymişçesine. Sonra, ikinci kaptanın “Haydi, şimdi!” diye bağırmasıyla ve sıkılan dişler arasından çıkarılan bir soluğun sesiyle, kesintiye uğrayan devrimi tamamlayacak ve bir başkasına başlayacaklardı.

Hareketlerinde, bilgeliğin sağduyulu anlayışı ve muazzam gücün telaşsızlığı vardı. Bu onların işiydi – şaşkına dönmüş bir gemiyi dalgaların öfkesinden rüzgârın tam ortasına dalmaya sabırla ikna etmek. Zaman zaman Bay Rout'un çenesi göğsüne düşüyordu ve düşüncelere dalmışçasına kaşlarını çatarak onları izliyordu.

Kasırgayı Jukes'un kulağının dışında tutan ses, "Tay-faları yanına al..." diye söze başladı ve beklenmedik biçimde kesildi.

"Onlarla ne yapabilirim, efendim?"

Birdenbire kulak tırmalayıcı, ani, buyurgan bir çınlama patladı. Üç çift göz hızla yukarıdaki telgraf kadranına bakıp ibrenin Tam'dan Dur'a atladığını gördü, sanki şeytan alıp götürmüştü. Ve sonra makine dairesindeki bu üç adam, halatın kaçırılıp geminin volta edildiğine, tuhaf bir büzülme olduğuna yönelik kişisel bir duyguya kapıldı, sanki gemi umutsuz bir sıçrayış için kendini toplamıştı.

"Gemiyi durdurun!" diye böğürdü Bay Rout.

Hiç kimse –güvertede tek başınayken gözlerine inanamayacağı kadar yüksek bir beyaz köpük hattının yaklaştığını gören Kaptan MacWhirr bile– hiç kimse o denizin dikliğini ve akan su duvarının arkasında kasırganın açtığı boşluğun korkunç derinliğini bilemezdi.

Deniz gemiyle buluşmak için yarıştı ve *Nan-Shan* bir an duraklayarak, paçaları sıvarcasına, pruvasını kaldırıp sıçradı. Tüm lambaların içindeki alevler sönüp makine dairesini karanlığa boğdu. Birisi dışarı çıktı. Ortılığı yıkıp geçen bir çatırtı ve girdap gibi dönen, çılgınlar gibi oraya buraya saldıran bir kargaşayla tonlarca su güverteye çul-landı, sanki gemi bir çağlayanın dibinden fırlamıştı.

Aşağıda şaşkın şaşkın birbirlerine baktılar.

"Bir uçtan girip öbür uçtan çıktı, Tanrı'ya şükür!" diye haykırdı Jukes.

Gemi, dünyanın kenarını aşıyormuşçasına doğruca boşluğa daldı. Makine dairesi tehdit edici bir biçimde öne doğru sendeledi, depremde başını eğen bir kulenin içi gibi. Kazan dairesinden, yere düşen demirlerin yol açtığı korkunç bir patırtı geldi. Gemi bu dehşet verici eğimde

Beale'e yetecek kadar uzun süre asılı kaldı: Beale elleri ve dizleri üzerine çöküp emeklemeye başladı, sanki dört ayak üzerinde makine dairesinden kaçmak niyetindeydi; Bay Rout ise başını yavaşça çevirdi, kaskatı, büyük ve derin, alt çenesi düşmüş halde. Jukes gözlerini yummuştu, yüzüyle bir anda umutsuzca boş ve yumuşak bir hale geldi, kör bir adamın yüzü gibi.

Sonunda gemi yavaşça yükseldi, yalpalayarak, pruvasıyla bir dağı yerinden kaldırması gerekiyormuş gibi.

Bay Rout çenesini kapadı; Jukes gözlerini kırıştırdı; ufak tefek Beale ise apar topar ayağa kalktı.

"Bunun gibi bir tane daha olursa, geminin sonu olur," diye bağırdı ikinci kaptan.

O ve Jukes birbirlerine baktılar, akıllarından aynı düşünce geçti. Kaptan! Her şey sürüklenip gitmiş olmalıydı. Dümen donanımı gitmişti - gemi bir ağaç parçası gibiydi. Doğruca alabora.

"Acele edin!" diye haykırdı Bay Rout boğuk sesle; karsısız bir bakışla ona yanıt veren Jukes'a irileşmiş, kuşkulu gözlerle ters ters baktı.

Telgraf gongunun çınlaması onları anında yatıştırdı. Siyah ibre çabucak Dur'dan Tam'a düştü.

"Haydi şimdi, Beale!" diye bağırdı Bay Rout.

Buharın tıslaması azaldı. Piston rodları bir içeri bir dışarı kaydı. Jukes kulağını boruya dayadı. Ses onu bekliyordu. Dedi ki: "Paranın hepsini topla. Yanına bir tayfa al. Seni burada istiyorum." Hepsi buydu.

"Efendim?" diye seslendi yukarıya Jukes. Yanıt gelmedi.

Savaş alanından gelen yenik bir adam gibi sendeleyerek uzaklaştı. Her nasılsa, sol kaşının üzerini yarmıştı - kemiğe kadar. Hiç farkında değildi: Çin Denizi'nin, boynunu kırmaya yetecek kadar büyük bir bölümü başından aşağı geçmiş, o yarayı temizlemiş, yıkamış ve tuzlamıştı. Kana madı, yalnızca açılıp kızardı; gözünün üzerindeki bu derin kesik, darmadağınık saçları ve giysilerinin düzensizliği, yumrukların konuştuğu bir kavgada yenilgiye uğramış bir adam görüntüsü veriyordu ona.

“Dolarları toplamam gerek.” İkide bir acınacak halde gülümseyerek Bay Rout’a hitap etti.

“Ne dedin?” diye sordu Bay Rout deli gibi. “Toplamak mı...? Umurumda değil...” Sonra, her kası titreyerek, ama **abartılı** bir babacan ses tonuyla, “Git başımdan, Tanrı aşkına. Siz güverte insanları beni sersem edeceksiniz. Şu üçüncü kaptan, kaptanın üzerine yürüdü. Bilmiyor musun? Sizler bir şey yapmak isteyince yanlış hareket ediyorsunuz...”

Bu sözler üzerine Jukes, içinde öfkenin kabardığını fark etti. Bir şey yapmak isteyince – gerçekten de... Başçarkçıya dudak bükerek, geldiği yoldan gitmek üzere döndü. Kazan dairesinde tumbul makine lostromosu küreğiyle didiniyordu, dili kesilmişçesine suskundu; ama üçüncü kaptan, bir gemi kazanının altını kömürle besleme becerisini korumuş gürültücü, yılmaz bir manyak gibi davranıyordu.

“Merhaba, başıboş subay! Hey! Küllerin birazını kaldırmak için ağ kepçelerinden bazılarını getiremez misin? Burada külden boğuluyorum. Kahretsin! Merhaba! Hey! Kaptanla tayfalar arasındaki anlaşmayı hatırla: *Gemiciler ve ateşçiler birbirlerine yardım ederler.* Hey! Duyuyor musun?”

Jukes çılgınca tırmanarak dışarı çıkıyordu, ötekiyse yüzünü ona doğru kaldırarak uludu. “Dilini mi yuttun? Burada ne işler karıştırıyorsun? Ne dolaplar çeviriyorsun?”

Jukes’un gözü döndü. Yükleme boşaltma yolunun karanlığındaki adamların arasına geri döndüğü sırada, en ufak bir duraksama belirtisinde hepsinin boğazını sıkmaya hazır hissetti kendini. Bunun düşüncesi bile onu çılgına çevirdi. O duraksayamazdı. Duraksamamalıydılar.

Öyle bir coşkunlukla aralarına döndü ki, akıllarını başlarından aldı. Onun tüm geliş gidişleri karşısında zaten heyecanlanmış ve afallamışlardı – hareketlerinin sertliği ve hızı karşısında; acelesi sırasında görülmekten çok hissedilen Jukes, ürkütücü görünüyordu – ertelenmeye tahammülü olmayan ölüm kalım meseleleriyle meşguldü. İlk sözüyle birlikte yumuşak başlılıkla birer birer pat diye kömürlüğe indiklerini duydu.

Ne yapılacağı konusunda emin değildiler. “Nedir? Nedir?” diye soruyorlardı birbirlerine. Lostromo açıklamaya çalıştı; büyük bir itişip kakışmanın sesleri onları şaşırttı: ve siyah kömürlükte korkunç bir biçimde yankılanan şiddetli sarsıntılar, içinde bulundukları tehlikeyi onlara anımsattı. Lostromo kapıyı savurup açtığında, kasırganın yarattığı bir burgaç geminin demir bordalarından süzülüp tüm bu bedenleri toz gibi fırıl fırıl döndürdü sanki: karmakarışık bir curcuna, şiddetli bir patırtı, sert bir homurtu, giderek azalan ani haykırışlar ve denizin darbelerine karışan tepinmeler onlara kadar geldi.

Bir an, kapı eşiğini tıkayarak hayretle bakakaldılar. Jukes onları acımasızca itip aralarından geçti. Hiçbir şey söylemedi, yalnızca içeri daldı. Merdivendeki başka bir amele sürüsü, tiriz vurulmuş ambar ağzından zorla geçip su basmış güverteye çıkmak için intihar edercesine boğuşurken, önceki gibi düştü, Jukes da toprak kaymasına yakalanmış bir adam gibi altlarında gözden kayboldu.

74

Lostromo heyecanla bağırdı: “Çabuk olun. İkinci kapıyı çıkarın. Ezilip ölecek. Haydi.”

Göğüslere, parmaklara, yüzlere basarak, giysi yığınlarına ayakları dolanarak, kırık tahtaları tekmeleyerek içeri yüklendiler; ama onlar Jukes’u tutamadan, bir sürü pençe atan elin arasından beline kadar göründü. Görüş alanından çıktığı an, ceketinin tüm düğmeleri gitmiş, arkası yakasına kadar yırtılmış, yelege parçalanmıştı. Boğuşan Çinli kitlesinin ortasındakiler yere yuvarlandılar; karanlık, belli belirsiz, çaresiz; lambaların loş ışığında birçok gözde vahşi bir parıltı vardı.

“Beni rahat bırakın – Tanrı belanızı versin. Ben iyiyim,” diye çılgılık attı Jukes. “Onları ileri sürün. Gemi baş kış vurduğunda şansınızı deneyin. İleri gitsinler. Onları perdeye doğru sürün. Sıkıştırın.”

Gemicilerin kaynaşan gladoraya koşuşması, fokurdayan bir kazana soğuk su sıçraması gibi oldu. Kargaşa bir an için azaldı.

Çinli yığını öyle sıkışık bir arbede içine hapsolmuştu ki, denizciler kollarını birleştirerek ve geminin müthiş bir

dalışından yardım alarak tek bir iteklemede onu ileri yol-ladı, yekpare bir blok gibi. Arkalarında küçük kümeler ve başboş bedenler bir o yana bir bu yana savruldu.

Lostromo şaşılacak güç gösterileri sergiledi. Uzun kol-larını açarak ve kocaman ellerinin her biriyle bir punteli sıkıca kavrayarak, bir kaya parçası gibi yuvarlanan birbi-rine dolanmış yedi Çinliyi durdurdu. Eklemleri çatırdadı; "Ha!" demesiyle birlikte çil yavrusu gibi dağıldılar. Ama marangoz daha zekice davrandı. Kimseye tek söz etmeden yük-leme boşaltma yoluna geri döndü, orada görmüş olduğu yük donanımından birkaç roda alıp getirdi – zincir ve ip. Can halatları bunlarla donatılmıştı.

Aslında direniş yoktu. Boğuşma, başlamakla birlikte, körü körüne paniğin yol açtığı bir itişip kakışmaya dönüş-müştü. Ameleler etrafa saçılmış dolarlarının peşine düşmüş olsalar da, şu sıra yalnızca ayaklarını yere sağlam basmak için savaşıyorlardı. Sırf kendilerini fırlatılıp atılmaktan kurtarmak için birbirlerinin gırtlığına sarılıyorlardı. Bir yere tutunan, ötekilere tekmeyi basıyordu, onlar da onun bacağına yapışıp asılıyorlardı, ta ki bir yalpayla hep birlikte güvertenin öbür tarafına uçana dek.

Beyaz şeytanların gelişi terör yarattı. Öldürmeye mi gelmişlerdi? Kalabalıktan sökülüp alınanlar denizcilerin ellerinde çok güçsüzleşti: Topuklarla kenara sürüklenen bazıları açık, sabit gözleriyle ölü bedenler gibi hareketsizdi. Sağda solda bir amele merhamet dilenircesine dizlerinin üzerine çöküyordu; aşırı korkudan dağılan birkaçı gözle-rinin arasına sert yumruklar alıp iki büklüm oluyordu; öte yandan yaralananlar, yakınmadan gözlerini hızlı hızlı kır-pıştırarak sert davranışa boyun eğiyorlardı. Yüzlerden oluk oluk kan akıyordu; tıraşlı kafalarda derisi kalkmış yerler, çizikler, çürükler, parçalanmış yaralar, derin kesikler var-dı. Sonuncusunun sorumlusu büyük ölçüde, dolaplardan fırlamış kırık porselenlerdi. Sağda solda, gözleri deli gibi bakan, saç örgüsü çözülmüş bir Çinli, kanayan ayak taba-nını iyileştirmeye çalışıyordu.

Zorla boyun eğdirildikten sonra yakın düzen sıraya so-kulmuşlardı, heyecanları yatışsın diye sırtları hafifçe sı-

vazlanmıştı, kulağa kötücül vaatler gibi gelen sert yürek-
lendirme sözleriyle seslenilmişti onlara. Beti benzi atmış,
güçten düşmüş sıralar halinde güvertede oturdular, sırala-
rın sonundaysa marangoz iki tayfanın yardımıyla harıl ha-
rıl oradan oraya gidiyor, can halatlarını gerginleştirip bağlı-
yordu. Tek bacağı ve tek koluyla bir puntele sarılmış olan
lostromo, göğsüne bastırdığı bir lambayla boğuşup ışık
yakmaya çalışıyor ve hamarat bir goril gibi boyuna homur-
danıyordu. Denizcilerin bedenleri, tarlada başak toplayan-
ların hareketleriyle tekrar tekrar öne eğiliyor ve her şey
kömürlüğe savrulup atılıyordu: giysiler, paramparça olmuş
tahtalar, kırık porselen tabaklar ve adamların ceketlerinde
birikmiş dolarlar. Arada sırada bir denizci, kolları ıvr zıvr-
la dolu halde, kapı eşiğine doğru sendeleyerek yürüyordu;
kederli, yana yatık gözler onun hareketlerini izliyordu.

Geminin her yalpasıyla birlikte, oturan Çinlilerden
oluşan uzun sıralar salkım saçak öne sallanıyor, geminin
balıklama dalışları da bir sıra tıraşlı papağanı bir uçtan
76 öbür uca yere yıkıyordu. Güverteyi basan sular bir an için
çekildiğinde, Jukes, gösterdiği çabalardan titrese de, orada-
ki çılgınca boğuşması sırasında rüzgârı her nasılsa alt etti-
ğini sandı: Gemiye bir sessizlik çökmüştü, denizin gürleye-
rek geminin bordalarına çarptığı bir sessizlik.

Gladoradaki her şey toplanıp atılmıştı – adamların
söylediğine göre, tüm enkaz. Başları ve sarkık omuzlarıyla
dimdik ve sendeleyerek duruyorlardı. Sağda solda bir
amele kesik kesik soluk alıyordu. Işığın vurduğu yerlerde
Jukes bir tanesinin çıkık kaburgalarını, bir başkasının sarı,
düşünceli yüzünü, eğik boyunları görebiliyordu; ya da yü-
züne dikilmiş boş bakışlarla karşılaşıyordu. Ortalıkta ceset
olmamasına şaşırılmıştı; ama birçoğu son nefesinde gibiydi,
ölmüş olsalardı bu kadar acınacak halde görünmezlerdi
gözüne.

Birdenbire amelelerden biri konuşmaya başladı. Işık
zayıf, gergin yüzünü yalayıp geçti; uluyan bir tazi gibi başı-
nı yukarı attı. Kömürlükten çarpma sesleri ve yerde yuvar-
lanan birkaç doların şingirtısı geldi; amele kolunu uzattı,
ağzı kapkara açıldı ve bir insan diline ait değilmiş gibi olan,

**gırtlaktan yükselen anlaşılmaz düdük gibi sesler, kaba sa-
ba birinin etkili konuşmaya çalışması gibi, tuhaf bir duy-
guyla Jukes'un içine işledi.**

İkisi daha ağzına geleni söylemeye başladı, bunlar sert suçlamalar gibi geldi Jukes'a; ötekiler homurdanıp hırılda-
yarak yerlerinde kıpırdanıyorlardı. Jukes aceleyle tayfalara gladoralardan ayrılmalarını emretti. En sona kendisi kaldı, geri geri kapıdan geçti, bu sırada homurtular yüksek bir çağ-
lıya dönüştü, tayfalar bir caninin peşindekiler gibi onun ardından uzanıp gidiyorlardı. Lostromo sürgüyü kapadı ve huzursuzca şöyle dedi: "Rüzgâr dinmiş gibi görünüyor, efendim."

Denizciler yükleme boşaltma yoluna geri dönmekten hoşnuttular. İçten içe her biri son anda güverteye fırlayabileceğini düşünüyordu – bu da rahatlatıcı bir şeydi. Bir güvertenin altında boğulma fikrinin son derece itici bir yanı var. Artık Çinlilerle işlerini bitirdiklerinden, yeniden geminin konumunun bilincine vardılar.

Jukes yükleme boşaltma yolundan çıkarken kendini boynuna kadar uğultulu suyun içinde buldu. Kaptan köş-
küne ulaştı ve bulanık biçimleri sezebildiğini fark etti, sanki görüşü doğaüstü bir biçimde keskinleşmişti. Belli belirsiz hatlar gördü. *Nan-Shan*'ın tanıdık çehresini anımsatmıyordu, ama bir şeyi akla getiriyordu – yıllar önce kıyıda biriken balçığa saplanıp çürüdüğünü gördüğü eski, sököl-
müş bir buharlı gemiyi. O enkazı anımsatıyordu.

Geminin yalpalarının yarattığı hafif akımlar dışında rüzgâr yoktu, esinti yoktu. Bacadan çıkan duman geminin güvertesine çöküyordu. Jukes öne doğru geçerken dumanı soludu. Makinelerin telaşsız zonklamasını hissetti ve büyük şamatayı atlatmışa benzeyen küçük sesler duydu: kırık eklenti parçalarının çarpması, kaptan köşkündeki bazı enkaz parçalarının hızla yere yuvarlanması. Kaptan köşkündeki çarpık bir küpeşteye tutunan kaptanının bodur bedenini hayal meyal algıladı, hareketsizdi ve kaplama tahtalarına kök salmış gibi sallanıyordu. Havanın beklen-
medik sakinliği Jukes'a sıkıntı verdi.

"Başardık, efendim," dedi soluk soluğa.

“Tahmin etmiştim,” dedi Kaptan MacWhirr.

“Öyle mi?” diye mırıldandı Jukes kendi kendine.

“Rüzgâr birdenbire azaldı,” diye devam etti kaptan.

Jukes patladı: “Kolay bir iş olduğunu sanıyorsanız –”

Ama küpeşteye yapışan kaptan umursamadı. “Kitaplara göre, en kötüsü henüz geçmedi.”

“Adamların çoğu deniz tutması ve korkudan yarı ölü gibi olmasaydı, birimiz bile o gladoradan sağ çıkamazdık,” dedi Jukes.

“Onlara doğru gelen şeyi yapmak zorundaydılar,” diye mırıldandı MacWhirr duygusuzca. “Her şeyi kitaplarda bulamazsın.”

“Şey, tayfaların oradan çabucak çıkmalarını emretmedim, bence bize karşı ayaklanırlardı,” diye devam etti Jukes içtenlikle.

Fısıltılı bağrıışlarından sonra normal ses tonları, belirgin bir biçimde, havanın şaşırtıcı sakinliğinde kulaklarında çok yüksek sesle çınladı. Karanlık ve yankı yapan bir mahzende konuşuyorlarmış gibi geldi onlara.

Bulutlardan oluşan kubbedeki çentikli bir gedikten birkaç yıldızın ışığı, karmakarışık bir biçimde yükselip alçalan siyah denize vurdu. Bazen sulu bir koninin başı gemiye devriliyor ve su basmış güvertede köpük furmasına karışıyordu ve *Nan-Shan* bulutlardan oluşan yuvarlak bir sarnıcın dibinde şiddetle yalpa vuruyordu. Yoğun buğulardan oluşan bu halka, sakin merkezin çevresinde deli gibi dönecek, inanılmayacak kadar tekinsiz bir cephenin hareketsiz ve kesintisiz duvarı gibi gemiyi kuşattı. İçeride, deniz, bir iç kargaşayla kışkırtılmışçasına, en yükseğe çıkan tepecikler halinde yükseliverdi, bunlar birbirini itekleyerek geminin bordalarına şiddetle çarptı; gözdağı veren sakinliğin sınırlarının ötesinden alçak bir inleme sesi, fırtınanın öfkesinin sonsuz yakınması geldi. Kaptan MacWhirr sessiz kaldı, Jukes’un hazır bekleyen kulağı ise, görüş alanının korkutucu sınırlarını çizen o kalın siyahlığın altına görünmeden dolan muazzam bir dalganın hafif, uzayıp giden kükremesini yakalayiverdi.

“Tabii,” diye başladı gücenmiş bir halde, “onları yağ-

malama fırsatını kaçırmadığımızı sandılar. Tabii ya! Dediniz ki – parayı toplayın. Söylemesi yapmasından daha kolay. Aklımızda ne olduğunu bilemezlerdi. Pat diye içeri daldık – tam ortalarına. Acele etmemiz gerekiyordu.”

“Yapıldığı sürece...” diye mırıldandı kaptan, Jukes’a **bakmaya** kalkışmayarak. “Doğru olanı yapmamız gerekiyordu.”

“Ancak bu iş bittiğinde bedelini ödeyeceğiz,” dedi Jukes, büyük bir öfkeyle. “Birazcık toparlansınlar, göreceksiniz. Gırtlığımızı çökecekler, efendim. Unutmayın, efendim, bu artık bir İngiliz gemisi değil. Bu hayvanlar da gayet iyi biliyor. Lanet olasıca Siyam bayrağı.”

“Ne olursa olsun, gemideyiz,” diye belirtti Kaptan MacWhirr.

“Bela henüz geçmedi,” diye ısrar etti Jukes kehanette bulunurcasına, sendeleyip tutunarak. “Gemi enkaz halindedeydi,” diye ekledi usulca.

“Bela henüz geçmedi,” diye onayladı Kaptan MacWhirr, sesini yarı yükselterek... “Bir dakika gemiye göz kulak olun.”

“Güverteden iniyor musunuz, efendim?” diye sordu Jukes telaşla, gemiyle baş başa bırakılır bırakılmaz fırtınanın onun üzerine çullanacağı kesindi sanki.

Gemiye gözledi, yıpranmış ve yalnızdı, uzak dünyaların pırıltılarıyla aydınlanan dağ gibi siyah sulardan oluşan vahşi bir ortamda canla başla çabalıyordu. Ağır ağır ilerliyor, beyaz bir buhar bulutunun içinde var gücüyle kasırganın sessiz çekirdeğine doğru soluk alıyordu – ve kaçışın derin ses tonlu titreşimi, yarışmanın yinelenmesi için sabırsızlanan bir deniz canlısının küstah yaygarası gibiydi. Birdenbire kesildi. Sakin hava inledi. Jukes’un başının yukarısında birkaç yıldız, siyah buğular deliğine doğru ışıldadı. Bulut diskinin simsiyah kenarı, pırıltılı gökyüzü parçasının altındaki gemiye surat astı. Yıldızlar da dikkatle, sanki son kez, gemiye bakıyor gibiydi ve oluşturdıkları parlak demet, çatık bir kaşın üzerindeki saltanat tacı gibi duruyordu.

Kaptan MacWhirr harita odasına gitmişti. Orada ışık yoktu; ama eskiden derli toplu yaşadığı yerin düzensizli-

ğini hissedebiliyordu. Koltuğu devrilmişti. Kitaplar yere yuvarlanmıştı: çizmesinin altında bir parça camı çatır çatır ezdi. El yordamıyla kibrit aradı ve derin çıkıntısı olan bir rafta bir kutu buldu. Bir kibrit çaktı ve gözlerinin köşelerini kırıştırarak küçük alevi barometreye doğru tuttu; barometrenin cam ve metalden yapılma pırıltılı tepesi sürekli ona baş sallıyordu.

Barometre çok düşüktü – inanılmaz derecede düşüktü, öyle düşüktü ki Kaptan MacWhirr homurdandı. Kibrit söndü ve kaptan kalın, katı parmaklarıyla telaşla yenisini çıkardı.

Yine küçük bir alev tepedeki baş sallayan cam ve metalin önünde parladı. Kaptan ona baktı, gözleri fark edilmez bir işaret bekliyormuşçasına dikkatle kısıldı. Ciddi yüzüyle, bir Çin tanrısının kehanetinden önce tütsü yakan çizmeli ve biçimsiz bir putpereste benziyordu. Yanlışlık yoktu. Hayatında gördüğü en düşük dereceydi.

80 Kaptan MacWhirr alçak bir ısıklık koyuverdi. Alev küçülüp mavi bir kıvılcıma dönüşene, parmaklarını yakıp yok olana dek kendini unuttu. Belki de zimbirtının bir yeri bozulmuştu!

Kanepenin yukarısına bir havallı barometre vidalanmıştı. O yöne döndü, başka bir kibrit çaktı ve perdeden ona bakan öteki aletin beyaz yüzünü fark etti; anlamlıydı, yadsınacak gibi değildi, insanların bilgeliği konunun ilgisizliğiyle başarısızlığa uğramıyordu sanki. Kuşkuya yer kalmamıştı. Kaptan MacWhirr “hadi canım sen de” dercesine kibriti yere attı.

Daha en kötüsü gelmemişti – ve kitaplar haklıysa, bu en kötüsü çok kötü olacaktı. Son altı saatte yaşananlar, şiddetli havanın nasıl olabileceğine ilişkin anlayışını genişletmişti. “Müthiş olacak,” diye geçirdi aklından. Kibritlerin ışığında, bilinçli olarak barometreden başka hiçbir şeye bakmamıştı; yine de her nasılsa su şişesinin ve iki su bardağının durduğu yerden fırladığını görmüştü. Bu ona, geminin dayandığı sarsıntıyla ilgili daha ayrıntılı bilgi verir gibi oldu. “Söyleseler inanmazdım,” diye düşündü. Masası da boşalmıştı; cetvelleri, kalemli, hokkalık –belirlenmiş

güvenli yerleri olan tüm eşyalar- gitmişti, sanki muzip bir el onları teker teker toplayıp ıslak yere fırlatmıştı. Kasır- ga, mahremiyetinin derli toplu düzenlemelerinin arasına girmişti. Bu daha önce hiç olmamıştı ve korkuyla karışık umutsuzluk duygusu, dinginliğinin tam ortasına ulaştı. Ve daha en kötüsü gelecekti! Gladoradaki aksiliğin zamanında fark edilmiş olmasından memnundu. Gemi her şeye karşın batacaksa, o zaman, en azından, içinde alt alta üst üste kavg- a eden bir sürü insanla birlikte dibi boyluyor olmayacaktı. Bu iğrenç olurdu. Bu duyguda insancıl bir amaç ve işlerin düzeldiğine ilişkin belli belirsiz bir sezgi vardı.

Bu anlık düşünceler yine de özünde ağır ve yavaştı, adamın yaradılışının havasını taşıyordu. Kibrit kutusunu raftaki köşesine geri koymak için elini uzattı. Orada her zaman kibrit olurdu - kendisinin emriyle. Talimatları kamarotun kafasına uzun zaman önce kazınmıştı. "Bir kutu... işte şuraya, gördün mü? Çok dolu olmasın... elimi atabileceğim yere, kamarot. Aceleyle ışık isteyebilirim. Gemide aceleyle neler isteyebileceğini bilemezsin. Şimdi çekilebilirsin."

81

Ve elbette kendisine kalsa kutuyu yerine titizlikle koymaya dikkat ederdi. Şimdi de öyle yaptı, ama elini çekmeden önce, belki de kutuyu bir daha kullanma fırsatı bulamayacağı aklına geldi. Bu düşüncenin canlılığı ona engel oldu ve bir saniyenin son derece küçük bir bölümünde parmakları yeniden küçük nesnenin üzerine kapandı; bizi yorucu yaşam döngüsüne bağlayan tüm bu küçük alışkan- lıkların simgesiymiş gibi. Sonunda onu bıraktı ve kanepeye çökerek, geri dönen rüzgârın ilk seslerine kulak kabarttı.

Henüz değil. Yalnızca suyun akışını, şiddetli şıptırları, karmakarışık denizin gemisine dört bir yandan indirdiği boşuk darbeleri duydu. Geminin harekete geçmeye hazır- lanacak fırsatı olmayacaktı.

Ama havanın sessizliği ürkütücü biçimde gergin ve güvensizdi, başının üzerinde asılı bir kılıç tutan incecik bir saç teli gibi. Bu korkunç duraklamada fırtına adamın sav- vunma araçlarını delip geçti ve dudaklarının mührünü açtı. Göğsünün içinde uyanmış başka bir varlığa seslenircesine, kamaranın yalnızlığı ve zifiri karanlığında konuştu.

“Onu kaybetmek istemem,” dedi yarı yüksek sesle.

Görülmeden, denizden ve gemisinden ayrı, soyutlanmış halde oturdu, kendi varlığının gidişatından bile elini eteğini çekmişti sanki, kendi kendine konuşmak gibi acayipliklere kuşkusuz yer yoktu orada. Avuç içlerini dizlerine dayadı, kısa boynunu eğip yüksek sesle pufladı ve tuhaf bir bıkkınlık duygusuna kapıldı, bunun zihinsel stresin yorgunluğu olduğunu anlayacak kadar aydınlanmış değildi.

Oturduğu yerden, içinde lavabonun olduğu dolabın kapağına uzanabiliyordu. Orada bir havlu olmalıydı. Vardı. Güzel... Onu aldı, yüzünü sildi, ardından ıslak başını ovalamaya koyuldu. Karanlıkta şevkle kendini kuruladı, sonra da dizlerinde havluyla hareketsiz kaldı. Bir an geçti, sessizlik öyle derindi ki, hiç kimse o kamarada bir adamın oturduğunu tahmin edemezdi. Derken bir mırıltı yükseldi.

“Henüz bundan kurtulabilir.”

Kaptan MacWhirr güverteye çıktığında (ki bunu sert bir hareketle yaptı, fazla uzun süre uzak kaldığının birdenbire bilincine varmıştı sanki), sakın hava on beş dakikadan fazla sürmüştü – kendini onun hayal gücü için bile dayanılmaz kılmaya yetecek kadar uzun süre. Kaptan köşkünün ön kısmında kıpırdamadan duran Jukes hemen konuşmaya başladı. İyice sıkılmış dişlerin arasından konuşuyormuşçasına anlamsız ve zorlama çıkan sesi dört bir yana dağılıp karanlığın içine girer gibi oldu, denizin üzerinde yeniden derinleşti.

“Dümen nöbetini değiştirttim. Hackett pilinin bittiğini bağıra çağıra söylemeye başladı. İçeride, dümen donanımının yanında ölü gibi bir yüzle yatıyor. İlk başta, ortaya çıkıp zavallının nöbetini devralacak kimse bulamadım. Hep söyledim, o lostromo peş para etmez. Kendim gitmem ve içlerinden birini ensesinden tutup çekmem gerekecek sandım.”

“Ah, iyi,” diye mırıldandı kaptan. Jukes’un yanında tetikte durdu.

“Üçüncü kaptan da içeride, başını tutuyor. Yaralı mı, efendim?”

“Hayır – deli,” dedi kaptan MacWhirr, kaba bir tavırla.

“Yine de, düşmüş gibi görünüyor.”

“Onu itmek zorunda kaldım,” diye açıkladı kaptan.

Jukes sabırsızca iç geçirdi.

“Sanırım, çok ani ve şuradan gelecek,” dedi Kaptan MacWhirr. “Yine de, Tanrı bilir. Bu kitaplar kafanı karıştırmaktan ve seni tedirgin etmekten başka işe yaramaz. Kötü olacak, nokta. Keşke onu karşılamak için gemiyi zamanında döndürebilsek...”

Bir dakika geçti. Yıldızların bazıları hızla yanıp söndü ve ortadan kayboldu.

“Onları bıraktığınızda güvende miydiler?” diye söze başladı kaptan birdenbire, sessizlik dayanılmazmış gibi.

“Ameleleri mi düşünüyorsunuz, efendim? Gladoranın her yerini can hatatlarıyla donattım.”

“Öyle mi? İyi fikir, Bay Jukes.”

“O iğrenç işi... nasıl hallettiğimi,” dedi Jukes –geminin yalpalaması konuşmasını kesiyordu, o konuşurken birisi onu şöyle bir silkeliyordu sanki– “bilmek... isteyeceğinizi... sanmıyordum. Başardık. Ve sonunda önemi olmayabilir.”

“Doğru olan yapılmalıydı, herkes için – onlar yalnızca Çinli. Onlara bizimle aynı şansı verin – lanet olsun. Gemiye henüz kaybetmedik. Bir boranın içinde kapalı kalmak yeterince kötü zaten –”

“İşi bana verdiğinizde ben de bunu düşünmüştüm, efendim,” diye araya sokuşturuverdi Jukes aksi bir tavırla.

“ – parçalara ayrılmadan,” diye devamını getirdi Kaptan MacWhirr yükselen bir hararetle. “Beş dakika ömrü kalmadığını da bilsem, gemimde buna izin veremem. Buna katlanamam, Bay Jukes.”

Kayalık bir yarığı dolduran bir bağırsık gibi çınlayan, yankılanan bir ses gemiye yaklaştı ve yeniden uzaklaştı. Başlangıcındaki alev alev pusa geri dönüyormuşçasına bulanıklaşan, irileşen son yıldız, geminin üzerinde asılı olan siyahlığın muazzam derinliğiyle boğuştu – ve söndü.

“Zamanı geldi!” diye mırıldandı Kaptan MacWhirr. “Bay Jukes.”

“Buyurun, efendim.”

İki adam giderek birbirini seçemez hale geliyordu.

“Geminin kasırganının içinden geçip öbür tarafından çıkacağına güvenmeliyiz. Açık ve net. Burada Kaptan Wilson’ın fırtına stratejisine yer yok.”

“Hayır, efendim.”

“Yine saatlerce suya boğulacak ve sürüklenecek,” diye mırıldandı kaptan. “Şu sıra güvertede denizin alıp götüreceği pek fazla şey kalmadı – sizi ya da beni götürmezse.”

“İkimizi de, efendim,” diye fısıldadı Jukes soluk soluğa.

“Siz her zaman gereksiz yere kaygılanırsınız, Jukes,” diye yakındı Kaptan MacWhirr acayıp ama sevimli bir biçimde. “Gerçi üçüncü kaptanın işe yaramadığı bir gerçek. Duyuyor musunuz, Bay Jukes? Tek başınıza kalırdınız ya...”

Kaptan MacWhirr kendi kendinin sözünü kesti, Jukes ise çevresine bakınarak sessiz kaldı.

“Siz hiçbir şeye canınızı sıkmayın,” diye devam etti kaptan, oldukça hızlı mırıldanarak. “Bırakın gemi karşısına dikilsin. Ne söylerlerse söylesinler, ama en ağır denizler rüzgâra kapılır. Karşısına dikilmek – her zaman karşısına dikilmek – içinden geçmenin yolu bu. Siz genç bir gemicisiniz. Karşısına dikilin. Bu herkese yeter. Sakin olun.”

“Evet, efendim,” dedi Jukes, yüreği pır pır ederek.

Sonraki birkaç saniyede kaptan makine dairesiyle konuştu ve bir yanıt aldı.

Her nedense Jukes ani bir güven hissetti, sıcak bir soluk gibi dışarıdan gelen ve kendini her isteğe karşı eşit hissetmesini sağlayan bir duygu. Karanlığın uzak mırıltısı kulaklarına sızdı. Soğukkanlılıkla fark etti onu, kendine duyduğu o ani inançla, postacı gömleği içinde güvende olan bir adamın bir kerteyi gözlemesi gibi.

Gemi ara vermeden siyah su dağlarının arasında güçlkle ilerliyor, bu sert düşüşlerle hayatının bedelini ödüyordu. Derinliklerinden bir gümbürtü yükseldi, geceye beyaz bir buhar dikmesi saldı ve Jukes’un düşüncesi makine dairesini bir kuş gibi sıyrıp geçti; Bay Rout –iyi adam– orada hazırды. Gümbürtü kesildiğinde, her ses ara vermiş gibi geldi Jukes’a, Kaptan MacWhirr’in sesinin aniden çinladığı ölü bir ara.

“Bu da ne? Bir rüzgâr esintisi mi?” –Jukes’un daha önce duyduklarından çok daha yüksek sesle konuştu– “Pruvada. Doğru. Gemi henüz bundan kurtulabilir.”

Rüzgârın mırıltısı hızla yaklaştı. Ön planda, bir mahmur uyanma yakınmasının geçtiği ve artan bir sürü gürültü patırtının uzağında, ilerleyip yayıldığı ayırt edilebiliyordu. İçinde birçok davul varmış gibi zonkluyordu, şiddetle yükselen bir ses tonu, ayaklarıyla yeri çiğneyen bir kalabalığın tekdüze ezgisi gibi.

Jukes artık kaptanını açık seçik göremiyordu. Karanlık tamamıyla geminin üzerine yığılıyordu. En fazla hareketleri seçebiliyordu, dirseklerin açıldığına, bir başın yukarı kaldırıldığına yönelik bir ipucu.

Kaptan MacWhirr muşamba yağmurluğunun üst düğmesini alışılmadık bir aceleyle iliklemeğe çalışıyordu. Denizleri delirtme, gemileri batırma, ağaçları kökünden sökme, sağlam duvarları yıkma ve havadaki kuşları bile yere çalma gücüyle kasırga, yolu üstünde bu suskun adamı bulmuştu ve elinden geleni yaparak birkaç sözcük sökmeyi başarmıştı. Rüzgârın yenilenen öfkesi gemisinin üzerine çullanmadan önce, Kaptan MacWhirr kızgın bir ses tonuyla şunu vurguladı: “Onu kaybetmek istemiyorum.”

Bu sıkıntıdan kurtuldu.

85

6

Parlak güneşli bir günde *Nan-Shan*, ta ileride dumanını kovalayan esintiyle, Fu-chau’ya girdi. Gelişi kıyıda hemen fark edildi, limandaki denizciler de şöyle dediler: “Bakın! Şu buharlı gemiye bakın. Ne bu? Siyam gemisi – öyle değil mi? Bir bakın hele!”

Gerçekten de, bir kruvazörün ikincil bataryaları için hareketli hedef olarak kullanılmışa benziyordu. Dolu gibi yağan küçük top mermileri geminin üst kısmına bundan daha kırık dökük, parçalanmış ve harap bir görünüm veremezdi: Dünyanın uzak uçlarından gelen gemilerin yıpranmış, bitkin havası vardı üzerinde – gerçekten de bunda

doğruluk payı vardı, çünkü kısa yolculuğunda çok uzağa gitmişti; hatta aslında, Öbür Dünya'nın sahilini bile görmüştü; hiçbir gemi, mürettebatını toprağın tozuna katmadan oradan dönmezdi. Direklerinin şapkalarına ve bacasının ucuna kadar tuzla kaplanıp grileşmişti; sanki (şakacı bir denizcinin dediği gibi) "gemideki kalabalık onu denizin dibinden bir yerden çekip çıkarmış ve kurtarmak için buraya getirmişti". Sonra da denizci, kendi esprisinin verdiği mutluluktan heyecanlanarak, gemi için yüz sterlin vermeyi teklif etmişti – "ayakta kaldığı için".

Gemi duralı daha bir saat olmamıştı ki, burnunun ucu kızarmış ve yüzü öfkeden kaskatı kesilmiş ufak tefek sıska bir adam, dibi düz bir sandaldan Dış Temsilciliğin iskelesine indi ve kendini tutamayarak dönüp gemiye yumruğunu salladı.

Yusyuvarlak göbeğine göre bacakları çok ince olan, gözleri sulu ve uzun boylu bir kişi ağır ağır yürüyerek gelip, "Hemen indin ha? Pek çabuk," dedi.

86

Lekeli bir mavi flanel takım elbise ve bir çift pis kriket çorabı giymişti; kararmış kır bıyığı dudaklarından sarkıyor ve şapkasının kenarı ile tepesi arasında iki yerde gün ışığı görülebiliyordu.

"Merhaba! Ne yapıyorsun burada?" diye sordu *Nan-Shan*'ın eski üçüncü kaptanı, aceleyle el sıkışarak.

"İş bekliyorum – şansımı denemeye değer – ipucu aldım," diye açıkladı yırtık pırtık şapkalı adam, kesik kesik ve cansız hırıltılarla.

Üçüncü kaptan yumruğunu yeniden *Nan-Shan*'a salladı. "Orada bir herif var, bir salapuryaya bile kumanda etmeye uygun değil," dedi öfkeden titreyerek, bu sırada öbürü kayıtsızca çevresine bakınıyordu.

"Öyle mi?"

Ama iskelede ağır bir denizci sandığı çarptı gözüne, kahverengiye boyanmıştı, üzerinde yelken bezinden saçaklı bir örtü vardı ve manila kenevirinden yeni iple sıkıca bağlanmıştı. Adam uyanan bir ilgiyle onu süzdü.

"O lanet Siyam bayrağı olmasa konuşup sorun çıkarırdım. Gidecek kimse yok – yoksa onun rahatını bozardım.

Sahtekâr! Başçarkçıya söyledim – o da başka bir sahtekâr – cesaretimi kaybetmiştim. Şimdiye dek denizlerde yelken açmış en büyük cahil aptallar sürüsü. Hayır! Düşünemezsin ki...”

“Paranı aldın mı?” diye sordu kılıksız tanıdığı ansızın.

“Evet. Gemide hepsini ödediler,” dedi üçüncü kaptan öfkeyle. “ ‘Kahvaltını kıyıda et,’ dedi.”

“Aşağılık herif!” diye belli belirsiz bir yorumda bulundu uzun boylu adam ve dilini dudaklarının üzerinden geçirdi. “İki tek atmaya ne dersin?”

“Bana vurdu,” diye tısladı üçüncü kaptan.

“Olamaz! Vurdu ha! Deme?” Mavili adam ilgi gösterecek kıpırdanmaya başladı. “Burada konuşamayız. Hepsini öğrenmek istiyorum. Vurdu ha? Senin sandığı taşıyacak birini bulalım. Şişe birası bulunan sakın bir yer biliyorum...”

Dürbünle kıyıyı tarayan Bay Jukes, sonradan başçarkçıyı şöyle bilgilendirdi: “Sabık üçüncü kaptanımızın arkadaş bulması uzun sürmedi. Tam bir baş belası gibi görünen bir adam. Birlikte iskeleden uzaklaştıklarını gördüm.”

Gerekli onarımların çekiç ve darbe sesleri Kaptan MacWhirr’i rahatsız etmedi. Kamarot onun derli toplu bir harita odasında yazdığı mektupta öyle ilgi çekici pasajlar buldu ki, iki kez az kalsın suçüstü yakalanıyordu. Ama kırk sterlinlik evin oturma odasındaki Bayan MacWhirr esnemesini bastırdı –belki de özsaygıdan– çünkü tek başınaydı.

Rafta Japon yelpazelerinin bulunduğu ve ızgarada kömürlerin parladığı kiremitli bir şöminenin yakınındaki pelüş yastıklı ve altın yaldızlı bir hamak-sandalyeye kuruldu. Ellerini kaldırarak, bezgin bir halde, bir sürü sayfanın orasına burasına göz attı. Bu kadar yavan, bu kadar sıkıcı olmaları onun hatası değildi – başlangıçtaki “Sevgili karım”dan, sondaki “Seni seven kocan”a kadar. Bütün bu gemi işlerini anlaması gerçekten beklenemezdi. Kocasından haber aldığına memnundu elbette, ama tam olarak neden böyle olduğunu kendine hiç sormamıştı.

“... Bunlara tayfun deniyor... İkinci kaptanın hoşuna gitmedi... Kitaplarda yok... Devam ettiğini düşünemiyorum...”

Kâğıt sertçe hışırdadı. "... Yirmi dakikadan fazla süren bir sakin hava," diye okudu laf olsun diye ve düşünmeyen gözlerine başka bir sayfanın tepesinde takılan bir sonraki sözcükler şunlar oldu: "seni ve çocukları yeniden görmek..." Sabırsızca bir hareket yaptı. Adam hep eve gelmeyi düşünüyordu. Daha önce hiç bu kadar iyi bir maaş almadı. Zoru neydi ki!

Sayfanın arkasını çevirip bakmak aklına gelmedi. Çevirseydi, şu kaydı bulurdu: 25 Aralık'ta, sabah saat 4 ile 6 arasında Kaptan MacWhirr gerçekten de gemisinin böyle bir denizde bir saat daha dayanamayacağını, karısıyla çocuklarını bir daha asla göremeyeceğini düşünüyordu. Bunu hiç kimse bilmeyecekti (mektupları çabucak bir kenara konulup unutuluyordu) - bu açıklamadan çok etkilenen kamarottan başka hiç kimse. Öyle ki, aşçıya ciddi bir tavırla, "Kaptanın kendisi bile şansımızı pek kestiremiyordu," diyerek "hepimizin kıl payı kurtulması"yla ilgili bir fikir vermeye çalıştı.

88

Eski bir asker olan aşçı, "Sen nereden biliyorsun?" diye sordu küçümseyerek, "sana söylemedi herhalde?"

"Şey, buna yönelik bir ipucu verdi," diye geçiştirdi kamarot.

"Hadi canım sen de! Bir dahaki sefere *bana* söyler," diye alay etti yaşlı aşçı omzunun üzerinden.

Bayan MacWhirr mektubun daha ilerisine göz attı, tetikteydi. "... Doğru olanı yaptım... Sefil şeyler... Yalnızca üçü, her birinin bacağı kırık, bir de... Konuyu gizli tutmanın daha iyi olacağını düşündüm... umarım doğru yapmışımdır..."

Ellerini indirdi. Hayır: Eve gelmekle ilgili başka bir şey yoktu. Adam yalnızca olmayacak bir isteğini dile getirmiş olmalıydı. Bayan MacWhirr'in kafası rahatladı; yerel kuyumcunun 3 sterlin 18 sent 6 peni değer biçtiği siyah mermer bir saat sessiz sakin tıkliyordu.

Kapı savrularak açıldı ve uzun bacaklı, kısa elbiseli bir kız odaya daldı. Soluk, upuzun bir saç yığını omuzlarına dağılmıştı. Annesini görünce durdu ve solgun gözlerini mektuba dikti.

“Babandan,” diye mırıldandı Bayan MacWhirr. “Kurdeleni ne yaptın?”

Kız ellerini başına götürüp dudak büktü.

“Baban iyi,” diye devam etti Bayan MacWhirr dermansızca. “En azından ben öyle sanıyorum. Hiç söylemez.” Şöyle bir güldü. Kızın yüzünde başboş bir kayıtsızlık ifadesi belirdi ve Bayan MacWhirr onu sevecen bir gururla süzdü.

“Gidip şapkanı al,” dedi az sonra. “Alışverişe çıkıyorum. Linom’s’ta indirim var.”

“Ah, ne hoş!” dedi çocuk etkileyici bir biçimde, beklenmedik ölçüde ciddi bir ses tonuyla ve odadan dışarı fırladı.

Güzel bir akşamüstüydü, gökyüzü gri ve kaldırımlar kuruydu. Manifaturacının önünde Bayan MacWhirr siyah, bol pelerinli bir kadına gülümsedi, pelerin kara kehribarla donatılmıştı ve huysuz, orta yaşlı bir çehreye inat açan çiçeklerle kaplıydı. İkisi birden hızlı, kısa bir selamlaşma ve çığırtma gevezeliğine girişti, çok aceleyle, sanki sokak alabildiğine açılmaya ve tüm memnuniyeti dile getirilemeden yutmaya hazırdı.

Arkalarında yüksek cam kapılar dönüp duruyordu. İnsanlar geçemiyor, erkekler bir kenarda durup sabırla bekliyordu ve Lydia güneş şemsiyesinin ucunu taş kolların arasına sokmaya dalmıştı. Bayan MacWhirr çabuk çabuk konuştu.

“Çok teşekkürler. Henüz eve gelmiyor. Uzakta olması çok üzücü elbette, ama bu kadar iyi olduğunu bilmek rahatlatıcı.” Bayan MacWhirr soluklandı. “Oranın iklimi ona iyi geliyor,” diye ekledi gözlerinin içi gülerek, sanki zavallı MacWhirr sağlığı uğruna Çin’de tur atmaya gitmişti.

Başçarkçı da henüz eve gelmiyordu. Bay Rout iyi bir işin değerini fazlasıyla bilirdi.

“Solomon mucizelerin hiç bitmediğini söylüyor,” diye bağırdı Bayan Rout neşeyle, ateşin yanındaki koltuğunda oturan yaşlı hanıma. Bayan Rout’un annesi hafifçe kıpırdadı, siyah, parmaksız eldivenlerin içindeki kara kuru elleri kucağında duruyordu.

Çarkçının karısının gözleri kâğıdın üzerinde epeyce dolaştı. “Bulunduğu geminin kaptanı –oldukça sade bir

adam, hatırlıyor musun, anne?– Solomon’un dediğine göre, çok akıllıca bir şey yapmış.”

“Evet, canım,” dedi yaşlı kadın uysalca, gümüşü başını eğmiş halde oturarak; bu içe dönük sakinlik havası, yaşamın son titrek ışıklarını seyrederken kaybolmuş gibi görünen çok yaşlı insanlara özgüydü. “Sanırım hatırlıyorum.”

Solomon Rout, Yaşlı Sol, Sol Baba, Şef, “Rout, iyi adam” – Bay Rout, gençlerin alçakgönüllü ve babacan dostu, kadının bir sürü çocuğunun en küçüğüydü – bu arada hepsi ölmüştü. Ve kadın onu en iyi, on yaşındaki haliyle hatırlıyordu – Kuzey’deki bazı büyük makinistlik işletmelerinde çıraklık etmek için yola çıkmadan çok önce. O zamandan beri onu öyle az görmüştü, öyle çok yıla katlanmıştı ki, şimdi zamanın pusunda onu açık seçik tanımak için, geldiği yoldan çok gerilere dönmesi gerekiyordu. Bazen, gelini yabancı bir adamdan söz ediyormuş gibi geliyordu.

Genç Bayan Rout hayal kırıklığına uğramıştı. “Hm. Hm.” Sayfayı çevirdi. “Ne kadar can sıkıcı! Ne olduğunu söylemiyor. Ne kadar büyük bir şey olduğunu anlayamayacağımı söylüyor. Düşünsene! Bu kadar akıllıca ne olabilir ki? Rezil adam bize söylemiyor!”

Başka bir gözlemde bulunmadan düşünceli düşünceli okumayı sürdürdü, sonunda da ateşe bakarak oturdu. Başçarkçı tayfunla ilgili yalnızca bir iki söz yazmıştı; ama bir şey onu, tatlı kadının arkadaşlığına artan bir özlem duyduğunu dile getirmesi için harekete geçirmişti. “Annem bakıma muhtaç olmasaydı, yol paranı bugün gönderirdim. Burada küçük bir ev kurabilirdin. O zaman seni bazen görme fırsatım olurdu. Gençleşmiyoruz...”

“O iyi, anne,” diye iç çekti Bayan Rout, kendine gelerek.

“Her zaman güçlü, sağlıklı bir çocuk olmuştur,” dedi yaşlı kadın sakin sakin.

Ama Bay Jukes’un anlatımı gerçekten canlı ve dopdoluydu. Batı Okyanus ticaret firmasındaki arkadaşı bunu gemisindeki diğer subaylara serbestçe aktardı. “Tanıdığım bir adam bana, o tayfunda gemisinde gerçekleşen olağan-

dışı bir olayla ilgili mektup yazdı – biliyorsunuz – iki ay önce gazetelerde okuduğumuz tayfun. Çok eğlenceli bir şey! Neler dediğini kendiniz görün. Size mektubunu göstereceğim.”

Mektubun içinde, gamsız, yılmaz bir kararlılık izlenimi vermek için hesaplanmış cümleler vardı. Jukes onları iyi niyetle yazmıştı, çünkü yazdığı sırada böyle hissediyordu. Gladoradaki sahneleri çarpıcı bir biçimde betimliyordu. “... Bir anda kafama dank etti ki, o şaşkına dönmüş Çinliler bizim çaresiz soyguncular olmadığımızı söyleyemezlerdi. Senden daha güçlüyse bir Çinliyi parasından ayırmak iyi değildir. Böyle bir havada hırsızlık yapmak için gerçekten de çaresiz durumda olmalıydık, ama bu hergeleler bizim hakkımızda ne bilebilirdi ki? Böylece, konuyu iki kere düşünmeden, kaşla göz arasında elimi çektim. İşimiz halı olmuştu – kaptanın yüreğini koyduğu işimiz. Ne hissettiklerini sormak için kalmadan basıp gittik. Eminim, ayağa kalkamayacak kadar sarsılmış ve korkmuş olmasalardı –içlerinden her biri–, parça parça edilirdik. Ah! Diyebilirim ki, dört dörtlüktü; Atlas Okyanusu’nda sonsuza dek bir o yana bir bu yana gidip gelebilirsin, elinin altında böyle bir iş bulamazsın.”

91

Bundan sonra, geminin gördüğü zarara profesyonel bir dille dolaylı olarak değindi ve şöyle devam etti: “Hava yatıştığında durum şaşırtıcı bir biçimde nazik hale geldi. Geçenlerde Siyam bandırasına geçmiş olmamız durumu iyileştirmedi; gerçi kaptan bunun bir fark yarattığını anlayamıyor – ‘biz gemide olduğumuz sürece,’ diyor. Öyle duygular vardır ki, bu adamda onlar yok – işte bu kadar. Bir karyola direğine laf anlatmaya benziyor. Ama bunun dışında, doğru dürüst konsolosluklar olmadan, herhangi bir yerde kendi gambotu¹ bile olrnadan, ya da sorun çıkması durumunda gidebileceği bir kurul bulunmadan bir geminin Çin denizlerinde dolaşması cehennem gibi korkunç bir yalnızlıktır.

“Benim düşüncem, bu herifleri on beş saat kadar

¹ Küçük savaş gemisi. (Ç.N.)

daha güverte altında tutmaktı; çünkü Fu-chau'dan bundan daha uzak değildik. Orada, büyük olasılıkla, bir tür savaş gemisi bulacaktık ve onun silahlarının altında yeterince güvende olurduk; çünkü inanıyorum ki her savaş gemisi kaptanı –İngiliz, Fransız ya da Hollandalı– güvertede bir hırgür çıkınca beyazları destekler. Onları Mandarinlerine ya da Taotailerine –ya da tahtirevanların içinde pis kokulu sokaklarda taşınırken gördüğün, gözleri fal taşı gibi açık adamlara her ne deniyorsa– teslim edip onlardan ve sonra da paralarından kurtulabilirdik.

“Kaptan her nasılsa bunu anlamıyordu. Konuyu örtbas etmek istiyordu. Bu fikir kafasına girmişti ve bir buharlı ırgat bile onu oradan söküp alamazdı. Olabildiğince az yaygara koparılmasını istiyordu, geminin adı ve sahiplerinin iyiliği için – ‘ilgili herkesin iyiliği için,’ diyordu, bana çok sert bakarak. Kan beynime sıçradı. Elbette böyle bir şeyi örtbas edemezsin; ama sandıklar her zamanki gibi sımsıkı kapatılmıştı ve olabilecek her boraya karşı yeterince güvendeydi, öte yandan bu, sana bir fikir bile veremeyeceğim kadar acımasız bir iş olmuştu.

“Bu arada, ayakta zar zor durabiliyordum. Hiçbiri-miz neredeyse otuz saattir nöbet değişimi yapmamıştık, kaptansa orada oturmuş çenesini sıvazlıyordu, kafasının tepesini sıvazlıyordu, öyle canı sıkındı ki çizmelerini çıkarmayı bile düşünmüyordu.

“ ‘Umarım, efendim,’ dedim, ‘biz şu ya da bu biçimde onlar için hazırlık yapmadan güverteye çıkmalarına izin vermezsiniz.’ Sanma ki, gemiyi ele geçirmeye kalkarlarsa bu hergeleleri kontrol etmek konusunda çok iyimserdim. Çinlilerden oluşan bir yükte sorun çıkması çocuk oyuncağı değildir. Çok da yorgundum. ‘Keşke,’ dedim, ‘bu dolarların hepsini kafalarına atmamıza izin verseniz de, onlar kendi aralarında kavga ederlerken biz de dinlensek.’

“ ‘İşte şimdi deli deli konuşuyorsunuz, Jukes,’ dedi, her nasılsa insanı tepeden tırnağa sıızlatan o yavaş havasıyla başını kaldırıp bakarak. ‘Tüm taraflar için adil olacak bir şey planlamalıyız.’

“Tahmin edebileceğin gibi, elimdeki işin biteceği

yoktu, bu yüzden tayfaları yolladım, sonra da biraz yatarım diye düşündüm. Kuşetimde uykuya dalalı on dakika olmamıştı ki, kamarot içeri daldı ve bacağımı çekiştirmeye başladı.

“Tanrı aşkına, Bay Jukes, dışarı gelin! Çabuk güverteye gelin, efendim. Ah, gelin haydi!”

“Adam ödümü kopardı. Ne olduğunu bilmiyordum: Başka bir kasırga mıydı yoksa? Rüzgâr duymadım.

“Kaptan onları salıyor. Ah, onları salıyor! Güverteye fırlayıp bizi kurtarın, efendim. Başçarkçı az önce altıpatlarcını almak için aşağı koştı.’

“Aptalın dediklerinden bunu anladım. Ne var ki, Rout Baba yalnızca temiz bir cep mendili almak için oraya gittiğine yemin ediyor. Her neyse, pantolonumu ayağıma geçirdiğim gibi kış güverteye fırladım. Kaptan köşkünün ön tarafında büyük bir gürültü kopmaktaydı. Lostromoyla birlikte tayfaların dördü kış tarafta işbaşındaydı. Çin sahilindeki tüm gemilerde kamarada bulunan tüfeklerin bazılarını onlara dağıttım ve onları kaptan köşküne sürdüm. Yolda Yaşlı Sol’a rastladım, afallamış görünüyor ve yakılmamış bir puroyu emiyordu.

“‘Elini çabuk tut,’ diye bağırdım ona.

“Yedimiz birden harita odasına saldırdık. Her şey bitmişti. Kaptan, deniz çizimleri hâlâ kalçalarına kadar çekili halde ve gömlekle orada duruyordu – kafa patlatmaktan sıcak basmıştı sanırım. Bun-hin’in şık kâtibi dirseğinin dibindeydi, leş gibi pislenmiş halde, yüzü hâlâ yemyeşildi. Bir işe bulaştığımı doğrudan görebiliyordum.

“‘Bu numaralar da neyin nesi, Bay Jukes?’ diye sordu kaptan, olabilecek en öfkeli haliyle. Doğrusunu söylemek gerekirse, küçük dilimi yuttum. ‘Tanrı aşkına, Bay Jukes,’ dedi, ‘şu tüfekleri adamların elinden alın. Almazsanız, çok geçmeden birisinin yaralanacağı kesin. Bu gemi tımarhaneden daha kötü değilse ben de ne olayım! Çabuk olun. O parayı saymak için bana ve Bun-hin’in Çinlisine yardım etmenizi istiyorum. Madem buradasınız, Bay Rout, sakıncası yoksa siz de bir el atın. Ne kadar çok olursak o kadar iyi.’

“Ben şekerleme yaparken her şeyi zihninde belirle-

mişti. Bir İngiliz gemisi olsaydık, ya da amelelerden oluşan yükümüzü bir İngiliz limanına boşaltacak olsaydık, örneğin Hong Kong gibi, sorgu sual ve sıkıntının, zarar iddiaları ve bunun gibi şeylerin sonu gelmezdi. Ama bu Çinliler yetkililerini bizden daha iyi tanıyorlardı.

“Ambar kapakları çoktan kaldırılmıştı, amelelerin hepsi bir gece ve bir gün aşağıda kaldıktan sonra güvertedeydi. Bu kadar çok sayıda sıksa, vahşi yüzü bir arada görmek garip geliyordu. Hergeleler iri iri açılmış gözleriyle gökyüzüne, denize, gemiye bakıyorlardı, sanki bütün geminin paramparça olmuş olmasını beklemişlerdi. Tabii ya! Bir beyaz adamın ruhunu sarsacak şeyler yapmışlardı. Öte yandan, bir Çinlinin ruhu olmadığı söylenir. Bununla birlikte, müthiş güçlü bir yanı vardır. Bir adam vardı (ağır yaralı olan ötekilerin arasında), gözü patlamıştı. Yarım tavuk yumurtası büyüklüğünde çıkıntı yapmıştı kafasında. Bu durum bir beyaz adamı bir ay sırtüstü yatırırdı: Oysa bu arkadaş kalabalıkta sağa sola dirsek atıyor ve hiçbir şey olmamış gibi ötekilerle konuşuyordu. Aralarında büyük şamata yapıyorlardı ve kaptanın kel kafası ne zaman kaptan köşkünün ön tarafında görünse, hepsi çene çalmayı bırakıp aşağıdan ona bakıyordu.

“Görünüşe bakılırsa, düşünüp taşındıktan sonra o Bun-hinli adamın aşağı inmesini ve paralarını geri alabilmelerinin tek yolunu onlara açıklamasını sağladı. Sonradan bana dedi ki, tüm ameleler aynı yerde ve aynı süre boyunca çalışmış olduklarından, topladığımız bütün parayı aralarında eşit olarak paylaşırsa onlara olabildiğince adil davranmış olacağını düşünüyordu. Bir adamın dolarlarını bir başkasınınkinden ayıramazsın, dedi; her birine gemiye ne kadar para getirdiğini sorsan yalan söyleyeceklerinden korkuyordu ve kısa zamanda kendini uzun bir yolda bulacaktı. Bence bunda haklıydı. Fu-chau’da bulabileceği herhangi bir Çinli yetkiliye parayı teslim etmeye gelince, hepsini kendi cebine atsa onlar için aynı kapıya çıkacağını söyledi. Sanırım onlar da böyle düşünüyorlardı.

“Hava kararmadan önce dağıtımı bitirdik. Ne manzaraydı ama: kabaran deniz, enkaza dönmüş gemi, paylarını

almak için sendeleyerek birer birer kaptan köşküne çıkan Çinliler; hâlâ ayağında çizmeler ve arkasında gömlekle geçen kaptan, harita odasının kapısında para ödemekle meşguldü, deli gibi terliyor ve ara sıra, aklına pek yatmayan şu ya da bu şey hakkında beni ya da Rout Baba'yı haşlıyordu. Sakatlananların payını kendi eliyle 2 numaralı ambar ağzına götürüp onlara veriyordu. Üç dolar artmıştı, bunlar da en çok zarar görmüş üç ameleyle gitti, her birine bir tane. Daha sonra işe koyulduk ve ıslak çaput yığınlarını, her türden biçimsiz ve isim verilemeyecek eşya parçasını kürekle güverteye attık ve sahiplerini kendileri belirlesinler diye bıraktık.

“Bu yazdıklarım, ilgili herkesin yararına, konuyu örtbas etmeye olabildiğince yaklaşıyor. Senin görüşün ne, seni şımarık posta gemisi züppesi? Başçarkçı, hiç kuşkusuz bunun yapılabilecek tek şey olduğunu söylüyor. Kaptan geçen gün bana şöyle dedi: ‘Öyle şeyler vardır ki, kitaplarda onlarla ilgili hiçbir şey bulamazsın.’ Bence, böyle aptal bir adama göre bu işten çok iyi sıyrıldı.”

BİR ANI

Az çok denizle bağlantılı olan birkaçımız, Londra'nın kırk beş kilometreden fazla uzağında olmayan ve kılavuzlarımızın "Alman Okyanusu" diye görkemli bir isim verdikleri o sığ ve tehlikeli gölcüğe uzaklığı otuz kilometreyi bulmayan küçük bir nehir hanında yemek yiyorduk. Geniş pencerelerden Thames manzaramız vardı; Lower Hope Reach'e doğru inen bir manzara. Ama yemek berbattı, yalnızca gözler bayram ediyordu.

Çoğumuz için yaşamın özü olmuş olan tuzlu suyun lezzeti sohbetimize sızdı. Okyanus'un amansızlığını tanımış kişi onun tadını sonsuza dek ağzında taşıyacaktı. Ama karadaki yaşamın şımarttığı bir iki kişi açlıktan yakındı. Bu zimbirtıların herhangi birini yutmak olanaksızdı.

Gerçekten de her şeyde tuhaf bir küf kokusu vardı. Ahşap yemek salonu kıyının çamuruna bir göl evi gibi çıkıntı yapıyordu; zeminin kalasları çürümüş görünüyordu; kocamış bir garson Nuh nebiden kalma ve kurt yeniği bir büfenin önünde acınası bir halde sendeleyerek sağa sola yürüyordu; kenarları kırık tabaklar meskûn bir gölün yakınlarındaki bir mutfağın çöplüğünden eşelenip çıkarılmış olmalıydı; pirezolalar daha da eski zamanları anımsatıyordu. Zorla insanın aklına, bulanık bilincinden aşçılığın ilk temel bilgilerini çıkaran ilkçağ insanının, öteki arkadaşlarıyla beraber et parçalarını sopalara geçirip ateşte alazladığı çağları getiriyordu; sonra, tıka basa yemiş ve mutlu halde, kemirilmiş kemiklerin arasında arkasına yaslanıp, başından geçen basit hikâyeleri anlatırdı – açlık ve avla ilgili hikâyeleri – ve belki de kadınlarla ilgili!

98 Ama neyse ki şarap garson kadar yaşlıydı. Böylece, nispeten boş mideyle, ama genel olarak oldukça mutlu bir halde, arkamıza yaslanıp basit hikâyelerimizi anlattık. Denizden ve bütün eserlerinden söz ettik. Deniz hiçbir zaman değişmez ve insanlar ne kadar konuşsa da, eserleri gizemini korur. Ama zamanın değiştiğinde uzlaştık. Ve eski gemilerden, deniz kazalarından, arızalardan, kırılan direklerden söz ettik; geçici dümenle ta River Plate'ten Liverpool'a kadar gemisini sağ salım getiren bir adamdan. Enkazlardan, eksik kumanyalardan ve kahramanlıktan söz ettik – ya da en azından gazetelerin denizde kahramanlık diyeceği şeyden – ilkel zamanların kahramanlığından oldukça farklı erdemlerin ortaya konulmasından. Ve ara sıra hep beraber susup nehrin manzarasına uzun uzun baktık.

Nehrin öbür ucuna doğru bir P.&O. teknesi¹ geçti. “Bu gemilerde çok iyi yemekler yenir,” dedi grubumuzdan biri. Keskin gözlü bir adam geminin pruvasındaki adı yüksek sesle okudu: *Arcadia*. “Ne güzel bir gemi örneği!” diye mırıldandı bazılarımız. Küçük bir buharlı yük gemisi onu izliyordu, biz bakarken çektikleri bayrak ise bunun bir Norveç gemisi olduğunu gösteriyordu. Korkunç derecede duman

¹ Peninsular & Oriental Steam Navigation Company'ye bağlı bir tekne. (Ç.N.)

çıkartıyordu; duman iyice dağılıp gitmeden önce, yüksek bordalı, kısa boylu, ahşap bir barka, safra atarak ve yandan çarklı bir römorkörün yedeğinde çekilerek, pencerelerin önünde belirdi. Tüm tayfaları şapkalarını takarak öne doğru ilerlediler; kış taraftaysa kırmızı başlıklı bir kadın, dümendeki adamla baş başa, bir aşağı bir yukarı giderek pupanın uzunluğunu ölçüyordu, ördüğü bir şeyin gri yünü ellerinin arasındaydı.

“Alman galiba,” diye mırıldandı birisi. “Kaptanın karısı gemide,” dedi bir başkası; Londra sisinin arkasında alev alev yanan koyu kırmızı günbatımının ışığı, barkanın serenlerine bir Bengal ışığı parıltısı düşürerek, Hope Reach’ten kaybolup gitti.

Derken, daha önce konuşmamış olan içimizden biri, çeyrek yüzyıl gemiler yönetmiş olan ellisini geçmiş bir adam, şimdi uzaklara doğru kayan barkanın arkasından bakarak, nehrin ısıltısı önünde kapkara, şöyle dedi: Bu bana hayatımın saçma bir dönemini anımsattı; bundan yıllar önce, ilk olarak bir demir barkanın komutasını aldığım¹da, falanca Doğu limanında yükleme yapıyorduk. Aynı zamanda bir Doğu krallığının başkentiydi, nasıl ki Londra yaşlı Thames’imizin kıyısındaysa, o da bir nehir kıyısındaydı. Bu yerle ilgili daha fazla söze gerek yok; çünkü bu türden bir şey gemilerin, kaptanların, römorkörlerin ve anlatılamayacak güzellikteki öksüz yeğenlerin bulunduğu her yerde olabilirdi. Ve dönemin saçmalığı yalnızca beni, düşmanım Falk’ı ve dostum Hermann’ı ilgilendiriyor.

“Dostum Hermann” sözcüklerine tuhaf bir vurgu yapılmış gibiydi, bu da içimizden birinin (az önce denizde kahramanlıktan söz etmiş olduğumuzdan) amaçsızca ve kayıtsızca şöyle demesine yol açtı: “Peki, bu Hermann bir kahraman mıydı?”

Kesinlikle hayır, dedi kır saçlı dostumuz. Kesinlikle kahraman değildi. Schiff-führer’di: Gemi idarecisi. Almanya’da Kaptan’a böyle derler. Ben bizimkini yeğlerim. Aliterasyon güzel¹ ve terminoloji bize bir bütün olarak kurumsal

¹ Kaptan’ın İngilizce karşılıklarından biri olan Master Mariner’daki ses yinelemesi kastediliyor. (Ç.N.)

varlık duygusunu veriyor: Miço, Kaptan Yardımcısı, Kaptan, kadim ve onurlu denizcilik mesleğinde. Dostum Hermann'a gelince, bu onurlu meslekte kusursuz bir kaptan olabilirdi, ama resmi olarak Schiff-führer diye çağrılıyordu ve hali vakti yerinde bir çiftçinin basit, ağır görünümüyle küçük bir dükkân sahibinin iyi huylu kurnazlığının karışımı vardı onda. Tıraşlı çenesi, tombul kolları bacakları ve ağır gözkapaklarıyla, çalışıp didinen biri gibi görünmüyordu, hele bir deniz maceracısı gibi hiç. Yine de, denizlerde kendince çalışıp didiniyordu, bir dükkân sahibinin tezgâhın ardında çalışması kadar. Ve büyüyen ailesini gemisiyle geçindiriyordu.

Gemi ağır, güçlü, küt pruvalı bir parçaydı, ilkel sağlamlık fikirlerini uyandırıyor, atalarımızın tahta sabanı gibi. Kırsal ve yalın bir yaradılışı akla getiren başka şeyler de vardı onda. Başka hiçbir gemide görmediğim olağanüstü kaburga çıkıntıları, kare kış tarafının bir değirmenci arabasının uç kısmını andırmasını sağlıyordu. Ama kamasının, her birine altı tane küçük yeşilimsi cam takılmış ve kahverengi boyalı tahta kasalarla çerçevelenmiş dört kış lombarı, taşradaki bir kulübenin pencereleri olabilirdi. Minik beyaz perdeler ve camın ardındaki çiçek saksılarının yeşilliği bu benzerliği tamamlıyordu. Bir iki kez, kış tarafının altından geçerken, tombul bir kolun bir sulama kabını eğdiğini teknenin fark etmiştim, derli toplu başını eğmiş genç kızın da Hermann'ın yeğeni olduğunu düşüneceğim hep, çünkü işin aslı, aileye bu kadar yakın olmama karşın onun adını hiç duymadım.

Ne var ki, bu sonradan ortaya çıktı. Bu arada o Doğu limanındaki gemicilerin geri kalanıyla ortaklaşa olarak, Hermann'ın hijyenik giysilerle ilgili görüşleri konusunda kuşku kalmadı. Besbelli tenine kaliteli kalın flanel giymeye inanıyordu. Çoğu gün küçük üstlükler ve önlükler gemisinin mizana halatlarında kururken, ya da minik bir sıra çorap işaret savlolarında uçuşurken görülebiliyordu; ama iki haftada bir aile boyu çamaşırlar bol miktarda sergileniyordu. Pupaya tamamen kaplıyordu. Akşamüstü esintisi, boğulmuş, sakatlanmış ve çiğnenmiş insanları bel-

li belirsiz çağrıştıran tüm bu kalabalık giysi yığınının acayip ve gevşek bir hareketliliğe yöneltiyordu. Başsız gövdeler size elsiz kollarını sallıyordu; ayaksız bacaklar katlanabilir çizgileriyle şahane tekme atıyordu; uzun beyaz elbiseler, dantel kenarlı boyun açıklıklarından rüzgârı geçirip, obez ve görünmez bedenlerin başından geçer gibi bir an şiddetle kabarıyordu. O günlerde gemiyi, mizana direğinin kış tarafında süregiden çok renkli grotesk cümbüş sayesinde çok uzaktan seçebilirdiniz.

Geminin palamar yeri hemen önümdeydi, geminin adıyla *Diana*'ydı – Efesli değil, Bremenli Diana. Bu ad, kulübe pencerelerinin altında, kış tarafına boylu boyunca dizilmiş otuz santimlik beyaz harflerle (az çok bir dükkân tabelasının harfleri gibi) ilan edilmişti. Bu gülünç derecede uygunsuz ad, tanrıçaların en çekicisinin anısına yapılmış bir terbiyesizlik olarak göze batıyordu; çünkü yaşlı teknin herhangi bir kovalamaya girişecek fiziksel yeterliliğe sahip olmadığı gerçeğinin yanı sıra, bünyesinde dört çocuktan oluşan bir çete de vardı. Küpeştenin üzerinden oradan geçen tekneleri dikizliyor ve ara sıra içlerine çeşitli nesneler atıyorlardı. Böylece, Hermann'la tanışmadan bir süre önce, onun en büyük kızına ait korkunç bir bez bebek şapkama geldi. Ne var ki, bu gençler genelde terbiyeliydi. Sarışın kafaları, yuvarlak gözleri, yuvarlak küçük çıkıntılı burunları vardı ve babalarına çok benziyorlardı.

Bu Bremenli *Diana* son derece masum bir yaşlı gemiydi ve kötücül deniz hakkında hiçbir şey bilmiyor gibiydi, tıpkı kıyıda yoz dünya hakkında hiçbir şey bilmeyen ev halkları olduğu gibi. Uyandırdığı duygular kusursuzdu ve çoğunlukla evcimen bir düzenle ilgiliydi. O bir yuvaydı. Tüm bu sevimli çocuklar yürümeyi onun ferah kışüstü güvertesinde öğrenmişlerdi. Böyle düşüncelerin hoş, hatta dokunaklı bir yanı vardır. Dişleri, kanımca, onun palangasının uçlarını kesmişti. Çoğu kez bebek Hermann'ı (Nicholas) pruva kuntra yelkeni prasyasının piyan bağını¹ kemirirken gözlemledim. Nicholas'ın oturmayı en sevdiği yer,

¹ Pruva direğinin en üst yelkenini yatay düzlemde tutmaya yarayan palanganın bağı. (Ç.N.)

ana direk dibi maymuncuğunun¹ altıydı. Serbest bırakılır bırakılmaz emekleyerek oraya giderdi ve ona rastlayan ilk denizci, katranlı ellerinin arasında dikkatle havada tutarak, onu gerisingeri kamara kapısına getirirdi. Sanırım bu anlamda sürekli bir düzen vardı. Bu taşımalar sırasında, gemideki tek tez canlı kişi olan bebek, bu gürbüz genç Alman denizcilerin yüzüne bir tane patlatmaya çalışırdı.

Alımlı, balıketi bir ev kadını olan Bayan Hermann, gemide beyaz benekli mavi bol elbiseler giyerdi. Bir iki kez olduğu gibi, onu zarif küçük bir çamaşır leğeninde beyaz yakaları, bebek çoraplarını ve Hermann'ın yazlık kravatlarını sertçe çitilerken yakaladığımda, kızlara özgü bir şaşkınlıkla yüzü kızarır ve ıslak ellerini kaldırıp uzaktan dostça başını sallayarak beni selamlardı. Yenleri dirseklerine kadar sıvanmış olurdu ve alyansının altın halkası sabun köpükleri arasında pırıldardı. Sesi tatlıydı, dingin bir yüz ifadesi, düz sapsarı saçları ve gözlerinde candan bir bakış vardı. Anaçtı ve pek konuşkan değildi. Bu basit kadın gülümsediğinde, diri geniş yanaklarında gençlere özgü gamzeler beliriyordu. Öte yandan Hermann'ın yeğeninin –öksüzdü ve çok sessizdi– gülümsemeye yeltendiğini hiç görmedim. Ne var ki, bu onu iç karartıcı kılmıyor, gençlere özgü çekim gücünü kısıtlıyordu.

Hermann'ın bir keresinde bana söylediği gibi, çocuklar konusunda yardımcı olması ve Bayan Hermann'a arkadaşlık etmesi için onu son üç yıldır yanlarında taşımışlardı. Çocukların hepsi küçükken bu çok önemliydi, diye eklemişti canı sıkkın bir halde. Bir sabah, kamaranın kış taraf pencerelerinden gözüme çarpmış olan, kızın kolu ve derli toplu başıydı, küpeçiçeği ve muhabbetçiçeği saksılarının üzerinde gidip geliyorlardı; ama tam boyunu gördüğüm ilk sefer ölçülerine kendimi kaptırdım. Onu zihnime kazıdılar, müthiş bir güzellik olarak; müthiş bir zekâ, hazırcevaplık ya da iyi yüreklilik başka kadınları eşit derecede unutulmaz kılabilirdi.

Onda olan, endam ve boydu. Bu muhteşem büyüyü

¹ Ana direği çevreleyen ve halatların sabitlendiği pimleri tutan parmaklık. (Ç.N.)

barındıran, onun fiziksel kişiliği idi. Esprili, akıllı ve hatırı sayılır ölçüde kibar olabilirdi. Bilmeyorum, konumuzla ilgisi yok zaten. Tek bildiğim, göz alıcı bir ölçekte inşa edilmişti. İnşa edilmişti, söylenebilecek tek söz. Görkemli bir bonkörlikle kurulmuştu, dikilmişti. Gencecik bir kızda böyle pervasızca malzeme harcandığını görmek insanı afallatıyordu. Hem gençti hem de kusursuz bir olgunlukta idi, şanslı bir ölümsüzdü sanki. Belki ağırdı da, ama bunun hiç önemi yok. Yalnızca o süreklilik kavramını pekiştiriyordu. On dokuzunda ya vardı ya yoktu. Ama öyle omuzları vardı ki! Öyle tombul kolları vardı ki! Yere devrilen Nicholas'ın yanına gitmek için üç uzun adımda güvertiyi aştığında muazzam kollarıyla bacakları öyle gölge yapıyordu ki – tārifi olanaksız! İyi, sessiz bir kıza benziyordu, Lena'nın ihtiyaçlarına, Gustav'ın düşmelerine, Carl'ın sevgili küçük burnunun durumuna karşı tetikteydi – titiz, çok çalışkan falan filan. Ya o muhteşem saç! Gür, uzun, yoğun, kahverengi sarı renkte. Değerli metallerin parlaklığı vardı onda. Kızlara özgü bir biçimde sırtından aşağı sarkan tek bir atkuyruğu halinde sıkıca örerdı onu; atkuyruğunun ucu beline varıyordu. Büyüklüğü insanı şaşırtıyordu. Yemin ederim ki bir sopayı andırıyordu. Yüzü iri ve sevimliydi, dingin bir ifadesi vardı. Güzel bir ten rengi vardı, mavi gözleriyse o kadar soluktu ki dünyaya bir heykelin boş, beyaz hilesizliğiyle bakıyor gibi görünüyordu. Ona güzel diyemezsiniz. Çok daha etkileyici bir şeydi. Kıyafetinin sadeliği, endamının muhteşemliği, görkemli duruşu ve sanki bir çiçekten salınan parfüm gibi ondan yayılan olağanüstü dinçlik duygusu, kırsal ve tanrısal bir güzellikle güzel kılıyordu onu. İki kolunu da başının yukarısına kaldırıp çamaşır iplerine uzanmasını izlemek, putperest bir dindarlık havasına dalmana yol açardı. Kusursuz Bayan Hermann'ın bol, pamuklu elbiselerinin yakasında ve etek ucunda basit farbalalar vardı, ama bu kızın emprime elbiselerinde bir kırıksık bile yoktu; eteğinde, ayaklarına inen birkaç düz kat yerinden başka bir şey yoktu, onlar da, kız kıpırdamadan durduğunda, katı ve heykel gibi bir niteliğe bürünüyordu. Gerek otururken gerekse ayakta dururken doğası gereği sakin

olma eğilimindeydi. Ne var ki, heykel gibiydi demek istemiyorum. Fazlasıyla canlıydı; ama Yeryüzü'nün alegorik bir heykelini temsil edebilirdi. Sahip olduğumuz yıpranmış yeryüzünü değil, genç bir Yeryüzü'nü kastediyorum, yaşam ve ölümün akıl almaz biçimleriyle kaynayan, açlık ve düşüncenin zalim savaşlarıyla sarsılan bir gelecek fikrinin bozmadığı bakir bir gezegen.

Değerli Hermann'ın kendisi pek eğlenceli değildi, oysa İngilizcesi oldukça anlaşılabilirdi. Her zaman konuksever, içten bir ses tonuyla (ve sanırım Aşağı Almanca ağzıyla) bana en azından bir konuşma patlatan Bayan Hermann'ı anlayamıyordum. Yeğenlerine gelince, genel olarak bakıldığında her ne kadar tatmin edici olsa da (üstelik her nasılsa insanoğlunun beklentilerine karşı umut dolu bir bakış uyandırıyordu) alçakgönüllü ve sessiz bir kişiydi, çoğunlukla dikişle meşguldü, gözlemlediğim kadarıyla yalnızca ara sıra bu işin arasında genç kızlar gibi bir meditasyon durumuna dalıyordu. Yengesi karşısında otururdu, ayaklarını tahta bir ayak taburesine dayayıp o da dikiş dikerdi. Güvertenin öbür yanında Hermann'la ben kamaradan birkaç sandalye alıp bir sigara içme maçına koyulurduk, uzun aralarla karşılıklı sakince söylenen birkaç sözcük eşliğinde. Neredeyse her akşam gelirdim. Hermann'ı gömlekle bulurdum. Kıydan gemisine döner dönmez ceketini çıkarıp çalışmalara başlardı; sonra başına işlemeli, püsküllü yuvarlak bir kep takar ve botlarını çıkarıp yerine bir çift kumaş terlik giyerdi. Ardından kamara kapısında sigara içer, çocuklarına kentsel bir erdem havasıyla bakardı, sonunda birbiri ardına yakalanıp çeşitli kamaralarda yatağa yatırılırlardı. Son olarak, kamarada biraz bira içerdik, çapraz bacaklı tahta bir masa ve düz arkalıklı siyah sandalyelerle döşenmişti kamara – bir geminin güvertesindeki kamaradan çok, bir çiftlik mutfakı gibiydi. Deniz ve denizcilikle ilgili tüm olaylar bu örnek ailenin konukseverliğinden çok uzakta gibi görünüyordu.

Ve bu hoşuma gidiyordu, çünkü kendi gemimde oldukça can sıkıcı bir dönem geçirmiştım. Konumum gereği Britanya Konsolosu tarafından, birdenbire ölen bir adam-

dan sonra geminin yönetimini üstlenmek üzere atanmış-
tım; adam halefine rehberlik etmesi için, ödenmiştir diye
damgalanmamış bazı şüpheli faturalar, rüşveti sezdiren
birkaç kuru havuz fiyat teklifi ve üç yıllık savurgan harca-
maya ilişkin bir yığın makbuz bırakmıştı; bunların hepsi
yakut rengi kadifeyle astarlanmış tozlu, eski bir keman
kutusunda birbirine karışmış haldeydi. Ayrıca büyük bir
muhasebe defteri buldum, umutla açtığımda, dizelerle
dolu olduğunu görüp büyük bir şaşkınlığa kapıldım – şen
şakrak ve uygunsuz bir kişiliğin uyaklı şiir bozuntusu say-
falar boyu sürüyordu, şimdiye dek gördüğüm en düzgün
elyazısıyla yazılmıştı. Aynı keman kutusunda, selefimin
son zamanlarda Saygon'da çekilmiş bir fotoğrafı vardı, bir
bahçe manzarasının önündeydi ve yanında tuhaf drapeli
bir elbise giymiş bir kadın, siyah yünlü kumaştan biçimsiz
bir takım elbise giymiş ve şakaklarının üzerinde öne doğru
fırçaladığı saçı bir domuzun dişlerinden birini andıran, sert
yüz ifadeli, yaşlıca, tıknaz, sağlam yapılı bir adam vardı.
Bir kemana ilişkin olarak gemideki tek iz ise kutuydu, boş
kılıfıyla birlikte; ama geminin geçenlerde kuşkusuz para
kazandığı son iki yükün kılıfları bile kalmamıştı. Onca
paranın nereye gittiğini söylemek olanaksızdı. Gemide
değildi. Eve gönderilmemişti; çünkü belli ki sırf tesadüfen
bir çalışma masasında saklanan, ev sahiplerinden gelmiş
bir mektup, son on sekiz aydır lütfedilip kendilerine iki
satır yazılmadığından hafifçe yakınıyordu. Gemide nere-
deyse hiç malzeme kalmamıştı, ne iki santim yedek halat
ne de bir metre yelken bezi. Gemi tamtakır kuru bakırdı,
onu denize hazırlayabilene kadar da güçlüklerin sonunun
geleceğini sanmıyordum.

O zamanlar genç olduğumdan –henüz otuzumda yok-
tum– kendimi ve sorunlarımı çok ciddiye alıyordum. Kaptan-
nın cenazesinde baş ıskatçı gibi davranmış olan yaşlı ikinci
kaptan, gelişimden pek memnun olmadı. Ama gerçek şu
ki, herif gemiyi yönetmek için yasal olarak yetkili değildi
ve konsolos, eğer mümkünse, uygun sertifikaya sahip bir
adamı gemiye atamakla yükümlüydü. Üçüncü kaptana ge-
lince, tek söyleyebileceğim adının Tottersen olduğuydu, ya

da onun gibi bir şey. Âdeti, o tropik iklimde, kafasına havı dökülmüş kürklü bir kep takmasıydı. Şimdiye dek gemide gördüğüm istisnasız en aptal adamdı. Öyle de görünüyordu. O kadar şaşkına dönmüşçesine aptal görünüyordu ki, adı söylenince yanıt vermesi benim için sürpriz oluyordu.

En hafif deyimiyse, arkadaşlıklarından pek memnun değildim; çünkü bu iki herifle uzun bir deniz yolculuğu yapma olasılığı can sıkıcıydı. Yalnızken aklıma gelen diğer düşünceler de iç açıcı olamıyordu. Mürettebat hastalıklıydı, yük çok yavaş geliyordu; gemiyi kiralayanlarla bir sürü sorun yaşayacağımı önceden görüyordum ve geminin harcamaları için bana yeterince avans vereceklerinden kuşkuluydum. Bana karşı tutumları düşmancaydı. Bütünüyle ele alacak olursak, başarılı olamıyordum. Arada sırada (genellikle gece yarısı sularında), tamamen deneyimsiz olduğumu keşfediyordum, iş konusunda çok cahildim, herhangi bir şeyi yönetmek için de umutsuz derecede uygunsuzdum; kamarotun kolera belirtileriyle hastaneye kaldırılması gerektiğinde de, geminin arka ucundaki tek düzgün insandan yoksun kaldığımı hissettim. Tamamen iyileşmesi bekleniyordu, ama bu arada yerine bir tür uşak konması gerekiyordu. Ve oradaki iki otelden küçüğünün sahibi olan Schomberg diye birinin tavsiyesiyle, bir Çinliyi işe aldım. Adaleli, kıllı bir Alsaslı ve müthiş bir dedikoducu olan Schomberg, sorun olmadığına beni temin etti. “Birinci sınıf oğlan. Komisyon üyesi Ekselans Tseng’in *maiyetinde* geldi – anlarsın ya. Ekselans Tseng burada üç hafta benimle kaldı.”

Çinli, ekselansı bana ballandıra ballandıra anlatıp durdu, gerçi “*maiyet*” örneği pek umut vaat eder görünmüyordu. Ne var ki, o sırada, Schomberg’in nasıl güvenilmez bir üçkâğıtçı olduğunu bilmiyordum. “Oğlan”, ben diyeyim kırk, siz deyin yüz kırk yaşında vardı – kurukafa gibi yüzü olan ve kesinlikle akıl sır ermeyen o Çinlilerden biriydi. Üçüncü gün sona ermeden, iflah olmaz bir afyon tiryakisi, bir kumarbaz, gözü kara bir hırsız ve birinci sınıf bir koşucu olduğu ortaya çıktı. Zar zor kazanıp biriktirdiğim otuz iki altın sikkeyle tam gaz kaçması, bardağı taşıran son damla oldu. O parayı, çektiğim güçlükler en kötü noktaya varırsa

diye bir kenara ayırmıştım. Para gidince, kendimi bir Hint fakiri kadar yoksul ve çıplak hissettim. Başıma açtığı onca sıkıntıya karşın gemime dört elle sarıldım, ama kamarasında geçen uzun, yalnız akşamlara katlanamıyordum; çatlak bir lambanın kötü kokular saldıdığı ortam, ikinci kaptanın horlamasıyla geriliyordu. Bu herif tam sekizde kendini havasız kamarasına kapatıyor, içine su dolmuş bir trombon gibi çirkin ve iğrenç sesler çıkarıyordu. İnsanın kendi gemisinde rahat edememesi çok tatsızdı. Düşünüyordum da, bu dünyadaki her şey, güzel küçük bir barkayı yönetmek bile, insanın içindeki dikkatsiz gururlu ruh için bir yanılgı ve tuzak olabilirdi.

Bremenli *Diana*'da böyle düşüncelerden kaçabildiği-me memnundum. Görünüşe bakılırsa, dünyadaki haksızlıkların fısıltısı bile sızmamıştı oraya. Ve henüz engin denizde yaşıyordu: Trajik ve komik deniz, korkuları ve özel skandalları olan deniz, insanlarla dolu olan ve demir iradeyle yönetilen deniz kuşkusuz dünyanın bir parçasıdır. Ama azizlere özgü bir sığınağı andıran o saygıdeğer, yaşlı, hantal gemi bunların hiçbirini yansıtmıyordu. Dünya geçirmezdi. Görünüşe bakılırsa, kutsal masumiyeti denizin kükreten arzularına bir kısıtlama getirmişti. Yine de, terbiyeye duyduğu saygıya inanmayacak kadar uzun zamandır tanıyordum denizi. Temel bir güç acımasızca açık sözlüdür. Hermann'ın usta denizciliğinden de olabilirdi elbette, ama bana öyle geliyordu ki müttefik okyanuslar bu yüksek parampetlere¹ çarpmaktan, hantal dümeni yerinden sökmekten, çocukları korkutmaktan ve genel olarak bu aileyi katıksız suskunluktan uyandırmaktan kaçınmıştı. Suskunluk gibi görünüyordu. Acımasız yorumu yapmak, sonunda, insana kalıyordu; yeterince güçlü kuvvetli olan ve basit, temel bir arzunun gücüyle denizin bazı sırlarını açığa çıkarmaya zorlanan insana.

Ne var ki, bu durum çok daha sonra ortaya çıktı ve bu arada her akşam erkenden o dingin yaşlı gemiye sığındım. Gemide başı dertte gibi görünen tek kişi küçük *Lena*'ydı ve uygun bir zamanda, bez bebeğin sağlığının kırılğandan

¹ Denizin gemiye dolmaması için üst güverte kenarına yapılan küpeşteler. (Ç.N.)

da öte olduğunu anladım. Bu nesne, sancak tarafındaki palamar babalarının karşısına yerleştirilmiş tahta bir kutuda bir tür “*in extremis*”¹ yaşam sürüyordu, tüm çocuklar büyük bir sempati ve dikkatle ona bakıp göz kulak oluyor, ağızlarını burunlarını oynatıp sessiz adımlarla hareket etmek çok hoşlarına gidiyordu. Yalnızca bebek –Nicholas– bütünüyle başka bir sınıfa aitmişçesine soğuk, sert bir yan bakışla seyrediyordu. Lena durmadan kutu için üzülmüyordu ve hepsi son derece ciddiydi. Benim bir maşayla bile dokunmayacağım o pejmürde şeye bu çocukların şefkat duymaları harikaydı. Sanırım o oyuncak aracılığıyla ırksal duygusalılıklarını ortaya koyup geliştiriyorlardı. Bayan Hermann’ın Lena’nın o paçavra yığınının bu derece bağına basıp kucaklamasına izin vermesine şaşırdım, o kadar leş gibi ve tepeden tırnağa kirliydi ki. Ama Bayan Hermann kadınlara özgü güzel gözlerini dikişinden kaldırıp neşeli bir sempatiyle seyrederdi ve her nasılsa, bu sevgi nesnesinin geminin saflığı için yüzkarası olduğunu görmüyor gibiydi. Temizlik değil, saflık. O kadar ileri götürülmüştü ki bunda da duygusal bir aşırılık fark eder gibi oldum, sanki kir tam bir aşkla çıkarılmıştı. Böyle titiz bir düzgünlük hakkında size bir fikir vermem mümkün değil. Sanki gemi her sabah büyük bir gayretle elden geçirilmişti – dış fırçalarıyla. Cıvdrasına haftada üç kez bir kalıp sabun ve bir parça yumuşak flanelle bakım yapılmıştı. Ahşap kısımları göz alıcı beyaz boyayla, demir aksamıysa koyu yeşille yalın bir biçimde donatılmıştı –donatılmıştı demek *zorundayım*–, bu renklerin safça dağıtımını safça huzur, kırsal mutluluk görüntülerini akla getiriyordu; hastalık ve üzüntünün yarattığı çocukça komediye, o ideal durumun üzerine düşmüş iğrenç derecede gerçek bir leke olarak beni etkiliyordu bazen.

Çok hoşuma gitti ve kendimce olaya hafif bir heyecan kattım. Yakınlığımız o hırsızın kovalanmasından doğdu. Akşam olmuştu ve alışkanlıklarının tersine o gün geç saate kadar kıyıda kalmış olan Hermann, av cereyan ederken, ge-

¹ (Lat.) Ölüm döşeginde. (Ç.N.)

misinin karşısında nehir kıyısındaki küçük bir atlı kiralık arabadan geri geri çıkıyordu. Kürekkemiklerinde gözleri varmışçasına durumu anlayarak, bir sıçrayışta bize katıldı ve başa geçti. Çinli, son derece doğuya özgü bir yolun tozundaki hızlı bir gölge gibi sessizce kaçtı. Peşinden gittim. Epey geride ikinci kaptanım vahşiler gibi haykırıyordu. Yeni doğan ay, kocaman bir çorak araziye benzeyen bir ovaya çekingen bir ışık düşürdü: Çok uzaktaki bir Budist tapınağın mimari kütlesi zifiri karanlıkta gökyüzüne yansıdı. Elbette hırsız kaybettik; ama uğradığım hayal kırıklığına karşın Hermann'ın soğukkanlılığına hayran kaldım. O ruhsuz adamın tam bir yabancıнын yararına hızla harekete geçmesi içten minnettarlığımı kazandı – çabalarında gerçekten bir samimiyet vardı.

Başarısızlığımıza benim kadar canı sıkılmış görünüyordu, teşekkürlerimi neredeyse hiç dinlemedi. “Bir şey değil” dedi ve beni oracıkta, gemisine gelip kendisiyle bir bardak bira içmeye davet etti. Bir süre kuşkuyla çalılıkları dürttük, ikna olmayarak bir iki hendeğin içine göz attık. Çıt çıkmıyordu: Toprağın balçık bölümleri sazların arasından hafifçe ışıldıyordu. Ayın ince orağı altında iki büküm halde, ağır adımlarla geri yürüdük ve onun kendi kendine şöyle homurdandığını duydum: “*Himmel! Zwei und dreissig Pfund!*”¹ Kaybımın miktarından etkilenmişti. Epeydir ikinci kaptanın çığlıklarını ve haykırışlarını duymaz olmuştuk.

Sonra bana, “Herkesin dertleri var,” dedi ve yolumuza devam ederken, olağanüstü bir şans eseri Kaptan Falk tarafından kıyıda alıkonulmasaydı benden haberi bile olmayacağını söyledi. Kıyıda kalmayı sevmiyordu – iç çekerek ekledi bunu. Ses tonundaki hüzünlü havayı başıma gelen şanssızlığa sempati göstermesine bağladım elbette.

Diana gemisinde Bayan Hermann'ın güzel gözleri büyük bir ilgi ve anlayış ifadesi takındı. İki kadını açık kaporta penceresinin altında lambanın güçlü ışıltısında karşı karşıya dikiş dikerken bulmuştuk. Önce Hermann içeri girdi, kapı eşiğinde paltosunu çıkarmaya başladı ve yüksek

¹ (Alm.) “Tanrım! Otuz iki pound!” (Ç.N.)

sesli, konuksever nidalarla beni teşvik etti: “İçeri geçin! Bu taraftan! İçeri geçin, kaptan!” Hemen, paltosu elinde, karısına bütün olup bitenleri anlatmaya başladı. Bayan Hermann tombul ellerinin ayalarını birleştirdi; gülümseyerek kederli kederli eğildim; yeğenleri dikişinin başından kalkıp Hermann’ın terliklerini ve işlemeli takkesini getirdi, Hermann bunları dediğim dedik bir havada, sürekli (benden) konuşarak istemişti. Kamara zemininde sandalyelerin arasında dalga dalga bir beyaz malzeme duruyordu; “*Zwei und dreissig Pfund*” sözlerinin birkaç kez tekrarlandığını yakaladım ve az sonra bira getirildi, koşturmaktan ve kovalamanın verdiği duygulardan kurumuş boğazıma lezzetli geldi.

Gece yarısını geçene dek oradan ayrılmadım, kadın çoktan çekilmişti. Hermann üç küsur yıldır Doğu’da iş yapıyor, çoğunlukla pirinç ve kereste taşıyordu. Gemisi Vladivostok’tan Singapur’a kadar tüm limanlarda tanınıyordu. Gemi onun kendi malıydı. Şöyle böyle kâr ediyordu, ama çocuklar henüz küçükken bu iş gereksinimlerini karşılamaya yetiyordu. Bir yıl içinde filan yaşlı Diana’yı Japonya’daki bir firmaya iyi bir fiyata satabileceğini umuyordu. Bayan Hermann ve çocuklarla birlikte posta gemisiyle ikinci mevkide eve, yani Bremen’e dönmeye niyetliydi. Tüm bunları duygusuz bir tavırla, piposundan ağır nefesler çekerek anlattı. Külleri dışarı dökerken gözlerini ovuşturmaya başlayınca üzüldüm. Sabaha kadar onunla oturmalıydım. Kendi gemime ne diye koşturacaktım ki sanki? Kama-ramdaki kırık tüfek dolabına bakmak için mi? Öff! Düşüncesi bile midemi bulandırdı.

Bildiğiniz gibi, gündelik konukları oldum. Sanırım Bayan Hermann ilk baştan beni romantik biri olarak gördü. Elbette kayıbımdan ötürü *coram populo*¹ saçımı başımı yolmadım, o da bunu lordlara yaraşır kayıtsızlığa verdi. Sonradan, kuşkusuz, maceralarımın bazılarını onlara anlattım –olduğu gibi–, onlar da deneyimlerimin ölçüsü karşısında büyük bir şaşkınlığa kapıldılar. Hermann en çarpıcı olduğunu düşündüğü pasajları çevirirdi. Ayağa kalkarak, bir olgu üzerine ders vermişçesine, el kol hareketleriyle

¹ (Lat.) Herkesin önünde. (Ç.N.)

iki kadına hitap ederdi, onlar da dikişlerini yavaşça kucaklarına indirirlerdi. Bu arada ben Hermann'ın birasıyla dolu bir bardağın önünde oturur, alçakgönüllü görünmeye çalışırdım. Bayan Hermann bana çabucak bir bakış atar, hafif "Ah!" sesleri çıkarırdı. Kız asla ses çıkarmazdı. Asla. Ama o da bazen solgun gözlerini kaldırıp o görmeyen, nazik tarzıyla bana bakardı. Bakışı kesinlikle aptal değildi; yumuşak bir biçimde çıkıp dağılıyordu, tıpkı ay ışığının kırlara vurması gibi - yıldızların dikkatli denetiminden oldukça farklı. İnsan o bakışta boğuluyor ve bulanık göründüğünü hayalinde canlandırıyordu. Yine de aynı bakış, Christian Falk'a çevrildiğinde, bir savaş gemisinin ışıldağı kadar etkili olsa gerekti.

Falk gemideki diğer yorulmak bilmez ziyaretçiydi, ama davranışlarına bakılırsa kıştı güvertesi bocurgatını görmeye geliyor olabilirdi. Kamara kapısının önünde bize arkadaşlık ederken gözlerini dikip büyük ölçüde ona baktığı kesindi, kaslı kollarından birini sandalyenin arkasına atardı, daracık beyaz pantolonunun içindeki iri ve biçimli bacakları uzayıp gider ve kayık kadar geniş bir çift siyah ayakkabının içinde son bulurdu. Gemiye gelişinde Hermann'ın elini sıkıp bir şeyler mırıldanır, kadınların önünde eğilir ve yanımızda o aldırışsız ve mesafeli tutumunu takınırdı. Birdenbire, ayağa fırlayarak oradan ayrılır, homurtular, el sıkmalar ve eğilmelerden oluşan gösterisini panik içindeymişçesine sunardı. Bazen, bir tür ihtiyatlı ve sarsıcı çabayla kadınlara yaklaşır onlarla alçak sesle biraz laflardı, en fazla beş altı sözcük. Bu durumlarda Hermann'ın her zamanki bakışı tam anlamıyla donuklaşır ve Bayan Hermann'ın kibar çehresine renk gelirdi. Kız kılını bile kıpırdatmazdı.

Falk bir Danimarkalı'ydı, belki de Norveçli, şimdi bilemiyorum. Her durumda bir çeşit İskandinav'dı, üstüne üstlük şişirilmiş bir tekelciydi. Bu sözcüğü bilmiyor olabilirdi, ama olayın kendisine ilişkin net bir görüşü vardı. Gemileri yedekte çekerek getirip götürmek için uyguladığı fiyat tarifesini, o güne dek gördüğüm bu tür belgeler arasında en düşüncesizce olanıydı. Nehirdeki tek römorkörün kap-

tanı ve sahibiydi, ağırlığı 150 ton kadar olan bu derli toplu beyaz tekne bir yat kadar zarıftı, yuvarlak köprü üstü parlak bir taret gibi keskin pruvasının üzerinde yükseliyordu ve önde güzelce verniklenmiş tek bir direk vardı. Herhalde Falk'ı ve römorkörünü çok iyi anımsayan birkaç tane kaptan kalmıştır denizlerde. Parasını ve biz ticari kaptanlardan her birinin etinin yarısını katı bir kayıtsızlıkla söke söke alırdı, bu da ondan nefret edilmesine, hatta korkulmasına yol açardı. Schomberg şöyle derdi: "O herif hakkında konuşmayacağım. Benim mekânda yıldan yıla altı içki içtiğini sanmıyorum. Ama size tavsiyem, beyler, elinizden gelirse onunla düşüp kalkmayın."

Kaçınılmaz iş ilişkileri dışında bu tavsiyeye uymak kolaydı, çünkü Falk kimsenin yanına sokulmazdı. Bir römorkör kaptanını bir at-adamla¹ karşılaştırmak saçma geliyor: Ama her nasılsa bana, çocukken sahip olduğum küçük bir kitaptaki bir gravürü anımsatıyordu; kitap bir akarsuyun kenarındaki at-adamları gösteriyordu ve özellikle önde bir tanesi vardı, elinde yay ve oklarla hoplayıp zıplıyordu, düzgün sert hatları ve göğsünden aşağı sarkan muazzam bir kıvrıkcık sakalı vardı. Falk'ın yüzü bana o at-adamı anımsatıyordu. Ayrıca, karma bir yaratıktı. Bir insan-at değildi, doğru, ama bir insan-tekneydi. Sabahın köründen akşam karanlığına kadar nehirde bir aşağı bir yukarı gidip gelen römorköründe yaşıyordu. Batmakta olan güneşin son ışınlarında, çok uzaklarda, akarsuyun düz kesiminin aşağısında sakalını seçebilirdiniz, gece demir atmak için akıntıya ters yönde köpük köpük gelen beyaz kütlenin tepesine kurulmuştu. Beyaz giysili insan bedeni ve koyu kumral saçları vardı, belin altındaysa kaptan köşkü siperliklerinin borda doğrultusunda uzanan beyaz çizgilerinden başka bir şey yoktu; bu da, nehrin çamurlu suyunu yaran pruvanın keskin beyaz çizgilerine yöneltiyordu gözü.

Teknesinden ayrılınca, en azından bana eksik geliyordu. Römorkörün kendisi de onun kaptan köşkündeki başı ve gövdesi olmadan sakat görünüyordu. Ama teknesinden

¹ Kentaur, Yunan mitoloisindeki baş kısmı insan, gövdesinin alt bölümü at olan yaratıklar. (Y.N.)

çok seyrek ayrılıyordu. Limanda kaldığım onca sürede onu yalnızca iki kez kıyıda gördüm. İlk seferinde, benim gemiyi kiralayanların yanında; önceki gün bir Fransız barkasını yedekte çekerek götürmesine karşılık parasını almak için yabani yabani içeri girdi. İkinci kez neredeyse gözlerime inanamadım, çünkü Schomberg'in otelinin bilardo salonundaki bambu oturaklı bir sandalyeye sakalının altından dayanmış halde gördüm onu.

Schomberg'in onu imalı imalı görmezden gelmesini izlemek çok eğlenceliydi. Bunun yapmacıklığı Falk'ın doğal umursamazlığıyla taban tabana zıttı. İriyarı Alsaslı öteki müşterileriyle yüksek sesle konuşuyor, bir küçük masadan diğerine gidiyor, Falk'ın dinlendiği yeriye gözlerini dosdoğru karşıya dikmiş halde geçiyordu. Falk dirseğinin dibindeki bardağa dokunmadan oturuyordu. Salondaki her beyazı yüzünden ve adından biliyor olmalıydı, ama kimseye tek söz etmiyordu. Benim varlığımın farkına vardığını gözkapaklarını indirerek belli etti, hepsi bu. Sandalyeye yayılmış halde, ara sıra iki elinin de ayasını yüzüne sürüp aşağı çekiyor, aynı zamanda hafifçe, neredeyse fark edilmeyecek biçimde titriyordu.

Bunu alışkanlık edinmişti, elbette ben de son derece aşınaydım buna, çünkü böyle bir hareketin uzun süren kıpırtısızlığı bölüşüne hayret etmeden onun yanında bir saat kalamazdınız. Ateşli ve açıklanamaz bir hareketti. Aklına her estiğinde yapardı; muhtemelen küçük Lena'nın acı çeken oyuncak bebekle ilgili çene çalmasını dinledikten sonra örneğin. Nazik bir biçimde Hermann'ın çocuklarından biraz kendini çekse de, onlar her zaman bacaklarının çevresine üşüşürlerdi. Ne var ki, bütün aileye büyük bir sevgi duyuyor gibiydi. Özellikle Hermann'ın kendisine. Onun arkadaşlığını arardı. Örneğin, bu sefer onu bekliyor olmalıydı, çünkü o görünür görünmez Falk telaşla ayağa kalktı ve birlikte dışarı çıktılar. Sonra Schomberg'i duydum, üç dört kişiye Falk'ın Kaptan Hermann'ın yeğeninin peşinde olduğuna ilişkin teorisini açıkladı ve kendinden emin bir halde bundan hiçbir şey çıkmayacağını ileri sürdü. Geçen yıl Kaptan Hermann burada yükleme yapmıştı, dedi.

Doğal olarak Schomberg'e inanmadım, ama bir süre olup bitenleri yakından gözledim. Tek fark ettiğim, Hermann'da biraz sabırsızlık olduğuydu. Falk lombar ağzından bu tarafa gelirken görülünce, o mükemmel adam mırıldanmaya ve dişlerinin arasından Almanca küfürlerle benzer şeyler söylemeye başladılar. Ne var ki, dediğimiz gibi, bu dile aşına değilim, Hermann'ın yuvarlak gözlü, yumuşak çehresi de değişmeden kalırdı. Duygusuzca bakışlarını ileriye dikip boğuk bir telaffuzla, "Wie geht's," ya da "Nasılsın?" diyerek onu selamlardı. Kız bir an başını kaldırıp bakar ve dudaklarını hafifçe kıpırdatırdı: Bayan Hermann ellerini kucağına koyup güzel sesiyle bir dakika kadar onunla çene çaldıktan sonra yeniden dikişine devam ederdi. Falk kendini bir sandalyeye atar, iri bacaklarını uzatır, muhtemelen ellerini ateşli bir biçimde yüzüne sürüp aşağı çekerdi. Bana kalırsa, maksatlı bir biçimde terbiyesizlik etmiyordu: Daha çok, benim varlığım gibi önemsiz şeyler için kendini yoramaz gibiydi; gerçek şu ki, bir tekelci olarak cana yakın davranma zorunluluğu yoktu. Yüzünü assa da gülümsese de, yedekte çekme karşılığında benden kendi fahiş fiyatlarını alacağından emindi. İşin doğrusu, ikisini de yapmıyordu: Ama daha birkaç gün geçtikten sonra, beni zerre kadar şaşırtmamayı ve Schomberg'in çenesini her zamankinden çok düşürmeyi başardı.

Şöyle oldu: Nehrin ağzında, gözetim altında tutulması gereken bir sığılık vardı, ama devlet yetkilileri o sıralar dindar bir biçimde büyük Budist pagodasını yeniden pırıl pırıl yapmakla meşguldüler ve sanırım tarama faaliyetlerine ayıracak paraları yoktu. Şimdi nasıl olduğunu bilmiyorum, ama sözünü ettiğim dönemde o kum sığılığı gemiler için büyük bir sıkıntı yaratıyordu. Sonuçlarından biri, Hermann'ın ki ya da benim ki gibi ancak belli bir derinlikte yüzebilen gemilerin, yükleme işlemini nehirde tamamlayamamasıydı. Yüklerinin olabildiğince çoğunu aldıktan sonra, iyice dolmak için nehrin dışına çıkmaları gerekiyordu. Bütün süreç kelimenin tam anlamıyla bir can sıkıntısıydı. Geminin sığılığın üzerinden güvenle taşıyabileceği kadar yük aldığını düşündüğünde, gidip acentene bildiriyordun.

O da, sırası geldiğinde, falanca geminin gitmeye hazır olduğunu Falk'a haber veriyordu. Falk (görünüşte öteki işleriyle uyarsa, ama gerçeği söylemek gerekirse, keyfi ruhu onu harekete geçirirse), faturasını karşılayacak kadar para olduğunu ofiste dikkatle soruşturup öğrendikten sonra, isteksiz bir tavırla ortaya çıkar, sarı gözleriyle sana kaptan köşkünden ters ters bakar ve saç başı darmadağın halde seni gemi donanımlarının oraya sürüklerdi, güverteye kadar lambur lumbur yürürdü, duygusuz bir aceleyle, idama gidercesine. Ve kendi tel yomasının ucunu tutman için seni zorlardı da, elbette bunun kullanımı için fazladan ücret ödendirirdi. Bu zorbalığa bağıra çağıra karşı çıksan da, bir elini makine dairesi telgrafına dayamış bu ızbandut gibi gövde, sıçrayan sular, gürültü patırtı ve duman bulutları arasında sakallı kafasını iki yana sallamakla yetinirdi; römorkör bu duman bulutları içinde geri geri gelerek ve sarsılan bir yığın yan çarkı suyla doldurarak vahşi ve sabırsız bir yaratık gibi davranırdı. Falk römorkörü o güne dek gördüğüm en saygısız Doğu Hindistan yerlisi sürüsüyle donatmıştı, terbiyesizce sana avaz avaz bağırımlarına izin verirdi ve bir kere hızlandı mı, seni palamar yerinden sertçe çekerdi, neyi tahrip ettiğini umursamazmışçasına. Nehrin öbür ucuna doğru on sekiz mil arkasından gitmek zorunda kalırdın, sonra da kimsenin yaşamadığı bir grup kayalık adacığın korunaklı bir demirleme yerini çevrelediği kıyı boyunca üç mil daha. Orada tek demir atarak, masmavi bir denize serpilmiş bu çorak toprak parçalarının üzerinden denize bakan çıplak serenlerle beklemen gerekirdi. Çıplak bir sahilden, ayrıldığı nehrin uçuk yeşil dönemeçleriyle dolu boz ovanın çamurlu kenarından, tropikal kayalıkların muhteşem bir biçimde çiçeklenmesi gibi parlak kıvrımlar ve sivri uçlarla tek başına ve görkemle yükselen Büyük Pagoda'dan başka bakılacak bir şey yoktu. Nehirden çok büyük bir düzensizlikle gönderilen yükünün dengelenmesi için sinirli sinirli beklemekten başka yapacak bir şeyin yoktu. Ve her şeye karşın, bu sıkıntılı evrenin, nihayet bu kıyılardan ayrılışının gerçekten yaklaştığı anlamına geldiği düşüncesiyle kendini avutmak sana kalmıştı.

İkimizin de, hem Hermann'ın hem benim, o aşamadan geçmesi gerekiyordu ve hangisinin önce hazır olacağı konusunda gemiler arasında bir tür üstü örtülü rekabet vardı. Neredeyse bitişe kadar başa baş devam ettik ve öğleden önce bizzat gidip bildirimde bulunarak yarışı kazandım; öte yandan, kıyıya çıkmak konusunda karar vermekte çok yavaş davranan Hermann, günün geç saatlerine dek acentenin ofisine gitmedi. Orada ona, benim gemimin ertesi sabah için ilk sırada olduğunu söylediler, sanırım o da onlara acelesi olmadığını söyledi. Ertesi gün gitmek onun için daha uygundu.

O akşam, *Diana*'da, tombul dizlerini iyice ayırarak oturdu, gözlerini dikip bakarak piposunun kıvrık ağızlığından duman üfledi. Az sonra, çocukların yatağa yatırılması konusunda biraz sabırsızca yeğenine bir şeyler söyledi. Falk'la konuşmakta olan Bayan Hermann konuşmasını kesip kocasına huzursuzca baktı, ama kız hemen ayağa kalktı ve çocukları önü sıra kamaraya iteledi. Kısa bir süre sonra Bayan Hermann, içeriden gelen seslere bakılırsa, tehlikeli bir isyanı bastırmak için yanımızdan ayrılmak zorunda kaldı. Bunun üzerine Hermann kendi kendine söylendi. Bizimle yalnız kalan Falk yarım saat daha sandalyesinde kıpırdandı, hafifçe iç çekti, derken sonunda, ellerini yüzünden aşağı çektikten sonra, ayağa kalktı ve kendini anlaşılır kılma umudundan vazgeçmişçesine (bir kere bile ağzını açmamıştı) dilimizde şöyle dedi: "Eh... İyi geceler, Kaptan Hermann." Sandalyemin karşısında bir an durdu ve sabit gözlerle aşağı baktı; yiyecekmiş gibi baktı desem yeridir. Ve gırtlığından boğuk bir ses çıkaracak kadar ileri gitti. Bütün bunlarda öyle belirgin bir şey vardı ki, baş sallama ve homurdanmalardan oluşan sınırlı ilişkimizde ilk kez olarak içimde ilgiye benzer bir şey uyandırdı. Ama bir an sonra beni hayal kırıklığına uğrattı - çünkü başını bile sallamadan aceleyle yürüyüp gitti.

Tavırları genellikle tuhaftı, orası doğru, bunu fazla umursamıyordum elbette; ama bir gölcükte tetikte bekleyen yaşlı bir sazan gibi, kayıtsızlığında gizliden gizliye var olan belirsiz niyet daha önce hiç bu kadar yüzeye çıkma-

miştı. Gözle görülür ölçüde beklentilerimi yükseltmişti. Beklediğim şeyin ne olduğunu söyleyemezdim, ama her durumda, ertesi gün tan ağarmadan önüme serdiği saçma gelişmeleri beklemiyordum.

Tek anımsadığım, o akşam davranışında öyle bir nokta vardı ki, o kaçıktan sonra, ne kastetmiş olabileceğini duyulur biçimde merak etmemi sağlamaya yetti. Bunun üzerine Hermann, bir savuruşta bacak bacak üstüne atarak ve acımasızca benden uzaktaki sandalyesine kurularak şöyle dedi: “Bu herif ne kastettiğini kendisi de bilmiyor.”

Böyle bir sözde biraz içgörü olabilirdi. Hiçbir şey söylemedim, o da –hâlâ aklı başka yerde– ekledi: “Ben geçen yıl buradayken de o aynen böyleydi.” Öfkesi barut gibi patlamışçasına, püsküren tütün dumanı başının çevresini sardı.

Falk’ın, adı yabaniye çıkmış bir adamın, onun gemisini böyle bıkıp usanmadan ziyaret etmeyi neden alışkanlık edindiğini biliyor muydu en azından, bunu doğrudan sormaya pek istekli değildim. Her şeye karşın, çok olağanüstü bir şey olduğunu düşündüm birden. Şimdi merak ediyorum da, Hermann ne derdi acaba? Nitekim bana sordurmadı. Belli ki Falk’ı hepten unutarak, gelecek için planlarıyla ilgili bir monoloğa başladı: gemiyi satmak, eve dönmek; düşünceli ve ihtiyatlı bir ruh haline girerek, düzenli duman püskürtmeleri arasında, harcamayla ilgili bir şeyler mırıldandı. Tüm tayfası için navlun ödeme zorunluluğunun onu rahatsız etmesi dikkat çekiciydi, çünkü bunun dışında cimri bir yaradılışı olduğuna ilişkin bir şey belli etmiyordu. Yine de bir posta gemisinde eve yolculuk etme olasılığının üzerine titriyordu, tıpkı yerinden kıpırdamayan bir bakkalın dünyayı görmeye karar vermesi gibi. Sanırım ırksal olarak tutumluydu, yolculuk etmek için –daha beşikten itibaren ailedekilerin çoğunun normal yaşam biçimi olan deniz yolculuğu için– para ödemekle yükümlü olduğunu görmek onun için büyük bir yenilik olmalıydı. Har vurulup harman savrulacak her bir şilini beklentiyle esirgediğini görebiliyordum. Oldukça komikti. Bu konuda keyfi kaçardı, bununla birlikte, huysuz huysuz iç çekerek, üç tane ikinci sınıf bilet almaktan başka çare olmadığını kabul

ederdi – ayrıca dört çocuk için de para ödenmesi gerekiyordu. Bir batında harcanacak çok para. Çok çok para.

Adamakıllı uyku gelene dek onunla oturup bu vicdan muhasebelerini dinledim (ilk kez değil), sonra da yanından ayrılıp gemime döndüm. Gündüz, ciyak ciyak bağırarak tiz seslerle uyandım, sudaki büyük bir kargaşa ve bir buharlı düdüğü kısa, gözdağı veren patlamaları buna eşlik ediyordu. Falk römorkörüyle beni almaya gelmişti.

Giyinmeye başladım. Gemimdeki yanıtlayan sesle birlikte başımın üzerindeki ayak tıptırtısının birdenbire kesilmesi dikkate değirdi. Ama daha uzaktan boğuk çığlıklar duydum, şaşkın ve sıkıntılı gibiydiler. Derken ikinci kaptanımın sesi bana ulaştı, uzaktaki birine bağıra çağırarak yakınıyordu. Başka sesler de ona katıldı, besbelli kızgındılar; terbiyesizliğe karşılık veren bir koro gibiydi. Arada sırada buharlı düdüğü acı acı bağırıyordu.

Genel olarak bu gereksiz şamata dikkat dağıtıyordu, ama aşağıdaki kamaramda bunu sakın karşıladım. Bir an gelecek, diye düşündüm, bu sefil nehrin öbür ucuna gideceğim, en fazla bir hafta içinde de bu iğrenç yerden ve içindeki iğrenç insanlardan tamamen kurtulacağım.

Bu fıkirden büyük ölçüde cesaret alarak saç fırçasını kaptım ve aynada kendime bakarak onu kullanmaya başladım. Birdenbire dışarıdaki gürültünün üzerine bir sessizlik çöktü ve (kamaramın kapısı savrulup açıldı) – ve boğuk, sakın bir ses duydum, ne var ki gemimde değildi, dilimizde azimle sesleniyordu, ama güçlü bir yabancı tınısı vardı: “Tam yol ileri!”

İnsan ilişkilerinde gelgitler olabilir. Şahsen ben hâlâ o önemli sapmayı bulmaya çalışıyorum. Ne var ki, korkarım çoğumuz, kıyıları gerçekten de kıraç olan bir gölcüğün ölü suyunda sonsuza dek çırpınmaya mahkûm. Ama biliyorum ki insan ilişkilerinde beklenmedik ölçüde –hatta mantıksızca– aydınlatıcı anlar sıkça olur, normalde önemsiz olan bir ses, belki de yalnızca son derece olağan bir hareket, gönül rahatlığımızın mantıksızlığını, tüm o ahmakça mantıksızlığı gözlerimizin önüne sermeye yeter. “Tam yol ileri”, yabancı bir aksanla telaffuz edilse bile özellikle dikkat çeken

sözcükler değil; yine de tam aynada kendime gülümserken donup kalmama yol açtı. Sonra da, kulaklarıma inanmayı reddederek, ama çoktan öfkeden köpürerek kamaradan fırlayıp güverteye çıktım.

İnanılmaz derecede doğruydı. Son derece doğruydı. Gözlerim *Diana*'dan başka bir şeyi görmüyordu. Götürülmekte olan oydu. Palamar yerinden ayrılmıştı bile ve nehrin bir tarafından öbür tarafına hızla ilerliyordu. “Bu kaçığın o gemiyi çekip alışı bir uyarı,” dedi ikinci kaptanımın korku dolu sesi kulağımın dibinde. “Hey! Baksanıza! Falk! Hermann! Bu iğrenç numara da ne böyle?” diye bağırdım öfkeyle.

Kimse beni duymadı. Falk beni duyamazdı kuşkusuz. Römorkör öbür yakaya doğru tam gaz uzaklaşmaktaydı. Römorkör ile *Diana* arasındaki, bir arp teli kadar gergin tel yoma tehlikeli bir biçimde titreşiyordu.

Yüksek, siyah gemi korkunç gerilmeye yan yattı. Büyük bir çatırtı yükseldi, ardından tahtalar parçalanıp un ufak oldu. “İşte!” dedi kulağımdaki korku dolu ses. “Onların yedekleme takozunu sürükleyip götürdü.” Sonra da, heyecanla, “Ah! Bakın! Bakın, efendim! Şu Hollandalıların baş kasarada ortalıktan sıvışmalarına bakın! Tanrı'dan umarım ki onlarla işi bitmeden önce birkaç padavra tahtasını kırar.”

Nafile itirazlarımı haykırdım. Ova boyunca ilerleyip yükselen güneşin ışınları sırtımı ısıttı, ama öfkeden yeterince kızışmışım zaten. Basit bir yedekleme işleminin adam kaçırmaya, tecavüz fikrini bu kadar açıkça çağırıştırmasına inanmadım. Falk resmen *Diana*'yla birlikte kaçıyor.

Beyaz römorkör tam gaz nehrin ortasına fırladı. Çılğınca bir hızla dönen yan çarklarının kırmızı kanatları nehrin düz kesiminin tamamını köpüğe boğdu. Akıntının orta hattındaki *Diana* ancak eski bir ambarın zarafetiyle dans ederek döndü ve ona el koyanın peşinden fırladı. Apar topar suya çöken delik deşik duman sisinin arasından, at arabası tekerleği kadar büyük, beyaz bir şapkanın altında Falk'ın köşeli, kıpırdamayan omuzları, kırmızı

yüzü, sarı sarı parlayan gözleri, koca sakalı gözüme ilişti. İleriye gözetleyeceğine, kasıtlı olarak sırtını nehre dönüp römorkörüne yiyecekmiş gibi bakıyordu. Uzun boylu, ağır gemi –daha önce hayatında hiç böyle kullanılmamıştı– duyularını yitirmiş gibiydi; dümen yekesine karşı çılgınca bir borda çalımını attı ve bir an doğruca üzerimize geldi, tehditkâr ve hantal, kaçak bir dağ gibi. Küt pruvasının yarısına kadar, sel gibi akan, tıslayan, fokurdayan bir dalga yükseltti, mürettebatım hep bir ağızdan feryat etti – sonra da soluklarımızı tuttuk. Ucuz atlattık. Ama Falk gemiyi ele geçirdi! Avucunun içine aldı. Çelik yomanın *Diana*’nın baş kasarasında dalgalanırken tınladığını duyabildiğimi hayal ettim, gemideki tayfalar dört bir yana kaçıyorlardı. Ucuz atlattık. Hermann, saç başı darmadağınık, üzerinde pis kokulu flanel bir gömlek ve hardal rengi bir pantolon, dümene yardım etmek için koşturmuştu. Dehşete kapılmış yuvarlak yüzünü gördüm; yüzüne yerleşmiş berbat bir sırtışla dişlerinin meydana çıktığını gördüm; iki gemi arasında suyun büyük bir patırtıyla sıçramasıyla *Diana* o kadar yakından sıyrıp geçti ki, saç fırçasını onun pruvasına fırlatabilirdim, çünkü, görünüşe bakılırsa, bütün bu süre boyunca onu ellerimin arasında tutmuştum. Bu arada Bayan Hermann sessiz sakin kaporta penceresinde oturuyordu, omuzlarında yün bir şal. Bu mükemmel kadın öfkeli el kol hareketlerime karşılık olarak bir mendil salladı, hayal edilebilecek en kibar biçimde başını sallayıp gülümsedi. Yalnızca yarı giyinik olan oğlanlar pupanın orada büyük bir neşeyle atlayıp zıplıyor, parlak diş telleri görünüyordu; üzerinde kısa, kıvılcık bir iç eteklik olan Lena, kemikleri çıkmış dirsekleri ve ince çıplak kollarıyla, bez bebeğe sadakatle bakıyordu. Bütün aile, eşi benzeri olmayan bir şiddet sahnesine sürüklenirmişçesine gözlerimin önünden geçti. Son gördüğüm, kollarının arasında bebek Hermann’la ötekilerden ayrı duran, Hermann’ın yeğeniydi. Üzerine tam oturan desenli elbisesiyle muhteşem görünen kız, endamının apaçık kusursuzluğu içinde öyle egemen bir görüntüsü vardı ki, güneş tek başına onun için doğuyor gibiydi. Işık seli, boyunun bosunun göz alıcılığını ve gençliğinin diriliğini

abartılı bir biçimde ortaya çıkarıyordu. Hiç kıpırdamadan ve düşüncelere dalmışçasına geçip gitti; yalnızca eteğinin kenarı hava akımıyla kıpırdadı; güneş ışınları derli toplu, kumral saçında kırıldı; o kel kafalı zorba, Nicholas, omzuna küt diye vuruyordu. Ufak tombul kolunun ustalıklı bir biçimde kalkıp indiğini gördüm. Derken *Diana*’nın dört küllübe penceresi görüş alanına girip nehrin öbür ucuna doğru hızla uzaklaştı. Sürmeli pencereler yukarı kaldırılmıştı ve beyaz amerikanbezi perdelerden biri, çalkantılı dümen suyuna girmiş bir buharlı gemi gibi doğruca dışarıya doğru dalgalanıyordu.

İnsanın böyle bir numarayla sırasından olması duyulmamış bir olaydı. Derhal şikâyetle gittiğim acentemin ofisinde özürlerle durumu protesto ettiler, yanlışlığın nasıl olduğunu anlayamadılar: Ama, sonradan biraz öğle yemeği yemek için uğradığımda, Schomberg beni gördüğüne şaşırsa da, bir açıklamayla hazır ve nazırdı. Uzun, dar bir masanın ucuna oturmuş halde buldum onu, karşısında karısı vardı – bir deri bir kemik, ufak tefek kadının uzun saç lüleleri ve çürük bir dişi vardı, sağda solda aptal aptal gülümserdi ve onunla konuştuğunuzda korkmuş görünürdü. Aralarında sallanıp duran bir asma yelpaze, bambu oturaklı yirmi tane boş sandalyeye ve iki sıra parlak tabağa hava veriyordu. Beyaz ceketli üç Çinli bu tenhalıkta ellerinde peçetelerle aylaklık ediyordu. Schomberg’in gözde tabldotu o gün pek başarılı değildi. Kızgın kızgın yemek yiyordu, nefret ve öfkeyle dolup taşıyor gibiydi.

Pirzoların bana getirilmesini kaba bir sesle buyurarak işe başladı ve sandalyesinde dönerek şöyle dedi: “Size yanlışlık mı dediler? Hiç de değil! Buna bir an bile inanmayın, kaptan! Falk kasıtlı olmadıkça yanlışlık yapacak bir adam değil.” Sağlam kanısı şuydu: Falk başından beri, düşük fiyat vererek Hermann’a yaranmaya çalışıyordu. “Düşük fiyat – atıyorum sanmayın! Size bu aşağılamayı yapmak ona bir sente bile mal olmuyor, Kaptan Hermann da sizin geminizden bir gün önce kabul ediliyor. Vakit nakittir! Ha? Sanırım Kaptan Hermann’la pek sıkı fıkı arkadaşsınız, ama bir adam elde edebileceği her küçük

avantajla mutlu olmak zorundadır. Kaptan Hermann iyi bir işadımı, işte de arkadaş diye bir şey yoktur. Var mıdır?” Öne doğru eğildi ve her zamanki gibi çaktırmadan bakmaya başladı. “Ama Falk sefil bir herif, her zaman da öyleydi. Ondandır hiç hoşlanmam.”

Huysuz huysuz homurdanarak, Falk’a özel bir saygı beslemediğimi söyledim.

“Ondandır hiç hoşlanmam,” diye üsteledi; hoşnutsuzluğun kulaçlarca dibinde olmasam, huzursuz görünüşü beni eğlendirirdi. Oldukça dürüst ve ancak bir gencin olabileceği kadar iyi niyetli olan bir genç adama, hayatın bugünkü kötüye kullanımı özellikle acımasız gelir. Suça, masumiyete ve kendine inanacak kadar toy olan genç, kazara kaderini hak edip etmediğinden hep kuşkulanacaktır. İçi kararmış ve iştahı kaçmış olan ben pırzolayla boğuşurken, Bayan Schomberg yüzünden hiç silinmeyen o aptal sırtışıyla oturuyordu ve Schomberg’in konuşması saçma sapan bir yola girdi.

122

“Size anlatayım. Mesele o kız. Kaptan Hermann’ın beklentisini bilmiyorum, ama bana sorsaydı ona Falk’la ilgili bir şeyler anlatabilirdim. Sefil bir herif. O adam tam bir köle. Ben ona böyle diyorum. Köle. Geçen yıl bu tabldotu başlattım ve kartlar yolladım – bilirsiniz. Sizce burada bir yemek yedi mi? Olayı bir denedi mi? Bir kez bile değil. Şimdi Madraslı bir aşçıyı ele geçirdi – mutfağımdan bambu bastonla kovaladığım berbat bir sahtekâr. Beyazlara yemek pişirmeye uygun değildi. Hayır, beyazların köpeklerine de değil; ama bakın, bir kap pirinç pişirebilen her lanet yerli Bay Falk için yeterince iyidir. Pirinç ve dışarıdaki balıkçı teknelerinden birkaç sente aldığı küçük bir balıkla yaşamını sürdürüyor. İnanmakta güçlük çekiyorsunuz ha? Hem de beyaz...”

Peçeteyi öfkeyle kullanarak ve bana bakarak dudaklarını sildi. Bunalımımın ortasında kafamda bir şimşek çaktı: Kasabadaki tüm etler bu tabldot pırzoları gibiyse, Falk pek de haksız değildi. Bunu söylemek üzereydim, ama Schomberg’in sabit bakışı tehditkârdı. “Belki de vejetaryendir,” diye mırıldandım onun yerine.

“Cimrinin teki. Sefil bir cimri,” diye altını çizdi otel sahibi var gücüyle. “Buradaki et evdeki kadar güzel değil – elbette. Pahalı da. Ama bana bakın. Öğle yemeği için yalnızca bir dolar istiyorum, akşam yemeği içinse bir dolar elli sent. Bana daha ucuzunu gösterin. Bunu neden yapıyorum? Bu işte az kâr var. Falk yüzüne bakmazdı. Buradaki bir sürü genç insanın uğruna yapıyorum; doğru düzgün bir yemek bulabilecekleri ve bunu kaliteli insanların arasında adam gibi yiyebilecekleri bir yer yoktu. Benim soframda her zaman birinci sınıf insanlar vardır.”

Emin bir halde boş sandalyelere göz gezdirmesi, hayaletimsi varlıkların öğle yemeğine davetsiz katılmışım gibi hissetmeme yol açtı.

“Bir beyaz, bir beyaz gibi yemek yemelidir, lanet olsun,” diye patladı fevri bir tavırla. “Et yemelidir, et yemek zorundadır. Müşterilerime bütün yıl boyunca et temin etmeyi başarıyorum. Öyle değil mi? Kahrolası bir alay amele yeye yiyecek sunmuyorum: Bir pizola daha alın, kaptan... Hayır mı? Hey, oğlum – götür bunu!”

123

Kendini geriye attı ve keyifsiz keyifsiz körili yemeği bekledi. Yarı kapalı jaluziler, taze badana kokusu sinmiş odayı karartıyordu: Bir küme sinek vızıldayıp sırayla konuyordu, zavallı Bayan Schomberg’in gülümsemesiye, bu çıplak duvarlar arasında konuşulmuş, solunmuş, berbat manda etiyle beslenmiş onca eblehliğin özünü dile getiriyor gibiydi. Schomberg bir kaşık dolusu yağlı pirinci tıkıştırırmaya hazır olana dek ağzını açmadı. Sıcak şeyi yutmadan önce gözlerini gülünç bir biçimde devirdi ve ancak ondan sonra yeni baştan patladı.

“Son derece aşağılayıcı bir şey. Üzerinde kapak olan tabağı onun için köprü üstüne çıkarıyorlar, o ise yemeye başlamadan önce iki kapıyı da kapatıyor. Gerçekten! Kendinden utanmalı. Çarkçıya sorun. Bir çarkçı olmadan yapamaz –anlamıyor musunuz– ve hiçbir saygın adamın böyle bir masaya katlanması beklenemeyeceğine göre, onlara ayda on beş dolar ekstra yemek parası veriyor. Sizi temin ederim bu böyle! Bay Ferdinand da Costa’ya sorun. Şimdiki çarkçısı. Onu benim mekânda görmüş ola-

bilirsiniz, zayıf esmer genç bir adam, çok güzel gözleri ve küçük bir bıyığı var. Buraya bir yıl önce Kalküta'dan geldi. Aramızda kalsın, sanırım orada tefeciler peşindeydi. Bulduğu her fırsatta yemek için buraya koşuyor, zira lütfen söyleyin bana, iyi eğitilmiş bir genç tek başına kamerasında yemek yemekten ne zevk alır ki – vahşi bir hayvan gibi? Falk çarkçıların ekstre on beş dolar karşılığında buna katlanmalarını bekliyor. Ve ne zaman hafif bir yemek kokusu güverteye ulaşsa hırgür çıkıyor! İnanmazsınız! Geçen gün Da Costa aşçıya kendisi için biftek kızarttırmış –hem de kaplumbağa bifteğiymiş, sığır değil– ve yağ mı yanmış ne. Genç Da Costa'nın kendisi bana bu salonda anlatıyordu bunu. 'Bay Schomberg' –dedi– 'benim ihmalim yüzünden kaporta penceresinden bir silindir kapak fırlasaydı Kaptan Falk bundan daha çok köpüremezdi. Aşçının gözünü öyle korkuttu ki, artık benim için ateşe hiçbir şey koymuyor.' Zavallı Da Costa'nın gözleri yaşardı. Kendinizi onun yerine koymaya çalışın, kaptan: duyarlı, efendi bir genç. Yemeğini çiğ mi yemesi beklenir? Ama sizin Falk'ınız böyle işte. İstediginize sorun. Sanırım vermesi gereken ekstre on beş dolar içine oturuyordur – şuraya."

Ve Schomberg erkeklere yaraşır göğsüne vurdu. Yersiz boşboğazlığı karşısında yarı afallamış halde oturdum. Birdenbire, beni itimadın tam kalbine götürüyormuşçasına, etkileyici ve dikkatli bir tavırla kolumun alt kısmını yakaladı.

"Kıskançlıktan başka bir şey değil," dedi sesini alçaltarak; bunun benim tükenmiş duyma gücüm üzerinde uyarıcı bir etkisi oldu. "Bu kasabada kıskanmadığı tek bir kişi olduğunu sanmıyorum. Size söylüyorum, tehlikeli biri. Ben bile onun yanında güvende değilim. Eminim ki zehirlemeye..."

"Ah, hadi ama," diye bağırdım, isyan ederek.

"Ama eminim. İnsanların kendileri gelip bana anlattılar. Benim bu kasaba için koleradan daha kötü bir musibet olduğumu söylüyormuş her yerde. Bu oteli açtığımdan beri bana atıp tutuyor. Kaptan Hermann'ın aklını da zehirledi. Diana'nın burada yükleme yaptığı son sefer Kaptan Her-

mann her gün bir içki ya da puro içmeye gelirdi. Bu sefer bir haftada iki kez gelmedi. Bunu nasıl açıklıyorsunuz?”

Benden zorla bir tür mırıltı çıkarana dek kolumu sık-tı.

“Benim kazandığım paranın on katını kazanıyor. Benim savaşmam gereken başka bir otel var, nehirdeyse başka römorkör yok. Ben onun yoluna çıkmıyorum, öyle değil mi? Uğraşsa bile bir otel işletmeye uygun olmazdı. Ama yaradılışı böyle. Geçimimi sağladığımı düşünmeye dayanmıyor. Umarım layığını bulur. Her konuda böyle. Doğru düzgün bir masa donatsa neyse. Ama hayır – birkaç sent uğruna. Yapamaz. Ona fazla gelir. İşte ben buna köle olmak derim. Ama birazcık burnu gıdıklansa kıyameti koparacak kadar huysuz. Anlıyor musunuz? Bu tam onu tarif ediyor. Cimri ve kıskanç. Başka türlü açıklayamazsınız. Açıklayabilir misiniz? Ben üç yıldır onu inceliyorum.”

Teorisini onaylamama can atıyordu. Schomberg’in gevezeliğinde her zaman sorumsuzluğun temel yanlışlığı olmasa, enine boyuna düşününce gerçekten de yeterince akla yatkın olurdu. Ne var ki, ben Falk’ın psikolojisini araştırmaya hevesli değildim. Tam o sırada ümitsizce bir parça bayat Hollanda peynirini yemekle meşguldüm, bırakın Falk’ın gastronomi fikirlerine kafa yormayı, kendimin ne yuttuğuma bile dikkat etmeyecek kadar dağılmıştım. Fikirlerini inceleyerek onun iş konularındaki tavrına ilişkin ipucu elde etmeyi bekleyemezdim; bu tavır bana ahlaken, hatta terbiyenin en sıradan türü bakımından tamamen denetimsiz görünüyordu. Ne kadar önemsiz ve aşağılık görünüyormuş ki, herif bana böyle davranmaya cesaret edebiliyor – diye düşündüm birden, sessiz bir acıyla kıvranarak. Falk’ı ve tüm acayipliklerini öyle bir zihinsel coşkuyla şeytana havale ettim ki Schomberg’in varlığını unuttum, ta ki kendisi aceleyle kolumu yakalayana dek. “Eh, kafanızdaki bütün saçlar dökülene kadar düşünebilirsiniz, kaptan; ama başka türlü açıklayamazsınız.”

Huzur ve sessizlik uğruna, açıklayamayacağımı telaşla kabul ettim; artık duracağına inanmıştım. Ama tek sonuç, nemli yüzünün kurnazlık gururuyla parlamasını sağlamak

oldu. Kara bir sinek sürüsünü şeker çanağından kovalamak için bir an kolunu çekti, sonra yeniden kolumu yakaladı.

“Elbette. Ve aynı şekilde herkes onun evlenmek istediğinin farkında. Ancak evlenemiyor. Size bir örnek vereyim. Şey, iki yıl önce Bayan Vanlo diye biri, çok hanımefendi bir kız, kardeşi Fred’in evini çekip çevirmeye geldi; Fred’in nehir kıyısında küçük onarım işleri yaptığı bir teknisyenlik dükkânı vardı. Birdenbire Falk akşam yemeğinden sonra onların bungalovuna gitmeyi ve saatlerce hiçbir şey söylemeden verandada oturmayı alışkanlık edindi. Zavallı kız bütün çabalarına karşın böyle bir adamla ne yapacağını bilemiyordu, böylece her akşam yorgun düşene dek ona piyano çalarak şarkı söyleyip durdu. Zaten güçlü bir genç kadın da değildi. Otuz yaşındaydı, iklim de canına okumuştı. Sonra –bilmez misiniz– Fred âdet yerini bulsun diye geç saatlere kadar onlarla oturmak zorunda kaldı ve arka arkaya haftalar boyunca gece yarısından önce yatağa girmek için tek bir fırsat bulamadı. Yorgun bir adam için hoş değildi bu – öyle değil mi? Hem ayrıca Fred’in o sıra kaygıları vardı, çünkü dükkânı kâr etmiyor ve Fred hızla para kaybediyordu. Tek arzusu buralardan gitmek ve şansını başka yerde denemektir, ama kız kardeşinin uğruna dişini sıktıkça sıktı, ta ki boğazına kadar borca batana dek – emin olabilirsiniz. Şahsen ben çekmecemde onun bir avuç dolusu yiyecek içecek makbuzunu gösterebilirim. Sonunda onca parayı nereden bulduğunu hiç öğrenemedim gerçi. Port Said’de kömür tüccarı olan erkek kardeşinden bir şeyler almış olsa gerek. Her neyse, gitmeden önce herkesin parasını ödedi, ama kızın neredeyse kalbi kırıldı. Hayal kırıklığı elbette, bir de onun yaşında, bilmez misiniz... Bayan Schomberg burada ona çok dostça davrandı, o size anlatabilir. Korkunç bir ümitsizlik. Bayılma nöbetleri. Skandaldı. Kötü bir skandal. O derece ki yaşlı Bay Siegers – size gemiyi kiralayan değil, baba Bay Siegers, servet yapıp emekliye ayrılan ve eve giderken denizde ölüp cesedi denize atılan yaşlı beyefendi, özel ofisinde Falk’la kendisi görüşmek zorunda kaldı. Bir Hollandalı amca gibi konuşabilen bir adamdı, hem ayrıca

Siegers'lar başından beri Falk'a iyi bir para yardımı yapmışlardı. Aslında onu olabildiğince yarattılar diyebilirsiniz. Tesadüfen onun burada boy gösterdiği sırada, firmaları her yıl bir sürü yelkenli gemi kiraliyordu ve nehirde iyi yedekleme olanaklarının bulunması onların işine yaradı. Anlıyor musunuz? ... Eh – yerin kulağı vardır – öyle değil mi? Aslında,” sır verircesine ses tonunu alçalttı, “bu olaydaki, benim iyi bir arkadaşım; her akşam burada görebileceğiniz bir adam; ancak oldukça alçak sesle konuşuyorlardı. Her neyse, arkadaşım, Falk'ın türlü çeşit bahane uydurmaya çalıştığından, yaşlı Bay Siegers'ın da çok öksürdüğünden emin. Yine de Falk sürekli evlenmek de istiyordu. Ya! Adamın yıllardır kendine bir yuva kurmayı arzulaması dile düştü. Ancak masrafı göze alamıyor. İş elini cebine atmaya gelince – cesareti kırılıyor. İşte gerçek bu. Her zaman bunu söyledim ve şimdilerde herkes benimle aynı fikirde. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz – ha?”

Kendinden emin bir halde öfkeme hitap etti, ama onu kızdırmayı aklıma koyarak “durumun bana çok acıklı göründüğünü” söyledim, “eğer doğruysa.”

127

İğne batırmışım gibi sandalyesinde sıçradı. Ne söylediydim bilmiyorum, ancak o an bilyardo salonunun yarı açık kapısından, verandadan giren iki adamın ayak seslerini, iki sesin mırıltısını duyduk; bir madeni paranın masaya sertçe vurulmasıyla Bayan Schomberg kararsız bir biçimde yarı kalktı. “Kıpırdama,” diye tısladı adam ona, sonra da, konuksever ve neşeli bir ses tonuyla, karısının sandalyeye çökmesine yol açan öfkeli bakışla taban tabana zıt bir biçimde, çok yüksek sesle bağırdı: “Öğle yemeği hâlâ devam ediyor, beyler.”

Yanıt gelmedi, ama sesler birdenbire alçaldı. Baş Çinli dışarı çıktı. Bardakların içindeki buzun tıngırtısını, lıkırdama seslerini, ayakların sürünmesini, sandalyelerin yere sürtmesini duyduk. Schomberg, günün bu saatinde hangi Tanrı'nın cezasının gelmiş olabileceğini alçak sesli bir homurtuyla merak ettikten sonra, elinde peçeteyle ayağa kalkıp kapı eşiğinden ihtiyatla göz attı. Parmak uçlarında hızla geri çekildi ve elinin arkasından fısıldayarak gelenin

Falk olduğunu bildirdi, bizzat Falk buradaydı, dahası, Kapitan Hermann da yanındaydı.

Römorkörün dış limandan geri dönmesi beklenmedik ama olasıydı, çünkü Falk *Diana*'yı sabah beş buçukta götürmüştü, şimdiyse saat ikiydi. Schomberg, bu adamların ikisinin de, istemiş olmaları gereken öğle yemeğine bir dolar harcamayacağını gözlemlememi istedi. Ama yemek salonundan ayrılmaya hazır olduğum sırada Falk gitmişti. Kocaman botlarının verandanın tahtalarında bıraktığı son sesleri duydum. Hermann, çizgili örtülere sarılmış iki tane kullanılmayan bilardo masasının olduğu büyük, ahşap salonda sessizce tek başına oturmuş, yüzünü gayretle kuruluyordu. Kıyıya çıkarken giydiği en iyi elbiseleri vardı üzerinde, kolalı bir yaka, siyah ceket, uzun beyaz yelek, gri pantolon. Beyaz pamuklu kumaştan, bambu saplı bir güneş şemsiyesini bacaklarının arasına yaslamıştı, favori-leri güzelce fırçalanmış, çenesi yeni tıraş edilmişti; sabah *Diana*'nın dümenine tutunurken gördüğüm, üzerinde pis kokulu bir gecelik ve pespaye bir eski pantolon olan, saçlı başı darmadağın ve dehşete kapılmış adamı ancak uzak-tan andırıyordu.

Ben içeri girince irkildi ve bana biraz şaşkınlıkla, ama içten bir hevesle hitap etti hemen. Sabahki “meşele” dediği şeyle ilgisi olmadığını açıklamaya can atıyordu. Son derece uygunsuz bir şeydi. Kasabada bir gün daha geçirip faturalarını düzenlemeyi ve belirli kâğıtları imzalamayı kafasına koymuştu. Gidilecek birkaç dükkân da vardı ve tamire bırakılan, tuhaf ama hoş bir biçimde “demir aksamım” dediği çeşitli parçalar geride kalmıştı. Şimdi bunların hepsini gemiye taşımak için yerli bir tekne kiralaması gerekecekti. Belki beş-altı dolar tutacaktı. Falk'tan uyarı almamıştı. Hiçbir şey... Tombul yumruğunu masaya indirdi... *Der verfluchte Kerl*¹ sabah müthiş bir gürültüyle bir “haytut” gibi gelmiş ve onu alıp götürmüş. İkinci kaptanı hazırlıklı değilmiş, gemisi hızla bağlanmış – bir insanla bu şekilde karşılaşmanın utanç verici olduğundan yakındı. Utanç ve-

¹ (Alm.) Lanet herif. (Ç.N.)

rici! Ancak Falk'ın nehirde öyle bir gücü vardı ki, alt tarafı gemisinin çekilmesini reddedebileceğini buz gibi bir ses tonuyla ortaya attığımda, Hermann bu fıkirden oldukça irkildi. Buhar çağında yaşadığımızı daha önce hiç bu kadar iyi anlamamıştım. Bir gemi kazanına sahip oluşu Falk'ı hepimizden üstün duruma getirmişti. Kendini toplayan Hermann, o herifle zıtlaşmanın ne kadar tehlikeli olduğunu çok iyi bildiğimi dokunaklı bir biçimde belirtti. Buna mesafeli bir gülümsemeyle karşılık verdim.

“Der Kerl!” diye bağırdı. Reddetmediğine pişmandı. Gerçekten. Zarar! Zarar! Bunca zarar ne olacak! Zararın nedeni yoktu. Ne kadar zarar verdiğini biliyor muydum? Eski gemisinin geçip giderken baştan kışa çatladığını duyduğumu ona söylemek beni bir ölçüde tatmin etti. “Bana yeterince yakın geçtin,” diye ekledim anlamlı anlamlı.

Bunu hatırlayınca iki elini de yukarı savurdu. Bir tanesi beyaz şemsiyeyi ortasından tutuyordu ve Hermann tuhaf bir biçimde, kendi Alman çizgi romanlarından birindeki dükkâncı bir vatandaşın karikatürünü andırdı. “Ah! Bu tehlikeliydi,” diye bağırdı. Eğlenceliydi. Ama yalın bir görünümle hemen ekledi: “Senin demir geminin bordası bu – bu kibrit kutusu gibi göçmüştür.”

“Öyle mi?” diye homurdandım, şimdi durum hiç de eğlenceli değildi; ama bu sözün bana taş atma niyetli olmadığına karar verdiğim sırada, Falk'a karşı büyük bir küskünlük durumuna sokmuştu kendini. Uygunsuzluk, zarar, masraf! *Gottferdam!*¹ Şeytan alsın canını. Dışlerinin arasında bir puroyla barın arkasında duran Schomberg, büyük bir kâğıdın üstüne kalemle yazı yazar gibi yapıyordu; Hermann'ın heyecanı arttıkça, kendi sakinliğimin ve üstünlüğümün farkına vararak rahatladım. Ama onun sövüp saymalarını dinlerken aklıma geldi: Her şeye karşın bu iyi niyetli adam römorkörde ortaya çıkmıştı. Belki o noktada –kasabaya gelmesi gerektiğinden– seçeneği yoktu. Ama besbelli Falk'la bir içki içmişti, ya kabul ya da ikram etmişti. Nasıl oluyordu bu? Böylece, Falk'a zararın her kuruşunu

¹ (Alm.) Lanet olası. (Ç.N.)

ödeteceğini umduğumu kibirli bir biçimde söyleyerek onu kontrol ettim.

“İşte bu! İşte bu! Üstüne gidin,” diye seslendi Schomberg bardan, kurşunkalemimi fırlatıp ellerini ovuşturarak.

Onun çıkardığı gürültüyü duymazdan geldik. Ama saplı tencereyi ateşten almışçasına, Hermann’ın heyecanı birdenbire söndü. Artık Falk’la ve Falk’ın lanet römorkörüyle işinin bittiğini düşünmeye zorladım onu. O, Hermann, belki de, gelecek yıllarda dünyanın bu bölümüne bir daha ayak basmayacaktı, çünkü bu gezinin sonunda *Diana*’yı satacaktı (“Bir posta gemisinde yolcu olarak eve gideceğim,” diye mırıldandı mekanik bir sesle). Bu nedenle Falk’ın kötülüğüne karşı güvendenydi. Tek yapması gereken, Falk gidip parayı kaldırarak fırsatı bulmadan önce, soluğu yükün gönderildiği kişilerin yanında alıp yedekleme faturasının ödenmesini durdurmaktır.

Hiçbir şey tavsiyemin ruhuna, güneş şemsiyesini düşünceli düşünceli masanın kenarına dayamaya koyulmasından daha ters olamazdı.

130

Dikkatini yoğunlaştırıp uğraşmasını hayretle izlediğim sırada bana bir iki şaşkın, yarı utangaç bakış fırlattı. Sonra oturdu. “Pekâlâ,” dedi düşünceli bir halde.

Adamın isteği dışında limandan çekilip çıkarılmasıyla dengesini kaybetmiş olduğuna kuşku yoktu. Heyecansızlığı derinden sarsılmıştı, yoksa Falk’ın gözünün onun yeğenine takıldığını söyleyip söylemediğimi bana beklenmedik biçimde sormaya hiç karar vermezdi. “Benden çok değil,” diye yanıtladım, gerçeği söyleyerek. Kız, bir bakıma insanın ister istemez gözünün takılacağı türdendi. Çıt çıkarmıyordu, ama gayet tatmin edici bir biçimde hatırı sayılır bir alanı dolduruyordu.

“Ama siz, kaptan, öyle bir adam değilsiniz,” diye gözlemde bulundu Hermann.

Mutlulukla söyleyebilirim ki, bunu yadsıyacak bir konumda değildim. “Peki, ya hanımefendi?” diye sormadan edemedim. Bunun üzerine bir süre yüzüme gözlerini dikip ciddi ciddi baktı ve konuyu değiştirmiş gibi yaptı. Beklenmedik bir şeyler mırıldanmaya başladığını duydum, ço-

cuklarının okula gidecek yaşa geldiği hakkında. Almanya'da almayı beklediği yeni kaptanlık teklifini kabul ederken, onları kıyıda büyükannelerinin yanına bırakması gerekecekti.

Sürekli evle ilgili düzenlemelerinden söz edip durması komikti. Sanırım yaşamındaki bütüncül bir değişiklik beklentisi gibi bir şeydi. Bir dönem. O da *Diana*'dan ayrılacaktı! Yıllarca görev yapmıştı bu gemide. Onu miras almıştı. Bir amcadan, eğer doğru anımsıyorsam. Ve gelecek, olduğundan daha büyük görünüyordu önünde; riskli bir girişimin arifesinde olduğu gibi, tüm unsurlarıyla düşüncelerini tek başına kaplıyordu. Surat asıp dudağını ısırarak orada oturdu ve birden söylenmeye başladı.

Bir şekilde Falk'ın ortaya çıkmasına yol açmış olabileceğimi ya da olmam gerektiğini kafasında canlandırıldığını fark edip bir an çok eğlendim. Böyle bir umut akıl almaz, ama komikti. Çünkü tüm bu aptallıkla olan bağlantı sinirime dokundu. Belirtiler görmediğimi söyledim ters ters, ama eğer olsaydı –nitekim o, Hermann, çok emindi– o zaman daha da kötü olurdu. Falk'ın insanları bu yolla kazıklamaktan ne zevk aldığını bilmiyordum. Ne var ki, onu uyarmak önemli görevimdi. Geçenlerde, dedim, tıpkı böyle kandırılan bir adamın olduğu bilgisi bana ulaştı (çok da uzun zaman önce değil).

Tüm bunlar alçak sesle konuşuldu ve bu noktada Schomberg, gizliliğimize sinirlenerek, resmen bizi sandalyelerimizden zıplatan bir gürültüyle kapıyı çarpıp odadan çıktı. Bu durum ya da benim söylediklerim Hermann'ımı gücendirdi. Başını hâlâ titreyen kapıya doğru küçümser bir tavırla döndürerek, o adamın salak hikâyelerinin bazılarından yararlandığımı ileri sürdü. Gerçekten de, Schomberg'e karşı akli tamamen zehirlenmiş gibiydi. "Onun hikâyeleri – onlar," diye tekrarladı, şu sözcüğü arayarak – "saçma sapan." Onların saçma sapan olduğunu defalarca yineledi ve üstelik ben daha gençtim...

Bu tatsız iftira (bu türden hakaretlere artık maruz kalmadığıma üzülyorum) beni de gücendirdi. Schomberg'in her iddiasını desteklemeye zihnimde kendimi hazır his-

sedi-yordum, hem de her konuda. Bir an, nedenini yalnızca şeytan bilir, Hermann'la ben birbirimize son derece düşmanca baktık. Ses çıkarmadan şapkasını aldı, bense arkasından şöyle seslenme zevkini kendime tattırdım: "Tavsiyeme uyun ve geminizi parçalamanın bedelini Falk'a ödetin. Ondan başka bir şey almanız mümkün değil."

Daha sonra gemime bindiğimde, sabahki olaylarla dopdolu olan yaşlı ikinci kaptan şöyle dedi: "Römorkörün dış limandan ö.s. ikiden az önce geri döndüğünü gördüm." (Kazara da olsa sabah ya da akşamüstü sözcüklerini hiç kullanmazdı. Hep ö.s. ya da ö.ö., seyir defteri tarzı.) "İyi iş ha. Adamın hep acelesi var. Sürekli kapı dışarı ediliyor, değil mi, efendim? Londra'nın doğu kısmında bildiğim birkaç pub var, bara takılan onun gibi biri için daha iyi olurdu." Kendi şakasına kıkırdadı. "Sürekli kapı dışarı ediliyor. Şimdi o Hollandalıyı adamakıllı sepetlediğine göre, sanırım yarın sabah bizim sıramız gelir."

132 Gün ağarırken hepimiz güvertede-ydik (hastalar bile -zavallı herifler- sürünerek dışarı çıkmışlardı), göz açıp kapayana dek hareket etmeye hazır-dık. Hiçbir şey olmadı. Falk gelmedi. Sonunda, muhtemelen makine dairesinde bir şeylerin ters gittiğini düşünmeye başladığım sırada, römorkörün geçip gittiğini fark ettik, olanca hızıyla, nehrin öbür ucuna doğru, sanki biz yokmuşuz gibi. Bir an, nehrin bir sonraki düz kesiminde geri döneceği gibi çılgınca bir fık-re kapıldım. Ardından, dumanının ovanın üzerinde belirmesini izledim, kâh orada kâh burada, nehrin dönemeçlerine bağlı olarak. Gözden kayboldu. Sonra tek söz etmeden kahvaltıya indim. Yalnızca kahvaltıya indim.

Hiçbirimiz ses çıkarmadık, ta ki ikinci kaptan, ikinci fincan çayını içine çektikten sonra -fincan tabağından emmek yoluyla-, haykırana dek: "Adam hangi cehenneme gitti?"

"Oynaşmaya!" diye bağırdım ve öyle acımasız bir kahkaha attım ki, yaşlı adam dudaklarını bir daha açmaya cesaret edemedi.

Son derece sakın bir biçimde ofise yollandım. Aşırı öfkeden sakindim. Besbelli durumu çoktan biliyorlardı ve

bana şaşkınlık numarası yaptılar. Ayaklarını yere hafifçe basan, müthiş obez, kesik kesik soluk alan bir adam olan müdür ayağa kalkıp beni karşıladı, bu sırada odanın dört bir yanında genç memurlar, masalarındaki kâğıtların üzerine eğilerek, bulunduğum yöne yukarı doğru bakışlar fırlattılar. Şişman adam, şikâyetimi beklemeden, şiddetle hırıldayarak ve kuşkuluymuş gibi bir ses tonuyla, Falk'ın – Kaptan Falk'ın – bugün ya da başka bir gün – gemimi yedekte çekmeyi – gemimle herhangi bir ilgisinin olmasını – reddettiği – kesinlikle reddettiği – haberini ilettiler. Asla!

Soğukkanlılığımı korumak için elimden geleni yaptım, ama, yine de, ne kadar şaşırdığımı belli etmiş olmalıyım. Odanın ortasında konuşuyorduk. Birdenbire arkamda hıyarın teki olanca gücüyle sümküdü ve aynı anda başka bir kâtip ayağa fırlayıp aceleyle sahanlığa çıktı. Orada kendimi aptal durumuna düşürdüğüm aklıma geldi. Başmüdürü özel odasında görmeyi öfkeyle talep ettim.

Bay Siegers'ın başının derisi, bir bandaj gibi kafatasının tepesinde bir kulaktan öbür kulağa çaprazlama yapııştırılmış demir grisi saç tellerinin arasından bembeyaz görünüyordu. Ensiz, çökmüş yüzü homojen ve kalıcı bir pişmiş toprak rengindeydi, bir çömlek parçası gibi. Hastalıklı, zayıf ve kısa boyluydu, bilekleri on yaşında bir oğlanınkiler gibiydi. Ama o dermansız bedenden kabadayı bir ses çıkıyordu, müthiş derecede yüksek, kulak tırmalayıcı ve çınlayan bir ses, sanki sis düdüğü türünde güçlü bir mekanik aygıt tarafından üretiliyordu. Evdeki özel yaşamında onunla ne yaptığını bilmiyorum, ama daha geniş olan iş ortamında, en ufak bir zihinsel çaba göstermeden, salt sesin yüksekliğiyle iddiaların üstesinden gelme avantajını sağlıyordu. Birkaç kavgamız olmuştu. Geminin sahiplerinin çıkarlarını korumak için elimden geleni yaparken –ki onları, *nota bene*¹, hiç görmedim–, (birkaç yıl önce, Avustralya'da bir iş gezisi sırasında onlarla tanışan) Siegers zihinlerinin en derinlerindeki birer gibi yapıyor ve “çok iyi dostlarımız” havasında, sürekli kafama kakıyordu.

Kuşkucu bir gözle bana baktı (aramızda hiçbir dostluk

¹ (Lat.) Önemli nokta. (Ç.N.)

yoktu) ve tuhaf, çok tuhaf olduğunu bildirdi hemen. Telafuzu öyle ölçüsüzdü ki örnek vermeye kalkışamam bile. Böğüren tonlamasıyla birleşince, acayip şaşırtıcı çıkan bir çocukluk dili oluşturunuyordu ve bir tür anlamsız gürültü sayılsa da, ilk başta insanın içini hayretle dolduruyordu. “Onlar,” diye devam etti, “Kaptan Falk’la yıllardır tanışıyorlar ve hiçbir nedenleri yoktu...”

“İşte bu yüzden size geldim, elbette,” diye sözünü kestim. “Bu korkunç saçmalığın anlamını bilmeye hakkım var.” Odanın, pencereyi perdeleyen ağaç tepeleri yüzünden yeşilimsi olan yarı ışığında, sıska omuzlarını büküp durduğunu gördüm. Her zaman insanın aklına kopuk kopuk fikirler geldiği gibi, benim aklıma da bunun, büyük olasılıkla, anlatılanlar doğruysa, baba Bay Siegers tarafından Falk’a ders verilen oda olduğu geldi. Bay Siegers’ın (oğulun) ezici sesi, madeni çınlamalarla, sözcüklerini bir trombondan söylemeye çalışmışçasına, çok belirgin bir ketumluk isteğiyle karakterize edilen tavrından duyduğu büyük üzüntüyü dile getiriyordu... Hayattayken bana da ders veriliyordu! Kulakları sağır eden abuk sabuk konuşmasını takip etmek zordu, ama o benim tavrımdı – benim! – o... Kahretsin! Buna dayanamayacaktım.

“Ne demek istiyorsunuz?” diye sordum hırsla. Şapkamı başıma taktım (kimseye oturması için yer göstermezdi) ve bir an saygısızlığımdan dili tutulmuş gibi görüldüğünden, ona sırtımı döndüm ve basıp gittim. Ağzından çıkan bangır bangır sesler arkamdan birkaç tehdit savurdu, layerlerin sürastaryası¹ için gemiye gelecekmiş ve gecikmelerin sonucu olan diğer tüm harcamalar benim uçarılığımdan kaynaklanıyormuş.

Dışarı çıkınca güneş ışığında başım döndü. Olay basit bir gecikme sorunu olmaktan çıkmıştı. Beni bir felakete çok benzeyen bir şeye sürükleyen umutsuz ve aşağılayıcı saçmalıklara bulaştığımın farkına vardım. “Sakin olalım,” diye mırıldandım kendi kendime ve boyası pul pul dökülen bir duvarın gölgesine koştum. O kısa yan sokaktan geniş

¹ Gemileri yüklemekte ya da boşaltmakta kullanılan tekneler için anlaşılan günlerin aşılması durumunda tazminat ödenmesi. (Ç.N.)

anayolu görebiliyordum, yıkık dökük ve hareketli, uzanıp giden dökük taşlar, bambu çitler, tuğla ve sıvayla örülmüş kemeraltı silsileleri, çıta ve balçıktan barakalar, oyma ke-resteden yüksek tapınak kapıları, çürümüş yaygılardan kulübelerin arasından almış başını gidiyordu – muazzam genişlikte bir anayol, toz toprağın içine bileğine kadar batmış halde yürüyen çıplak ayaklı ve esmer bir insan yığı-nıyla göz alabildiğine dolu. Bir an kaygı ve umutsuzluktan aklımı yitirmek üzereymişim gibi hissettim.

Sorumlulukla yeni tanışmış genç bir adamın duyguları biraz göz önünde tutulmalıdır. Mürettebatımı düşündüm. Yarıyı hastaydı ve onları yakında denize çıkaramazsam, bazılarının gemide öleceğini düşünmeye başlamıştım ger-çekten. Belli ki gemimi nehrin öbür ucuna götürmem gere-kiyordu, ya yelken açarak ya da demir atıp dip tarayarak; birçok modern gemici gibi, yalnızca teorik olarak bildiğim operasyonlar. Bunları eksik mürettebatla ve nehir yatağı-nın yerel bilgisinden yoksun olarak üstlenmekten nere-deyse ürktüm, gemiye güvenle kumanda etmek için bu bilgi çok gereklidir. Kılavuz, işaret ışığı, şamandıra yoktu; ama herkesin görebileceği çok güçlü bir akıntı vardı, sıklık yerlerin sonu yoktu ve benimle deniz arasında kanalın en az iki tane, zorluk çıkartacağı belli dönüşü vardı. Ama bu dönüşlerin ne kadar tehlikeli olduğunu bilemiyordum. Ge-mimin neler yapabileceğini bile bilmiyordum! Hayatımda ona hiç kumanda etmemiştim. Bir adamla gemisi arasında-ki bir yanlış anlamamanın, telafî etme şansı olmayan zor bir nehirde, adam için felaketle sonuçlanacağı kesindir. Öte yandan, genel olarak iyi şansa bel bağlamak için pek fazla nedenim olmadığını itiraf etmek gerekiyordu. Diyelim ki talihsizlik sonucu gemi karaya oturup omurgası iğrenç bir sıklığın üstünde kaldı. Bu durum yolculuğun son başarısız-lığı olurdu. Şurası çok açıktı ki, Falk beni yedekte çekerek nehirden çıkarmayı reddettiye, sıklıktan çekip kurtarmayı da reddederdi. Bu – ne demekti? En iyi olasılıkla bir gün-lük kayıp; ama daha büyük olasılıkla, berbat bir çamurluk alanda cayır cayır yanmakla, çaresizce çalışmakla, yük boşaltmakla geçecek tam iki hafta; daha da büyük olasılık-

la, fahiş bir faiz oranıyla borç para almak demekti – yine Siegers çetesinden. Onlar limanda bir güçtü. Ve o sabah benim yaşlı denizci Gambri'l'e belli bir doz kinin vermeye kalktığımda, adamın beti benzi atmış durumdaydı. *Onun* öleceği kesindi – en az onun kadar kötü görünen diğer iki üç kişiden ve her türlü tropikal hastalığı kapmaya hazır olan geri kalanlardan söz etmeye gerek yok. Dehşet, yıkım ve sonsuz pişmanlık. Ve yardım yok. Hiçbir yardım yok. Düşmanca davranan bir yığın delinin arasına düşmüştüm!

Ne olursa olsun, gemimi kendim götüreceksem mümkünse biraz yerel bilgi edinmek görevimdi. Ama bu kolay değildi. Bu iş için düşünebildiğim tek insan Johnson adında biriydi, eskiden bir sayfîye gemisinin kaptanıydı, şimdiyse sayfîyeli bir kadına evlilik bağıyla bağlanmış ve durumu büsbütün kötüye gitmişti. Ondan belli belirsiz haber almıştım, iki yüz bin yerlinin arasında gözlerden uzak yaşıyor ve yalnızca biraz brendi bulma amacıyla gün ışığına çıkıyordu. Onu ele geçirebilirsem gemimde ayıltmayı ve kılavuz olarak kullanmayı düşünüyordum. Hiç yoktan iyidir. Denizci her zaman denizcidir – üstelik nehri yıllardır tanıyordu. Ama bizim konsoloslukta (aceleyle yürüdükten sonra sıırıslıkam vardım oraya) bana hiçbir şey söyleyemediler. Personeldeki mükemmel gençler, bana yardım etmeye istekli olsalar da, beyaz koloninin öyle bir kesitine dahildiler ki, bu kesit için öyle bir Johnson mevcut değildi. Onların önerisi, konsolosluğun polis memurunun –süvari alayının eski bir astsubayı– yardımıyla adamı kendim bulmamdı.

Belli ki olağan görevi konsolosluk ofislerinin bir dış odasındaki küçük bir masanın arkasında oturmaktan ibaret olan bu adam, Johnson'ı arayışında bana yardımcı olma emri aldığı anda, büyük bir enerji ve şaşılacak miktarda yerel bilgi ortaya koydu. Ama bütün işe muazzam ve kuşkucu bir küçümseme duyduğunu gizlemedi. O akşamüstü birlikte, adı kötüye çıkmış sayısız sulu rom dükkânı, kumarhane ve afyonhaneyi araştırdık. Kiralık arabamızın –inatçı bir Burma midillisi koşulmuş, tekerlekler üzerindeki minik bir kutu– hayatta geçemeyeceği dar sokaklardan yukarı yü-

rüdük. Polis memuru Maltalılarla, Avrasyalılarla, Çinlilerle, Klinglerle ve kapıda konuştuğu, tapınağa bağlı çöpçülerle aşağılayıcı bir samimiyet içinde gibiydi. Bir çıkmaz sokağı kapatan balçıktan duvardaki ızgaradan acayip şişman bir İtalyan'la da görüştük; eski astsubayın bana laf olsun diye söylediğine göre, “geçen yıl bir adam daha öldürmüştü”. Hemen ardından ona “Antonio” ve “Koca Oğlan” diye hitap etti, oysa anlaşılan içinde oturduğu bölmeyi yarıdan fazla dolduran o şişmiş beden, daha çok ahırdaki şişman bir domuzu andırıyordu. Herkesçe tanınan ve asla gevşemeyen teğmen, bazı bilgiler vermeye gönüllü olan, cildi korkunç derecede kırıkmış ve pörsümüş, bastona dayanan yaşlı bir acuzenin çenesinin altını okşadı – resmen okşadı: Ve, uzun bir sıra kerpiç kulübenin kapı eşiklerine oturmuş puro içen, sarıp sarmalanmış esmer kadın gruplarıyla, aynı duygusuz yüzle canlı bir sohbet sürdürdü. Kiralık arabadan inip eşya sandıkları kadar havadar evlere tırmandık ya da kiler kadar tekinsiz yerlere indik. Görünüşe bakılırsa, yalnızca bir moloz yığınının arkasına bakma amacıyla içeri girdik, arabayla gittik, arabadan indik. Güneş battı; yol arkadaşımın yanıtları kuru ve alaycıydı, ama anlaşılan başından beri Johnson'ı elimizden kaçırmıştık. Sonunda taşıt aracımız bir kez daha silkinerek durdu ve aşağı atlayan sürücü kapıyı açtı.

Çamur dolu siyah bir delik sokağı kapatmıştı. Tepe-
sinde bir köpeğin ölü bedeni bulunan bir çöp yığını bizi
durduramadı. Boş bir Avustralya biftek kutusu botumun
burnunun dibinde neşeyle zıpladı. Dikenli bir çitteki bir
aralıktan geçiverdik.

Yerlilerin yaşadığı çok temiz bir siteydi: Ve bir yer-
lerden yuvarlanıp gelmiş bir gümüş doları emekleyerek
arayan, karyola direği kadar kalın çıplak esmer bacakla-
rıyla iriyarı yerli kadın, Bayan Johnson'ın ta kendisiydi.
“Kocanız evde,” dedi eski astsubay ve bunu izleyebilecek
her türlü şeye karşı tam ve belirgin bir kayıtsızlık içinde
kenara çekildi. Johnson –evdeydi– kazıklar üzerine kurul-
muş ve duvarları hasırlardan yapılmış bir yerli evine sırtı
dönük duruyordu. Sol elinde bir muz vardı. Sağ elinden

yere bir dolar daha attı. Kadın bu seferkini havada yakaladı ve oracıkta yere pat diye oturup daha büyük bir rahatlamayla bize baktı.

“Adamım” solgun yüzlü, kır saçlı, tıraşsız, dirsekleri ve sırtı çamurluydu; şayak ceketinin dikişlerinin açıldığı yerlerde beyaz çıplak teni görülebiliyordu. Bir kâğıt yakanın izleri boynunu çevreliyordu. Derin, sarsıcı bir şaşkınlıkla bize baktı. “Nereden geliyorsunuz?” diye sordu. Kalbim sıkıştı. Nasıl olur da bunun için enerji ve zaman harcayacak kadar aptal olabilirdim?

Ama madem buraya kadar gelmiştim, biraz daha yaklaşıp ziyaretimin amacını bildirdim. Hemen benimle gelip gemimde yatmalı ve yarın, ilk cezirle birlikte, gemimi buhar kullanmadan denize götürmede bana yardımcı olmalıydı. Altı yüz tonluk bir gemi, kıçta dokuz kadem çeker. Yerel bilgisi için ona on sekiz dolar vermeyi teklif ettim; benim konuştuğum süre boyunca, önce bir yanını, sonra öbürünü gözüne yaklaştırarak muzun değişik yönlerini dikkatle gözden geçirip durdu.

138

“Özür dilemeyi unuttunuz,” dedi sonunda aşırı bir özenle. “Kendiniz bir centilmen olmadığınızdan, belli ki bir centilmene rastladığınızda anlamıyorsunuz. Ben öleyim. Dilerim param varken çalışmadığımı anlarsınız, şimdi de...”

Büyük bir kaygıyla duraklayıp pantolonunun dizindeki bir deliği silmeye çalışmasa, son derece ayık olduğunu söyleyebilirdim.

“Param var – ve dostlarım. Her centilmenin vardır. Belki de dostumu öğrenmek istersiniz. Adı Falk. Borç para alabilirsiniz. Unutmamaya çalışın. F-A-L-K. Falk.” Birden ses tonu değişti. “Soylu bir yürek,” dedi dili dolanarak.

“Falk size para mı verdi?” diye sordum, karanlık kumpasın ayrıntılı sonu karşısında dehşete düşerek.

“Vermedi, aziz dostum, borç verdi,” diye düzeltti yapmacık bir kibarlıkla. “Geçen akşam temiz hava almak için yürüyüşe çıktığımda karşılaştık ve her zamanki gibi iyilik yapmaya can attığından – Benim sitemden cehennem olup gitsen olmaz mı?”

Ve bunun üzerine, başka bir uyarıda bulunmadan, muzı fırlattı, muz başımı iskalayıp polis memurunun tam sol gözünün altına isabet etti. Adam öfkeyle kekeleyerek perişan Johnson'ın üzerine çullandı. Düştüler... Ama bu anların berbatlığının, soluksuz bırakmasının, küçük düşürmesinin, mantıksızlığının, yoruculuğunun, gülünçlüğü'nün ve aşağılamasının ve - ve - ter içinde bırakmasının üzerinde neden duralım ki? Eski süvariye yerlerde sürükledim. Vahşi bir hayvan gibiydi. Görünüşe bakılırsa, benim yüzümden özgür akşamüstünü kaybettiğine çok kızmıştı. Bungalovunun bahçesi kişisel ilgisini gerektiriyordu ve muzun hafif vuruşuyla içindeki hayvan açığa çıkmıştı. Johnson'ı, yüzünde hâlâ öfkeli bir ifadeyle sırtüstü yatar-ken, ama dermansızca tekme atmaya başlarken bıraktık. Bu arada, iriyarı kadın yerden kalkmamıştı, belli ki aşırı korkudan kaskatı kesilmişti.

Yarım saat boyunca tekerlekli kutumuzun içinde sarıldık, yan yana, derin bir sessizlik içinde. Eski astsubay, yanağındaki uzun bir çizikten akan kanı durdurmakla meşguldü. "Umarım tatmin olmuşsunuzdur," dedi birdenbire. "Saçma sapan işlerin sonu buraya varır. O römorkör kaptanı-yla falanca kız uğruna tartışmamış olsaydınız, bunların hiçbirisi olmazdı."

"O hikâyeyi duydunuz mu?" dedim.

"Tabii duydum. Bizzat başkonsolosun da kulağına giderse şaşmam. Yanağımda bu şeyle yarın onun karşısına nasıl çıkacağım - bilmek istiyorum. Bu sizde olmalıydı!"

Ondan sonra, kiralık araba durup da adam veda etmeden atlayınca dek, iğrenç bir biçimde kendi kendine küfredip durdu; ağır, maksatlı, polis memuru küfürleri homurdandı, bunların yanında bir gemicinin edebileceği en kötü küfürler çocuk gevezeliği gibi kalır. Kendi payıma, ancak Schomberg'in kahve salonuna sürünerek gidecek kadar gücüm vardı, oradaki küçük bir masada ikinci kaptana bir not yazıp ertesi gün akıntıyla beraber nehri geçmek için her şeyi hazır etmesi talimatını verdim. Geminin yüzüne bakamazdım. Eh! Akıllı bir kaptanı vardı, ona kuşku yok - zavallı şey! Ne pis bir durum! Başımı ellerimin

arasına aldım. Zaman zaman masumiyetimin barizliği beni umutsuzluğa sürüklüyordu. Ne yapmıştım? Bu duruma neden olmak için bir şey yapmışsam, en azından tekrar yapmamayı öğrenmiş olmalıydım. Ama eblehlik derecesinde suçsuz hissediyordum kendimi. Salon henüz boştu; yalnızca Schomberg, gözleri fal taşı gibi açık halde, huşu ve saygı dolu bir merakla sessizce çevremde dolaşıyordu. Kuşkusuz, hikâyeyi kendisi yaymıştı; ama iyi yürekli bir adamdı ve tüm sıkıntılarıma ortak olduğuna gerçekten ikna oldum. Benim için yapabileceğini yaptı. Ağır kibritliği kenara çekti, bir sandalyeyi düzeltti, bir tükürük kabını ayağıyla hafifçe itti –büyük üzüntü çeken bir arkadaşın yanında küçük şeylere dikkat edersin ya–, iç çekti ve sonunda dilini tutamayarak, “Eh! Sizi uyarmıştım, kaptan,” dedi. “Bay Falk’a kafa tutarsanız böyle olur. Adam hiçbir şeyden çekinmez.”

140 Kıpırdamadan oturdum, gözlerinde bir tür anlayışla beni süzdükten sonra, boğuk bir fısıltıyla patladı: “Ama kız güzel parça, güzel parça.” Kalın dudaklarıyla yüksek sesli bir şapırtı çıkardı. “Şimdiye kadar gördüğüm en...” büyük bir zevkle devam ediyordu, ama her nedense sustu. Kafasına bir şey fırlattığımı hayal ettim. “Sizi suçlamıyorum, kaptan. Suçluyorsam Tanrı belamı versin,” dedi büyüklük taslayan bir havayla.

“Teşekkürler,” dedim boyun eğerek. Bu yanlış kadere karşı savaşmanın faydası yoktu. İşin aslının nerede başladığından kendim bile emin miydim bilmiyorum. Güvenlik duygumun art arda aldığı tüm şoklar yüzünden, olayın bir felaketle sonuçlanacağı kanısı içime işlemişti. Kendi içlerinde güçsüz olan etkenlere olağanüstü bir kudret atfetmeye başladım. Sanki Schomberg’in asılsız dedikoduları olayın kendisini meydana getirme gücüne sahipti ya da Falk’ın soyut düşmanlığı gemimi kıyıya bağlayabilirdi.

Bu sonuncunun ne kadar ölümcül olacağını daha önce açıkladım. Bundan sonraki eylemim için, gençliğim, deneyimsizliğim, mürettebatımın sağlığı için gerçekten kaygılanmam mazeretim olmalı. Eylemin kendisi tamamen dürtüseldi. Hiç de diplomatik olmayan bir biçimde ve yal-

nızca kahve salonunun kapı eşiğinde Falk'ın görünmesiyle harekete geçirildi.

Salon o sırada doluydu ve seslerle uğulduyordu. Herkes bana merakla bakmıştı, ama kapı eşiğini örten Falk'ın görünmesinin yarattığı heyecanı nasıl tarif etsem? Beklentinin gerilimi, bilardo toplarının tıkırtısına bile çöken sessizliğin derinliğiyle ölçülebilirdi. Schomberg'e gelince, son derece korkmuş görünüyordu; müessesesindeki her türlü hırgürden (*fracas* derdi buna) alabildiğine nefret ederdi. *Fracas*'ın iş için kötü olduğunu belirtirdi; ama, gerçekte, bu tombalak ve orta yaşlı erkek modelinin ürkek bir mizacı vardı. Mekândaki varlığım göz önüne alınırsa, hepsinin bu durumdan ne çıkacağını umduğunu bilmiyordum. Bir tür geyik dövüşü, belki de. Ya da, Falk'ın yalnızca beni tamamen yok etmek için geldiğini varsaymış olabilirlerdi. İşin doğrusu, Falk'ın gelme nedeni, Hermann'ın ondan değerli beyaz pamuklu güneş şemsiyesini sormasını istemesiydi; önceki günün kaygısı ve heyecanı içinde, küçük tartışmamızı yaşadığımız masada unutmuştu onu.

141

Aradığım fırsatı bana veren bu oldu. Sanmıyorum ki gidip Falk'ı arardım. Hayır. Sanmıyorum. Sınırlar vardır. Ama bu bir fırsattı, ben de onu kullandım – nedenini daha önce açıklamaya çalıştım. Şimdi tek söyleyeceğim, benim görüşüme göre, hastalıklı mürettebatını deniz havasına çıkarmak ve gemisinin hızla sevk edilmesini garantilemek için bir kaptanın her çareye başvurması mazur görülürdü, suç işlemek dışında. Gururunu rafa kaldırmalıydı; sır tutabilmeliydi; suçsuzluğunu bir günahmış gibi açıklamalıydı; yanlış yorumlamalardan, arzulardan ve zayıflıklardan yarar sağlamalıydı; dehşetini ve diğer duygularını gizlemeliydi ve bir insanın kaderi –üstelik o insan muhteşem bir genç kızdı– tuhaf bir biçimde işin içine karışmışsa – eh, o kaderin (neye benzerse benzesin) üzerinde kılını bile kıpırdatmadan durmalıydı. Bunların hepsini yaptım: açıklamayı, dinlemeyi, numara yapmayı –hatta ketumluk derecesinde– ve bence hiç kimse, Hermann'ın yeğeni bile, şimdi bana taş atamazdı. Schomberg her durumda atamazdı, çünkü baştan sona, mutlulukla söyleyebilirim ki, en ufak bir “*fracas*” olmadı.

Soluk borusundaki gergin bir kasılmanın üstesinden gelerek, “Kaptan Falk!” diye haykırmayı başarmıştım. Şaşkınlıkla yerinden sıçraması tamamen sahiciydi, ama ardından ne gülümsedi ne de surat astı. Yalnızca bekledi. Sonra, “Sizinle konuşmam gerek,” deyip masamdaki bir sandalyeyi işaret ettiğimde, kalkıp yanıma geldi, ancak oturmadı. Ne var ki, Schomberg elinde uzun bir bardakla ihtiyatlı bir biçimde bize doğru geliyordu ve o sırada Falk’taki tek zayıflık belirtisini fark ettim. Bazı insanların kurbağa görünce yaşadıkları fiziksel korkuyu andıran bir tiksinti duyuyordu Schomberg’e karşı. Belki de bu kadar temelden ve sessizce kendine yoğunlaşmış bir adama (gerçi, az sonra öğreneceğim gibi, gayet güzel konuşabiliyordu) başkasının bastırılmaz gevezeliği, dilin menzili içindeki her insanı kucaklayan bu gevezelik, anormal, iğrenç ve berbat görünebilirdi. Birdenbire yerinde duramama belirtileri gösterdi – tıpkı şaha kalkmak üzere olan bir at gibi; büyük acı içindeymişçesine acele acele, “Hayır. O herife dayanamıyorum,” diye mırıldanarak, ok gibi fırlamaya hazır göründü. Onun bu zayıflığı bana daha en baştan avantaj sağladı. “Veranda,” diye önerdim ona bir hizmet sunuyormuşçasına ve kolundan tutup dışarı çıkardım. Birkaç sandalyeye ayağımız takıldı; önümüzde açık alan olduğu duygusuna kapıldık ve nehrin taze nefesini hissettik – taze, ama kirli. Suyun karşı kıyısındaki Çin tiyatroları, bir Doğu kasabasının gece sergilediği tek tük pırıldayan karanlık yığınları içinde, alev alev yanan ışık merkezleri oluşturuyordu, uzak ve uğultulu bir şamata yükseliyordu oradan. Birdenbire yeniden bir hayvan gibi uysallaştığını hissettim, onu ürküten nesne ortadan kaldırıldığında sakinleşen bir at gibi. Evet. Karanlıkta ne kadar uysal olduğunu hissettim, ancak kararlılığına –daha çok inatçılığına, belki de– ilişkin kanım zerre kadar zayıflamadı. Kavrayışıma kendini bırakan kolu bile mermer kadar sertti – demirden bir uzantı gibi. Derken bot tabanlarının gürültüyle itişip kakışmasını duydum. İçerideki tarifsiz dangalaklar pencerelere üşüşüyor, storların, bیلardo sopalarının falan ardında birbirlerinin sırtına tırmanıyorlardı. Birisi bir pencere camını kırdı, yere

düşen camın isyan ve yıkımı çağrıştıran sesiyle birlikte, Schomberg dehşet içinde yalpalayarak arkamızdan geldi, bu dehşet, brendisiyle sodasından ayrılmasını engellemişti. Bir titrekkavak yaprağı gibi titremiş olmalıydı. Elinde tuttuğu uzun bardaktaki buz parçası, takırdayan diş efekti yaratarak çingırdıyordu. “Size yalvarıyorum, beyler,” diye yakındı boğuk sesle. “Haydi! Gerçekten, ısrar ediyorum...”

Aklımı seveyim! “Merhaba,” dedim hemen yüksek ve naif bir ses tonuyla, “birisi camlarınızı kırıyor, Schomberg. Elemanlarınızdan birine söyler misiniz lütfen, buraya bir deste kâğıt ve bir çift ışık getirsin. İki tane de uzun bardakta içki. Söyler misiniz?”

Sipariş almak onu hemen yatıştırdı. İş yapıyordu. “El-bette,” dedi son derece rahatlamış bir ses tonuyla. Gece yağmurluydu, sert ve ani rüzgârlar çıkıyordu; biz mumları beklerken Falk, paniğini mazur gösterircesine, “Kimsenin işine karışmam. Kimsenin ağzına laf vermem. Ben saygın bir adamım. Ama bu herif her zaman bir şeyleri yanlış yapıyor ve kendisine inanacak birini bulana dek durmuyor,” dedi.

Falk’la ilgili ilk öğrendiğim buydu. Saygı görme, başka herkes gibi olma arzusu, insanlık kurumuna bahşettiği tek onaydı. Geri kalanlar için bir sürünün üyesi olabilirdi, bir toplumun değil. Kendini korumak tek derdiydi. Bencillik değil, yalnızca kendini korumak. Bencillik bilinç, seçim, başkalarının varlığını gerektirir; ama o, kutsal bir ateşin tek kıvılcımıymış gibi bu kuralın üstüne titreyen son insanogluydu sanki, böyle işliyordu içgüdü. Bir mağarada çıplak yaşamak onu hoşnut ederdi demek istemiyorum. Belli ki doğduğu koşulların yarattığı biriydi. Kuşkusuz kendini korumak bu koşulları da korumak demekti. Ama aslında çok daha basit, doğal ve güçlü bir anlamı vardı. Nasıl ifade edeyim? Diyelim ki, vücudunun beş duyusunu korumak demekti, hem en dar hem de en geniş anlamında alırsak. Sanırım yakında bu yargının haklılığını kabul edeceksiniz. Ne var ki, birlikte karanlık verandada dururken henüz hiçbir yargıya varmamıştım – yargıya varmaya da meraklı değildim – zaten yararsız bir eylemdir bu. Işığın gelmesi uzun sürdü.

“Elbette,” dedim karşılıklı birbirimizi anladığımızı belirten bir ses tonuyla, “sizinle yapmak istediğim tam olarak kâğıt oynamak değil.”

Elini yüzünden aşağı çektiğini gördüm – heyecanlı ve anlamsız hareketin belli belirsiz kıpırtısı; ama sessiz bir sabırla bekledi. Ancak ışıklar dışarı çıkarıldığında dudaklarını açtı. Ağzının içinde gevelediği sözlerden “oyun bilmediğini” anladım.

“Böylece, Schomberg ve diğer tüm aptallar uzak durmak zorunda kalacak,” dedim paketi yırtıp açarak. “Duydunuz mu, herkes bizim bir kız için kavga ettiğimizi sanıyormuş. Kim olduğunu biliyorsunuz – elbette. Sormaya gerçekten utanıyorum, ama tehlikeli olduğumu düşünme onurunu bana bahşediyor olmanız mümkün mü?”

Bu sözleri söylerken ne kadar saçma olduğunu hissettim, gururumun okşandığını da hissettim – çünkü gerçekten, başka ne olabilirdi ki? Her zamanki heyecansız alçak sesiyle verdiği yanıt öyle olduğunu belli etti, ama sandığım kadar gurur okşayıcı değildi tam olarak. Kızın kendisinden çok, Hermann için tehlikeli olduğumu düşünüyordu; ama kavga etmeye gelince, bu sözcüğün ne kadar uygunsuz olduğunu hemen anladım. Kavga etmedik. Doğal güçler kavgacı değildir. İnsanlarla dolu bir caddede şapkanızı uçurarak sizi rahatsız eden ve küçük düşüren rüzgârla kavga edemezsiniz. Benimle kavga etmedi. Kafama iri bir taş da düşmedi. Onu harekete geçiren kurala uygun olarak üzerime çullandı – yerinden sökülmüş bir taş gibi yerçekimine uyarak değil, kendini koruyarak. Elbette bu söylediğim, duruma oldukça geniş bir yorum getiriyor. Doğrusunu söylemek gerekirse, evlenmeden var olmuştu ve var olabilirdi. Yine de, tek başına yaşamayı giderek daha güç bulduğunu söyledi bana. Evet. Alçak, kayıtsız sesiyle söyledi bunu, yarım saatin sonunda böyle bir güven derecesine ulaştığımız.

Hermann’ın yeğeniyle evlenmeyi hiç hayal etmediğime onu inandırmak neredeyse bir o kadar zamanımı aldı. Bundan daha savurganca bir zorunluluk olabilir miydi? Zorluğu daha da büyüktü, çünkü o kadar kalın kafalıydı

ki kimsenin bir kayıtsızlık durumunda kalabileceğini gözünde canlandıramıyordu. Görünüşe bakılırsa, kafasında gözleri olan herkesin bu kadar muhteşem bir vücuda içi gitmekten kendini alıkoyamayacağını düşünüyordu. Masa-ya yanlamasına oturarak ve ona rasgele dağıtmış olduğum bir iki kâğıtla dalgın dalgın oynayarak beni dinlemesi bu derin inancı ifade ediyordu. Ve ona baktıkça onu daha çok görüyordum. Rüzgâr ışıkları sallıyordu, öyle ki favorileri gözlerine kadar uzanan bronzlaşmış yüzü art arda kıpkırmızı yanıp sönüyor gibiydi. Çıkık elmacikkemiklerinin olağanüstü genişliğini, yüz hatlarının dikeyliğini, bir kayalık gibi sarp, tepesi kelleşmiş, şakakları büyük ölçüde çıplak olan muazzam alnını gördüm. Gerçek şu ki daha önce onu hiç şapkasız görmemiştim; ama şimdi, coşkum onu rahatsız etmişçesine, şapkasını çıkarıp nazikçe yere koymuştu. Sarı gözlerinin biçimi ve konumunda tuhaf bir şey vardı, bakışlarını karakterize eden kışkırtıcı sessiz yoğunluğu onlara o veriyordu. Ama yüzü ince, kırış kırış, yıpranmıştı; çalı gibi saçlarının arasından bunu fark ettim, ağaçların altındaki sık çalılıklarda kaybolmuş bir ağaç gövdesinin yamru yumru biçimini keşfedercesine. Saçlarla kaplı bu yanaklar çöküktü. Bir münzevinin, Kapuçin sakalı takılmış ve Herkülvari bir bedene oturtulmuş kemikli başıydı bu. Herkülvari derken, atletik demek istemiyorum. Bence Herkül bir atlet değildi. Güçlü bir adamdı, kadın çekiciliğinden kolay etkilenen ve dedikodudan korkmayan. Güçlü bir adam olan Falk da böyleydi. Son derece güçlüydü, kız ise (onları birlikte düşünmek zorunda olduğumdan) insan yapısı yönetme gücüyle muhteşem bir çekiciliğe sahipti, endamı, boyu, tavrı bunu ortaya koyuyordu – yani, doğrucaya duyulara hitap ediyordu. Bu arada, Falk'ın saygınlığa takılmış olan aklı, Schomberg'in dili karşısında sindi ve benim itirazlarımdan kesinlikle etkilenmez göründü; ben de, Hermann'ın yeğeniyle evlenmektense annemin (aziz ihtiyar!) sadık kadın aşçısıyla evlenmeyi düşüneceğimi iddia edecek kadar ileri gittim. Seve seve, diye iddia ettim çaresizlik içinde, çok daha seve seve; ama bu sözlerimde çirkin bir taraf görmüş gibi değildi ve kuşkucu hareket-

sizliğıyle, her şeye karşın aşcının çok çok uzakta olduğu savını destekler gibiydi. Şunu söylemem gerek ki, biraz önce, ne zaman *Diana*'ya uğrasam takındığım tutumu kanıt göstererek hata etmiştim. Kıza yaklaşımaya ya da onunla konuşmaya ya da belirgin bir biçimde ona bakmaya hiç kalkışmamıştım. Bundan daha açık hiçbir şey olamazdı. Ama, kendi –diyelim ki– kur yapma anlayışı, sevilen kişinin yakınlarında saatler boyu sessizce oturmaktan ibaret gibi görüldüğünden, bu iddia onun içinde güvensizlik uyandırdı. Uzatmış olduğu bacaklarına bakarak bir homurtu koyuverdi – “Bunların hepsi çok güzel, ama beni kandıramazsın,” der gibi.

Sonunda sabrım tükenerek, “Neden Hermann’la konuşarak konuyu açıklığa kavuşturamıyorsunuz?” dedim ve dudak bükerek ekledim: “Benim sizin adınıza konuşmamı beklemiyorsunuz herhalde?”

Bunun üzerine, kendisi için çok yüksek sayılacak bir sesle, “Konuşur muydunuz?” dedi.

146

Ve ilk kez başını kaldırıp şaşkınlık ve inanmazlıkla bana baktı. Başını o kadar ani bir hareketle kaldırdı ki yanılıyor olamazdım. Bir kaynak bulmuştum. Yakaladığım fırsatın büyüklüğünü gördüm ve inanmakta güçlük çektim.

“Şey. Konuşmak... Eh, elbette,” diye devam ettim ağır ağır, büyük bir dikkatle onu izleyerek, çünkü ne yalan söyleyeyim, şaka yapıyor olmasından korkuyordum. “Küçük-hanımın kendisiyle olmaz herhalde. Almanca bilmiyorum, anlarsınız ya. Ama...”

Sözümü keserek, Hermann’ın benim hakkımda çok iyi şeyler düşündüğüne yönelik ciddi güvence verdi; bu aşamada hemen, olası en büyük razı etme becerisine ihtiyaç duydum. Böylece, onu konuşturmaya yetecek kadar karşı çıktım. Falk doğrulup oturdu, ama gözlerinin irisleri küçülüp ensiz iki sarı halkaya dönüşene dek gözbebeklerinin çok belirgin bir biçimde büyümesi dışında, yüzü, kanımca, heyecan ifade edemedi. “Ah, evet! Hermann çok müthiş...”

“Kâğıtlarınızla ilgilenin. Schomberg storun arasından bizi gözetliyor!” dedim.

Écarté¹ olabilecek bir oyunun hareketlerinin üzerinden geçtik. Az sonra katlanılmaz dedikoducu geri çekildi, muhtemelen bیلardo salonundakilere ikimizin verandada deliler gibi kumar oynadığını haber vermek için.

Kumar oynamıyorduk, ama bir oyundu bu; kazanan kâğıtların bende olduğunu hissettiğim bir oyun. Bahis, kabaca söylersek, yolculuğun başarısıydı – benim için; onunsa, anladığım kadarıyla, kaybedecek bir şeyi yoktu. Yakınlığımız hızla olgunlaştı ve karşılıklı fazla söz söylenmeden, kusursuz Hermann'ın beni kullanmış olduğunu kavradım. O basit ve uyanık Cermen, görünüşe bakılırsa, bir rekabeti hesaba katarak beni Falk'a örnek göstermişti. Bunca ikiyezlülük karşısında şoke olacak kadar gençtim. “Bunu size açıkça mı söyledi?” diye sordum öfkeyle.

Hermann açıkça söylememişti. Yalnızca ipuçları vermişti; elbette Falk'ı telaşlandırması fazla uzun sürmemişti; ama görüşünü bildirmek yerine, aileyi benim etkimden uzaklaştırmaya yönelik adımlar atmıştı. Bu konuda son derece açıktı – kafanıza düşen bir kiremit kadar açık. O adamda ikiyezlülük yoktu; yaptığı düzenlemelerin –sefil Johnson'a bana karşı rüşvet vermeye varan– kusursuzlğundan ötürü onu kutladığımda da, içten bir itiraz hareketi yaptı. Asla rüşvet vermedim. Adamın sarhoş olmak için cebinde birkaç senti olduğu sürece çalışmayacağını biliyordu, doğal olarak (öyle dedi – “doğal olarak”) ona bir iki dolar vermişti. Kendisinin de gemici olduğunu söyledi ve benim gibi bir başka gemicinin mutlaka edineceği kanıyı seziyordu. Öte yandan, belamı bulmam gerektiğinden emindi. Son yedi yıldır nehirde bir aşağı bir yukarı boşuna gidip gelmemişti. Bana ayıp olmazdı – ama Büyük Pagoda'nın iki mil aşağısındaki bir noktada gemimi kıyıya yanaştırmanın çok uygunsuz olacağını kendinden emin bir biçimde belirtti...

Bütün bunları kötü niyetle söylemiyordu. Orası beliydi. Bu krizde onun tek amacı zaman kazanmak olmuştu – sanırım. Ve az sonra, mektup yazıp mücevher, gerçekten

¹ Fransa kökenli, iki kişilik iskambil oyunu. 19. yüzyılda popülerdi, artık pek oynanmıyor. (Ç.N.)

değerli bir mücevher istediğini belirtti – Hong Kong’a mektup yazıp istemişti. Bir iki gün içinde gelirdi.

“Eh, öyleyse,” dedim neşeyle, “her şey yolunda. Tek yapmanız gereken, onu kalbinizle birlikte hanıma sunmak ve sonsuza dek mutlu yaşamak.”

Genel olarak bu görüşün kızla ilgili bölümünü kabul eder gibiydi, ama gözkapakları düştü. Hâlâ bir engel vardı. Bir kere, Hermann ondan hiç hoşlanmıyordu. Bana gelince, tam tersine, beni öve öve bitiremiyor gibiydi. Bayan Hermann da öyle. Kendisinden neden bu kadar hoşlanmadıklarını bilmiyordu. Her şeyi son derece güçleştiriyordu bu durum.

Duygularımı belli etmeden dinledim, giderek insanları idare etmede daha becerikli hissediyordum kendimi. Konuşmasında saydam bir berraklık yoktu. Bir tür zihinsel alacakaranlıkta yaşıyor, hissediyor, acı çekiyor gibi görünen o adamlardan biriydi. Ama kızdan etkilenmeye ve onunla bir hayat kurma arzusuna kapılmaya gelince – bu durum gün gibi ortadaydı. Bunca şey tehlikede olunca, açıklama riskine girmeye korkuyordu. Ayrıca, başka bir şey daha vardı. Hermann da ona bu kadar karşıyken...

“Anlıyorum,” dedim düşünceli düşünceli, onu idare etmenin heyecanıyla kalbim küt küt atarken. “Bence Hermann’a söylemekte sakınca yok. Aslında, ne kadar yanıldığınızı size göstermek için, bu yönde sizin için elimden gelen her şeyi yapmaya hazırım.”

Ağzından hafif bir inleme çıktı. Ellerini yüzüne bastırıp aşağı çekti ve yüzü ortaya çıktı, kemikli, ifadesi değişmemiş; sanki tüm dokuları katılaşmıştı. Tüm tutkusu o iri esmer ellerindeydi. Tatmin olmuştu. Sonra şu öbür konu vardı. Dünyada Hermann’ı mantıklı bakmaya ikna edebilecek biri varsa o da bendim! Dünya hakkında bilgim ve bir sürü deneyimim vardı. Hermann’ın kendisi de bunu kabul ediyordu. Sonra ben de bir gemiciydim. Falk, belirli şeyleri en iyi bir gemicinin anlayabileceğini düşünüyordu...

Hermann’lar tüm yaşamlarını küçük bir köyde yaşamışlar ve yalnızca ben, hayatta edindiğim deneyimle, belirli olaylara geniş ve hoşgörülü bir açıdan bakabilmişim gibi

konusuyordu. İnsanları idare etme becerimin beni getirdiği yer buydu. Birden bu beceriden hoşlanmamaya başladım.

“Baksanıza, Falk, sizin bir yerlerde bir karınız yok mu zaten?” diye sordum oldukça ters bir tavırla. Yadsımasınındaki acı ve tiksinti çok çarpıcıydı.

Buralardaki her beyaz kadar saygın olduğunu anlamıyor muydum; geçimini dürüstçe sağlıyordu. Kuşkuyla ona acı veriyordu, sesindeki alçak ton da itirazlarının çok dokunaklı çıkmasına yol açıyordu. Bir an için beni utandırdı, ama, insanları idare etme becerime karşın, bir vicdan geliştirmiş gibiydim, sanki gerçekte bu evlilik girişiminin başarısına karar vermek benim elimdeydi. Var gücümüzle numara yaparak her şeye inanır hale geliriz – çıkarımıza olan her şeye. Ben de var gücümle numara yapmıştım, çünkü nehrin öbür ucuna güvenle yedekte çekilmeyi istiyordum. Ama, vicdan ya da aptallık yüzünden, Vanlo olayını ima etmeden duramadım. “Orada oldukça kötü davrandınız. Öyle değil mi?” demeye cesaret ettim gerçekten de – çünkü tavrımızın mantığı her zaman, belirsiz ve öngörülmez itkilerin insafına kalmıştır.

149

Büyümüş gözbebekleri birden yüzümden döndü, bir tür ürkek öfkeyle pencereye baktı. Storların ardında sürekli ve ani piyano tıngırtısını, bir sürü sesin neşeli mırıltısını ve Schomberg’in derin, erkeklere yaraşır kahkahasını duyduk.

“O lanet ihtiyar otelci kadın asla, asla bırakmazdı!” diye haykırdı Falk. Eh, evet! İki yıl önce olmuştu. İş o noktaya gelince Fred Vanlo’ya güvenip güvenmemeye karar verememişti – gemici değildi, üstelik biraz aptaldı. Ona güvenemezdi, ama çenesini kapamak için, kendisi ayrılmadan önce tüm borçlarını ödesin diye yeterince ödünç para vermişti. Bunu duyduğuma çok şaşırmıştım. Demek ki Falk o kadar da cimri olamazdı. Kız için çok daha iyi. Bir süre sessizce oturdu; sonra bir kâğıt aldı ve ona bakarken şöyle dedi: “Kötü bir şey düşünmenize gerek yok. Bir kazaydı. Eskiden talihsizdim.”

“O zaman Tanrı aşkına bu konuda bir şey söylemeyin.”

Bu sözler ağızımdan çıkar çıkmaz, ahlaksızca bir şey söylemiş olduğumu düşündüm. Başını olumsuz anlamda iki yana salladı. Söylenmesi gerekiyordu. Hanımın akrabalarının bilmesinin uygun olduğu kanısındaydı. Kuşkusuz –diye düşündüm kendi kendime– Bayan Vanlo otuzunda değildi ve Falk'ın Fred Vanlo'ya güvenmeyi mümkün görme eğilimi onu yıkmıştı. Ve sonra, ihtişamlı endamı, zengin gençliği, bol gücüyle Hermann'ın yeğeni zihnimde belirdi. O güçlü ve saf canlılıkla, kızlara özgü endamı adama hayat vermiş olmalıydı, oysa zavallı Bayan Vanlo bir piyanonun tıngırtısı eşliğinde duygusal şarkılar söylemekten öteye gidemiyordu.

“Ve Hermann'ın benden nefret ettiğini biliyorum!” diye bağırdı alçak sesiyle, birden endişesi nüksederek. “Onlara söylemeliyim. Bilmeleri uygun olur. Siz olsanız siz de öyle derdiniz.”

150 Sonra evle ilgili tuhaf düzenlemelerin gerekliliğine ilişkin son derece gizemli bir imada bulundu. Merakımı uyandırmasına karşın sırlarının hiçbirini duymak istemiyordum. Sözde çöpçatan rolümü çirkinleştirecek bir bilgi vermesinden korkuyordum – ne kadar gerçekdışı olsa da. İstese kızı elde edebileceğinin farkındaydım; yüzüne gülme arzusunu bastırarak, Hermann'ın ona duyduğu nefreti giderebileceğime duyduğum güven dolu inancı dile getirdim. “Her şeyi yoluna sokabileceğime eminim,” dedim. Çok memnun göründü.

Ayağa kalktığımızda, yedeklemeyle ilgili tek söz edilmişti! Tek söz! Oyun kazanılmıştı ve onur güvence altındaydı. Ah! Güzelim beyaz pamuklu şemsiye! El sıkıştık, sevinçten dans etmeye başlamak için kendimi zor tutuyordum ki geri geldi, verandayı boydan boya kat etti ve kuşkuyla şöyle dedi: “Baksanıza, kaptan, size güvenebilir miyim? Siz – siz – sözünüzden dönmezsiniz ya?”

Tanrım! Ödümü patlattı. Kuşkulu ses tonunun ardında çaresiz ve gözdağı veren bir şey vardı. Meftun budala. Ama istifimi bozmadım.

“Azizim Falk,” dedim, o zaman bile beni şaşırtan bir tatlı dillilik ve yüzsüzlükle yalan söylemeye başlayarak –

“sırta sır”. (Sır falan açıklamamıştı.) “Memleketimde son derece çekici bir kızla nişanlı olduğumu size söyleyeyim, yani anlarsınız...”

Elimi yakalayıp ezercesine sıktı.

“Kusura bakmayın. Yalnız yaşamak her gün daha zor geliyor...”

Atılıp, “Pirinç ve balıkla beslenerek,” diye sözünü kes-tim, bir tehlikeden kaçmanın gerginliğiyle kıkırdayarak.

Elimi bıraktı, sanki birdenbire kor gibi olmuştu elim. Olağanüstü bir şey meydana gelmişçesine derin bir sessizlik anı oldu.

“Hermann’ın rızasını alacağıma söz veriyorum,” diye geveledim en sonunda ve bana öyle geldi ki, bu sözün aldatıcılığını görmekten kendini alamadı. “Üstesinden gelinecek başka bir şey varsa, sizin yanınızda olmaya gayret edeceğim,” diye devam ettim, her nasılsa kendimi yenik ve boyun eğdirilmiş hissederek; “ama siz de elinizden geleni yapmalısınız.”

“Eskiden talihsizdim,” diye mırıldandı duygusuzca ve sırtını bana dönerek, ayaklarında demir ayakkabılar varmış gibi ahşap zemine yavaşça güm güm basarak uzaklaştı.

Ne var ki, ertesi gün insan-tekne karışımı kadar canlıydı, bir şıptı ve bağırtı kombinasyonu; aşağıdaki arsız hengâmeyle yukarıdaki sessiz başlığın sürekli buyurgan bakışlarının kombinasyonu. Bizi son derece gereksiz bir biçimde uygunsuz bir saatte dışarı attı, ama beni Hermann’ın gemisinden bir zincir boyu uzaklaştırdığında saat neredeyse sabahın on biriydi. Çok da kötü yaptı, alelacele ve iyi demir yerini neredeyse tamamen kaçırmayı becererek, çünkü aslında pupada Hermann’ın yeğeni ilişmişti gözüne. Benim de öyle; muhtemelen Falk onu görür görmez. Esmer başın mütevazı, derli toplu güzelliğini gördüm, desenli kız elbisesinin bol, gri kalıbını öyle kusursuzca, öyle tatmin edici bir biçimde dolduruyordu ki, azimli kıvrımlar insanı baştan çıkarıyordu – Avcı *Diana*’nın bir perisi. Gemi *Diana* ise, yüksek duvarlarıyla ve köklü bir kurum kadar sağlam, suyun pürüzsüz yüzeyinde duruyordu, denizlerdeki en ilgi uyandırmayan ve saygın gemi, kullanışlı ve çirkin, kıyıdaki

her bakkal dükkânı gibi evsel değerlerin desteklenmesine adanmış. Falk hemen gemiyle uzaklaştı; çünkü yapacağı bir iş vardı. Akşam dönecekti.

Bize yakın seyrederek çok ağır geçti, selamlamadan. Yan çarkların taştan adacıkların ortasında yankılanan vuruşu, çok geniş bir arenanın yıkık duvarlarından geliyor-muşçasına, demirleme yerini muazzam ve rahat bir alkışın el çırpma sesleriyle karmakarışık doldurdu. Hermann'ın gemisiyle aynı hizada motorları durdurdu; kayalıklara, kıyıya ve denize derin bir sessizlik hâkim oldu, bu sırada gri desenli elbiseli perinin karşısında şapkasını yukarı kaldırdı. Dürbünümü kaptığım gibi gözüme götürmüştüm ve kızın kılını bile kıpırdatmadığına kalıbımı basabilirim, parmaklığın yanında endamlı ve dimdik duruyordu, bir eliyle baş yüksekliğindeki bir halatı tutarken, römorkör adamın kolay kolay geçmeyen derin bağlılığını taşıyarak yavaşça onun yanından geçiriyordu. Benim için bu sahnenin muazzam bir önemi vardı, ciddi bir bildirime tanık olma duygusu. Ok yaydan çıkmıştı. Duygularını böyle ortaya koyduktan sonra çark edemezdi. Ve bunun bana hiçbir şey ifade etmediğini düşündüm. Birdenbire bacadan püsküren kara bir dumanla ve deli gibi dönen yan çarkların acayip ve çabuklaştırılmış bir takırtı çıkarmasıyla, römorkör ıssız arenadan fırladı. Kayalık adacıklar denizde, bir ovadaki devasa bir harabenin yığınları gibi duruyordu; çıyanlar ve akrepler taşların altında pusuya yatmıştı; görünürde tek bir sap çimen, kıyıdaki iri taşta güneşlenen tek bir kertenkele yoktu. Yeniden Hermann'ın gemisine baktığımda, kız gözden kaybolmuştu. Muazzam gökyüzünde ufacık bir nokta halinde bir kuş bile fark edemedim, karanın düzlüğü denizin düzlüğünü devam ettirerek ufkun çıplak çizgisine doğru uzanıyordu.

Bu dekor, Falk'ın talihsizliği hakkında bildiklerimle ayrılmaz bir biçimde bağlantılı. İnsanları idare etme becerim beni oraya getirmişti, şimdi de tek yapmam gereken, bir elçi rolünü üstlenme zamanını beklemektir. İnsanları idare etme becerim tam bir başarıydı; gemim güvendeydi; yaşlı Gambril muhtemelen yaşayacaktı; *Diana*'dan aralıklı

olarak vurmakta olan bir çekicinin hafif sesi geliyordu. Akşamüstü boyunca zaman zaman eski sade gemiye, Hermann'ın sülalesinin sadık yuvasına baktım ya da uzaktaki Buda tapınağına doğru esnedim; tıraşlı rahiplerin hepimizin değerli ödülü olan o İmha düşüncelerini kalbinde yaşattığı tapınak, ovada yalnız bir tepecik gibi duruyordu. Talihsizmiş! Eskiden talihsizmiş. Eh, hayatın gidişatında çok da kötü değildi bu. Ne çeşit bir talihsizlik olabilirdi acaba? Eskiden tanıdığım bir adamı anımsadım, yıllar önce talihsizliğin kurbanı olduğunu ilan etmişti; ama serinkanlı düşünüldüğünde etkileri sürekli gibi görünen bu talihsizlik (adam çaresizce muhtaç görünüyordu), güvene ihanetten ayırt edilemez gibiydi. Bu çeşit bir şey olabilir miydi? Ne var ki, gelecekteki eniştesine bile bu konuda konuşmayı teklif etmesinin olanaksızlığı bir yana, Falk'ın fiziksel görünüşünün onu bu türden bir aykırı davranış için elverişsiz kıldığı yönünde tuhaf bir duyguya kapıldım. Hermann'ın yeğeni dişiliğinin derin fiziksel çekiciliğini solurken, hayranının iri yapısı, mantıken öldürebilecek ama aldatmaya tenezzül etmeyecek sert, namuslu erkekliği vücuda getiriyordu. Gün gibi ortadaydı. Kızın belkemiğinin çarpık olduğundan şüphelensem fark etmezdi. Güneşin batmak üzere olduğunu fark ettim.

Falk'ın römorkörünün dumanı çok uzakta, nehrin ağzında görüş alanına girdi. Bir elçi kişiliğine bürünmemin zamanıydı ve desteğimi sürdürme dışında görüşme zor olmayacaktı. Her şey aşırı saçmaydı ve ağırbaşlı bir tavır takınmamın en iyisi olacağını düşündüm. Yola devam ederken tekneimde bunun alıştırmalarını yaptım, ama *Diana*'nın güvertesine adım attığım an üzerime gizlice çöken sıkılganlık açıklanamaz. Karşılıklı selamlaşır selamlaşmaz Hermann bana hevesle, Falk'ın, beyaz güneş şemsiyesini bulup bulmadığını bilip bilmediğimi sordu.

"Kendisi doğrudan size getirecek," dedim büyük bir ciddiyetle. "Bu arada önemli bir mesaj iletmekle yükümlüyüm, bu mesaj için olumlu düşünmenizi rica ediyor. Yeğeninize âşık..."

Sözde ağırbaşlılığımı çok içten bir kaygıya dönüştüren

bir kinle, “Ach so!”¹ diye tısladı. Bu ses tonunun anlamı neydi? Telaşla devam ettim.

“Bir an önce –yani, sizler buradan ayrılmadan– ona evlenme teklif etmek istiyor, sizin izninizle elbette. Konso-
losuyla konuşacakmış.”

Hermann oturdu ve hırsla pipo tüttürdü. O öfkeli te-
fekür halinde beş dakika geçti, sonra da, uzun pipoyu ağ-
zından alarak, Falk’ı ateşli bir biçimde eleştirmeye koyuldu
– ağgözlülüğünü, aptallığını (en basit soruya bile “evet” ya
da “hayır” diyemeyen bir herif) – limandaki gemilere acı-
masız davranmasını (çünkü onun insafına kalmış oldukla-
rını görüyordu) – ve ona (Hermann’a) göre kesinlikle daya-
nılmaz bir kibir sergileyen yürüyüş tarzını. Yaşlı *Diana*’ya
verilen zarar unutulmamıştı elbette ve Falk tarafından söy-
lenmiş ya da yapılmış herhangi bir şey yoktu ki (oteldeki
son içecek teklifine varana dek), bir saldırı nedeni olarak
görünmesin. Onu (Hermann’ı) o kahve salonuna sürükle-
me “yüzsüzlüğünü göstermişti”; sanki ondan gelecek bir
içki, sırf ahşabın maliyetindeki –marangozun iki günlük
çalışmasını saymıyordu– kırk yedi dolar elli sentlik zararı
karşılayabilirdi. Elbette kızın yolunda durmayacaktı. Eve,
Almanya’ya dönüyordu. Almanya’da bir sürü yoksul kız
vardı.

“Çok âşık,” diyebilirdim yalnızca.

“Evet,” diye bağırdı. “Tam zamanı, hele de buraya
yaptığım son seferde kıyıda kendisi ve benim hakkımda
ileri geri konuşulmasına yol açtıktan sonra; şimdi yine her
akşam gemiye gelip kızın aklını karıştırıyor ve hiçbir şey
söylemiyor. Ne tür bir tavır bu böyle?”

Herifin boyuna sözünü ettiği yedi bin dolar, ona göre,
böyle bir davranışı mazur göstermiyordu. Üstelik, bu pa-
rayı kimse görmemişti. Kendisinin (Hermann) ortada yedi
bin sent olup olmadığı konusunda ciddi kuşkuları vardı,
römorkör de, hiç kuşkusuz, bacasının ucuna kadar Siegers
fırmasına ipotekliydı. Ama bunu geçelim. Kızın yolunda
durmayacaktı. Kızın aklı başından o kadar gitmişti ki son

¹ (Alm.) “Demek öyle!” (Ç.N.)

zamanlarda onlara faydası dokunmaz olmuştı. Yengesi olmadan çocukları bile yatıramıyordu. Çocuklar için kötüydü bu; ele avuca sığmıyorlardı ve Hermann dün Gustav'ı resmen pataklamak zorunda kalmıştı.

Belli ki bundan da Falk sorumlu tutuluyordu. Ve Hermann'ımın ciddi, şişkin, iyi huylu yüzüne bakınca, sabrı tükeninceye dek çabalamayacağını, bu nedenle de çok sıkı pataklayacağını ve şişman olduğu için, bunu yapmak zorunda kaldığına kızacağını anladım. Falk'ın kızın aklını başından almayı nasıl başardığını anlamak daha zordu. Sanırım Hermann bilirdi. Hem sonra, Bayan Vanlo yok muydu? Falk'ın tatlı dilinden ya da hal ve tavrının ince baştan çıkarıcılığından olamazdı; "hal ve tavır" denen şeye bir hayvandan daha çok sahip değildi – ne var ki, öte yandan, hayvan asla kaba değildir, asla da öyle olduğu söylenemez. Bu nedenle, dış görünümünden olmalıydı, sakalı kadar abartılı bir erkeklik sergiliyor ve bir tür de-ğişmez kararlılığı andırıyordu. Koltuğa yayılma tarzında bile görülüyordu. Niyeti gücendirmek değildi, ama cüceler dünyasında yaşayan iki metre yirmi santim boyunda bir adamın doğal olarak, kesinlikle kaba olmayı istemeyerek benimseyeceği duyarlılıkların açıkça önemsenmemesi, ilişkilerinin niteliğini belirliyordu. Ama kendi boyunda ya da ona yakın adamların arasında, avantajlarını böyle açıkça kullanmak –örneğin korkunç yedekleme faturaları gibi konularda– dişlerin çok hafif gıcırdatılmasına yol açıyordu. Dikkatle düşünülürse, zaman zaman dehşet verici görünüyordu. Garip bir hayvandı. Ama belki de kadınlar bundan hoşlanıyordu. Bu gözle bakıldığında evcilleştirmeye değerd ve sanırım her kadın yüreğinin derinliklerinde kendini bir "garip hayvan terbiyecisi" olarak görür. Ama Hermann haberi karısına iletmek için apar topar ayağa kalktı. Kamara kapısına yöneldiği sırada, ifade edemediği duygularına dayanarak onu yakalamaya ancak zaman buldum. Falk şahsen onunla konuşana dek beklemesini rica ettim. Anladığım kadarıyla, enine boyuna konuşulacak bazı ufak tefek konular kalmıştı.

Kuşkuyla dolu halde, hemen yine oturdu.

“Ne konusu?” dedi ters ters. “Falk’ın saçmalıklarından bıktım. Onun da çok iyi bildiği gibi, konu monu yok; kız çulsuzun teki. Erkek kardeşim öldüğünde incecik bir elbiseyle bize geldi, benim de büyüyen bir ailem var.”

“O türden bir şey olamaz,” diye fikir yürüttüm. “Yeğeninize umutsuzca tutulmuş. Neden daha önce söylemedi bilmiyorum. Şu işe bak, belki de kışüstü güvertenizde ona yakın oturma mutluluğunu kaybetmekten korktuğu içindir.”

Aşkın bir anlamda korkakça olacak kadar büyük olduğu kanısını taşıdığımı ima ettim. Büyük bir tutkunun etkileri kolayca açıklanamaz. Bir erkeği utangaç kıldığı bilinir. Ama Hermann abuk sabuk konuşmuşum gibi baktı bana; alacakaranlık hızla geçiyordu.

“Tutkuya inanmıyorsun, değil mi, Hermann?” dedim neşeyle. “Korkunun yarattığı hırs köşeye sıkışmış bir fareyi cesur kılacaktır. Falk köşeye sıkıştı. Kızı, aynı size geldiği gibi incecik bir elbiseyle elinizden alacak. On yıllık hizmetten sonra hiç de fena sayılmaz,” diye ekledim.

156

Saldırıya geçmek yerine, şehirli erdem havasını korudu. Güverteye gözlerini dikmiş sessizce bakarken gece aniden üzerine çöktü. Piposunun sapına takılı kıvrık ağızlığı kalın dudaklarıyla buluşturdu ve duman püskürttükten sonra çekti. Gece üzerine çöktü ve favorilerini, yuvar yuvar gözlerini, şişkin solgun yüzünü, şişman dizlerini ve babalara özgü ayaklarındaki kocaman düz terlikleri telaşla örttü. Yalnızca, bembeyaz yenlerinin içindeki kısa kolları çok görünür kaldı, sahilde dinlenen bir ayıbalığının yüzgeçleri gibi dayamıştı onları.

“Falk onarımlarla ilgili hiçbir düzenleme yapmadı. Önce, ne kadar tahtaya ihtiyacım olacağını öğrenmemi söyledi, sonra bakacakmış,” dedi; akşam karanlığında rahatça tükürmesinden sonra, suyun üzerinde römorkörün çark kanatlarının vuruşunu duyduk. Sakin bir gecede, müthiş ve gözü kapalı aceleyi, bir teknenin sessiz bir denizde kendine yol açan çark kanatlarının çıkardığı hızlı sestten daha çok çağırtıran hiçbir şey yoktur; Falk’ın kaderine doğru ilerlemesi de sabırsız ve tutkulu bir arzuyla vurgulanıyor gibiydi.

Makineler en yüksek devirde çalıştırılmış olmalıydı. Sonunda yavaşladıklarını duyduk ve römorkörün beyaz gövdesi siyah adacıklara doğru ilerlerken belli belirsiz göründü, bu sırada sanki binlerce elin yavaşça ve ritmik bir biçimde çırpılması dört bir yandan yükseldi. Birden kesildi, hemen ardından Falk gemiyi zıncı diye durdurdu. Tek bir sert şırıltıyı, loçadan¹ geçen demir halkaların uzun soluklu takırtısı izledi. Sonra dış limana ağırbaşlı bir sessizlik çöktü.

“Yakında burada olur,” diye mırıldandım, ondan sonra da tek söz etmeden onu bekledik. Bu arada, bakışlarımı kaldırıncı, *Diana*’nın direk başlarının tepesinde yüksek bir gökyüzünün pırlıltısını gördüm. Bir sürü yıldız kümeler, sıralar, çizgiler, kütleler, gruplar halinde toplandı, hep birden, ittifak halinde parladılar – dışlanmış olan ve karanlık lekelerin ortasında kendi başına ışıldayan bir iki tanesiye, daha üst bir türdenmiş ve söndürülemezmiş gibi görünüyordu. Derken güverte boyunca telaşla ilerleyen uzun adımlar duyuldu; *Diana*’nın yüksek küpeştesi karanlığı derinleştiriyordu. Sandalyelerimizden çabucak kalktık, tepeden tırnağa beyazlar içinde karşımızda beliren Falk durdu.

157

İlk başta kimse konuşmadı, sanki kafamız karışmıştı. Gelişi ateşliydi, ama biçimi belirsiz ve yüz hatlarından yoksun beyaz cüssesi, bir kardan adam gibi iri görünmesine yol açıyordu.

“Kaptan bana dedi ki...” diye başladı Hermann yalın ve sakın bir sesle; Falk ise küçük, gergin bir kahkaha attı. Soğukkanlı, kayıtsız alçak sesinde tonlamalar yoktu, güçlü bir duygunun etkisiyle gelişigüzel konuşuyordu. Hep bir yuvası olsun istemişti. Kimseye karşı sorumlu olmasa da, tek başına yaşamak zordu. Evcimendi; zorluklar olmuştu; ama Hermann’ın yeğenini gördüğünden beri, sonunda kendi başına yaşamının olanaksız hale geldiğini anlamıştı. “Yani – olanaksız,” diye tekrarlardı vurgu yapmadan ve çok ufak bir duraklamayla, ama bu sözcük yeni bir fikrin gücüyle zihnime düştü.

“Henüz ona herhangi bir şey söylemedim,” dedi Her-

¹ Gemilerin baş bodoslamalarının her iki yanında, çapayı içine alabilen demir zincirin geçtiği deliğe konulan boru. (Ç.N.)

mann usulca. Falk da bunu bir “Sorun değil. Kesinlikle. Çok uygun”la savuşturdu. Son derece açık olma zorunluluğu vardı – özellikle evlenme konusunda. Hermann dikkatli görünüyordu, ama ilk fırsatta bizi kamaraya buyur etti. Biz içeri geçerken, “Aklıma gelmişken, Falk,” dedi masum bir tavırla, “kereste kırk yedi dolar elli sente patladı.”

Falk başını açarak geçitte oyalandı. “Başka bir zaman,” dedi; Hermann da beni öfkeyle dürttü – neden bilmiyorum. Kamarada tek başına olan kız masanın biraz uzağında oturmuş, dikiş dikiyordu. Falk kapı eşiğinde duraladı. Tek söz etmeden, tek hareket yapmadan, kemikli kafasını en ufak bir biçimde eğmeden, salt görünüşünün sessiz yoğunluğuyla, Herkülvari bedenini kızın ayaklarının dibine seriyor gibiydi. Kızın elleri yavaşça kucağına indi ve berrak gözleri, yumuşak, gülümseyen bakışıyla, yavaş ve zayıf bir kucaklama gibi, onu tepeden tırnağa sarmaladı. Otururken Falk’a ateş bastı; kız, eğik başıyla, dikişine devam etti; boyunu lambanın ışığı altında bembeyazdı; ama Falk yüzünü ellerine gömerek hafifçe ürperdi. Ellerini yüzünden aşağı çekti, sakalına kadar; açığa çıkan gözleri gergin ve akıldışı ifadesiyle beni şaşırttı – sanki az önce koca bir yudum alkol almıştı. Bizi ağzımızı sıkı tutmaya zorlarken bu ifade geçti. Umursadığından değil, ama hakkında konuşulmasından hoşlanmıyordu; bense kızın olağanüstü, harika, görkemli saçına baktım, şaşırtıcı ve genç kızlara yaraşır bir biçimde sıkıca örülmüştü. Biçimli başını her oynatışında, örgü katı bir biçimde sırtında sağa sola kıpırdıyordu. Bluzunun ince, pamuklu yeni, kolunun kusursuz yuvarlaklığına bir deri gibi uyuyordu; göğüslerinin gerdiği elbisesiye, bedenini harekete geçiren yaşama gücüyle canlı bir doku gibi titriyordu sanki. Cildi ne kadar güzeldi, yumuşak yanağının hatları ve pembe kulağının küçük, helezoni kıvrımı! İğnesini çekmek için küçük parmağını öbürlerinden uzak tutuyordu; kolunun o hamarat ve titiz hareketiyle dikiş diktiğini –bitimsizce dikiş diktiğini– görmek enerji kaybı gibi geliyordu, tüm okyanuslarda, tüm göklerin altında, sayısız limanda bitimsizce devam ediyordu dikiş dikmesi. Birden Falk’ın sesinin, hayatında on yıl önce olmuş bir şeyi bilmeyen bir kadınla evlenemeyeceğini ilan ettiğini

duydum. Bir kazaydı bu. Talihsiz bir kaza. Yuvalarının düzenini etkileyecekti, ama bir kez söylenince, hayatlarının geri kalanı boyunca bir daha ima edilmesi gerekmeyecekti. “Karımın benim için üzüntü duymasını istemeliyim,” dedi. “Kaza beni mutsuz etti.” Belki yıllarca sürecektir bir hayat arkadaşlığında, kazayla ilgili bildiklerini nasıl kendine saklayabilirdi – bunu bize sordu. Ne tür bir hayat arkadaşlığı olurdu bu? Bunu ciddi biçimde düşünmüştü. Bir eşin bilmesi gerekir. Öyleyse neden hemen olmasın? Meseleyi olabilecek en iyi ışıktaki sunma konusunda Hermann’ın nezaketine güveniyordu. Hermann’ın suratı, önceden hayretler içindeyken, çok asıldı. Göz ucuyla, soru soran bir bakış attı bana. Boş boş bakarak başımı iki yana salladım. Bazı insanlar, diye devam etti Falk, böyle bir deneyimin bir insanı yaşamının sonuna dek değiştirdiğini düşünürler. Bilemiyordu. Ağır, korkunç ve unutulmayacak bir olaydı, ama kendisinin öncekinden daha kötü bir insan olduğunu sanmıyordu. Yalnızca, uykusunda konuşuyordu galiba... Sonunda, kazara birini öldürdüğünü düşünmeye başladım; belki bir arkadaş – kendi babasını belki; ete elini bile sürmediğini muhtemelen fark ettiğimizi söyledi. Benim yüzümden baştan sona dilimizde konuştu elbette.

Şiddetle öne doğru yalpaladı.

Ellerini solgun gözlerinin hizasına kaldıran kız iğnesine iplik geçiriyordu. Falk ona şöyle bir baktı ve muazzam gövdesi masayı gölgeledi, omuzlarının genişliğini, boyunun kalınlığını ve çölde yanmış, aşırı ibadet edip oruç tutmuşçasına çökmüş ve zayıflamış o uyumsuz, münzevi başını bize yaklaştırdı. Sakalı, masanın kenarını kavrayan iki esmer elin arasından heybetle aşağı dökülüp gözden kayboluyordu, genişleyen gözbebeklerinin gölgelendirdiği ısrarlı bakışı büyüleyiciydi.

“Bir düşünün,” dedi her zamanki sesiyle, “ben insan yedim.”

Meselenin tamamen aydınlanmasına ilişkin cılız bir “Ah!” sesi çıkarabildim ancak. Ama Hermann, aşırı şoktan afallamış halde, “*Himmel!*¹ Ne diye?” diye mırıldandı.

¹ (Alm.) “Tanrım!” (Ç.N.)

“Bunu yapmak çok büyük talihsizlikti benim için,” dedi Falk ölçülü bir alçak sesle. Kız, kendinden geçmiş halde, dikiş dikmeye devam etti. Bayan Hermann yoktu, kamaralardan birinde, ateşi çıkan Lena’yla birlikteydi; ama Hermann birden iki elini de ani bir hareketle yukarı kaldırdı. Nakışlı takke düştü ve göz açıp kapayana dek, Hermann saçını çok aykırı bir biçimde karmakarışık etmişti. Bu durumdayken konuşmaya çalıştı; gösterdiği her çabayla birlikte gözleri yuvalarından biraz daha fırlıyor gibiydi; başı bir püsküllü paspasa benziyordu. Boğulur gibi oldu, soluğu kesildi, yutkundü ve şu tek sözcüğü haykırmayı başardı: “Hayvan!”

O andan Falk’ın kamara dışına çıkmasına dek, elleri kucağındaki işin üzerinde kıvrılmış olan kız, gözlerini ondan hiç ayırmadı. Falk’ın gözleriyse, yüreğinin körlüğüyle, kamaranın dört bir yanında fır döndü, sırf Hermann’ın gözü dönmüş görüntüsünden kaçınmak için. Gülünçtü ve orada bulunan diğer herkesin sessizliği yüzünden neredeyse korkunçtu. Aşağılıktı ve adamın bu korkunç içtenlikten duyduğu, böyle bir gerçeğin itiraf edilmesiyle birden kapıldığı baskın dehşet yüzünden ürkütücüydü. Uzun adımlarla yürüdü; soluğu kesildi. Ne cüretle gelip de kendisine bunu anlattığını Falk’tan öğrenmek istedi. Karısıyla çocuklarının yaşadıkları bu kamarada oturmaya uygun bir adam olduğunu mu sanıyordu? Bir de yeğenine anlatacaktı! Yeğenine anlatmasını beklemişti! Öz kardeşinin kızına! Utanmaz! Hiç böyle bir küstahlık duymuş muydum? – bana hitap ediyordu. “Bu adam gidip gözlerden uzak bir yere saklanmalı, bunun yerine...”

“Ama benim için çok büyük bir talihsizlik. Ama benim için çok büyük bir talihsizlik,” diye haykırıyordu Falk zaman zaman.

Ne var ki, Hermann ikide bir masanın köşelerine gidip durdu. Sonunda bir terliğini kaybetti ve kollarını göğsünde kavuşturarak, bir ayağında çorapla Falk’ın burnunun dibine kadar yürüdü; dünyanın herhangi bir yerinde, böyle bir canavarla evlenecek kadar ahlaksız bir kadın olduğunu sanıp sanmadığını soracaktı ona. “Sanır mı? Sanır mı? Sanır

mi?” diyerek onu zapt etmeye çalıştım. Kendini ellerimden kurtardı; terliğini buldu ve giymeye çabalayarak, tek bacak üstünde esip gürlledi – Falk ise, yüzünü kıpırdatmadan bakışlarını çevirerek, muazzam sakalını iri avuçlarından birine aldı.

“Ölse miydim yani?” diye sordu düşünceli düşünceli. Elimi omzuna koydum.

“Gidin buradan,” diye fısıldadım buyurgan bir tavırla, bu öğüde belirli bir neden göstermeden; Hermann’ın çıkardığı çirkin sese bir son vermek istiyordum. “Gidin buradan.”

Bir hareket yapmadan önce bir an yoklarcasına Hermann’a baktı. Onu gemiden uğurlamak için ben de kamaradan ayrıldım. Ama kışüstü güvertesinde ağırdan aldı.

“Bu benim talihsizliğim,” dedi durağan bir sesle.

“Böyle pat diye söyleyerek aptallık ettiniz. Unutmayın ki, böyle sırları her gün duymuyoruz.”

Düşüncelere dalarak, “Adam ne demek istiyor?” dedi alçak sesle. “Birinin ölmesi gerekti – ama neden ben?”

161

Bir süre karanlıkta hareketsiz kaldı – sessiz; neredeyse görünmez. Birden dirseklerimi yan taraflarıma mıhladı. Beni kavrayan elleri arasında kendimi son derece güçsüz hissettim ve kulağıma fısıldayan sesi titredim.

“Açlıktan daha kötü. Kaptan, bunun ne demek olduğunu biliyor musunuz? O zaman öldürebilirdim – ya da öldürülebilirdim. Keşke on yıl önce manivela kafatasımı ezseydi. Şimdiyse yaşamak zorundayım. Onsuz. Anlıyor musunuz? Belki de yıllarca. Ama nasıl? Ne yapılabilir? Bir kez olsun ona bakma fırsatı bulmuş olsaydım, adamın gözü önünde onu tuttuğum gibi götürürdüm – işte böyle.”

Güverteden çekilip alındığımı, sonra birden bıraktığımı hissettim – şaşkın ve hırpalanmış halde, geri geri sendeledim. Ne adam ama! Çıt çıkmıyordu; gitmişti. Hermann’ın sesinin kamarada nutuk çektiğini duydum ve içeri girdim.

İlk başta tek sözcük çıkaramadım, ama gürültü yüzünden harekete geçip, yüzüne geniş bir biçimde yayılan bir şaşkınlık ve hafif kınama ifadesiyle benden bir süre önce

içeri girmiş olan Bayan Hermann, şimdi derin, çaresiz bir endişenin tüm belirtilerini gösteriyordu. Kocasını gırtlaktan çıkan bir dizi sözcük haykırdı ona ve kadın kendini düşmekten korurcasına bir elini hemen perdeye koyarken, öbür eliyle elbisesinin gevşek göğüs kısmını kavradı. Hermann iki kadına gereğinden fazla bağırıp çağırdı, gömleğinin büyük bir kısmını belindeki kemerden sarkıyordu, ayaklarını hızla yere vurdu, bir birine bir öbürüne döndü, bazen karmakarışık saçının tam tepesinde iki kolunu birleştirdi ve bağıra çağıra suçlamaları sıralarken onları o konumda tuttu; diğer zamanlarda onları göğsünde sıkı sıkı kavuşturdu – sonra da, omuzlarını kaldırıp başını uzatarak öfkeyle tısladı. Kız ağlıyordu.

Duruşunu değiştirmemişti. Falk'ın çekilmesini izleyerek kamara kapısına özlemle takılıp kalan durağan gözlerinden ellerine, kucağındaki işe hızla iri yaşlar düştü, bir bahar yağmuru gibi sıcak ve yumuşak. Yüzünü buruşturmadan, ses çıkarmadan ağladı – çok dokunaklı, çok sessiz, yüzünde acıdan çok acımaya ilişkin bir şeyle, insanın kederden çok şefkatle ağlaması gibi – Hermann ise, onun karşısında durmuş, nutuk çekiyordu. Birkaç kez “*Mensch*” sözcüğünü duydum, “vay canına”; ayrıca, sonradan sözlükte baktığım “*fressen*”. “Mideye indirmek” anlamına geliyor. Hermann ondan bir tür yanıt istiyor gibiydi; bütün vücudu sallanıyordu. Kız sessiz kaldı ve hiç kıpırdamadı; sonunda Hermann'ın endişesi onu ele geçirdi; ellerinin ayalarını birleştirdi, dolgun dudakları aralandı, ses çıkmadı. Hermann'ın tiz sesi onu azarlıyor, kolları yel değirmeni gibi dönüyordu – birden ona okkalı bir yumruk salladı. Kız hıçkırıklara boğuldu. Hermann sersemlemiş gibiydi.

Bayan Hermann hızlı hızlı bir şeyler geveleyerek ileriye fırladı. İki kadın birbirinin boynuna atıldı ve Bayan Hermann bir kolunu yeğeninin beline dolayarak onu uzaklaştırdı. Kendi gözlerinden oluk oluk yaşlar akıyordu, yüzü sırılsıklamdı. Bana bakarak olumsuz anlamda başını iki yana salladı, nedenini bugüne dek merak ettim. Kızın başı omzuna düştü. Birlikte ortadan kayboldular.

Sonra Hermann oturup gözlerini kamaranın zeminine dikti.

Sessizliği bozmak için, “Tüm koşulları bilmiyoruz,” dedim, bir cesaret. Ters ters cevabı yapıştırarak hiçbirini bilmek istemediğini söyledi. Onun fikirlerine göre, hiçbir koşul bir suçu mazur gösteremezdi – hele böyle bir suçu. Genel olarak kabul gören görüştü bu. Bir insana aklıktan ölmek düşerdi. Bu nedenle Falk bir canavardı, bir hayvandı; alçak, aşağılık, kötü, rezil, utanmaz ve düzenbaz. Geçen yıldan beri onu kandırmıştı. Ne var ki, Falk’ın son zamanlarda çıldırmış olması gerektiğini düşünme eğilimindeydi; çünkü hiçbir akli başında insan, zorunluluk olmadan, boşu boşuna, hiçbir neden yokken, başka birinin özsaygısını ve akıl sağlığını umursamadan, insan etini mideye indirdiğini itiraf etmezdi. “Neden söyledi ki?” diye bağırdı. “Kim sordu ona?” Falk’ın acımasızlığını gösteriyordu bu, çünkü sonuçta bencilce ona (Hermann’a) çok acı vermişti. Böyle pis bir yaratığın, çocuklarını öpüp okşamayı âdet haline getirdiğini bilmemeyi yeğlerdi. Yine de, kıyıda bütün bunlardan söz etmeyeceğimi umuyordu. Bir insanyiyenle –adi bir yamyamla– sıkı fıkı olduğunun yayılmasını istemiyordu. Olay çıkarmasına gelince (ki son derece gereksiz bir biçimde yargıladım bunu), hiçbir namuslu ev kızının onunla evlenmeyi düşünemeyeceğini başından beri bilir-ken, kur yapıp kızların kafasını karıştıran bir herif için kendini kısıtlama zahmetine girmeyecekti. En azından o (Hermann), herhangi bir kızın bunu nasıl düşünebileceğini anlamıyordu. “Lena’yı bir düşün!.. Hayır, mümkün değildi. Yemeğe her oturuşlarında akıllarına gelecek düşünceler. Korkunç! Korkunç!”

“Fazla yufka yürekliisin, Hermann,” dedim.

Sözcük Falk’ın davranışından tiksirmek anlamına geliyorsa, yufka yürekli olmanın son derece uygun olduğunu düşünüyor gibiydi; bakışlarını duygusal bir biçimde yukarı çevirerek kurbanların korkunç yazgısına dikkatimi çekti – şu Falk denen adamın kurbanlarının. Onlarla ilgili hiçbir şey bilmediğimi söyledim. Şaşırmış göründü. İnsan bilmeden kafasında canlandıramaz mıydı? Kendisi –örne-

ğın- onların öcünü almak isterdi. Ama ya -dedim- kurban falan yoksa? Doğal yoldan ölmüş olabilirler - açlıktan. Ürperdi. Ama birisi tarafından yenmek - ölümden sonra! Mideye indirilmek! Bir daha derinden ürperdi ve birden, “Sence doğru mu?” diye sordu.

Öfkesi ve kişiliği bir araya gelince, en sahici şeyin gerçekliğini bozmaya yeterdi. Ona baktığımda hikâyeden kuşku duydum - ama Falk’ın sözlerini, bakışlarını, el kol hareketlerini anımsamak, hikâyeyi yalnızca bir gerçeklik havasıyla değil, ilkel tutkunun mutlak doğruluğuyla da donatıyordu.

“Sen ne kadar doğru kılabilirsen o kadar doğrudur; tam olarak hangi biçimde doğru kılarısan. Kendi payıma, senin bu konuda yaygara kopardığını duyduğumda, hiç de doğru olduğuna inanmıyorum.”

Ve onu düşünceleriyle baş başa bıraktım. Teknemdeki adamlar *Diana*’nın borda iskelesinin dibinde yatıyorlardı, römorkörün kaptanının bir süre önce kikle¹ uzaklaştığını söylediler.

164

Adamlarıma yavaş kürek çektirdim; şiddetli çiy yüzünden, yıldızların üzerime düşen berrak pırıltısı soğuk ve ıslatıyor gibiydi. Aklımın bir yerlerinde pusuya yatmış korkunç bir dehşet duygusu vardı, berrak ve acayip imgelerle karışık. Schomberg’in yemekle ilgili gevezeliği bunların sorumlusuydu; biraz da Falk’ı bir daha hiç görmeyeceğimi umuyordum. Ama demir vardiyacımın bana söylediği ilk şey, römorkörün kaptanının gemide olduğuydu. Teknesini yollamıştı ve şimdi kamarada beni bekliyordu.

Kıç kanepeye boylu boyunca uzanmış, yüzünü yastıklara gömmüştü. Yüzünü karmakarışık, çarpılmış, umutsuz görmeyi beklemiştim. Hiç de öyle değildi; yirmi kez gördüğüm gibiydi, sabit ve römorkörün kaptan köşkünden dik dik bakar halde. Değiştirilemez bir biçimde belirlenmişti ve açtı, adamın bütünü gibi tek bir içgüdünün egemenliği altındaydı.

Yaşamak istiyordu. Her zaman yaşamak istemişti. He-

¹ Dar, uzun ve hafif bir kayık. (Ç.N.)

pimiz isteriz – ama bizde bu içgüdü karmaşık bir anlayışa hizmet eder, andaysa bu içgüdü tek başına varlık gösteriyordu. Böyle basit bir gelişmede devasa bir güç vardır, bir çocuğun nahif ve kontrolsüz arzusunun dokunaklılığı gibi. O kızı istiyordu ve onun için söylenebilecek en büyük şey, yalnızca o belirli kızı istediğiydi. Sanırım o zamanlar belirsiz başlangıcı, bilinçdışı bir ihtiyacın toprağında filizlenen tohumu gördüm; o ağacın ilk sürgünü şimdi olgun bir insan için çiçek ve meyve veriyor, ayırt edici aşkın tonlarında ve tadında sınırsız bir aşama yapıyordu. O bir çocuktur. Bir çocuk kadar açık sözlüydü de. Kıza açtı, müthiş derecede aç, yemeğe müthiş derecede aç olması gibi.

Bana göre bunun aynı gereksinim, aynı acı, aynı işkence olduğunu vurgularsam çok şaşırmayın. Onun olayında bizler tüm duyguların temeli üzerinde düşünüp taşınabiliriz – yaşamaya yönelik o biricik sevinç ve sayısız işkencenin kökenindeki biricik hüznün. Konuşma tarzı bunu açıkça ortaya koyuyordu. Hiçbir zaman böyle acı çekmemişti. İçini kemiriyordu, yakıyordu; öylece oradaydı! Göğüs kemiğini işaret ettikten sonra, elleriyle sert bir boğma hareketi yaptı. Ve sizi temin ederim ki, kendi gözlerimle görünce, hiç de gülünç değildi. Öte yandan, az sonra bana söyleyeceği gibi (bozuk etin tekneden fırlatıldığı feci bir yolculuğa ilişkin eski bir olayı ima ederek), çok geçmeden yüreği burkulmuştu (kullandığı ifade buydu) ve tüm o çürümüş sığır etinin kaldırılıp atıldığını düşündükçe saçını başını yolası gelmişti.

Tüm bunları dinlemiştim; fiziksel mücadelelerine tanık oldum, işkence çekişini gördüm ve acının gerçek sesini duydum. Hepsine sabırla tanık oldum, çünkü kamaraya geldiğim an, yanında olmamı istemişti – ve görünüşe bakılırsa, buna incelikle söz vermiştim.

Endişesi küçük kamarada etki yarattı ve heyecan uyandırdı, sahildeki sığ bir koya sürüklenen büyük bir balinanın çırpınması gibi. Ayağa kalktı; kendini balıklama yere attı; dişleriyle yastığı parçalamaya çalıştı; yeniden öfkeyle yüzüne bastırarak kendini kanepeye bıraktı. Bütün gemi onun umutsuzluğunun şokunu hissetmiş gibiydi; ben

kalkık alını, zamanın açık şakaklara soylu dokunuşunu, yüzün değişmemiş aç niteliğini şaşkınlıkla süzdüm – öylesine tuhaf bir münzevilik içindeydi ve duyguları göz önüne serme yeteneğinden öylesine yoksundu ki.

Ne yapmalıydı? Kızın yakınında olarak yaşamıştı. Oturmuştu – akşamları – biliyor muydum? – tüm yaşamı boyunca! Kız dikiş dikerdi. Baş eğikti – böyle. Baş – bunun gibi – ve kolları. Ah! Görmüş müydüm? Bunun gibi.

Bir tabureye çöktü, güçlü boynunu eğdi, ensesi kırmıştı, elleriyle havayı dikti, gülünç, şaşırtıcı derecede ahmak ve anlaşılabilir.

Şimdi de kıza sahip olamıyordu, öyle mi? Hayır! Bu kadarı fazlaydı. Düşününce de... Ne yapmıştı? Benim öğüdüüm neydi? Kızı zorla götürmek mi? Hayır mı? Buna mecbur değil miydi? O zaman onu kim öldürürdü ki? İlk kez yüz hatlarından birinin kıpırdadığını gördüm: dudağın savasan, diş gösteren bir bükülüşü... “Muhtemelen Hermann değil.” Dünyadan kopmuşçasına düşüncelere dalmıştı.

166

İntihar fikrinin belli ki bir an bile kafasına girmediğini belirtmem gerek. Şunu sormak geldi aklıma: “Sizin şu gemi kazanız nerede olmuştu?”

İrkilerek, “Güneyde,” dedi belli belirsiz.

“Şimdi güneyde değilsiniz,” dedim. “Şiddet işe yaramaz. Kaşla göz arasında kızı elinizden alırlar. Geminin adı neydi?”

“*Borgmester Dahl*,” dedi. “Gemi kazası değildi.”

İçinde bulunduğu transtan derece derece uyanıyor gibiydi, uyandıkça da sakinleşiyordu.

“Gemi kazası değil miydi? Neydi peki?”

“Arıza,” diye yanıt verdi, her geçen an kendine daha çok benziyordu. Sırf bu sözden, bunun bir buharlı gemi olduğunu anladım. O zamana dek, filikalarda ya da bir salda açlıktan kıvrandıklarını sanmıştım – ya da belki çıplak bir kayada.

“O zaman batmadı mı?” diye sordum şaşkınlıkla. Başını salladı. “Güney buz denizini gördük,” dedi hülyalı hülyalı.

“Bir tek siz mi hayatta kaldınız?”

Oturdu. “Evet. Benim için çok büyük bir talihsizlikti. Her şey ters gitti. Adamların hepsi hapı yuttu. Ben hayatta kaldım.”

İnsan konuyla ilgili okuduğu şeyleri anımsayınca, verdiği yanıtların gerçek anlamını kavraması güçtü. Hemen anlamış olmalıydım – ama anlamadım; çok şey anımsayan, çok şey öğretilen, çok bilgilendirilen zihinlerimiz için, yanı başımızdaki sahici gerçeklikle bağlantı kurmak o kadar güçtür ki. Ve kafam, bir “yamyamlık ve denizde acı çekme” olayıyla nasıl başa çıkılacağına ilişkin önyargılı görüşlerle dolu halde, dedim ki – “Demek ki kura çekiminde çok şanslıydınız?”

“Kura çekimi mi?” dedi. “Ne kurası? Hayatımın kura çekimine kalmasına göz yumar mıydım sizce?”

Elinden geldiyse yummayacağını farkına vardım, başka hayatlar ne olursa olsun.

“Büyük bir talihsizlikti. Çok büyük. Korkunç,” dedi. “Bir sürü insan hapı yuttu, ama en iyi adamlar hayatta kaldı.”

“En sağlam demek istiyorsunuz,” dedim. Bu sözü ölüp tarttı. Dilimizi çok iyi bilmesine karşın, belki de ona yabancı gelmişti.

“Evet,” dedi sonunda. “En iyiler. Sonunda herkes kendi başına kaldı ve gemi herkese açıldı.”

Böylece sorudan soruya atlayarak bütün hikâyeyi öğrendim. Sanırım o gece onun yanında olabilmemin tek yolu buydu. En azından dıştan yine kendisi olmuştu; bunun ilk belirtisi, iki elini de yüzüne bastırıp aşağı çektiği o yersiz numaranın geri dönmesiydi – ve anlamını şimdi bulmuştu, bedeninin o hafif titremesiyle, aç ve değiştirilemez bir yüzü ortaya çıkaran bu ellerin yakıp kavurucu ısıtısıyla, yoğun, suskun, büyüleyici gözlerdeki iri gözbebekleriyle.

Çok saygın bir kökeni olan, buharlı bir demir gemisiymiş. Falk’ın doğup büyüdüğü kasabanın belediye başkanı yaptırmış. Orada suya indirilmiş ilk buharlı gemiymiş. Belediye başkanının kızı ona törenle ad koymuş. Köylüler at arabalarıyla kilometrelerce uzaktan onu görmeye gelmişler. Bütün bunları bana anlattı. İkinci kaptan dediğimiz

görevi almış. Övünülecek bir şey olduğunu düşünüyor gibiydi; dünyadaki kendi köşesinde, bu hayat âşığı iyi bir soydan geliyordu.

Belediye başkanının armatörlükte ileri fikirleri varmış. O zamanlar, buharlı bir yük gemisini Pasifik'e göndermeyi düşünmek herkesin harcı değilmiş. Ama başkan gemiye çıkarılı çam kerestesi yüklemiş ve şansını denemeye yollamış. Wellington ilk liman olacakmış sanırım. Fark etmez, çünkü 44° güney enlemde ve Ümit Burnu ile Yeni Zelanda arasında da bir yerlerde uskur şaft kırılmış ve pervane yavaşlamış.

Bunun üzerine, makinelere yardımcı olmak için, kıçüstünden esmeye başlayan sert bir rüzgârla ve bütün yelkenleri açarak buharla gitmişler. Ama tek başına yelken gücü geminin yol almasına yetmemiş. Pervane gidince gemi hemen rüzgâra doğru dönmüş ve direkler denize uçuşmuş.

168 Direksiz kalmanın dezavantajı, uzaktan görülmelerini sağlamak için flama asacak hiçbir şey kalmamasıymış. İlk bir iki gün boyunca birkaç gemi onları görmeyi başaramamış; sert rüzgâr da onları olağan rotalarından uzağa sürüklüyormuş. Sefer, başından beri, ne çok başarılı ne de çok uyumlu olmuş. Gemide tartışmalar çıkmış. Kaptan akıllı, melankolik bir adammış, mürettebatı üzerinde olağandışı bir gücü yokmuş. Gemide yolculuğa bol bol yetecek kadar erzak varmış, ama şu ya da bu biçimde, açılan birkaç fıçı etin bozuk olduğu görülmüş ve bir hijyen önlemi olarak, memleketten ayrıldıktan kısa süre sonra denize atılmış. Sonradan *Borgmester Dahl*'ın mürettebatı o kokuşmuş eti pişmanlık, açgözlülük ve umutsuzluk gözyaşlarıyla düşünmüş.

Gemi güneye yönelmiş. İlk başta bir düzen görüntüsü varmış, ama çok geçmeden disiplin bağları gevşemiş. Kasvetli bir tembellik yerleşmiş. Küskün gözlerle ufka bakıyorlarmış. Sert rüzgârlar artmış: Gemi hava koyağındaymış, dalgalar onun üzerinde kırılıyormuş. Korku dolu bir gece, gemilerinin her an onlarla birlikte alabora olmasını beklerlerken, şiddetli bir dalga güvertede kırılmış, kumanyalıkları su basmış ve geri kalan erzakın en iyi kısmını kul-

lanılmaz hale getirmiş. Anlaşılan, ambar ağzı doğru düzgün kapatılmamışmış. Bu ihmâl örneği tam anlamıyla cesaret kırıcıymış. Falk kaptanına biraz enerji vermeye çalışmış, ama başarılı olamamış. O andan itibaren kendi kabuğuna daha çok çekilmiş, her zaman elinden geleni yapmaya çalışmış. Durum kötüleşmiş. Sert rüzgârlar birbirini izlemiş, siyah su dağları *Borgmester Dahl*'ın üstüne çullanıyormuş. Adamların bazıları kuşetlerinden hiç çıkmıyormuş; çoğu kavgacı olmuş. Yaşlı bir adam olan başçarkçı kesinlikle hiç kimseyle konuşmuyormuş. Ötekiler kendilerini ranzalarına kapatıp ağlıyorlarmış. Sakin günlerde dermansız buharlı gemi, kurşuni bir denizde kasvetli bir gökyüzünün altında gidiyormuş ya da, güneş ışığında, deniz hayvanlarının pisliğini, kurumuş beyaz tuzu, pası, çentikli kırık yerleri gözler önüne seriyormuş. Derken sert rüzgârlar yeniden çıkmış. Beden ile ruh birbirine pamuk ipliğiyle bağlıymış. Bir keresinde, fırtınada sürüklenen bir İngiliz gemisi yardımlarına koşmaya çalışmış, onların rüzgârtında azimle durmuş. Dalgalar güvertesini silip süpürmüş; gemi donanımlarına yapışmış muşambalı adamlar onlara bakmış ve parçalanmış küpeştelerinin üzerinden umutsuz işaretler yapmışlar. Birden geminin ana gabya yelkeni, sereni falan korkunç bir gürültüyle kopup gitmiş; çıplak direklerle idare etmek zorunda kalan gemi gözden kaybolmuş.

169

Daha önce başka gemiler onlarla konuşmuşmuş, ama ilk başta yerlerinden ayrılmayı reddetmişler, bir buharlı geminin yardıma gelmesini beklemişler. O zaman o enlemlerde pek az buharlı gemi varmış; bu ölü ve sürüklenen gemi iskeletini terk etmek istediklerindeyse, görünürde hiçbir gemi yokmuş. Güneye, insanların bilmedikleri yerlere sürüklenmişler. Yalnız bir balina gemisinin dikkatini çekmeyi başaramamışlar: Çok geçmeden kutuptaki buz tabakasının kenarı denizden yükselmiş ve güney ufkunu bir duvar gibi kapatmış. Bir sabah kendilerini kopmuş buz parçalarının arasında sürüklenirken bulup telaşlanmışlar. Ama batma korkusu dinçlikleri gibi, umutları gibi geçmiş; geminin bordasına vuran iri buz parçalarının darbeleri onları miskinliklerinden uyandıramamış. Ve *Borgmester*

Dahl, zarar görmeden, yeniden açık denize sürüklenmiş. Değişikliği neredeyse hiç fark etmemişler.

Şiddetli sarsıntılardan birinde baca denize yuvarlanmış; üç filikadan ikisi ortadan kaybolmuş, kötü havada sürüklenip gitmiş, metaforalar başıboş halde sağa sola savruluyor, sürtünme sonucu kopan halatların uçları sallantıyla oynuyormuş. Gemide hiçbir şey yapılmamış; duran kalbin cansız bedende çürümesi gibi, sonsuza dek durmuş makinelerin yavaş yavaş çürüyüp bir pas kütlesine dönüştüğü karanlık makine dairesini su basmasına nasıl kulak kabarttığını anlattı Falk. İlk başta, itici gücün kaybedilmesinden sonra, dümen yekesi iplerle sıkıca bağlanmış. Ama zamanla bunlar çürümüş, sürtünmeyle kopmuş, paslanmış, birer birer ayrılmış: Serbest kalan dümen de gece gündüz şiddetle sağa sola çarpmış, geminin bütün gövdesi boyunca boğuk sarsıntılara yol açmış. Bu tehlikeliymiş. Kimse küçük parmağını bile oynatacak kadar umursamıyormuş. Şimdi bile bazen gece uyanıp boğuk titreşimli darbeleri duyar gibi olduğunu anlattı. Dümen iğnecikleri sürüklenip gitmiş ve sonunda iyice azalmış.

170

Son felaket, kalan tek filikalarını göndermekle gelmiş. Falk onu hasarsız korumayı başarmışmış, şimdi de tayfalardan bazılarının gemilerin rotasına doğru yelken açıp yardım getirmesine karar verilmiş. Gidecek olan altı kişiye ayırabildikleri tüm yiyecekler filikaya konulmuş. Güzel bir günü beklemişler. Gelmesi uzun sürmüş. Sonunda bir sabah filikayı suya indirmişler.

O morali bozuk grupta doğrudan sorun çıkmış. Orada işi olmayan iki adam palangaları çözme numarasıyla filikaya atlarken, bir yandan da gemide bu zayıf, ayakta sallanan mürettebat müsveddesi arasında hırgür çıkmış. Günlerdir harita odasında herkesten uzak ve yanına kimseyi yaklaştırmadan yaşayan kaptan, küpeşteye gelmiş. İki adamın gemiye çıkmasını emretmiş ve onlara tabancasıyla gözdağı vermiş. Emre uyar gibi yapmışlar, ama birden filika halatını kesip geminin bordasına vurarak kendilerini itmişler ve yelkeni yukarı çekmeye hazırlanmışlar.

“Vurun, efendim! Vurun onları!” diye haykırmış Falk

- “ben de filikayı geri almak için denize atlayayım.” Ama kaptan, kararsız koluyla nişan aldıktan sonra, birden başını çevirmiş.

Bir öfke feryadı yükselmiş. Falk kendi tabancasını almak için kamarasına dalmış. Geri döndüğünde, çok geçmiş. İki adam daha suya atlamış, ama filikadaki herifler küreklerle onlara vurmuşlar ve filikanın yelkenini yukarı çekip uzaklaşmışlar. Bir daha da onlardan haber alınamamış.

Geminin geri kalan mürettebatı dehşet ve umutsuzluğa kapılmış, ta ki tam bir çaresizliğin yarattığı miskinlik tekrar kendini hissettirene dek. O gün bir ateşçi intihar etmiş, gırtlakını boydan boya kesmiş halde güverteye çıkarak tüm tayfaları dehşete düşürmüştü. Onu denize atmışlar. Kaptan kendini harita odasına kilitlemiş ve içeri girmek için boşuna kapıyı çalan Falk, onun karısıyla çocuklarının adlarını tekrar tekrar saydığını duymuş, onları anımsar ya da Tanrı’ya havale eder gibi değil, bellek egzersizi yapar gibi mekanik bir sesle. Ertesi gün harita odasının kapıları açık, geminin sallantısıyla savruluyormuş ve kaptan ortadan kaybolmuşmuş. Gece denize atlamış olmalıymış. Falk iki kapıyı da kilitlemiş ve anahtarları saklamış.

Gemideki düzenli yaşam sona ermiş. Adamlarda dayanışma kalmamış. Birbirlerine kayıtsız hale gelmişler. Kalan yiyeceğin dağıtımını Falk ele almış. Payları idareli kullanmak için botlarını çorba niyetine kaynatmışlar, buy-sa açlıklarını daha da dayanılmaz hale getirmekten başka bir işe yaramamış. Bazen, o gemi enkazında bitmek bilmeden bir aşağı bir yukarı, bir kuzeye bir güneye, bir doğuya bir batıya sürüklenen dermansız iskeletler arasında nefret dolu fısıldaşmalar duyuluyormuş.

Bu iç karartıcı hikâyedeki garip dehşet de burada yatıyor. Gemicilerin başına gelebilecek, küçük bir tekneyi ya da dayanıksız bir gemiyi gafıl avlayabilecek en büyük tehlike, dayanılması daha kolay görünüyor, denizin direkt tehlikesi yüzünden. Sınırlı mekân, yakın ilişki, dalgaların gözdağı vermek üzere oluşu insanları birbirine çekiyor gibi görünüyor, deliliğe, acılara ve umutsuzluğa karşın. Ama

bir gemi varmış – güvenli, rahat, geniş: yatakları, döşekleri, bıçakları, çatalları, konforlu kamaraları, cam ve porselen eşyası, aklıktan ölmenin acımasız hayaletinin nüfuz ettiği, hükmettiği ve sahip olduğu komple bir mutfak olan bir gemi. Lambanın yağı içilmiş, fitiller yiyecek niyetine kesilmiş, mumlar yenmiş. Geceleyin gemi, her köşe bucağı karanlık ve korkuyla dolu halde sürükleniyormuş. Bir gün Falk çam tahtasından kopmuş bir parçayı kemiren bir adama rastlamış. Adam birden tahta parçasını fırlatmış, sendeleyerek küpeşteye gitmiş ve denize düşmüş. Durumu engellemekte geciken Falk, onun geminin bordasına umutsuzca yapıştığını, sonra da aşağı gittiğini görmüş. Ertesi gün başka bir adam, korkunç beddualar ettikten sonra aynı şeyi yapmış. Ama bu seferki bir şekilde kopuk kürek zincirlerine tutunmayı başarmış ve orada sessizce asılı durmuş. Falk onu kurtarmaya çalışmış ve bütün bu süre boyunca adam, iki eliyle tutunarak, çökük gözleriyle ona endişeli endişeli bakmış. Sonra, tam Falk onu tutmaya hazırken, adam elini bırakmış ve taş gibi batmış. Falk bu görüntüler üzerine kafa yormuş. Yüreği ölümün dehşetine isyan etmiş ve yaşamının her değerli dakikası için mücadele edeceğini söylemiş kendi kendine.

Bir akşamüstü –hayatta kalanlar kış güvertede aylıklık ederken– siyah sakallı uzun boylu bir adam olan marangoz son özveriden söz etmiş. Gemide yenebilir bir şey kalmamış. Hiç kimse buna tek kelime etmemiş; ama topluluk çabuk dağılmış, birbirlerinden korkan bu halsiz zayıf hayaletler saklanmak için birer birer sıvışmış. Falk’la marangoz güvertede baş başa kalmışlar. Falk iriyarı marangozu severmiş. Adamların içinde en iyisiymiş, yapılacak bir şey olduğu sürece yardımsever ve hazırmış, umudunu uzun süre yitirmemiş, son ana kadar enerjisinin ve zihin gücünün birazını korumuş.

Birbirleriyle konuşmamışlar. Bundan böyle o gemide hiçbir sesin üzgün konuştuğu duyulmayacakmış. Bir süre sonra marangoz sendeleyerek baş tarafa gitmiş; ama daha sonra, temiz su pompasından su içmeye giden Falk’ın başını çevireceği tutmuş. Marangoz gizlice arkasından

yaklaşmış ve tüm gücünü toplayarak, bir manivelayı onun kafatasının arkasına indirmek üzere nişan almışmış.

Falk tam zamanında yana çekilerek kaçmış ve kamarasına koşmuş. Orada tabancasını doldururken, kaptan köşküne inen şiddetli darbelerin sesini duymuş. Harita odasının kilitleri zayıfmış, savrularak açılmışlar ve kaptanın tabancasını ele geçiren marangoz ateş ederek meydan okumuş.

Falk güverteye çıkıp sorunu hemen çözmek üzereymiş ki, kamarasının lombarlarından birinin temiz su pompasına giden yolu görecektir bir noktada olduğunu fark etmiş. Dışarı çıkmak yerine içeride kalmış ve kapıyı sımsıkı kapamış. “En iyi olan hayatta kalır,” demiş kendi kendine – ve berikinin bir ara su içmek için oraya gelmek zorunda kalacağını düşünmüş. Açlıktan ölmekte olan bu adamlar, açlığın verdiği ıstırapları geçiştirmek için sık sık su içerlermiş. Ama marangoz da lombarın konumunu fark etmiş olmalıymış. Onlar gemideki en iyi iki adammış ve oyun onların arasındaymış. Günün geri kalanında Falk hiç kimseyi görmemiş ve hiçbir ses duymamış. Gece gözlerini dört açmış. Ortalık karanlıkmış – bir kez bir hışırtı duymuş, ama kimsenin pompanın yanına yaklaşmış olamayacağından eminmiş. Pompa güverte lombarının solundaymış ve bir adamı gözden kaçırmış olamazmış, çünkü gece berrak ve yıldızlıymış. Hiçbir şey görmemiş; sabaha karşı başka bir hafif ses onu kuşkulandırmış. Yavaşça ve sessizce kapısının kilidini açmış. Uyumamışmış ve durumun dehşetine boyun eğmemişmiş. Yaşamak istiyormuş.

Ama gece marangoz, pompaya yaklaştırmaya hiç çalışmayarak, sancak küpeştesi boyunca sessizce sürünmeyi başarmış ve kimseye görünmeden tam Falk’ın güverte lombarının altına çömelmiş. Gün ısıdığında birden ayağa kalkmış, içeri bakmış ve kolunu yuvarlak, pirinç çerçeveli açıklıktan sokarak otuz santimden Falk’a ateş etmiş. Iskalamış – Falk ise, silahı tutan kolu yakalamaya çalışmak yerine, kapısını beklenmedik bir biçimde açmış ve uzun tabancasının namlu ağzı neredeyse berikinin yan tarafına değer halde, onu vurup öldürmüştür.

En iyi olan hayatta kalmış. İkisinin de başlangıçta ancak ayakta durmaya yetecek kadar gücü varmış ve ikisi de şaşmaz bir azim, dayanıklılık, kurnazlık ve cesaret sergilemiş – klasik kahramanlığın tüm nitelikleri. Falk hemen kaptanın tabancasını denize atmış. Doğuştan tekeliymiş. Derken, iki el silah sesini izleyen derin bir sessizlikten sonra, saklandıkları çeşitli yerlerden çıkan birileri, Antarktika bölgelerinin soğuk, acımasız şafağına, demir gibi zorunluluğun hükmettiği ve buzdan bir kalbi olan gri bir denizde sürüklenen parçalanmış gemi enkazının güvertesine sürünmüş – birer birer, dikkatle, yavaşça, hevesle, dik dik bakarak ve kir pas içinde, aç ve solgun bir iskeletler sürüsü. Gemideki tek ateşli silahın sahibi olan Falk onlarla karşı karşıya gelmiş, en iyi ikinci adam –marangoz– kendisiyle onlar arasında ölü yatıyormuş.

“Onu yediler tabii,” dedim.

Başını yavaşça eğdi, hafifçe ürperdi, ellerini yüzüne koyup aşağı çekti ve şöyle dedi: “O adamla hiç tartışmam olmamıştı. Ama onunla benim aramda hayatlarımız vardı.”

174

O geminin hikâyesine neden devam edeyim ki, ölüm kaynağı gibi bir temiz su pompası, silahlı adam, demir gibi zorunluluğun hükmettiği deniz, dehşet ve umutla dalgalanan hayaletimsi sürü, sessiz ve duymayan gökyüzünün olduğu o hikâyeye? – suç geleneği ve duygusal cezasıyla *Uçan Hollandalı* masalı zarif bir çelenk gibi soluyor, bir parça beyaz pus gibi yok oluyor. Hepimizin kendimiz için tahminde bulunamayacağımıza ne demeli? Sanırım Falk, elinde tabanca, tüm kibritleri iç etmek için gemide dolaşarak işe başladı. Açlıktan ölmekte olan o alçaklarda sürüyle kibrit vardı! Ne nefretle ne de umutsuzlukla olsun, içinde bulunduğu gemiyi ateşe vermeye niyeti yoktu. Açık havada yaşıyordu, kaptan köşkünde kamp yaptı, tüm kış güvertesini ve pompaya giden tek yolu gören bir noktadaydı. Yaşıyordu! Diğerlerinden bazıları da yaşıyordu – gizlenerek, endişeli, baştan çıkarıcı bir el silah sesiyle saklandıkları yerden birer birer çıkarak. Ve bencil değildi. Paylaştılar, ama hepsinden yalnızca üçü hayattaydı ki, seyir bölgesinden dönmekte olan bir balina gemisi az kalsın *Borgmester*

Dahl'ın su basmış gövdesinin üzerinden geçiyordu; görünüşe bakılırsa, sonunda bir biçimde iki ambarı da delinmişti, ama kereste yüklü olduğundan batmıyordu.

"Hepsi öldü," dedi Falk. "Sonradan bu üçü de. Ama ben ölmedim. Hepsi öldü, hepsi! Bu korkunç felakette. Peki ya ben de hayatımı heba mı etseydim? Edebilir miydim? Söyleyin bana, kaptan. Orada tek başımaydım, tek başıma, tıpkı diğerleri gibi. Herkes tek başınaydı. Tabanca mı bıraksa mıydım? Kime? Ya da denize mi atsaydım? Ne işe yarardı? Yalnızca en iyi olan hayatta kalacaktı. Büyük, korkunç ve acımasız bir felaketti."

Hayatta kalmıştı! Şaşmaz ve sonsuz bir ilkenin güçlü gerçekliğinin tanığı olmak için muhafaza edilmiş gibi gördüm onu karşımda. Alnında iri ter damlaları vardı. Ve ellerini açıp öne doğru düşerken birden masaya sertçe çarptı.

"Bu ise daha kötü," diye bağırdı. "Bu daha büyük bir acı! Bu daha korkunç."

Bağrışındaki derin inanç yüreğimi ağzıma getirdi. Ve beni yalnız bırakmasından sonra, sessizce, yeterinden fazla, sabırla ve karşı koyamıyormuşçasına ağlayan kızın imgesini getirdim zihnime. Esmer saçını düşündüm. Örülmemiş olsa, kalçalarına kadar her yerini örteceğini düşündüm, bir deniz perisinin saçı gibi. Falk'ı büyülemişti. Bir düşünün, kendi yaşamını acımasız ve değiştirilemez bir kaderin eğilip bükülmezliğiyle koruyan bir adam, bir manivela kafatasını ıskalayınca buna dövünüyor! Deniz perileri şarkı söyleyip ayartarak ölüme sürüklerler, ama bu seferki onun yaşamına acırmışçasına sessizce ağlamıştı. Bu beceriksiz seyir subayının narin ve sessiz deniz perisiydi o. Adam belli ki yaşamaktan anladığı her şeyi yaşamak istiyordu. Başka türlü olmazdı. Kız da yaşama hizmet ediyordu, ölümün ortasında yüksek sesle duyularımıza seslenen yaşama. Yaşamın kadınısı tarafını adama yorumlamak için biçilmiş kaftandı. Ve kendince, sahip olduğu bol miktarda kösnül büyüyle, şaşmaz bir ilkenin sonsuz gerçekliğini de sergiliyor gibiydi. Gerçi, son derece şaşkın bir halde erkenden gemimde boy gösteren Hermann'ın ne tür bir ilkeyi sergilediğini bilmiyorum. Ne var ki, hayatta kalmak için

onun da elinden geleni yapacağı kafama dank etti. Falk konusunda epey sakinleşmiş görünüyordu, ama hâlâ çok doluydu.

“Dün gece ne olduğumu söylemiştin? Bilirsin,” diye sordu biraz havadan sudan konuştuktan sonra. “Fazla – fazla – bilmiyorum. Çok komik bir söz.”

“Yufka yürekli mi?” diye ortaya attım.

“Evet. Ne anlama geliyor?”

“Olayları abarttığın – kendine karşı. Sorup soruşturmadan falan.”

Bunu aklında evirip çeviriyor gibiydi. Konuşmaya devam ettik. Bu Falk denen adam başına bela olmuş. Herkesi böyle üzme! Bayan Hermann bu sabah kendini pek iyi hissetmiyormuş. Yeğeni hâlâ ağlıyormuş. Çocuklara bakacak kimse yokmuş. Güvertedeki şemsiyesini sökmüş. Kız aylarca böyle olacaktı. Eve kadar onca yolu gittiğini düşünün, ikinci sınıfta, sürekli ağlayan, hiçbir işe yaramaz bir kız. Gözlemlendiği kadarıyla, Lena için de kötü olmuş; ama hangi nedenlerle olduğunu kestiremedim. Belki de kötü örnek olduğu için. O çocuk zaten bez bebek için yeterince üzüldüğü ağlıyormuş. Nicholas gerçekten ailedeki en az duygusal kişiymiş.

“Neden ağlıyor?” diye sordum.

“Acıdığından,” diye bağırdı Hermann.

Kadınları çözmek imkânsızmış. Bayan Hermann, onun anlar gibi yaptığı tek kadını. Kendisi çok çok üzgün ve kuşkuluymuş.

“Hangi konuda kuşkulu?” diye sordum.

Gözlerini kaçırdı ve buna yanıt vermedi. Onları çözmek imkânsızmış. Örneğin, yeğeni Falk için ağlıyormuş. Şimdi o (Hermann) Falk’ın boğazını sıkmak istiyormuş – ama o zaman... Galiba çok yumuşak bir yüreği varmış. “Açıkcası,” diye sordu sonunda, “dün gece duyduğlarımız hakkında ne düşünüyorsun, kaptan?”

“Tüm bu hikâyelerde,” diye fikir belirttim, “her zaman epey bir abartı vardır.”

Ve onun şaşkınlığından sıyrılmasına fırsat vermeden, tüm ayrıntıları bildiğime onu temin ettim. Onları aktarma-

mam için yalvardı. Yüreği fazla yumuşaktı. Kendini kötü hissetmesine yol açıyorlardı. Sonra, ayaklarına bakarak ve çok yavaş konuşarak, evlenmelerinden sonra onları pek fazla görmesi gerekmeyeceğini söyledi. Çünkü, gerçekten de, Falk'ı görmeye katlanamıyormuş. Öte yandan, akli karışık bir kızı eve götürmek saçmaymış. Sürekli ağlayan ve yengesine hiç yardımını dokunmayan bir kızı.

“Şimdi eve dönerken yalnızca bir kamarayla idare edebileceksin,” dedim.

“Evet, bunu düşündüm,” dedi neredeyse neşeyle. “Evet! Kendisi, karısı, dört çocuğu – bir kamara idare eder. Oysa yeğeni giderse...”

“Peki, Bayan Hermann ne diyor bu işe?” diye sordum.

Bayan Hermann o tür bir adamın bir kızı mutlu edip edemeyeceğini bilmiyormuş – Kaptan Falk konusunda fena halde yanılmışmış. Dün gece çok üzgünmüş.

Bu iyi insanlar tam on iki saat boyunca bir izlenim edinememiş gibiydiler. Kendi kişisel bilgime dayanarak, Falk'ın, yeğenini gelecekte refaha kavuşturacak tüm nitelikleri bünyesinde barındırdığına onu temin ettim. Bunu duyduğuna sevindiğini ve karısına anlatacağını söyledi. Derken ziyaretin amacı ortaya çıktı. Falk'la yeniden ilişki kurmakta ona yardımcı olmamı istedi. Dediğine göre, yeğeni, nezaket gösterip bunu yapacağımı umduğunu ifade etmiş. Hermann belli ki bunu yapmama can atıyordu, çünkü dün geceki görüşlerinin onda dokuzunu ve öfkesinin tümünü unutmuş gibi görünse de, yine de belli ki 180 derece dönmekten korkuyordu. “Falk'ın sıırıslıkam âşık olduğunu söylemiştin,” diye bitirdi muzipçe ve yabanıl bir biçimde pis pis baktı.

Hermann gemimden ayrılır ayrılmaz, işaret vererek Falk'ı çağırdım – römorkör hâlâ demir yerindeydi. Haberleri soğukkanlı bir ağırbaşlılıkla karşıladı, sanki başından beri yıldızların onun uğruna yörüngelerinde savaşmalarını beklemişti.

Onları bir kez daha birlikte gördüm, yalnızca bir kez – Diana'nın kıçüstü güvertesinde. Sirtında gömlek olan

Hermann dirseğini sandalyesinin arkasına dolamış, sigara içiyordu. Bayan Hermann tek başına dikiş dikiyordu. Falk lombar ağzına adım atınca, Hermann'ın yeğeni, eteğini şöyle bir savurup bana çabucak dostça baş sallayarak, sandalyemin yanından kayarcasına geçti.

Ana direğin borda yönünde gün ışığında buluştular. Falk kızın ellerini tuttu ve başını eğip onlara baktı, kız da başını kaldırıp içten ve görmeyen gözleriyle ona baktı. Gizemli bir etkiyle birbirlerine çekilmişçesine ve yönlendirilmişçesine bir araya geldiler gibi göründü bana. Tam bir çifttiler. Cıvı cıvı, kesimi bol, düz ve sade gri elbisesiyle kız gerçekten de esmer seyir subayını, beş duyusuyla seven bu amansız âşığı büyüleyen deniz perisiydi. Kızın kadınsı bir atiklikle ona uzatmış olduğu o elleri erkeksi bir güçle kavradığını uzaktan hisseder gibi oldum. Sevgili pis bez topağıyla ilgilenen Lena, biraz solgun, iriyarı arkadaşına doğru koştu; derken emektar geminin ağır sessizliğinde Bayan Hermann'ın sesi öylesine değişmiş çınladı ki, sorunun ne olduğunu görmek için sandalyemde fırlıdak gibi dönmeme yol açtı.

“Lena, buraya gel!” diye haykırdı. Ve bu iyi huylu, yaşını başını almış kadın bana kararsız bir bakışla baktı, korkunç bir güvensizlikle dolu ve karanlık bir bakış. Çocuk, şaşkın halde, koşarak onun dizinin dibine döndü. Ama kenetlenmiş elleriyle gün ışığında karşı karşıya duran ikisi hiçbir şey duymamıştı, hiçbir şeyi ve hiç kimseyi görmemişti. Onlardan bir metre ötede gölgede bir denizci serenin dibinde oturuyordu, bir izbironun uçlarını birbirine eklemekle ve parmaklarını bir katran kabına daldırmakla meşguldü, sanki onların varlığından tamamen habersizdi.

Beş yıl kadar sonra, başka bir geminin kumandasında geri döndüğümde, Bay ve Bayan Falk oradan ayrılmıştı. Schomberg'in dili nihayet Falk'ı sonsuza dek kaçırmayı başardıysa, buna şaşmamalıydım; şurası kesin ki, kasabada malum bir Falk'la ilgili bir hikâye hâlâ dolaşıp duruyordu: Bir römorkörün sahibi olan bu kişi, karısını kumarda bir İngiliz gemisinin kaptanından kazanmış.

GÖLGE HATTI

**Borys ve onun gibi, genç yaşta
kendi kuşaklarının gölge hattını geçen
tüm diğerlerine sevgiyle**

*D'autre fois, calme plat, grand miroir
De mon désespoir¹*

Baudelaire

1

Yalnızca gençler böyle anlar yaşar. Çok gençleri kas-
tetmiyorum. Hayır. Aslına bakılırsa, çok gençlerin anları
yoktur. Dur durak ve iç gözlem nedir bilmeyen umudun o
güzelim sürekliliği içinde günlerini peşinen yaşamak, ilk-
gençliğin ayrıcalığıdır.

¹ (Fr.) "Bir zamanlar, sütliman, büyük aynası
Umutsuzluğumun" (Ç.N.)

Kişi, çocuksuluğun küçük kapısını ardından kapatır – ve büyülü bir bahçeye adım atar. Bahçenin gölgeleri vaatle parlamaktadır. Patikanın her kıvrımı baştan çıkarır. Keşfedilmemiş bir ülke olduğundan değil. Kişi, tüm insanların o yoldan sel gibi aktığını gayet iyi bilir. Evrensel deneyimin büyüsdür bu, kişi ondan sıradışı ya da kişisel –biraz kişiye özel– bir duygulanım bekler.

Kişi, öncüllerinin kilometre taşlarını tanımaya devam eder, heyecanlanarak, eğlenerek, kör talihi ve bol şansı –halk arasında söylendiği gibi, kötü muamele ve iyi muameleyi– birlikte kucaklayarak, hak edene ya da şanslı olana birçok olasılık sunan bir sürü bildik acayıplık. Evet. Kişi devam eder. Ve zaman geçer – ta ki kişi ileride, ilkgençlik bölgesinin de geride bırakılması gerektiği uyarısında bulunan bir gölge hattı fark edene dek.

Yaşamın bu döneminde, sözünü ettiğim anlar gelebilir. Hangi anlar mı? Şey, can sıkıntısı, bıkkınlık, hoşnutsuzluk anları. İhtiyatsız anlar. Yani hâlâ genç olanların ihtiyatsız hareketler yapma eğilimi gösterdiği anlar, apar topar evlenmek ya da nedensiz yere işten çıkmak gibi.

Bu bir evlilik hikâyesi değil. Durumum o kadar da kötü değildi. Yaptığım hareket, ihtiyatsız olmakla birlikte, daha çok boşanma niteliğindeydi – neredeyse kaçış. Çünkü mantıklı bir insanın gösterebileceği bir neden yokken işimden çıktım –görevime son verdim– gemiden ayrıldım; oysa gemi hakkında söylenebilecek en kötü şey, bir buharlı gemi olması ve bu nedenle, belki de o körü körüne bağlılığa layık olmamasıydı. Ne var ki, o zaman kendimin bile kapris olduğundan yarı yarıya kuşkulandığım şeye cila çekmeye çalışmanın yararı yok.

Liman bir Doğu limanıydı. Gemi bir Doğu gemisiydi, bundan ötürü o zamanlar o limana bağlıydı. Resiflerle dolu mavi bir denizdeki karanlık adalar arasında ticaret yapıyordu, kış küpeşte parmaklığının üzerinde İngiliz ticaret gemisi sancağı ve direk başında geminin ait olduğu şirketin bayrağı, o da öbürü gibi kırmızı, ama yeşil bordürlü ve içinde bir beyaz hilal. Çünkü sahibi bir Arap'tı,

bir Syed¹. Bayraktaki yeşil bordür bu yüzdendi. Adam Hürmüz Boğazı'ndaki büyük aşiretlerden birinin reisiydi, ama Süveyş Kanalı'nın doğusunda sık rastlayacağınız gibi, çok parçalı Britanya İmparatorluğu'nun sadık bir kuluydu. Dünya politikası umurunda bile değildi, ama kendi halkı arasında büyük bir gizli gücü vardı.

Geminin sahibinin kim olduğu bizim için fark etmezdi. Adam, işlerinin gemicilik bölümünde beyazları işe alıyordu ve böyle işe aldıklarının çoğu ilk günden son güne kadar onun yüzünü bile görmemişti. Ben kendim onu bir kez gördüm, tesadüfen bir iskelede – yaşlı, esmer, ufak tefek bir adam, bir gözü kör, kar beyazı cüppe ve sarı yemeniler giymiş. Yiyecek ve para anlamında iyilik etmiş olduğu Malayalı hacılardan oluşan bir kalabalık hararetle elini öpüyordu. Duyduğuma göre, bağışları yaygındı, neredeyse bütün takımadayı kapsıyordu. “Hayırsever kişi Allah'ın dostudur” denmez mi?

İnsanın dert etmesine gerek olmayan harika (ve olağandışı) bir Arap sahip, son derece kusursuz bir İskoç gemisi –çünkü başından kıkına kadar öyleydi– kusursuz bir tekne, temiz tutması kolay, her yönden son derece kullanışlı; herkesin sevgisini kazanan içten itme gücü bir yana, bugüne dek anısına derin bir saygı besledim. Geminin dahil olduğu ticaret türüne ve gemi arkadaşlarımla karakterine gelince, yardımsever bir Büyücü tarafından emrime verilen adamlar ve hayat olsa daha mutlu olamazdım.

Ve birdenbire bunların hepsini bıraktım. Bir kuşun rahat bir daldan uçuşması gibi, bize önemsiz gelen bir biçimde bıraktım. Sanki bir fısıltı duyduğumdan ya da bir şey gördüğümünden kimsenin haberi yoktu. Eh – belki de! Bir gün tamamen haklıydım, ertesi gün her şey gitmişti – çekicilik, lezzet, ilgi, hoşnutluk – her şey. O anlardan biriydi, bilirsiniz. Gençliğin son demlerinin yeşil hastalığı üzerime çöktü ve beni sürükleyip götürdü. O gemiden sürükleyip götürdü demek istiyorum.

¹ Hz. Hüseyin'in soyundan gelenlere verilen “Seyid” isminin Güney Asya versiyonu. (Ç.N.)

Gemide yalnızca dört beyaz adamdık, Kalaşlardan¹ oluşan kalabalık bir mürettebat ve iki Malayalı astsubay vardı. Kaptan, canımı sıkanın ne olduğunu merak edencesine gözlerini dikmiş bakıyordu. Ama o bir gemiciydi ve kendisi de bir zamanlar genç olmuştu. Çok geçmeden gür, demir grisi bıyığının altından bir gülümseme belirdi ve gitmem gerektiğini hissedersen beni zorla tutamayacağının elbette farkına vardı. Ve ertesi sabah ücretimin tamamının ödenmesi ayarlandı. Ben harita odasından çıkarken, tuhaf bir hüzünlü ses tonuyla, gidip aramak için can attığım şeyi bulmamı umduğunu ekledi birden. Elmas keskinliğinde herhangi bir aletin yapabileceğinden çok daha derinlere inen yumuşak, örtülü bir söz. Durumumu anladığına inanıyorum.

Ama ikinci çarkçı bana başka türlü dil uzattı. Pürüzsüz bir yüzü ve açık renk gözleri olan güçlü kuvvetli, genç bir İskoç'tu. Dürüst kırmızı çehresi, sonra da gürbüz adamın koca gövdesi makine dairesinden çıktı, gömlek kollarını yukarı sıvamıştı, iri kollarını pamuklu bir bez parçasıyla yavaşça siliyordu. Açık renk gözlerinde amansız bir tikslenme ifadesi vardı, sanki dostluğumuz küle dönmüştü. Ağır ağır şöyle dedi: "Ah! Evet! Ben de senin eve koşup aptal bir kızla evlenme zamanının geldiğini düşünüyordum."

John Nieven'in katı bir kadın düşmanı olduğu limanda üstü kapalı olarak anlaşılmıştı; yaptığı çıkışın saçmalığı da niyetinin bozuk –çok bozuk– olduğuna beni inandırdı, aklına gelebilecek en incitici şeyi kastetmişti. Gülüşüm af diler gibi çıktı. Bir dosttan başka kimse bu kadar kıyamazdı. Biraz mahzunlaştım. Başçarkçımız da hareketime kendine özgü bir açıdan baktı, ama daha nazik bir biçimde.

O da gençti, ama çok zayıftı ve kabarık bir kumral sakal, bezgin yüzünü çevreliyordu. Bütün gün boyunca, denizde ya da limanda, kış güverteyi telaşla bir aşağı bir yukarı arşınlarken görülebilirdi, yüzündeki yoğun, kendinden geçmiş ifadenin nedeni, vücudunun içindeki nahoş fiziksel duyguların sürekli bilincinde olmasıydı. Çünkü

¹ Afganistan'da, başkent Kabil'in kuzeydoğusunda, eski adıyla Kafiristan bölgesinde (yeni adıyla Nuristan), Hindukuş Dağları'nda bulunan Çitral'in üç vadisinde, denizden yaklaşık 3000 m yükseklikte yaşayan kabile. (Y.N.)

müzmin hazımsızlık çekiyordu. Benim durumuma bakışı çok basitti. Dengesiz karaciğerden başka bir şey olmadığını söyledi. Tabii ya! Bir yolculuk için daha kalmamı ve bu arada, kendi inancına göre olmazsa olmaz, patentli bir ilacı almamı önerdi. “Ne yapacağımı söyleyeyim. Sana iki şişe alacağım, kendi cebimden. İşte. Bundan daha iyisini söyleyemem, değil mi?”

Bendeki en ufak bir zayıflama belirtisi karşısında gadarlık (ya da cömertlik) yapardı sanırım. Ne var ki, o sırada, ben her zamankinden daha hoşnutsuz, itici ve azimliydım. Yeni ve farklı deneyimlerle dolu son on sekiz ay, günlerin kasvetli ve yavan bir biçimde harcanması gibi görünüyordu. Nasıl ifade edeyim – onlardan çıkarılacak bir gerçek yok gibi hissediyordum.

Ne gerçeği mi? Açıklamakta güçlük çekerdim. Muhtemelen, eğer sıkıştırılırsam, resmen gözyaşlarına boğulurdum. Bunu yapacak kadar gençtim.

Ertesi gün kaptanla ben liman idaresinde işimizi gördük. Yüksek, büyük, serin, beyaz bir salondu, günün perdelenmiş ışığı sakın sakın parlıyordu. Salondaki herkes –memurlar, müşteriler– beyaza bürünmüştü. Yalnızca gıcır gıcır cilalı masalar ortadaki bir alanda kasvetle ışıldıyordu, üstlerindeki bazı kâğıtlarsa maviydi. Yüksekteki muazzam asma yelpazelerden çıkan hafif bir esinti o lekesiz mekândan geçiyor ve terleyen başlarımıza geliyordu.

Yaklaştığımız masanın ardındaki memur tatlı tatlı sırttı ve bunu sürdürdü, ta ki, laf olsun diye “Denizci anlaşmasını feshedip tekrar mı imzalayacaksınız?” diye sormasına kaptanım “Hayır! Temelli feshedeceğiz,” diye yanıt verene dek. O zaman yüzündeki sırtış ani bir ciddiyetin içinde kayboldu. Üzgün bir ifadeyle belgelerimi bana uzatana dek bir daha yüzüme bakmadı, sanki bunlar Ölüler Diyarı’na geçiş biletimdi.

Ben onları kaldırırken adam mırıldanarak kaptana bir soru sordu, kaptanın güler yüzle şöyle yanıt verdiğini duydum: “Hayır. Bizi bırakıp memleketine gidiyor.”

“Ah!” diye sesini yükseltti beriki, üzücü durumum karşısında kederli kederli baş sallayarak.

Resmî binanın dışında onu tanımıyordum, ama masanın üzerinden öne doğru uzanıp elimi sıktı, şefkatle, asılmaya giden zavallı bir adama yapıldığı gibi; korkarım ben rolümü kaba saba oynadım, pişmanlık duymayan bir suçlunun katılaştırmış tavrıyla.

Ülkesine dönecek bir posta gemisi üç dört gün beklenmiyordu. Şimdi gemisiz bir adam olduğumdan ve bir süreliğine denizle bağlantımı kopardığımdan –aslında yalnızca potansiyel bir yolcu olmuştum–, gidip bir otelde kalsaydım belki de daha uygun olurdu. Otel de vardı hani, liman idaresinden bir taş atımlık mesafede, alçak, ama bir şekilde görkemli, beyaz ve sütunlu yayvan yapıları düzgün çimenliklerle çevrili. Orada kendimi gerçekten de bir yolcu gibi hissederdim! Ona düşmanca bir bakış fırlattım ve adımlarımı Subay ve Gemici Lokali'ne yönelttim.

Aldırış etmeden güneş ışığında ve zevk almadan gezinti yolundaki kocaman ağaçların gölgesinde yürüdüm. Tropikal Doğu'nun sıcağı yapraklı dalların arasından çöküyor, ince giysili bedenimi sarmalıyor, özgürlüğünü çalarcasına isyankâr hoşnutsuzluğuma yapışıyordu.

Subay Lokali geniş verandalı büyük bir bungalovdu, çalılıklardan ve bina ile sokak arasındaki birkaç ağaçtan oluşan, tuhaf bir biçimde banliyölere özgü bir görünümü olan küçük bir bahçesi vardı. Bu kurum az çok yatılı bir kulüp niteliğini taşıyordu, ama hafif bir resmî havası vardı, çünkü Liman İdaresi tarafından yönetiliyordu. Müdürüne resmî olarak Baş Memur adı verilmişti. Mutsuz, yaşlılıktan derisi pörsümüş ufak tefek bir adamdı, jokey kıyafeti giydirilse kusursuz görünürdü. Ama yaşamının şu ya da bu bölümünde, şu ya da bu biçimde, denizle bağlantılı olmuş olduğu belliydi. Muhtemelen bir başarısızlığın kapsamı içinde.

Görevinin çok basit olduğunu düşünmüştüm, ama şu ya da bu nedenle, işinin günün birinde onun sonu olacağını belirtirdi. Oldukça gizemli bir durumdu bu. Belki de her şey doğal olarak ona çok fazla sorun yaratıyordu. Binada insanlar olmasından nefret ettiği kesindi.

Binaya girince, hayatından memnun olsa gerek diye düşündüm. Burası bir mezar kadar sessizdi. Oturma odala-

rında kimseyi göremedim; veranda da boştu, uzak uçta bir kanepeye yüzükoyun uzanmış kestiren bir adam dışında. Adımlarımın gürültüsü üzerine, müthiş derecede balığa benzeyen bir gözünü açtı. Tanımadığım biriydi. Oradan uzaklaştım ve yemek salonunu bir uçtan öbür uca geçerek –orta masanın üzerinde asılı olan hareketsiz bir asma yelpazeyle çok çıplak bir salondur–, üzerinde siyah harflerle “Baş Memur” yazan bir kapıyı çaldım.

Yanıt olarak kızgın ve sıkıntılı bir feryat geldi: “Ulu Tanrım! Ulu Tanrım! Yine ne var?” Hemen içeri girdim.

Tropikal bölgelerde görmeye alışık olmadığımız türden bir odaydı. İçeriye alacakaranlık ve havasızlık hâkimdi. Adam pencerelerine muazzam derecede büyük, tozlu, ucuz dantel perdeler asmıştı, bunlar kapalıydı. Avrupa’da kadın şapkacıları ve terzilerinin kullandıklarına benzeyen karton kutu yığınları köşeleri sıkış tepiş doldurmuştu; bir şekilde, Londra’nın doğu kesimindeki saygın bir dükkândan gelmiş olabilecek türde mobilyalar edinmişti – at kılıyla doldurulmuş bir kanepe, aynı türde koltuklar. Korkunç döşemelik kumaşın üzerine serilmiş pis koltuk başlığı örtüleri çarptı gözüme, kumaş insanda huşu uyandırıyor, çünkü hangi gizemli olayın, ihtiyacın ya da beğeninini onu oraya getirdiği tahmin edilemiyordu. Sahibi tuniğini çıkar-mıştı, beyaz pantolon ve ince, kısa kollu bir atlet fanilayla, sıksa dirseklerini tutarak koltuk arkalıklarının gerisinde sinsi sinsi dolaşıyordu.

185

Kalmaya geldiğimi duyunca bir yılgınlık nidası kaçtı ağzından; ama bir sürü boş oda olduğunu inkâr edemedi.

“Pekâlâ. Daha önce kaldığım odayı verebilir misiniz?”

Masadaki bir karton kutu yığınının arkasından hafif bir inilti koyuverdi, kutuların içinde eldiven ya da mendil ya da kravat olabilirdi. Acaba adam bunların içinde ne saklıyordu? Küçük odasında çürümüş mercan –ya da Doğu’ya özgü toz– kokusu vardı, zoolojik örnekler kokuyordu. Yalnızca başının tepesini ve engelin üzerinden bana dikilmiş mutsuz gözlerini görebiliyordum.

“Yalnızca birkaç günlüğüne,” dedim, onu neşelendirmek niyetiyle.

“Belki de peşin ödemek istersiniz,” diye önerdi hevesle.

“Kesinlikle hayır!” diye patladım. “Hiç böyle şey duymadım! İğrenç bir küstahlık...”

Başını iki elinin arasına almıştı – öfkemi kontrol eden bir umutsuzluk hareketi.

“Ulu Tanrım! Ulu Tanrım! Böyle celallenmeyin. Herkese soruyorum.”

“İnanmıyorum,” dedim dobra dobra.

“Şey, soracağım. Ve siz beyefendiler hepiniz peşin ödemeyi kabul ederseniz, Hamilton’ın da borcunu kapatmasını sağlayabilirim. Her zaman karaya peş parasız dönüyor, biraz parası olsa bile faturalarını ödemiyor. Onunla ne yapacağımı bilmiyorum. Bana küfrediyor ve burada bir beyaz adamı sokağa atamayacağımı söylüyor. Yani eğer siz...”

Şaşırp kalmıştım. Güvenmiyordum da. Herifin nedensiz yere küstahlık ettiğinden kuşkulanıyordum. Onun da Hamilton’ın da canının cehenneme olduğunu üstüne basa basa söyledim ve daha fazla saçmalamadan beni odama götürmesini istedim. Bunun üzerine bir yerlerden bir anahtar çıkardı ve geçerken bana pis bir yan bakış fırlatarak ininden dışarıya giden yolu gösterdi.

“Tanıdığım biri kalıyor mu burada?” diye sordum, odamdan çıkmasından önce.

Her zamanki kırılgan sabırsız ses tonuna yeniden kavuşmuştu, Kaptan Giles’in orada olduğunu söyledi, Solo Denizi’ne yaptığı bir geziden dönmüştü. İki müşteri daha kalıyordu. Durakladı. Ve elbette, Hamilton, diye ekledi.

“Ah, evet! Hamilton,” dedim ve sefil yaratık son bir iniltiyle odadan çıktı.

Öğle yemeği zamanı yemek salonuna geldiğimde saygısızlığı hâlâ devam ediyordu. Çinli hizmetkârları kontrol etmekle görevliydi. Öğle yemeği uzun masanın yalnızca bir ucuna konulmuştu ve asma yelpaze sıcak havayı tembel tembel kıpırdatıyordu – çoğunlukla boş duran cilalı masaların tepesinde.

Sofrada dört kişiydik. Birincisi, sandalyede uyuklayan yabancıydı. İki gözü de kısmen açıktı, ama bir şey

görüyor gibi değillerdi. Adam gevşemişti. Yanındaki vakur kişi, kısa favorileri ve sinekkaydı tıraşlı çenesiyle, elbette Hamilton'dı. Tanrı'nın hayatta onu yerleştirdiği konum için bu kadar vakarla dolu olan birini hiç görmemiştim. Beni tam bir yabancı olarak gördüğü söylenmişti. Sandalyemi geri çekerken yaptığım gürültü üzerine yalnızca gözlerini değil, kaşlarını da kaldırdı.

Kaptan Giles masanın baş tarafındaydı. Birkaç sözcükle selamlaştık ve onun soluna oturdum. Tombul ve solgun haliyle, büyük parlak bir kubbe gibi olan çıplak alnı ve kahverengi patlak gözleriyle, bir denizciden başka her şeye benziyordu. Mimar olduğunu öğrenseniz şaşmazdınız. Bana (ne kadar saçma olduğunu biliyorum) bana bir kilise mütevellisi gibi görünüyordu. Sağlam nasihatler, ahlaki görüşler bekleyeceğiniz bir adam görüntüsüne sahipti, şaşkına çevirme arzusuyla değil, içten inançla ara sıra bir iki basmakalıp söz yumurtlardı belki.

Gemicilik dünyasında çok iyi tanınmasına ve takdir edilmesine karşın, düzenli bir işi yoktu. İstemiyordu. Kendine özgü bir konumu vardı. O bir uzmandı. Uzmanlık alanı –nasıl desem?– karmaşık seyirdi. Takımadanın uzak ve haritası eksik kesimleri hakkında, yaşayan herkesten daha çok şey bildiği düşünülüyordu. Beyni resifler, konumlar, kerterizler, burunların görüntüleri, belirsiz sahillerin biçimleri, çorak olsun olmasın sayısız adanın birbirine göre durumları için mükemmel bir depo olmalıydı. Örneğin, Palawan'a ya da oralarda bir yere yönelen her geminin güvertesinde Kaptan Giles olurdu, ya geçici olarak kumandayı elinde bulundurarak ya da “kaptana yardım etmek için”. Çinli buharlı gemi sahiplerinin kurduğu varlıklı bir şirketten, böyle hizmetler karşılığında bir danışmanlık ücreti aldığı söyleniyordu. Ayrıca, bir süre kıyıda görev almak isteyen herkesten nöbeti devralmaya her zaman hazırды. Bu türden bir anlaşmaya karşı çıktığı bilinen hiçbir gemi sahibi yoktu. Çünkü limandaki yerleşik kanı, Kaptan Giles'ın en iyisi olduğuydu. Ama Hamilton'a göre o bir “yabancı”ydı. Bence Hamilton için “yabancı” genellemesi birçoğumuzu kapsıyordu; yine de sanırım aklında bazı ayrımlar yapıyordu.

Hayatımda iki kereden fazla görmediğim Kaptan Giles'la sohbet etmeye çalışmadım. Ama, elbette, kim olduğumu biliyordu. Bir süre sonra, kocaman parlak başını bana doğru eğerek, dostça tarzıyla bana ilk o hitap etti. Beni orada gördüğü için, bir iki günlük izinle kıyıya çıktı-ğımı varsaydığını söyledi.

Alçak sesli bir adamdı. Ben biraz daha yüksek sesle konuşarak şunu söyledim: Hayır – gemiden temelli ayrılmıştım.

“Kısa bir süreliğine özgür bir adam,” oldu yorumu.

“Sanırım kendime böyle diyebilirim – saat on birden itibaren,” dedim.

Seslerimizi duyan Hamilton yemek yemeyi kesmişti. Bıçağını ve çatalını nazikçe bıraktı, ayağa kalktı ve “bu cehennem gibi sıcak insanın iştahını kaçırıyor” gibisinden bir şeyler homurdanarak salondan çıktı. Neredeyse hemen, veranda basamaklarından inip binadan ayrıldığını duyduk.

188 Bunun üzerine Kaptan Giles rahat bir tavırla, herifin kuşkusuz benim eski işime bakmaya gittiğini söyledi. Duvara yaslanmış olan Baş Memur mutsuz bir keçininkine benzeyen yüzünü masaya yaklaştırdı ve sıkıntıyla bize hitap etti. Amacı, Hamilton'a duyduğu sonsuz kinden kendini kurtarmaktı. Adam, hesaplarının durumu konusunda Liman İdaresi'yle onun başını belaya sokuyordu. Benim işimi almasını Tanrı'dan diliyordu, oysa gerçekte ne olacaktı ki? En iyi olasılıkla, geçici bir rahatlama.

Dedim ki: “Endişelenmenize gerek yok. İşimi almaya-
cak. Halefim çoktan gemide.”

Şaşırmıştı ve sanırım bu haber üzerine yüzü biraz asıldı. Kaptan Giles hafifçe güldü. Ayağa kalkıp verandaya çıktık, gevşemiş yabancıyla uğraşmayı Çinlilere bıraktık. Gördüğüm son şey, içinde bir dilim ananas olan bir tabağı onun önüne koymaları ve geride durup ne olacağını izlemeleriydi. Ama deneme başarısız olmuşa benziyordu. Adam hiçbir şey hissetmeden oturuyordu.

Kaptan Giles alçak sesle bana, onun bir racanın yanında subay olduğunu aktardı; yat kuru havuza alınmak için limanımıza gelmişti. Dün gece “hayatı tanımış” olması

gerektiğini ekledi, samimi ve mahrem bir biçimde burun kıvrıp beni son derece hoşnut ederek. Çünkü Kaptan Giles'ın saygınlığı vardı. Harika maceralarla ve hayatındaki bazı gizemli trajedilerle anılıyordu. Ve kimsenin ona karşı söyleyecek bir sözü yoktu. Devam etti: "Birkaç yıl önce burada kıyıya ilk çıkışını hatırlıyorum. Daha dün gibi. İyi bir çocuktu. Ah! Şu iyi çocuklar!"

Yüksek sesle gülmekten kendimi alamadım. Şaşırmış göründü, sonra o da güldü. "Hayır! Hayır! Bunu kastetmedim," diye bağırdı. "Kastettiğim, içlerinden bazıları burada çabucak yumuşuyor."

Şaka yollu, berbat sıcağı ilk neden olarak ileri sürdüm. Ama Kaptan Giles daha derin bir felsefenin etkisi altında olduğunu ortaya koydu. Doğu'da işler beyazlar için kolaylaştırılıyordu. Bunda sakınca yoktu. Mesele, beyaz olmayı korumaya devam etmektir ve bu iyi çocuklardan bazıları bunun nasıl yapılacağını bilmiyorlardı. Bana keskin bir bakış fırlattı ve yardımsever, amcavari bir havayla açıkça sordu: "İşinizden neden ayrıldınız?"

189

Birdenbire sinirlendim; bilmeyen bir adama böyle bir sorunun ne kadar can sıkıcı geldiğini anlayabilirsiniz. Bu ahlakçıyı susturmam gerektiğini söyledim kendi kendime; ve meydan okuyan bir kibarlıkla ona yüksek sesle şöyle dedim: "Neden, ha...? Onaylamıyor musunuz?"

Kafası karışık halde, "Ben!.. Genelde..." diye mırıldanmaktan fazlasını yapamayacak kadar şaşırmıştı, sonra da beni bıraktı. Ama çok gülünç bir sözün arkasına saklanarak kendine çekidüzen verdi: Kendisi de yumuşuyordu ve kendi küçük siestasını yapmasının zamanı gelmişti - kıyıda-yken. "Çok kötü bir alışkanlık. Çok kötü bir alışkanlık."

Adamın yalınlığı, benimkinden daha da gençlere özgü bir alınganlığı yatıştırırdı. Böylece, ertesi gün öğle yemeğinde başını bana doğru eğip geçen akşam sabık kaptanım-la tanıştığını söylediğinde ve alçak sesle, "Ayrılmanıza çok üzölmüş. Onu bu kadar memnun eden bir ikinci kaptanı olmamış hiç," dediğinde, ona ciddi bir tavırla, yapmacıksız yanıt vererek, denizde geçen günlerimde hiçbir gemide ya da hiçbir kaptanla bu kadar rahat etmediğimi söyledim.

“İyi – o zaman,” diye mırıldandı.

“Memlekete dönme niyetinde olduğumu duymadınız mı, Kaptan Giles?”

“Evet,” dedi yardımsever bir tavırla. “Daha önce bu türden şeyleri çok sık duydum.”

“Ne olmuş?” diye bağırdım. Karşılaştığım en ahmak, hayal gücü en zayıf adam olduğunu düşündüm. Daha fazla ne söyledim bilmiyorum, ama çok geç kalan Hamilton tam o sırada geldi ve her zamanki yerini aldı. Böylece ağzımın içinde bir şeyler geveledim.

“Her neyse, bu kez yapıldığını göreceksiniz.”

Sinekkaydı tıraş olmuş Hamilton, Kaptan Giles’a şöyle bir baş salladı, ama bana kaşlarını bile kaldırmaya tenezzül etmedi; konuştuğunda da, tabağındaki yemeğin bir beyefendinin önüne konulmaya uygun olmadığını Baş Memur’a söylemekle yetindi. Hitap edilen kişi inleyemeyecek kadar mutsuz görünüyordu. Gözlerini asma yelpazeye dikmekle yetindi, hepsi bu.

190

Kaptan Giles’la ben sofradan kalktık, Hamilton’ın yanındaki yabancı da bize uydu, güçlükle ayaklarının üzerine kalktı. Zavallı adam, aç olduğundan değil, bence yalnızca özsaygısını yeniden kazanmak için o beş para etmez yemeğin birazını ağzına götürmeye çalıştı. Ama çatalını iki kere düşürdükten ve genel olarak bu işi başaramadıktan sonra, donuk bakışlarla birleşmiş yoğun bir mahcubiyet havasıyla kıpırdamadan oturmuştu. Hem Giles hem de ben sofrada ondan tarafa bakmaktan kaçınmıştık.

Verandada bir an durup kaygıyla bize uzun uzun bir şeyler söyledi, tamamını anlayamadım. Korkunç bir yabancı dil gibiydi. Ama Kaptan Giles, yalnızca bir an düşündükten sonra, dostça bir tavırla ona, “Evet, elbette. O konuda haklısınız,” diye yanıt verdiğinde, gerçekten çok hoşnut göründü ve uzaktaki bir şezlongu aramak için uzaklaştı (hem de oldukça düzgün yürüdü).

“Ne söylemeye çalışıyordu?” diye sordum tiksintiyle.

“Bilmiyorum. Bir adama çok fazla burun kıvrırmamalısınız. Kendisini çok sefil hissediyor, emin olabilirsiniz; yarın daha da kötü hissedecek.”

Adamın görünümüne bakılırsa bu mümkün değil gibiydi. Ne tür bir karmaşık sefahatin onu bu berbat duruma getirdiğini merak ettim. Kaptan Giles'ın yardımseverliği, hoşuma gitmeyen tuhaf bir kayıtsızlık havasıyla bozuldu. Hafifçe gülerek şöyle dedim: "Eh, siz ona göz kulak olursunuz."

Onaylamayan bir el hareketi yaptı, oturdu ve bir gazete aldı. Ben de aynısını yaptım. Gazeteler eskiydi ve ilgi çekici değildi, Kraliçe Victoria'nın ilk yıldönümü kutlamalarının iç karartıcı, basmakalıp tasvirleriyle doluydu çoğunlukla. Muhtemelen çabucak bir tropikal akşamüstü şekerlemesi yapardık, eğer yemek salonundan Hamilton'ın sesi yükselmeseydi. Orada öğle yemeğini bitirmekteydi. Büyük çift kanatlı kapı sürekli ardına kadar açık dururdu ve sandalyelerimizin kapı eşiğine ne kadar yakın yerleştirilmiş olduğu hakkında hiçbir fikri olamazdı. Baş Memur'un söylemeyi göze aldığı bir cümleye yanıt veren yüksek, kibirli ses tonu duyuldu.

"Anlamadan dinlemeden bir işe girişmem. Sanırım bir beyefendi bulduklarına memnun olurlar. Acelesi yok."

191

Kâhyadan çıkan yüksek bir fısıltı bunu izledi, sonra yine Hamilton'ın daha da yoğun aşığılması duyuldu.

"Ne? Uzun süre Kent'in yanında ikinci kaptan olduğun için kendini bir şey sanan o genç budala mı?.. Saçma."

Giles'la ben birbirimize baktık. Kent eski kaptanımın adı olduğundan, Kaptan Giles'ın "Sizden söz ediyor," diye fısıldaması bana tam bir nefes kaybı gibi göründü. Baş Memur, düşüncesi her ne ise ondan vazgeçmemiş olmalıydı, çünkü Hamilton'ın daha da kibirli -böyle bir şey mümkünse eğer- ve aynı zamanda çok vurgulu bir biçimde şöyle söylediği duyuldu: "Zırva, aziz dostum! Tam bir yabancıyla böyle rekabet edilmez. Bol bol zaman var."

Sonra yan salonda sandalyeler itildi, adım sesleri ve memurdan yükselen ağlamaklı yakınmalar duyuldu; Hamilton'ı, kapıdan çıkıp ana girişten geçerken bile takip ediyordu.

"Çok hakaretamız bir insan," dedi Kaptan Giles - bençe gereksiz bir biçimde. "Çok hakaretamız. Herhangi bir şekilde onu gücendirmediniz, değil mi?"

“Ömrümde konuşmadım onunla,” dedim ters ters. “Rekabetle neyi kastettiğini tahmin edemiyorum. Ben ayrıldıktan sonra işimi almaya çalıştı – ve alamadı. Ama bu tam olarak rekabet sayılmaz.”

Kaptan Giles iri, yardımsever başını düşünceli düşünceli salladı. “Alamadı,” diye tekrarladı çok yavaşça. “Hayır, Kent varken alacağa da benzemiyor. Siz onu bıraktığınız için Kent çok üzgün. Sizin iyi bir denizci olduğunuzu söylüyor.”

Hâlâ elimde tuttuğum gazeteyi fırlatıp attım. Doğrulup oturdum, avuç içimle masaya hızla vurdum. Neden bundan söz edip durduğunu bilmek istiyordum, tamamen benim özel meselemdi bu. Can sıkıcıydı gerçekten.

Kaptan Giles, bakışlarının mükemmel sakinliğiyle beni susturdu. “Bunda kızacak bir şey yok,” diye mırıldandı mantıklı bir biçimde, uyandırdığı çocukça kızgınlığı yatıştırmaya yönelik belirgin bir arzuyla. Ve gerçekten de o kadar zararsız görünümlü bir adamdı ki, elimden geldiğince kendimi açıklamaya çalıştım. Geçmişte olup bitenler hakkında daha fazla şey duymak istemediğimi söyledim. Devam ederken çok güzeldi, ama artık bittiğine göre, hakkında konuşmamayı, hatta düşünmemeyi yeğliyordum. Memlekete dönmeye karar vermiştim.

Bütün bu tiradı dikkatli, kulak veren bir tavırla dinledi, içinde bir yerlerde yanlış bir nota yakalamaya çalışıyordu sanki; sonra doğruldu ve konu üzerinde dirayetle düşünür gibi göründü.

“Evet. Memlekete dönmeye niyetlendiğinizi söylemişsiniz. Orada bir planınız var mı?”

Bunun onu hiç ilgilendirmediğini söylemek yerine, surat asarak şöyle dedim: “Bildiğim kadarıyla yok.”

Çok tatmin edici işimden birden ayrılarak kendim için yarattığım durumun bu hayli boş tarafını gerçekten de düşünmüştüm. Ve bundan pek hoşnut değildim. Sağduyunun yaptığım şeyle ilgisi olmadığı ve bu yüzden Kaptan Giles’ın görünüşteki ilgisini hak etmediği dilimin ucuna kadar geldi. Ama şimdi kısa, tahta bir pipo tütürüyor ve o kadar saf, ahmak, sıradan görünüyordu ki, gerçekle ya da iğneleyicilikle onu şaşırtmaya pek değmez gibiydi.

Bir duman bulutu üfledi, sonra pat diye “Yol paranızı ödediniz mi?” diye sorarak beni şaşırttı.

Kaba davranmanın hayli zor olduğu bir adamın utanmaz inadına yenik düşerek, abartılı bir uysallıkla, henüz ödemediğimi söyledim. Yarın bunu yapacak bol bol zaman olacağını düşünüyordum.

Onun budalaca, amaçsız sınaama çabalarından mahremiyetimi çekip kurtararak tam dönüp gidecektim ki, aşırı imalı bir tavırla piposunu bıraktı –anlarsınız ya, kritik bir an gelmiş gibi– ve aramızdaki masaya yanlamasına yaslandı.

“Ah! Henüz ödemediniz demek!” Sesini gizemli bir biçimde alçalttı. “Eh, o zaman bence bir şeyler döndüğünü bilmeniz gerek.”

Ömrümde kendimi tüm dünyevi işlerden bu kadar kopuk hissettiğim hiç olmamıştı. Bir süreliğine denizden kurtulmuş biri olarak, tüm karasal meselelerden tamamen bağımsız olan denizci bilincini koruyordum. Bunlar beni nasıl ilgilendirebilirdi ki? Kaptan Giles’ın coşkusuna meraktan çok küçümsemeyle baktım.

193

Baş Memurumuzun o gün benimle konuşup konuşmadığına yönelik, belli ki hazırlık niteliğindeki sorusuna karşılık olarak, konuşmadığını söyledim. Kaldı ki, buna çalışmış olsaydı pek yüz bulamazdı. Adamın benimle konuşmasını kesinlikle istemiyordum.

Hırçınlığının püskürtemediği Kaptan Giles, muazam bir bilgelik havasıyla, bir Liman İdaresi ulağıyla ilgili kısacık bir hikâye anlatmaya başladı bana. Konuyla hiçbir ilgisi yoktu. Bir ulak o sabah elinde bir mektupla veranda yürürken görülmüş. Mektup, resmî bir zarftaymış. Bu adamların âdeti olduğu üzere, karşısına çıkan ilk beyaz adama göstermiş. O adam, koltuktaki dostumuzmuş. Kendisi, benim de bildiğim gibi, dünyevi konularla ilgilenecek durumda değilmiş. Ulağı başından savmış. Ulak verandada yürümeye devam etmiş ve olağanüstü bir şans eseri orada olan Kaptan Giles’a rastlamış...

Bu noktada derin bir bakışla durdu. Mektup, diye devam etti, Baş Memur’a yazılmıştı. Kaptan Ellis, yani Baş

Müdür, memura ne diye mektup yazmış olabilirdi ki? Adam zaten her sabah raporuyla birlikte Liman İdaresi'ne gidiyordu, siparişler ya da onun gibi şeyler için. Döneli bir saati geçmemişti ki, bir ofis ulağı bir notla peşinden koşuyordu. Bu ne içindi şimdi?

Tahminler yürütmeye başladı. Şu nedenden değildi – bu nedenden de olamazdı. Öbür konuya gelince, düşünülemezdi bile.

Tüm bu budalalık karşısında şaşkınlıktan bakakaldım. Adam şöyle ya da böyle cana yakın bir kişi olmasaydı, buna bir hakaretmiş gibi içerlerdim. Gerçekte, ona yalnızca acıdım. Bakışlarındaki dikkat çekecek ölçüde ciddi bir şey, yüzüne gülmemi engelliyordu. Ona esnemedim de. Öylece gözlerimi dikip baktım.

Sesi bir ton daha gizemli hale geldi. Adam (yani memur) o notu alır almaz şapkasını kaptığı gibi binadan ok gibi fırlamış. Ama not onu Liman İdaresi'ne çağırdığı için değilmiş. Oraya gitmemiş. Bunun için yeterince uzun süre ortadan kaybolmamış. Göz açıp kapayıncaya kadar fırlayıp dönmüş, şapkasını bir kenara atmış, inleyerek ve alnına vurarak yemek salonuna koşturmuş. Tüm bu heyecan verici gerçekler ve kanıtlar Kaptan Giles tarafından gözlemlenmişti. Görünüşe bakılırsa, o zamandan beri bunlar üzerinde enine boyuna düşünüyor.

Ona adamakıllı acımaya başladım. Ve olabildiğince az alaycı çıkmasına çalıştığım bir ses tonuyla, sabah saatlerini dolduracak bir şey bulduğuna sevindiğimi söyledim.

İnsanı yumuşatan sadeliğiyle, önemli bir konuymuş gibi, sabahı içeride geçirmesinin ne kadar tuhaf olduğunun farkına varmamı sağladı. Genelde öğle yemeğinden önce dışarıda olurdu, çeşitli ofisleri ziyaret eder, limandaki arkadaşlarını görürdü. Yataktan kalkarken kendini biraz keyifsiz hissetmişti. Çok fazla değil. Kendini uyuşuk hissedecek kadar.

Bunlarla birlikte yüzündeki sabit, değişmeyen bakış, görüşmenin genel anlamsızlığıyla birleşince, hafif, sıkıcı bir delilik izlenimi uyandırıyor. Sandalyesini ani bir hareketle biraz çekip sesini gizemin alçak tonuna düşürdü-

günde, mesleki ünün ille de sağlıklı aklın garantisi olmadığı kafama dank etti.

Akıl sağlığının tam olarak neye dayandığını, bunun ne kadar nazik ve genel olarak, önemsiz bir konu olduğunu bilmediğim o sırada hiç aklıma gelmedi. Duygularını incitmeme düşüncesiyle, ilgilenmiş gibi yaparak gözlerimi kırıştırdım. Ama az önce şu bizim memurla “şu Hamilton denen adam” arasında neler olduğunu anımsayıp anımsamadığımı gizemli bir biçimde sorduğunda, homurdanarak huysuzca onaylamakla yetindim ve başımı çevirdim.

“Peki ama her sözcüğü anımsıyor musunuz?” diye üsteledi nazıkçe.

“Bilmiyorum. Beni ilgilendirmez,” diye çıktım, üstelik memurla Hamilton’a yüksek sesle bela okudum.

Niyetim çok güçlü bir biçimde son noktayı koymaktı, ama Kaptan Giles bana düşünceli düşünceli bakmayı sürdürdü. Hiçbir şey onu durduramazdı. O konuşmada benim de adımın geçtiğine dikkat çekti. Umursamaz görüntümü korumaya çalıştığımda gerçekten çekilmez hale geldi. Adamın ne dediğini duymuş muydum? Evet mi? Öyleyse bununla ilgili ne düşünüyordum? – bilmek istiyordu.

Kaptan Giles’in görünümü kurnazca kötülük kuşkusunu elediğinden, onun yeryüzündeki en patavatsız ahmak olduğu sonucuna vardım. Onun sıradan zekâsına açıklık getirmeye çalışma zayıflığını gösterdiğim için neredeyse kendimden nefret ettim. Herhangi bir şey düşünmediğimi açıklamaya başladım. Hamilton düşünmeye değmezdi. Böyle kaba bir hödüğün... –“Evet! Aynen öyle,” diye araya girdi Kaptan Giles– ... düşündüklerini ya da söylediklerini her düzgün insan hor görürdü, benim de bunları zerre kadar dikkate almaya niyetim yoktu.

Bu tutum bana o kadar basit ve apaçık geliyordu ki, Giles’in onayladığına ilişkin bir belirti vermemesine gerçekten şaşırdım. Bu kadar mükemmel bir aptallık neredeyse ilgi çekiciydi.

“Ne yapmamı isterdiniz?” diye sordum, gülerek. “Benimle ilgili görüşü yüzünden onunla kavgaya tutuşamam. Beni ima ederkenki küçümser tavrını duydum elbette.

Ama küçümsemesini gözüme sokmuyor. Hiçbir zaman benim duyacağım şekilde dile getirmedi. Az önce bile onu duyabildiğimizi bilmiyordu. Kendimi gülünç duruma düşürmekten başka bir işe yaramaz.”

Umutsuz Giles keyifsizce piposunu tüttürmeye devam etti. Birdenbire yüzü aydınlandı ve konuştu.

“Ne demek istediğimi anlamadınız.”

“Öyle mi? Bunu duyduğuma çok sevindim,” dedim.

Artan bir coşkuyla, ne demek istediğini anlamadığımı tekrar belirtti. Kesinlikle anlamadığımı. Giderek artan bilinçli kayıtsızlığı gösteren bir ses tonuyla, pek az şeyin gözünden kaçtığını, onları enine boyuna düşünmeye alışkın olduğunu, yaşamla ve insanlarla olan deneyimlerinden genelde doğru sonuca vardığını söyledi.

Bu birazcık övünme, elbette tüm sohbetin yorucu anlamsızlığına mükemmel uyuyordu. Olayın tamamı içimdeki o belirsiz duyguyu güçlendiriyordu: Yaşam, günleri harcamaktan başka bir şey değildi; yarı bilinçsizce, rahat bir işten çıkmaya, sevdiğim insanlardan uzaklaşmaya zorlamıştı beni, boşluğun tehlikesinden kaçmak için... ve ilk dönemeçte anlamsızlığı bulmak için. Burada, kişiliği ve başarıları bilinen bir adam, aykırı ve sıkıcı bir geveze olarak gözler önüne seriliyordu. Ve muhtemelen her yerde böyleydi – doğudan batıya, sosyal tabakanın en altından en üstüne.

Büyük bir moralsizlik çöktü üzerime. Ruhsal bir ağırlık. Giles’in sesi kayıtsızca devam ediyordu; evrensel boş kibrin sesi. Artık kızmıyordum buna. Dünyadan beklenecek özgün, yeni, şaşırtıcı, bilgilendirici hiçbir şey yoktu: ne insanın kendisiyle ilgili bir şey bulacağı fırsatlar, ne edinilecek bilgelik, ne de tadı çıkarılacak eğlence. Her şey aptalcaydı ve gözde büyütülüyordu, tıpkı Kaptan Giles gibi. Varsın öyle olsun.

Birden Hamilton’ın adı kulağıma çalındı ve beni ayaklandırdı.

“Onunla işimiz bitti sanıyordum,” dedim, olabilecek en büyük tiksintiyle.

“Evet. Ama az önce kulak misafiri olduklarımızı düşünürsek, bence yapmanız gerek.”

“Yapmam mı gerek?” Afallayarak doğrulup oturdum.
“Neyi?”

Kaptan Giles beni çok büyük bir şaşkınlıkla karşıladı.

“Şey! Denemenizi önerdiğim şeyi. Gidip memura sorun, Liman İdaresi’nden gelen o mektupta ne varmış. Doğrudan sorun.”

Bir süre konuşmadım. Beklenmedik ve orijinal bir şeydi bu, büsbütün akıl almazdı. Hayretler içinde mırıldandım: “Ama sanıyordum ki siz Hamilton’ı...”

“Aynen. Ona izin vermeyin. Size söylediğimi yapın. Şu memuru enseleyin. Bahse girerim onu yerinden sıçratırsınız,” diye üsteledi Kaptan Giles, için için yanan piposunu etkileyici bir biçimde bana sallayarak. Sonra pipodan art arda üç nefes çekti.

Görünüşündeki muzafferane keskinlik tarif edilemezdi. Yine de adam tuhaf bir biçimde sevimliliğini korudu. Gülünç, yumuşak, etkileyici bir biçimde yardımseverlik yayılıyordu ondan. Bu durum aynı zamanda can sıkıcıydı. Ama soğuk bir tavırla –akıl almaz şeylerle uğraşan biri gibi– kendimi adamın terslemesine maruz bırakmak için bir neden görmediğime dikkat çektim. Çok yetersiz bir memur ve ayrıca sefil bir alçaktı, ama çok yakında kulağını bükecektim.

“Kulağını bükmek,” dedi Kaptan Giles kızgın bir ses tonuyla. “Çok işinize yarar.”

Bu söz o kadar yersizdi ki insan yanıt veremiyordu. Ama aykırılık duygusu en sonunda iyi bilinen büyüleyiciliğini kullanmaya başlıyordu. Adamın benimle daha fazla konuşmasına izin vermemem gerektiğini hissettim. Ayağa kalkarken, benim için çok fazla olduğunu –onu çözemediğimi– kabaca gözlemledim.

Ben uzaklaşmaya fırsat bulamadan, dediğim dedik bir ses tonuyla ve piposunu gergin gergin tüttürerek yeniden konuştu.

“Şey – o – önemsiz bir herif – zaten. Siz sadece ona sorun. Hepsi bu.”

Bu yeni tavır beni etkiledi – ya da, daha çok, duraklamama yol açtı. Ama akli başındalık hemen kontrolü ele

alınca, ona neşesiz bir biçimde gülümsedikten sonra verandadan ayrıldım. Birkaç uzun adımda kendimi yemek salonunda buldum, şimdi boştu. Ama o kısa süre boyunca aklıma çeşitli şeyler geldi, şöyle ki: Giles benimle alay etmiş, benim sırtımdan eğlenmeyi ummuştı; muhtemelen aptal ve bön görünüyordum; hayat hakkında çok az şey biliyordum...

Yemek salonunun karşı tarafından bana bakan kapı savrularak açılıp beni gafıl avladı. Üzerinde “Memur” sözcüğünün yazılı olduğu kapıydı bu ve adamın kendisi, o aykırı “avlanmış hayvan” tavrıyla, havasız ininden fırlayıp bahçe kapısına yöneldi.

Arkasından, “Şey! Bekleyin bir dakika,” diye seslenmeme neyin yol açtığını bugün bile bilmiyorum. Belki de bana attığı yan bakıştı; ya da muhtemelen hâlâ Kaptan Giles’ın gizemli ciddiliğinin etkisi altındaydım. Eh, bir tür itkiydi; yaşamlarımızın içinde bir yerlerdeki, onları şu ya da bu biçimde şekillendiren o gücün etkisiydi. Çünkü bu sözcükler ağızımdan kaçmamış olsaydı (irademim bununla hiçbir ilgisi yoktu) varoluşum, kuşkusuz ki, hâlâ bir denizcinin varoluşu olurdu, ama şimdi bana akıl sır ermez cümleler söyleliyordu.

Hayır. İrademim bununla hiçbir ilgisi yoktu. Gerçekten de, gidişatı belirleyen o sesi çıkarır çıkarmaz bin pişman oldum. Adam durup bana dönseydi elim ayağım birbirine dolanacaktı. Çünkü Kaptan Giles’ın aptal şakasını uygulamaya hevesim yoktu, ne kendi zararına ne de memurun zararına.

Ama burada, kovalamaya ilişkin eski insan içgüdüğü devreye girdi. Sağır numarası yaptı ve ben bir saniye bile düşünmeden, yemek masasının benden tarafı boyunca fırlayıp tam kapıda yolunu kestim.

“Size seslenilince neden yanıt vermiyorsunuz?” diye sordum kaba bir tavırla.

Kapının yanına yaslandı. Son derece perişan görünüyordu. Korkarım, insan doğası pek de düzgün değil. İçinde çirkin noktalar var. Giderek sinirlendiğimi fark ettim, bunun da, sanırım, tek nedeni avımın bu kadar gamlı görünmesi. Sefil hergele!

Zaman kaybetmeden sözlü saldırıya giriştim. “Bu sabah Liman İdaresi’nden Lokal’e resmi bir mesaj gönderildiğini duydum. Doğru mu?”

Kendi işime bakmamı söylemek yerine, alçak sesle yüzüsüzce sızlanmaya başladı. Bu sabah beni hiçbir yerde görememiş. Benim peşimde kasabanın altını üstüne getirmesi beklenemezmiş.

“Bunu sizden isteyen kim?” diye bağırdım. Derken, olaylar ve konuşmaların derin anlamına, bu kadar afallatıcı ve bıktırıcı olan şeyin önemsizliğine gözlerim açıldı.

O mektupta ne yazdığını bilmek istediğimi söyledim. Ses tonum ve tavrımdaki sertliğin yarısı numaraydı. Merak çok şiddetli bir duygu olabiliyor – zaman zaman.

Bir şeyler homurdanarak budalaca bir somurtkanlığa sığındı. Mektubun benim için bir şey ifade etmediğini mırıldandı. Memlekete gideceğimi söylemiştim ona. Ve madem memlekete gidecektim, bir neden göremiyordu...

İddiası buydu ve konuyla o kadar ilgisizdi ki neredeyse aşağılayıcıydı. İnsanın zekâsını aşağıladığını kastediyorum.

199

O sıralarda içinde bulunduğum, gençlik ile olgunluk arasındaki o alacakaranlık bölgesinde, insan bu türden aşağılamaya karşı özellikle duyarlıdır. Korkarım memura davranışım gerçekten çok kaba bir hal aldı. Ama hiçbir şeye ya da hiç kimseye kahramanca karşı çıkacak durumda değildi. Uyuşturucu alışkanlığı vardı ya da tek başına içiyordu belki. Ona küfredecek kadar kendimi kaybedince de, kontrolünü yitirip haykırmaya başladı.

Büyük bir tantana kopardı demek istemiyorum. Alaycılıkla haykırılan bir itiraftı, yalnız cılızdı – acınacak de-recede cılız. Çok tutarlı da değildi, ama ilk başta dilimin tutulmasına yetti. Haklı bir öfkeyle bakışlarımı ondan çevirdim ve veranda eşiğinde Kaptan Giles’ı fark ettim, sessizce sahneyi inceliyordu, deyim yerindeyse kendi eserini. İçin için yanan siyah piposu kocaman, babacan yumruğunun içinde çok dikkat çekiciydi. Beyaz tuniğinin göğsünde çapraz duran ağır, altın saat zincirinin pırıltısı da öyle. Her masum insanın güvenle sığınmasına yetecek kadar yoğun bir erdemli bilgelik havası yayıyordu. Ona sığındım.

“Kulaklarınıza inanmayacaksınız,” diye bağırdım. “Geminin biri için kaptan arandığına ilişkin bir duyuruymuş. Anlaşılan ortada bir kaptanlık lafı dolaşüyor ve bu adam meseleyi kulak arkası ediyor.”

Kâhya büyük bir umutsuzlukla haykırdı: “Ölümüm sizin elinizden olacak!”

Zavallı alnına indirdiği okkalı şaplak çok da ses çıkardı. Ama dönüp ona baktığımda, artık orada değildi. Aceleyle uzaklaşarak görüş alanından çıkmıştı. Bu ani kayboluş beni güldürdü.

Bu, olayın sonuydu – benim için. Ne var ki, memurun durmuş olduğu yere bakakalan Kaptan Giles, muhteşem altın zincirine asılıp çekmeye başladı, sonunda, bir kuyudan çıkan elle tutulur gerçeklik gibi, saat derin cepten çıktı. Ağırbaşlı bir tavırla onu yeniden indirdi ve ancak o zaman şöyle dedi: “Daha saat üç. Yetişirsiniz – zaman kaybetmezseniz tabii.”

“Neye yetişirim?” diye sordum.

200

“Ulu Tanrım! Liman İdaresi’ne. Bunun araştırılması gerek.”

Doğrusunu söylemek gerekirse, haklıydı. Ama hiçbir zaman teftiştten, insanlara onu bunu göstermekten pek hoşlanmamıştım, etik açıdan övülmeye değer bir işti kuşkusuz. Olayla ilgili görüşüm de tamamıyla etikti. Memurun ölümü birinin elinden olacaksa, neden bizzat Kaptan Giles olmasındı bu, yaşını başını almış ve saygın bir adam, şehrin sürekli bir sakini. Oysa ben, onunla karşılaştırılınca, kendimi o limanda bir göçmen kuş gibi hissediyordum. Aslında, bağlantımı çoktan kopardığım söylenebilirdi. Düşünmediğimi mırıldandım – bana hiçbir şey ifade etmiyordu...

“Hiçbir şey mi?” diye tekrarladı Kaptan Giles, sessiz ve ölçülü öfkenin bazı işaretlerini vererek. “Kent sizin garip bir delikanlı olduğunuz konusunda beni uyarmıştı. Biraz sonra bana, bir kaptanlık işinin sizin için hiçbir şey ifade etmediğini söyleyeceksiniz – üstelik girdiğim onca sıkıntıdan sonra!”

“Sıkıntıymış!” diye homurdandım, anlayamayarak. Ne sıkıntısı? Tek anımsayabildiğim, öğle yemeğinden sonra

tam bir saat boyunca sohbetinden hayrete düştüğüm ve sıkıldığımdı. Buna da bir sürü sıkıntıya girmek diyordu.

Başka her adamda iğrenç duracak bir kendini beğenmişlikle bakıyordu bana. Birdenbire, bir kitap sayfası çevrilip de daha önce olan her şeyi açıklayan bir sözcüğü ortaya çıkarmışçasına, bu konunun da etikten başka bir yönü olduğunu algıladım.

Yine de kıpırdamadım. Kaptan Giles sabrını biraz yitirdi. Puposundan öfkeli bir nefes çekerek, duraksamama sırtını çevirdi.

Ama benimkisi duraksama değildi. Şöyle söyleyeyim, kendimi zihinsel olarak boş vites almıştım. Ama hoşnutsuzluğumun bu basmakalıp, yararsız dünyasının alınacak bir kaptanlık gibi bir şey içerdiğine kendimi ikna eder etmez, hareket etme gücümü topladım.

Subay Lokali'nden Liman İdaresi'ne epey bir yol vardı, ama kafamdaki sihirli sözcük "Kaptanlık"la, göz açıp kapayıncaya kadar nakledilmişçesine kendimi birden iskelede, alçak beyaz basamaklardan oluşan bir merdivenin tepesindeki yontma beyaz taştan bir kapının önünde buldum.

201

Tüm bunlar bana doğru hızla kayıyor gibiydi. Sağdaki kocaman dış liman titrek bir maviden ibaretti ve loş serin salon, içeri girdiğim ana dek farkında olmadığım sıcaklığın ve göz kamaştırıcı ışığın içinden çekip yuttu beni.

İçerideki geniş merdiven bir şekilde ayaklarımın altına sokuldu. Kaptanlık güçlü bir sihir. Kaptan Giles'ın öfkeli sırtından ayrıldığımdan beri belirgin bir biçimde algıladığım ilk insanlar limanın buharlı teknesinin mürettebatıydı, denizcilerin işe alınması ya da çıkarılması işlemini yapan dairenin perdeli kemeraltındaki geniş sahanlıkta aylıklık ediyorlardı.

Karamsarlığa kapılmama yeteneğim orada beni terk etti. Memuriyet atmosferi insan çabasını soluyan her şeyi öldürürdü, kâğıt ve mürekkebin üstünlüğünde umut ve korkuyu benzer biçimde söndürürdü. Liman teknesinin Malaylı filika dümencisinin benim için kaldırdığı perdenin altından ağır ağır geçtim. Ofiste, iki hamarat sıra halinde yazı yazan memurlardan başka kimse yoktu. Ama liman kâatibi

oturduğu yüksek yerden zıplayıp indi ve geniş orta koridor-
da beni karşılamak için kalın yaygılar üzerinde koşturdu.

Bir İskoç adı vardı, ama ten rengi koyu zeytuniydi, kısa sakalı simsiyahtı, yine siyah olan gözlerinde dermansız bir ifade vardı. Gizlilik içinde sordu: “O’nu mu görmek istiyorsunuz?”

Memuriyetle temas sonucu ruhum ve bedenimin tüm hafifliği benden ayrılınca, kâtibe cansız bir halde baktım ve sıra bana gelince bıkkınlıkla sordum: “Ne düşünüyorsunuz? Faydası olur mu?”

“Tanrım! Bugün iki kez sizi sordu.”

Belirtilen kişi en yüksek yetkiliydi, Liman İdare Memuru, Liman Başkanı – salondaki her bir memurun gözünde çok büyük bir kişi. Ama kendi büyüklüğüyle ilgili görüşünün yanında bu bir hiçti.

Kaptan Ellis kendini bir tür ilahi (pagan) varlık gibi görüyordu, çevremizi saran denizlerin temsilci Neptün’ü. Gerçekten dalgalara hükmetmiyorsa, hayatları denize bağlı ölümlülerin kaderine hükmediyor gibi yapıyordu.

Bu yücelten yanılsama onu sorgulayıcı ve buyurgan kılıyordu. Ve mizacı sinirli olduğundan, ondan gerçekten korkanlar vardı. Çok sayılan ve korkulan biriydi, makamından dolayı değil, haksız varsayımları yüzünden. Daha önce onunla hiç işim olmamıştı.

Dedim ki: “Ah! Bugün beni iki kez sordu demek. Öyleyse içeri girsem iyi olur.”

“Girmelisiniz! Girmelisiniz!”

Liman kâtibi kırıtarak yürüyüp yolu gösterdi, bütün masaların çevresinden dolaşıp yüksek ve önemli görünen bir kapıya geldi, kolunun itaatkâr bir hareketiyle açtı.

Hemen içeri adım attı (ama tutamağı bırakmadan) ve bir süre saygıyla odaya göz gezdirdikten sonra, başının sessiz ve ani bir hareketiyle beni içeri çağırdı. Sonra hemen dışarı süzüldü ve kapıyı ardından zarifçe kapadı.

Üç yüksek pencere limana bakıyordu. Koyu mavi pırıldayan denizden ve gökyüzünün daha soluk parlayan mavisinden başka bir şey yoktu içlerinde. Gözüm bu mavi tonlarının derinlikleri ve uzaklıklarına takılmışken, büyük

bir geminin beyaz lekesi tam o sırada geldi ve dış limandaki demirleme yerine demirlemeye hazırlandı. Memleketten gelen bir gemi – denizde belki doksan gün geçirdikten sonra. Denizden gelen ve mola vermek için beyaz alabandalarını kapayan bir geminin dokunaklı bir yanı vardır.

Gördüğüm bir sonraki şey, Kaptan Ellis'in pürüzsüz kırmızı yüzünün tepesindeki gümüşü topuzdu; yüzünde böylesine taze bir görünüm olmasaydı her an patlamaya hazır olurdu.

Temsilci Neptünümüzün çenesinde sakal yoktu ve köşede bir yerlerde şemsiye gibi duran üç çatallı zıpkın da görünmüyordu. Ama elinde bir kalem vardı – resmî kalem, uğraşıp didinen basit insanların talihini yazmakta ya da bozmakta kılıçtan çok daha kudretli olan. Omzunun üzerinden benim ilerleyişime bakıyordu.

Menziline girdiğimde sinir bozucu bir “Bunca zamandır neredeydiniz?”le selamladı beni.

Bu onu ilgilendirmediğinden hamlenin hiç üzerinde durmadım. Bir gemi için kaptana ihtiyaç duyulduğunu duyduğumu söyledim yalnızca, bir yelkenli gemi adamı olduğumdan başvurmayı düşünmüştüm...

Sözümü kesti. “Vay! Bak şu işe! Siz bu iş için biçilmiş kaftansınız – yirmi kişi daha peşinde olsa da. Ama endişelenmeyin. Hepsî de işi almaktan korkuyor. Mesele bu.”

Çok sinirliydi. Masumca şöyle dedim: “Demek öyle, efendim. Neden acaba?”

“Neden mi!” diye patladı. “Yelkenlerden korkuyorlar. Beyaz mürettebattan korkuyorlar. Çok fazla sıkıntı. Çok fazla iş. Denizde çok uzun kalınacak. Basit hayat ve şezlonglar onlara daha uygun. Burada, önümde Başkonsolos'un telgrafıyla oturuyorum ve işe uygun tek adam hiçbir yerde bulunmuyor. Sizin de korkup kaçındığınızı düşünmeye başlamıştım...”

“Ofise gelmem uzun sürmedi,” diye belirttim sakince.

“Burada iyi bir isim yapmışsınız gerçi,” diye homurdandı öfkeyle, bana bakmadan.

“Sizden bunu duyduğuma çok memnun oldum, efendim,” dedim.

“Evet. Ama arandığınızda oracıkta değilsiniz. Olmadığınızı biliyorsunuz. Şu sizin memur bu ofisten çıkan bir mesajı savsaklamaya cesaret edemez. Günün en iyi kısmında hangi cehennemdeydiniz?”

Ona nazikçe gülümsemekle yetindim, o da kendini toplar gibi oldu ve oturmamı söyledi. Bir İngiliz gemisinin kaptanı Bangkok'ta öldüğünden, Başkonsolos'un kendisine telgraf yollayıp, kumandayı ele alacak yetkin bir adam gönderilmesini istediğini açıkladı.

Görünüşe bakılırsa, onun zihninde, ilk bakışta bu adam bendim, ancak galiba Subay Lokali'ne gönderilen bildirisi geneldi. Bir sözleşme hazırlanmıştı bile. Okumam için bana verdi, maddelerini kabul ettiğimi belirterek ona geri verdiğimde de, temsilci Neptün imzaladı, kendi yüce eliyle damgaladı, dörde katladı (bir yaprak mavi, büyük boy yazı kâğıdıydı) ve bana uzattı – olağanüstü kudrete sahip bir hediye idi, öyle ki, cebime koyarken biraz başım döndü.

“Böylece göreve atanmış oldunuz,” dedi kesin bir ağırbaşlılıkla. “Gemi sahiplerini kabul ettiğiniz kurallarla yükümlü kılan resmî bir atama bu. Şimdi – gitmeye ne zaman hazır olursunuz?”

Gerekirse o gün hazır olacağımı söyledim. Beni çok hazır bir anımda yakalamıştı. *Melita* adlı buharlı gemi o akşam yedi dolaylarında Bangkok'a doğru yola çıkıyordu. Geminin kaptanından resmî olarak bana geçiş vermesini isteyecek ve saat ona kadar beni bekleyecekti.

Sonra ofis sandalyesinden kalktı, ben de kalktım. Başım dönüyordu, buna kuşku yoktu ve kollarımda bacaklarımda bir ağırlık hissediyordum, sanki o sandalyede oturduğumdan beri büyümüşlerdi. Eğilip selam verdim.

Kaptan Ellis'in tavrında ince bir değişim algılanabilir hale geldi, sanki temsilci Neptün'ün üç çatallı zıpkınını bir kenara koymuştu. Gerçekte, ayağa kalkarken düşürdüğü yalnızca resmî kalemiydi.

Elimi sıktı: “Eh, artık kendi başınızasınız, resmî olarak benim sorumluluğum altında atandınız.”

Gerçekten de benimle birlikte kapıya yürüyordu. Ne kadar uzak görünüyordu kapı! İplerle bağlanmış bir adam gibi yürüdüm. Ama sonunda ulaştık. Salt hayalî şeylerle uğraşıyormuş duygusuyla açtım kapıyı, derken son anda denizcilerin arkadaşlığı kendini gösterdi, yaş ve konum farkından daha güçlü. Kaptan Ellis’in sesinde kendini gösterdi.

O kadar içten bir biçimde, “Hoşça kalın – ve iyi şanslar,” dedi ki, ona minnettarlıkla bakmaktan başka bir şey yapamadım. Sonra dönüp dışarı çıktım, hayatımda bir daha asla görmeyecektim onu. Dış ofise doğru üç adım atmamıştım ki, arkamda boğuk, yüksek, otoriter bir ses duydum, temsilci Neptün’ün sesi.

Liman kâtibine hitap ediyordu; memur beni içeri al-
dığından beri, görünüşe bakılırsa, yolun ortasında dikilip kalmıştı.

205

“Bay R., liman teknesi bu gece dokuz buçukta kaptanı *Melita*’ya götürmek üzere yola çıksın.”

R.’nin “Baş üstüne, efendim” şeklindeki ürkek onayı beni şaşırttı. Benden önce sahanlığa koştu. Yeni ağırbaşlılığım öyle kolayca üzerime oturmuştu ki, bu son nezaketin konusunun ben, kaptan, olduğumun farkında değildim. Birdenbire omuzlarımdan bir çift kanat çıkmıştı sanki. Cillalı zeminden hızla geçmekle yetindim.

Ama R. etkilenmişti.

Sahanlıkta “Vay canına!” diye bağırdığı sırada, buharlı teknenin hazır bekleyen Malaylı mürettebatı, uğruna bu kadar geç saatte görev yapacakları, kumarlarından, kızlarından ya da katıksız yerli eğlencelerinden uzak kalacakları adama taş gibi bakıyorlardı. “Vay canına! Kendi teknesi. Ne yaptınız ona?”

Bakışları saygılı merakla doluydu. Bir hayli şaşırmıştım.

“Benim için miydi? En ufak bir fikrim yoktu,” diye kekeledim.

Defalarca başını salladı. “Evet. Ve sizden önce onu alan son kişi bir düktü. Buyurun bakalım!”

Sanırım oracıkta bayılmamı bekliyordu. Ama duygusal gösteriler yapamayacak kadar acelem vardı. Duygularım zaten öyle karmakarışık ki, bu hayret verici bilgi en ufak bir fark yaratmamış gibiydi. Beynimin fokurdayan kazanına düştüm ve kısa ama coşkun bir pasajla R.’ye veda ettikten sonra onunla birlikte uzaklaştım.

Büyük insanların lütfu, seçilen şanslı nesnenin çevresinde bir hale yaratır. O harika adam benim için bir şey yapıp yapamayacağını sordu. Benimle yalnızca göz aşinalığı vardı ve beni bir daha hiç görmeyeceğinin pekâlâ farkındaydı; ben, limandaki diğer denizcilerle ortaklaşa olarak, yalnızca bir resmî yazışma konusuydum; eli kâğıt kalem tutan bir adam onca yüzeysel üstünlüğüyle formlar doldurup resmî binaların kutsanmış duvarlarının dışında gerçeklerle boğuşan adamlara gönderiyordu. Ona göre nasıl da birer hayalet olmalıydık! Yalnızca kitaplarda ve ağır sicil defterlerinde üzerinde oynanan, beyni, kasları ve akıl karıştıran şeyleri olmayan simgeler; pek işe yaramaz ve kesinlikle bayağı.

O ise –mesai saati bitmişken– benim işime yarayıp yaramayacağını bilmek istiyordu!

Doğrusunu söylemek gerekirse, gözlerimin yaşarması gerekirdi. Ama bunu düşünmedim bile. O mucizeler gününün başka bir mucizevi belirtisiydi yalnızca. Salt bir simgeymişçesine ayrıldım ondan. Merdivenden aşağı süzülerek indim. Resmî ve heybetli kapıdan süzülerek çıktım. Süzülerek ilerlemeye devam ettim.

“Uçmak” sözcüğü yerine bu sözcüğü kullanıyorum, çünkü canlanan gençliğimle yüreklensem de, hareketlerimin yeterince telaşsız olduğuna ilişkin belirgin bir izlenime kapıldım. Sağda solda kendi işine bakan, beyaz, esmer ve sarı ırktan insanlardan oluşan o karışım için, oldukça sakin yürüyen bir adam görüntüsü çiziyordum. Ve soyutlama türünden hiçbir şey, bu dünyanın biçimleri ve renklerinden derin kopukluğumla boy ölçüşemezdi. Orası kesindi.

Yine de, birdenbire, Hamilton’ı tanıdım. Çaba gös-

termeden tanıdım, şok geçirirmedi, yerimden sıçramadan. İşte oradaydı, katı ve kibirli ağırbaşlılığıyla Liman İdaresi'ne doğru ağır ağır yürüyordu. Kırmızı yüzü uzaktan göze çarpmasını sağlıyordu. Ötede, sokağın gölgeli tarafında, yüzü alev alevdi.

O da beni fark etmişti. Bir şey (ruhsal durumun bilinçsiz coşkunluğu belki de) elimi gösterişli bir hareketle ona sallamaya itti beni. Uygun davranmaktan bu sapış, bunu yapabileceğimin farkına varmadan oluverdi.

Haddimi bilmezliğimin etkisi onu durdurdu, daha çok bir kurşunun yapacağı gibi. Sendelediğine adım gibi eminim, gerçi görebildiğim kadarıyla gerçek anlamda düşmedi. Bir anda geçip gitmiştim ve başımı çevirmedi. Varlığını unutmuştum.

Sonraki on dakika, benim bilincime kalsa on saniye ya da on asır olabilirdi. İnsanlar çevremde düşüp ölebilirdi, evler çökebilir, silahlar ateşlenebilirdi, ruhum duymazdı. Şöyle düşünüyordum: “Vay canına! Aldım onu.” O, kaptanlık. Mütevazı gündüz düşlerimde kesinlikle beklenmeyecek bir biçimde ortaya çıkmıştı.

207

Hayal gücümün geleneksel kanallardan aktığını ve umutlarımın her zaman yavan olduğunu fark ettim. Bir kaptanlığı, çok saygın bir firmanın hizmetinde yavaş bir terfi sürecinin sonucu olarak hayal etmiştim. Sadık hizmetin ödülü. Eh, sadık hizmette bir sorun yoktu. İnsan doğal olarak kendi uğruna verirdi bunu, geminin uğruna, seçtiği yaşama duyduğu sevgiden; ödül uğruna değil.

Ödül kavramında tatsız bir şey vardır.

Ve işte kaptanlığımı almıştım, kesinlikle cebimdeydi, gerçekten yadsınamazdı, ama hiç beklenmezdi; hayallerimin ötesinde, tüm akla yatkın beklentilerin dışında ve hatta onu benden uzak tutma amaçlı bir tür belirsiz entrikanın varlığına rağmen. Entrikanın zayıf olduğu doğru, ama hayret etme duygusuna katkıda bulundu – bilmediğim o gemi özel olarak alnıma yazılmıştı sanki, ticari dünyanın sıradan acentelerinden daha yüce bir güç tarafından.

Tuhaf bir sevinçten uçma duygusu içime nüfuz etmeye başladı. O kaptanlık için on yıl ya da daha fazla çalış-

miş olsaydım bu türden bir şey olmazdı. Biraz korkmuş-
tum.

“Sakin olalım,” dedim kendi kendime.

Subay Lokali'nin kapısının dışında perişan memur beni bekliyor gibiydi. Birkaç basamaklık geniş bir merdiven vardı ve oraya zincirlenmişçesine merdivenin tepesinde bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu. Sıkıntılı bir it. Havlayamayacak kadar boğazı kurumuş gibi görünüyordu.

İçeri girmeden önce durduğumu üzülererek söyleyeyim. Ahlaki mizacımda bir devrim olmuştu. Ben yarım dakika boyunca ona bakarken, ağzı açık, soluksuz bekledi.

“Beni bunun dışında tutabileceğinizi sandınız demek,” dedim iğneleyerek.

“Memlekete gideceğinizi söylemiştiniz,” diye ciyakladı acınacak bir halde. “Böyle demiştiniz. Böyle demiştiniz.”

“Bu bahaneye Kaptan Ellis ne diyecek acaba,” dedim ağır ağır, fesat bir amaçla.

Altçenesi başından beri titriyordu, sesiye hasta bir
208 keçinin melemesi gibiydi. “Beni gözden çıkardınız mı? Be-
nimle işiniz bitti mi?”

Ne sıkıntısı, ne de bunun katıksız saçmalığı beni yumuşatabildi. Bana verilmeye çalışılan ilk zarar örneğiydi bu – ne olursa olsun, ortaya çıkardığım ilk örnek. Ve hâlâ böyle şeylere şaşırmayacak ve kızmayacak kadar gençtim, hâlâ gölge hattının fazlasıyla bu tarafındaydım.

Dediğim dedik bir halde ona uzun uzun baktım. Sürünsün serseri. Alnına bir şaplak indirdi ve ben içeri geçtim, yemek salonuna girdiğim sırada arkamdan bir çığlık kopardı: “Ölümümün sizin elinizden olacağını hep söyledim.”

Bu yaygara bana yetişmekle kalmadı, ileriye gitti, verandaya ulaştı ve Kaptan Giles'ı ortaya çıkardı.

Bilgeliğinin tüm o bilinen sağlamlığıyla karşımda eşikte durdu. Altın zincir göğsünde pırıldadı. İçin için yanan piposunu sımsıkı kavradı.

Elimi sıcak bir tavırla ona uzattım, şaşırmış göründü, ama sonunda içtenlikle karşılık verdi, üstün bir bilgiye sahipmişçesine hafifçe gülümsemesi teşekkürümü bıçak

gibi kesti. Bir sözcükten fazlasının çıktığını sanmıyorum. Bir tane bile olsa, yüzümün ısısına bakılırsa, kötü bir şey yapmışçasına kıpkırmızı kesilmiştim. Tarafsız bir ses tonu takınarak, ortada dönen küçük belaltı oyununu fark etmeyi nasıl başardığını sordum.

Kasabada içyüzünü göremediği pek az şey yapıldığını mırıldandı gönül rahatlığıyla. Bu lokale gelince, yaklaşık on yıldır ara sıra kullanıyordu. İçinde olup biten hiçbir şey onun büyük deneyiminden kaçamazdı. Kendisi için sorun olmamıştı. Hiç sorun olmamıştı.

Sonra o sakın, kalın ses tonuyla, memurun yaptığından resmen şikâyetçi olup olmadığını bilmek istedi.

Olmadığını söyledim – gerçi, gerçekten de, fırsat koluyor değildim. Kaptan Ellis, istenince yoldan çekilmek konusunda çok gülünç bir biçimde açığa çıkmıştı benim için.

“Tatlı ihtiyar,” diye araya girdi Kaptan Giles. “Ona ne dediniz?”

“Mesajını haber alır almaz kalkıp geldiğimi söyledim. O kadar. Memuru kırmak istemedim. Böyle bir kimseye zarar vermeye tenezzül etmem. Hayır. Şikâyetle bulunmadım, ama sanırım bulunduğumu düşünüyor. Varsın düşünsün. Kolay kolay unutamayacağı bir korkusu var, çünkü Kaptan Ellis onu Asya’nın ortasına postalar...”

“Durun bir dakika,” dedi Kaptan Giles, beni birden bırakarak. Çoğunlukla kafamın içinde kendimi çok yorgun hissederek oturdum. Bir düşünceler zincirine başlayamadan tekrar karşımda durdu, gidip adamın içini rahatlatması gerektiği bahanesini mırıldandı.

Başımı kaldırıp şaşkınlıkla baktım. Ama gerçekte kayıtsızdım. Memuru, at kılıyla doldurulmuş kanepede yüzüstü yatarken bulduğunu açıkladı. Şimdi iyiydi.

“Korkudan ölmezdi,” dedim burun kıvrarak.

“Hayır. Ama odasında bulundurduğu o küçük şişelerin birinden aşırı doz almış olabilirdi,” diye itiraz etti Kaptan Giles ciddi bir tavırla. “Şaşkın budala bir keresinde kendini zehirlemeye çalıştı – birkaç yıl önce.”

“Sahiden mi,” dedim duyusuzca. “Yaşayacak kadar formda görünmüyor zaten.”

“Bu dediğiniz bir sürü insan için söylenebilir.”

“Böyle abartmayın!” diye karşı çıktım, sinirli sinirli gülerek. “Ama ona göz kulak olmayı bıraksanız dünyanın bu bölümü ne yapardı acaba, Kaptan Giles? İşte, bir akşamüstü içinde bana bir kaptanlık verdiniz ve memurun da hayatını kurtardınız. Gerçi ikimize de bunca ilgiyi neden gösterdiğinizizi anlamam mümkün değil.”

Kaptan Giles bir dakika sessiz kaldı. Sonra ciddi bir tavırla şöyle dedi: “Aslında kötü bir memur değil. Ne olursa olsun, iyi bir aşçı bulabiliyor. Dahası, bulunca elinde tutabiliyor. Onun zamanından önce burada gördüğümüz aşçıları hatırlıyorum da...”

Sabırsızca bir harekette bulunmuş olmalıydım, çünkü anlattıklarıyla beni orada tuttuğu için özür dileyerek kendi sözünü kesti, hazırlanmak için bütün zamanıma ihtiyacım vardı kuşkusuz.

Gerçekte ihtiyacım olan, biraz yalnız olmaktı. Bu fırsata dört elle sarıldım. Yatak odam, binanın belli ki oturulmayan bir kanadında sessiz bir sığınaktı. Yapacak kesinlikle hiçbir işim olmadığından (çünkü eşyalarımı bavuldan çıkarmamıştım), yatağa oturdum ve kendimi zamanın etkilerine bıraktım. Beklenmedik etkilerine...

Ve önce akli durumuma hayret ettim. Neden daha fazla şaşırmamıştım? Neden? İşte buradaydım, göz açıp kapayana dek bir kaptanlık almıştım, insan ilişkilerinin normal seyrinde değil, daha çok büyülenmişçesine. Hayretler içinde kalmış olmalıydım. Ama kalmamıştım. Peri masallarındaki insanlara çok benziyordum. Hiçbir şey onları şaşırtmaz. Bir kabak tam donanımlı bir şölen arabasına dönüşüp onu baloya götürmeye kalktığında Kül Kedisini haykırmaz. Sessizce biner ve açık bahtına doğru uzaklaşır.

Kaptan Ellis (haşın bir tür peri) neredeyse bir peri masalındaki kadar beklenmedik bir biçimde çekmecedan bir kaptanlık çıkarmıştı. Ama kaptanlık soyut bir fıkirdir ve bir tür “küçük boy harika” gibi geliyordu, ta ki bir geminin somut varlığıyla ilgili olduğu birden aklıma gelene dek.

Bir gemi! Benim gemim! O benimdi, dünyadaki her şeyden daha çok sahipleneceğim ve bakacağım kesindi; bir

sorumluluk ve kendini adama nesnesi. Orada beni bekliyordu, büyölü, kıpırdayamaz, yaşayamaz, dünyaya açılmaz halde (ben gelene dek), büyülenmiş bir prenses gibi. Çağrısı bana bulutlardan gelmişti sanki. Varlığını hiç tahmin etmemiştim. Nasıl göründüğünü bilmiyordum, adını pek duymamıştım, yine de geleceğimizin belirli bir kısmı için ayrılmaz biçimde birleşmiştik, birlikte batacak ya da çıkacaktık!

Endişeli sabırsızlıkla dolu ani bir istek damarlarımdan hızla aktı ve daha önce hiç hissetmediğim bir yoğun varoluş duygusu verdi. Fazlasıyla denizci olduğumu fark ettim, kalbimde, zihnimde ve fiziksel olarak – denize ve gemilere özgü bir adam; deniz önemli olan tek dünyaydı, gemilerse erkekliği, mizacı, cesareti ve bağlılığı sınıyordu – ve sevgiyi.

Çok güzel bir andı bu. Aynı zamanda eşsizdi. Oturduğum yerden fırlayıp, uzun bir süre odamda bir aşağı bir yukarı gidip geldim. Ama yemek salonuna geldiğimde yeteri kadar sakin davrandım. Yalnız yemekte hiçbir şey yiyemedim.

211

İskeleye arabayla değil yürüyerek gitme niyetimi açıklayınca, sefil baş memurun hakkını vermeliyim ki bagaj için bana birkaç hamal bulmak üzere harekete geçti. Tüm dünyevi eşyalarımı (cebimdeki biraz para dışında) uzun bir sııra asarak uzaklaştılar. Kaptan Giles benimle birlikte yürümeye gönüllü oldu.

Loş, gölgeli ara yolu takip ederek gezinti yerini geçtik. Ağaçların altı nispeten serindi. Kaptan Giles aniden gülererek, “Sizi son kez gördüğüne kimin çok memnun olduğunu biliyorum,” dedi.

Baş Memur’u kastettiğini sandım. Adam son defasında bana küskün, ürkek davranmıştı. Ortada hiçbir neden yokken bana kötü davranmaya çalışmasına şaşırıldığımı ifade ettim.

“Arkadaşınız Hamilton’ı o iş için sizin önünüzde atlatarak ondan kurtulmak istediğini anlamıyor musunuz? Bu onu sonsuza dek ortadan kaldırırdı, anladınız mı?”

“Tanırım!” diye haykırdım, kendimi bir şekilde aşağı-

lanmış hissederek. “Mümkün olabilir mi? Amma aptalmış ha! O zorba, yüzsüz aylak! Bak şu işe! Yapamaz... Yine de yaptı sayılır bence; çünkü Liman İdaresi birisini göndermek zorundaydı.”

“Evet. Baş Memurumuz gibi bir aptal bazen tehlikeli olabilir,” dedi Kaptan Giles fetva verircesine. “Sırf aptal olduğu için,” diye ekledi, kayıtsız alçak ses tonuyla yeni bir bilgi vererek. “Çünkü,” diye devam etti, hazırlanmış bir gösterideymiş gibi, “aklı başında hiç kimse sırf basit bir sıkıntıdan –küçük bir endişeden– kurtulmak için, kendisi ile aklıktan ölmek arasındaki tek işten kovulmayı göze almazdı. Alır mıydı?”

“Şey, hayır,” diye kabul ettim, bilgeliğinin verdiği sonuçları dile getirmekteki o gizemli ciddiyete gülmemek için kendimi zor tuttum, sanki yasak eylemlerin ürünüydü bunlar. “Ama o herif daha çok deliymiş gibi görünüyor. Öyle olmalı.”

212 “O konuya gelince, bence dünyadaki herkes biraz çılgın,” diye bildirdi sakince.

“İstisnasız mı?” diye sordum, sırf yanıtını duymak için.

Kısa bir süre ses çıkarmadı, sonra jeton düştü.

“Şey! Kent sizin hakkınızda bile böyle diyor.”

“Öyle mi?” diye cevabı yapıştırdım, birden eski kap-tanıma karşı öfkeyle dolup taşarak. “Bununla ilgili yazmış olduğu bir şey yok ki cebimde taşıyayım. Deliliğimden örnekler verdi mi size?”

Kaptan Giles yatıştırıcı bir ses tonuyla, belirgin bir neden olmaksızın aniden gemiden ayrılmama ilişkin iyi niyetli bir söz olduğunu açıkladı.

Huysuz huysuz, “Ah! Gemisinden ayrılmam ha,” diye homurdandım ve hızımı artırdım. Bulvarın derin kasvetinde yanımda kaldı, istenmeyen bir kişi olarak beni sö-mürgeleden uğurlamak özenli göreviydi sanki. Biraz soluk soluğa kaldı, bir anlamda epey acınacak bir durumdu bu. Ama bana dokunmadı. Tersine. Duyduğu sıkıntı bana bir tür kötücül zevk verdi.

Biraz sonra yumuşadım, yavaşladım ve şöyle dedim:

“Aslında istediğim yeni bir anlayış getirmektir. Zamanı geldi dedim. Çok mu çılgınca?”

Yanıt vermedi. Bulvardan çıkıyorduk. Kanalin üzerindeki köprüde karanlık, ikircikli bir kişi bir şeyi ya da birisini bekliyor gibiydi.

Malaylı bir polisti bu, ayakları çıplak, üzerinde mavi üniforması. Küçük yuvarlak kepindeki simli şerit, sokak lambasının ışığında belli belirsiz parlıyordu. Bulunduğumuz yöne doğru çekingen bir bakışla baktı.

Biz ona erişmeden döndü ve önümüz sıra mendireğe doğru yürüdü. Mesafe birkaç yüz metreydi; sonra da hamallarımı topukları üzerine oturmuş halde buldum. Sırgı omuzlarından indirmemişlerdi ve tüm dünyevi eşyalarını, hâlâ sırğa bağlı halde, yerde aralarında duruyordu. İskele boyunca gözün görebildiği kadarıyla, bizi selamlayan polis ulaşı dışında ortalıkta kimsecikler yoktu.

Görünüşe bakılırsa, hamalları kuşkulu kişiler olarak gözaltına almış ve onlara mendireği yasaklamıştı. Ama benim bir işaretimle ambargoyu apar topar kaldırdı. Birlikte hafif bir homurtuyla ayağa kalkan iki sabırlı adam kalaslar boyunca koşturdu, ve ben Kaptan Giles’a veda etmeye hazırlandım, misyonu sona eriyormuş gibi bir havayla orada duruyordu. Her şeyi yaptığı yadsınamazdı. Ben uygun bir cümle bulma konusunda kararsızlık yaşarken, sesi duyuldu: “Sanırım karışık işlerden başınızı kaldıramayacaksınız.”

Böyle düşünmesine neyin yol açtığını sordum; dünyayla ilgili genel deneyimi şeklinde yanıtladı. Gemi uzun zamandır limanından uzakta, sahiplerine telgrafla ulaşılamıyor ve olanları açıklayabilecek tek adam ölmüş ve gömülmüş.

“Siz de bir anlamda işte yenisiniz,” diye sözünü bitirdi, bir tür yanıtlanamaz ses tonuyla.

“Uzatmayın,” dedim. “Gayet iyi biliyorum. Keşke ben gitmeden önce deneyiminizin küçük bir bölümünü bana aktarabilseydiniz. On dakikada yapılamayacağından, size sorular sormaya başlamasam daha iyi. Liman teknesi de beni bekliyor. Ama gemim Hint Okyanusu’na çıkana dek gerçekten huzur bulamayacağım.”

Laf olsun diye, Bangkok'tan Hint Okyanusu'na epeyce yol olduğunu söyledi. Karanlık bir fenerden yayılan loş bir ısıltıyı andıran bu mırıltı, benim olan o meçhul gemi ile yer-kürenin büyük sularının özgürlüğü arasındaki geniş adalar ve resifler şeridini gösterdi bana bir an.

Ama endişe duymadım. O sıralar takımadaya yeterince aşınaydım. Aşırı sabır ve aşırı dikkat, engebeli arazi, hafif rüzgârlar ve dümen suyu bölgesinden geçmemi sağlayacaktı, gideceğim yerde nihayet kumandamdaki geminin büyük dalgalanmayla döndüğünü ve düzenli rüzgârların soluğuna doğru yan yattığını hissedecektim, bu ona büyük, daha yoğun bir yaşam duygusu verecekti. Yol uzun olacaktı. Kalbin arzuladığı yere giden tüm yollar uzundur. Ama bu yolu hayal gücüm bir haritanın üstünde görebiliyordu, profesyonel olarak, tüm karışıklıkları ve zorluklarıyla, yine de bir bakıma yeterince basit. İnsan ya denizcidir ya da değildir. Benim de bir denizci olduğuma kuşku yoktu.

214 Yabancıysa olduğum tek bölüm Sıyam Körfezi'ydi. Ve bundan Kaptan Giles'a söz ettim. Çok fazla endişeli olduğumdan değil. Özelliklerini bildiğim bölgenin bir parçasıydı; şimdi, birdenbire, çekici bir arkadaştan ayrılır gibi kestiğim o hayatın son ayları boyunca bu bölgenin ta derinlerine bakmıştım sanki.

“Körfez... Evet! Tuhaf bir su parçası – o,” dedi Kaptan Giles.

Tuhaf, bu bağlamda, belirsiz bir sözcüktü. Cümlenin bütünü, kara çalmamaya özen gösteren dikkatli bir kişi tarafından dile getirilmiş bir görüş gibi geliyordu kulağa.

Bu tuhaflığın türünü sormadım. Gerçekten zaman yoktu. Ama en sonunda kendi isteğiyle bir uyarıda bulundu.

“Ne yapın edin, körfezin doğu yakasında kalın. Batı yakası yılın bu zamanında tehlikelidir. Hiçbir şeyin sizi ayartıp oraya çekmesine izin vermeyin. Orada beladan başka şey bulamazsınız.”

Gemimi Malay sahilinin akıntıları ve resifleri arasına sokmaya beni neyin ayartabileceğini pek hayal edemesem de, öğüt için ona teşekkür ettim.

Uzattığım eli sıcak bir tavırla sıktı ve ahbablığımızın sonu birden şu sözlerle geldi: “İyi geceler.”

Bütün söylediği buydu: “İyi geceler.” O kadar. Ne söylemeye niyetlendiğimi bilmiyorum, ama her ne ise, şaşkınlıktan yuttum. Soluğum tıkanır gibi oldu, sonra da bir tür gergin telaşla şöyle dedim: “Ah! İyi geceler, Kaptan Giles, iyi geceler.”

Hareketleri her zaman ağırdı, ama sırtını dönüp boşalmış iskele boyunca biraz uzaklaşmasından sonra, onun örneğini izleyecek kadar kendimi topladım ve mendireğe doğru yarım dönüş yaptım.

Yalnız, benim hareketlerim ağır değildi. Basamaklara koşturup tekneye atladım. Ben kış oturağına güzelce inmeden, ince küçük tekne, pervanesinin aniden dönmesiyle ve ortasında belli belirsiz parlayan pirinç bacasındaki egzozun sertçe duman üflemesiyle mendirekten ok gibi fırladı.

Kış tarafındaki belli belirsiz çalkantı dünyadaki tek sestti. Kıyı, en derin uyuklamanın sessizliğine dalmış haldeydi. Sıcak gecede kasabanın sessiz sakin uzaklaşmasını izledim, ta ki aniden “Hey, buharlı tekne!” diye seslenilmesi ön tarafa doğru dönmeme yol açana dek. Beyaz, hayalet gibi bir buharlı geminin yakınındaydık. Güvertelerinde, lombarlarında ışıklar parlıyordu. Aynı ses gemiden bağırdı: “Bu bizim yolcumuz mu?”

“Öyle,” diye haykırdım.

Mürettebatı belli ki tedirgindi. Sağa sola koşturduklarını duyabiliyordum. Telaşın modern ruhu şöyle emirlerde yüksek sesle duyuluyordu: “Halatı vira edin”, “Borda iskelesini indirin” ve bana yöneltilen ısrarlı talep: “Acele edin, efendim! Sizin için üç saat geciktik... Kalkış saatimiz yedi, biliyorsunuz!”

Güverteye adım attım. “Hayır! Bilmiyorum,” dedim. Modern acelenin ruhu uzun kollu, uzun bacaklı, kısacık kesilmiş kır sakallı, zayıf bir adamda vücut bulmuştu. Sıka eli sıcak ve kuruydu. “Beş dakika daha bekleyseydim Tanrı belamı versin – liman başkanı olsun ya da olmasın,” dedi hararetle.

“O sizin bileceğiniz iş,” dedim. “Beni beklemenizi istemedim.”

“Umarım akşam yemeği falan beklemezsiniz,” diye patladı. “Suda yüzen bir pansiyon değil bu. Hayatımda aldığım ilk yolcusunuz ve Tanrı’dan umarım ki sonuncu olursunuz.”

Bu konuksever iletişimi yanıtsız bıraktım; gerçekten de, daha fazla beklemedi, gemisini harekete geçirmek için ok gibi fırlayıp kaptan köşküne gitti.

Gemisinde bulunduğum dört gün boyunca bu yarı düşmanca tutumdan uzaklaşmadı. Gemisi benim yüzümden üç saat geciktiğinden, daha seçkin bir insan olmadığım için beni bağışlayamıyordu. Bunu açık açık söylemiyordu, ama o kızgın hayret duygusu konuşmasından sürekli sızıyordu.

Gülünçtü.

216 Aynı zamanda çok deneyimli bir adamdı, bunu tekrarlamayı da seviyordu; ama Kaptan Giles’la daha büyük bir zıtlık hayal edilemezdi. Eğlendirilmek isteseydim beni eğlendirirdi. Ama eğlendirilmek istemiyordum. Buluşmayı iple çeken bir âşık gibiydim. İnsan düşmanlığı benim için hiçbir şey ifade etmiyordu. Meçhul gemimi düşünüyordum. Yeterince eğlenceliydi, yeterince acı vericiydi, zihnimi yeterince meşgul ediyordu.

Durumumu algıladı, çünkü zekâsı bunun için yeterince keskindi; hınzır, alaycı bir ihtiyarın bir gencin hayalleri ve yanılgıları karşısında takındığı tavırla, zihnimi meşgul eden konuyla kurnazca dalga geçti. Bense gemimin görünüşü hakkında onu sorgulamaktan kaçındım, gerçi ayda bir filan Bangkok’a geldiğinden ona aşına olması gerektiğini biliyordum. Gemiye (gemimi!) hakaretamız bir söze maruz bırakmayacaktım.

O güne dek ilişki kurduğum, gerçek anlamda ilk itici adamdı. Bilmesem de, eğitimim tamamlanmaktan uzaktı. Hayır! Bilmiyordum.

Tek bildiğim, benden hoşlanmadığı ve kişiliğimi hor gördüğüydü. Neden? Görünüşe bakılırsa, benim yüzümden gemisi üç saat geciktiği için. Ben kim oluyordum da kendim için böyle bir şey yaptırıyordum? Böyle bir şey onun için hiç yapılmamıştı. Kıskaçlık dolu bir öfkeye kapılmıştı.

Korkuyla karışık beklentim doruk noktasına ulaşmıştı. Geçişin yapıldığı günler ne kadar yavaş ilerlemiş, ama ne kadar çabuk geçmişti. Bir sabah, erkenden, limanın ağzındaki sığılığı aştık ve güneş yayvan kara parçaları üzerinde göz alıcı bir biçimde doğarken, buhar gücüyle sayısız dönemeci aldık, muhteşem altın yaldızlı pagodanın gölgesi altından geçtik ve kasabanın dış mahallelerine ulaştık.

İşte oradaydı, iki yakaya da alabildiğine yayılmış, şimdiye dek beyaz fatih yüzü görmemiş Doğu başkenti; geniş bir alanda bambudan, hasırdan, yapraklardan, bitkisel bir mimari tarzda yapılmış esmer evler, çamurlu nehrin iki yakasındaki esmer topraktan fırlamıştı. İnsanların mesken tuttuğu bu kilometrelerce genişlikteki bölgede muhtemelen üç kilo çivi bile olmadığını düşünmek şaşırtıcıydı. Sopalar ve ottan yapılma evlerin bazıları, suda yaşayan bir ırkın yuvaları gibi, alçak kıyılara tutunuyordu. Başkaları sudan çıkıyor gibiydi; yine başkaları uzun, demirli sıralar halinde akıntının tam ortasında yüzüyordu. Uzakta sağda solda, alçak ve esmer dam sırtı kalabalığının üzerinde, bir yığın taşla örülmüş duvarlar yükseliyordu, kralın sarayı, tapınaklar, çok güzel ve harap, dikey güneş ışığı altında hepsinin parçaları dökülüyordu, heybetli, ezici, neredeyse elle tutulur, burun deliklerinden alınan solukla insanın göğsüne giriyor ve cildindeki her gözenekten kolları ve bacaklarına sızıyor gibiydi.

217

Kıskançlığın gülünç kurbanı şu ya da bu nedenle tam o sırada motorlarını durdurmak zorunda kaldı. Buharlı gemi gelgit akıntısıyla yavaşça yukarı sürüklendi. Yeni çevremden habersiz bir biçimde güvertede yürüdüm, endişeli, azalan bir kayıtsızlıkla, niteliklerimin çok pratik bir incelemesinin romantik hayalle karışımı. Çünkü kumandayı ele alma ve mesleğimin nihai sınavında değerimi kanıtlama zamanım yaklaşıyordu.

Birden o geri zekâlının bana seslendiğini duydum. Kaptan köşküne gelmem için beni çağırıyordu.

Bunu pek fazla umursamadım, ama anlaşılan söyleyeceği özel bir şey olduğundan, merdiveni çıktım.

Elini omzuma koydu ve beni hafifçe döndürdü, bir yandan da öbür koluyla işaret ediyordu.

“İşte! Geminiz bu, kaptan,” dedi.

Göğsümde bir darbe hissettim – kalbim o sırada atmayı kesmişti sanki. Kıyı boyunca demirlemiş on kadar gemi vardı ve kastettiği geminin kıcı onu görmemi kısmen engelliyordu. “Birazdan onun borda yönünden sürükleneceğiz,” dedi.

Ses tonu nasıldı? Alaycı mı? Tehditkâr mı? Yoksa yalnızca kayıtsız mı? Anlayamadım. Bu beklenmedik ilgi gösterisinde biraz kötülük olduğundan kuşkulandım.

Beni bıraktı, ben de kaptan köşkünün küpeştesinden sarkıp bordayı inceledim. Bakışlarımı kaldırmaya cesaret edemiyordum. Yine de, yapılması gerekiyordu – gerçekten de, elimde değildi. Sanırım titriyordum.

Ama bakışlarım gemime takılır takılmaz bütün korkum kayboldu. Hızla uçup gitti, kötü bir rüya gibi. Yalnız, rüya arkasında utanç bırakmaz, bense değersiz kuşklarım karşısında anlık bir utanç duydum.

218

Evet, işte oradaydı. Teknesini, donanımını büyük bir hoşnutlukla gördüm. Son birkaç ay boyunca beni çok huzursuz eden, hayatın boşluğuna ilişkin o duygu, akla yatkınlığını, kötü etkisini yitirdi, neşeli bir duygu akışı içinde eriyip gitti.

İlk bakışta, kaliteli bir gemi olduğunu gördüm, zarif gövdesinin çizgileriyle, serenlerinin orantılı uzunluğuyla. uyumlu bir parçaydı. Yaşı ve tarihçesi ne olursa olsun, kökeninin izini korumuştı. Tasarımı ve tam donanımından ötürü, asla eski görünmeyecek gemilerden biriydi. Kıyıya demirli arkadaşları arasında, ki hepsi ondan büyüktü, üst cinsten bir varlık gibi görünüyordu – bir dizi yük beygiri içinde bir Arap atı.

Arkamdan bir ses tatsız, üstü örtülü bir tonda, “Umarım ondan memnun kalmışsınızdır, kaptan,” dedi. Başımı çevirmedi bile. Buharlı geminin kaptanıydı ve ne kastederse etsin, onun hakkında ne düşünürse düşünsün, geminin, ender bulunan kadınlar gibi, sırf varlığıyla bile bencil olmayan bir hazzı uyandırmaya yettiğini anladım. Onun

var olduğu dünyada bulunmanın iyi olduğunu hissediyor insan.

İnsanoğlunun en ince elişinde kişiyi büyüleyen o hayat ve nitelik yanılması yayılıyordu ondan. Tik ağacı kerestesinden muazzam bir kemere, güverte menfezinin üzerinde asılıydı; cansız madde, gemideki her şeyden daha ağır ve daha büyük görünüyordu. Onu indirmeye başladıklarında, palanganın ilerlemesi, su hattından donanımının ince tellerinin tepesindeki yuvarlak parçalara kadar gemiyi titretti, ağırlık karşısında ürpermişti sanki. Onu böyle yüklemek zalimceydi...

Yarım saat sonra, ayağımı geminin güvertesine ilk kez bastığımda, derin bir fiziksel tatmin hissettim. O anın tamlığıyla, o duygusal deneyimin ideal bütünlüğüyle hiçbir şey boy ölçüşemezdi, belirsiz bir kariyerin ön emeği ve düş kırıklıkları olmaksızın gelmişti bana.

Bakışlarımı hızla üzerinde gezdirdim, kaptanlığımın soyut duygusallığını somutlaştıran biçimi kuşattım, benimsedim. Bir denizcinin algılayabileceği bir sürü ayrıntı o anda canlı bir şekilde gözüme çarptı. Geri kalanlara gelince, gemiyi, varlığının maddi koşullarından kurtulmuş gördüm. Demirli olduğu sahil mevcut değildi sanki. Yerkürenin bütün ölkeleri bana ne ifade ediyordu? Dünyanın, gemilerin işlemesine elverişli sularla kaplı bütün kesimlerinde ilişkimiz aynı olurdu – ve dildeki sözcüklerin ifade edebileceğinden daha samimi. Bunun dışında, her sahne ve bölüm gelip geçici bir gösteriden ibaret olacaktı. Ana ambar ağzında çalışan, sarı ırktan ameleler tayfası bile, hayalleri oluşturan malzemedен daha dayanıksızdı. Kim kalkıp da Çinlileri hayal ederdi ki?..

Kıç tarafa gittim, kıç güverteye çıktım, tentenin altından yat benzeri ekleme parçalarının pirinçleri, küpeştelerin cilalı yüzeyleri, kaporta pencerelerinin camları parlıyordu. Tam kıçta iki denizci dümen donanımını temizlemekle meşguldü, ışığın yansıyan dalgaları eğik sırtlarında neşeyle oynaşıyordu; benden ve kamaranın kapı ağzına doğru giderken onlara attığım, neredeyse sevecen bakıştan habersiz, içlerine devam ettiler.

Kapılar ardına kadar açıktı, sürgü geriye itilmişti. Yarı kıvrılan merdiven lobinin görüntüsünü engelliyordu. Aşağıdan boğuk bir vızıltı yükseliyordu, ama inen adımlarımın sesi üzerine birden kesildi.

3

Aşağıda gördüğüm ilk şey, bir adamın vücudunun, merdiven dibindeki kapıların birinden geriye doğru çıkıntı yapan üst bölümüydü. Gözleri fal taşı gibi ve sessizce bana baktı. Bir elinde bir yemek tabağı, öbüründe bir örtü vardı.

“Ben senin yeni kaptanıyım,” dedim usulca.

Bir anda, göz açıp kapayıncaya kadar, tabakla örtüden kurtuldu ve kamara kapısını açmak için atıldı. Ben yemek salonuna geçer geçmez gözden kayboldu, ama anında tekrar belirdi, “gösteri sırasında sık sık elbise değiştiren” bir oyuncunun atikliğiyle sırtına geçirmiş olduğu bir ceketin düğmelerini ilikliyordu.

220

“İkinci kaptan nerede?” diye sordum.

“Ambarda sanırım, efendim. On dakika önce kış ambar ağzına indiğini gördüm.”

“Gemide olduğumu söyle.”

Kaporta penceresinin altındaki maun masa alacakaranlıkta karanlık bir havuz gibi parlıyordu. Üstünde yaldızlı bir pirinç çerçeve içinde geniş bir ayna bulunan büfenin üstü mermerdi. Bir çift gümüş kaplama lamba ve birkaç başka parça barındırıyordu – belli ki limanda sergilenen şeyler. Geminin yapıldığı dönemde geçerli olan mükemmel, sade zevki yansıtan yemek salonunun kendisi, iki çeşit ahşap kullanılarak lambriyle kaplanmıştı.

Masanın başındaki koltuğa oturdum – kaptan koltuğu. Tepesinde sallanan, derhal okunabilmesi için duvara asılmış küçük bir pusula, sürekli tetikte olmayı sessizce anımsatıyordu.

Bir dizi adam bu koltuğa oturmuştu. Bu düşüncenin birdenbire, canlı bir biçimde bilincine vardım, sanki her biri bu süslü püslü perdelerin dört duvarı arasında kendin-

den bir parça bırakmıştı; sanki bir tür karma ruh, kaptanlık ruhu, birdenbire benimkine, denizde geçen uzun günleri ve endişeli anları fısıldamıştı.

“Sen de!” diyor gibiydi, “sen de, kendi kendinle keskin bir yakınlık kurarak o huzuru ve huzursuzluğu tadacaksın – belli belirsiz ve tüm rüzgârlarla tüm denizlerin karşısında üstün, hiçbir ize maruz kalmayan, hiçbir anıyı muhafaza etmeyen ve hayatların çetelesini tutmayan bir enginlik içinde.”

Kararmış yaldızlı pirinç çerçevenin derinliklerinde, tenteden sızan sıcak yarı ışıktaki, kendi yüzümün ellerimin arasına yaslandığını gördüm. Ve uzaklığın kusursuz taraf-sızlığıyla aynada kendime baktım, neredeyse her açıdan bir hanedan olan şeyin bu son temsilcisine duyduğum yakınlık dışında, başka bir duygudan çok merakla; hanedanın sürekliliği kan bağında değil deneyimde, eğitimde, görev anlayışında ve hayata geleneksel bakış açısının mutlu ya-lınlığında yatıyordu.

Hem kendimmiş hem de başkasıymış gibi izlediğim, sessizce gözlerini dikip bakan bu adamın tam olarak yalnız bir kişi olmadığı aklıma geldi birden. Tanımadığı, adını hiç duymadığı, ama aynı etkilerle biçimlenmiş bir dizi adam arasında yeri vardı; hayatlarının mütevazı eseriyle ilgili olarak ruhlarının onun gözünde gizli saklı tarafı yoktu.

Birden yemek salonunda başka bir adam daha olduğunu fark ettim, biraz kenarda durmuş, dikkatle bana bakıyordu. İkinci kaptan. Uzun, kıvrık bıyığı fizyonomisinin karakterini belirliyordu, bunun da (söylemesi tuhaf ama) müthiş derecede hırçın olduğu dikkatimi çekti.

Ne kadar zamandır orada durmuş bana bakıyor, sakın-masızca hayal kuran halimle bana değer biçiyordu? Ayna çerçevesinin tepesindeki saat tam karşımdayken, uzun eli-nin neredeyse hiç kıpırdamadığını fark etmemiş olsaydım, daha da şaşırırdım.

O kamarada toplansanız iki dakikadan fazla kalmış olamazdım. Diyelim üç... Yani beni çok kısa bir süreden fazla izlemiş olamazdı, neyse ki. Yine de, bunun olmasına üzüldüm.

Ama acele etmeden kalkarken (acele etmeden yapılmalıydı) ve kusursuz bir sıcakkanlılıkla onu selamlarken bunu hiç belli etmedim.

İsteksiz ve aynı zamanda kibar bir hali vardı. Adı Burns'tü. Kamaradan çıkıp birlikte gemiyi dolaştık. Parlak gün ışığında yüzü çok yıpranmış, sıska, hatta bezgin görünüyordu. Her nasılsa, ona fazla sık bakma konusunda hassas davrandım; onun gözleriyse, tam tersine, yüzüme enikonu yapışık kaldı. Yeşile çalışıyorlardı ve beklenti dolu bir ifadeleri vardı.

Tüm sorularıma seve seve yanıt verdi, ama kulağım sende bir isteksizlik tonu yakalar gibi oldu. Üçüncü kaptan, üç dört tayfaıyla birlikte, ileride meşguldü. İkinci kaptan onun adını söyledi, ben de geçerken ona başımı salladım. Çok gençti. Epeyce acemi biri olduğu dikkatimi çekti.

Aşağıya geri döndüğümüzde, derin, yarı daire ya da, daha çok, yarı oval, kırmızı pelüşle kaplı bir kanepenin bir ucuna oturdum. Kamaranın bütün kış ucu boyunca uzanıyordu. Oturması işaret edilen Bay Burns, masanın çevresindeki döner sandalyelerden birine çöktü ve gözlerini bana dikti; bütün bunlar numaraymış da benim kalkıp bir kahkaha patlatmamı, sırtına bir şaplak indirmemi ve ortadan kaybolmamı bekliyormuş gibi tuhaf bir havayla.

Durumda garip bir gerginlik vardı, beni rahatsız etmeye başladı. Bu belli belirsiz duyguya karşı koymaya çalıştım.

“Yalnızca benim deneyimsizliğim,” diye düşündüm.

Kanımcıca benden birkaç yaş büyük olan bu adamın yüzüne bakınca, çoktan arkamda bırakmış olduğum şeyin farkına vardım – gençliğim. Bu da insanı pek rahatlatmıyordu. Gençlik güzel bir şeydir, çok büyük bir güçtür – insan onu düşünmediği sürece. Bilinçli olmaya başladığımı hissettim. Neredeyse irademe aykırı olarak, aksi bir ağırbaşlılığa büründüm. “Görüyorum ki gemiyi çok iyi durumda tutmuşsunuz, Bay Burns,” dedim.

Bu sözler ağzımdan çıkar çıkmaz, ne demeye bunu söylemek istediğimi öfkeyle kendi kendime sordum. Bay Burns yanıt olarak yalnızca göz kırpmıştı. Ne kastediyordu acaba?

Uzun zamandır aklımda olan bir soruya el attım – bir

gemiye katılan herhangi bir denizcinin dudaklarındaki en doğal soruya. *Dégagé*¹ neşeli bir ses tonuyla dile getirdim onu (lanet olası bilinçlilik): “Sanırım seyahate çıkabilir – ha?”

Böyle bir soru normal bir biçimde yanıtlanabilirdi, ya mahcup üzüntü vurgularıyla ya da gözle görülür biçimde bastırılmış bir gururla, “Övünmek istemiyorum, ama göreceksiniz” gibisinden. Kaba bir dille dobra konuşan (“Uyuşuk hayvan”) ya da açıkça memnun olan (“Bu gemi uçar”) gemiciler de vardır. İki yol, dört tarz.

Ama Bay Burns başka bir yol buldu, her şeye rağmen, hiç olmazsa nefesini boşa harcamamasını sağlayan, kendine özgü bir yol.

Yine bir şey söylemedi. Yalnızca surat astı. Ve öfkeli bir surat asıştı bu. Bekledim. Daha fazlası gelmedi.

“Sorun ne?.. Gemide neredeyse iki yıl bulunduktan sonra söyleyemez misiniz?” diye sert bir sesle hitap ettim ona.

Bir an şaşırmış göründü, varlığını ancak o an keşfetmişti sanki. Ama bu durum neredeyse hemen geçti. Bir kayıtsızlık havasına büründü. Ama sanırım bir şey söylemenin daha iyi olacağını düşündü. Bir geminin, tıpkı bir insan gibi, elinden gelenin en iyisini gösterme fırsatına ihtiyaç duyduğunu ve kendisi bindiğinden beri bu geminin hiçbir fırsat bulamadığını söyledi. Onun anımsayabildiği kadarıyla bulamamış. Son kaptan... Durakladı.

“O kadar şanssız mıydı?” diye sordum içten bir inancmazlıkla. Bay Burns bakışlarını benden çevirdi. Hayır, sabık kaptan şanssız bir adam değilmiş. Bu söylenemezmiş. Ama şansından yararlanmak istiyor gibi görünmemiş.

Bay Burns –anlaşılmaz ruh halleri insanı– bu cümleyi cansız bir yüzle ve gözünü inatla dümen kovanına dikerek söyledi. Cümlelerin kendisi belli belirsiz imalıydı. “Nerede öldü?” diye sordum usulca.

“Bu salonda. Tam şu anda oturduğunuz yerde,” diye yanıtladı Bay Burns.

Yerimden sıçramaya yönelik aptalca bir dürtüyü bas-

¹ (Fr.) Vurdumduymaz. (Ç.N.)

tırdım; ama genel olarak, artık benimki olacak yatakta ölmediğini duymak içimi rahatlattı. Aslında sabık kaptanını nereye gömdüğünü bilmek istediğime ikinci kaptanın dikkatini çektim.

Bay Burns körfezin girişine gömdüğünü söyledi. Ferah bir mezar; yeterli bir yanıt. Ama içindeki bir şeyi –(ne olursa olsun, geriye döndürülemez bir olgu olarak) ortaya çıkışıma inanmaya tuhaf bir isteksizlik duymak gibi bir şeyi– gözle görülür biçimde alt eden ikinci kaptan, bununla kalmadı; gerçi, açıkçası, keşke kalsaydım diyebilirdi.

Sanırım duygularıyla bir uzlaşa halinde, sürekli dümen kovanına hitap etti, öyle ki bana, kendi kendine konuşan, ancak bunu biraz bilinçsizce yapan bir adam gibi göründü.

Hikâyesi şöyleydi: Öğleden önce vardiyasında yedi kez kampana çalarak tüm tayfaları kıçüstü güvertesine toplamış ve onlara, aşağı inip kaptana veda etmelerini söylemiş.

224 Davetsiz bir kişiye çok görülmüşçesine söylenen bu sözler, o tuhaf töreni gözümde canlandırmama yetti: çekinerek o kamaraya doluşan yalınayak, başıkabak denizciler, büfeye abanmış küçük bir güruh, duygulanmıştan çok rahatsız, güneş yanığı göğüslerinde gömlekleri açık, yüzleri havanın etkisiyle kırış kırış, hepsi de ölüm döşegindeki adama aynı ciddi ve umutlu ifadeyle gözlerini dikmiş bakıyor.

“Bilinci açık mıydı?” diye sordum.

“Konuşmadı, ama onlara bakmak için gözlerini kıpırdattı,” dedi ikinci kaptan.

Bay Burns kısa bir süre bekledikten sonra mürettebata kamaradan çıkmalarını işaret etmiş, ama en yaşlı iki adamı kaptanın yanında bırakarak sekstantıyla “güneşi ölçmek” için güverteye çıkmış. Öğlene doğruymuş ve iyi bir enlem gözlemi yapmak için can atıyormuş. Sekstantını yerine koymak için aşağıya geri döndüğünde, iki adamın lobiye çıkmış olduğunu görmüş. Açık kapıdan kaptanın rahatça yastıklara yaslanmış halde yattığını görmüş. Bay Burns gözlemini yaparken, o “göçüp gitmiş”. Öğle olmak üzereyken. Hemen hemen aynı pozisyondaymış.

Bay Burns iç çekti, “Daha burada mısın sen?” dercesine, merakla bana şöyle bir baktı ve sonra düşüncelerini yeni kaptanından tekrar eskisine çevirdi; eskisi, ölmüş olduğu için, yetkili değildi, kimsenin yoluna çıkmıyordu ve irdelenmesi çok daha kolaydı.

Bay Burns onu uzun uzadıya irdeledi. Acayip bir adammış –altmış beş yaşlarında– demirkırı renkte, sert yüzlü, çetin ceviz ve suskun. Anlaşılmaz nedenlerle gemiyi denizde boş boş gezdirmiş. Bazen gece güverteye gelir, bazı yelkenleri açar, neden ve nereye açtığını ancak Tanrı bilir, sonra aşağı iner, kendini kamarasına kapatır ve saatlerce keman çalarmış – belki gün ağarana dek. Aslında, gece gündüz zamanının çoğunu keman çalarak geçirirmiş. Derken kriz geçirmiş. Hem de bağıra çağıra.

İş o noktaya gelmiş ki, Bay Burns günün birinde cesaretini toplamış ve kaptana ciddi ciddi yakınmış. Kendisi de üçüncü kaptan da vardiyası sırasında aşağıda gürültüden gözünü kırpamıyormuş... Ve görev başındayken uyanık kalmamız nasıl beklenebilir? diye savunmaya geçmiş. O katı adamın yanıtı şöyle olmuş: Sen ve üçüncü kaptan gürültüden hoşlanmıyorsanız, pılınızı pırtınızı toplayıp inmekte serbestsiniz. Bu seçenek teklif edildiğinde, gemi en yakın karadan altı yüz mil açıktaymış.

225

Bay Burns bu noktada bana bir merak havasıyla baktı. Selefimin dikkat çekecek ölçüde acayip bir ihtiyar olduğunu düşünmeye başladım.

Ama daha da tuhaf şeyler duyacaktım. Altmış beş yaşındaki bu katı, acımasız, rüzgârdan yanmış, kaba, deniz tuzuna bulanmış, suskun gemici bir artist olmakla kalmıyordu, aynı zamanda bir âşıktı. Haiphong’da, kâr getirmeyen bir dizi yolculuktan sonra oraya vardıklarında (ki bu yolculuklar sırasında gemi az kalsın iki kez kayboluyormuş), Bay Burns’ün kendi deyimiyle, kadının tekine “bulaşmış”. Bay Burns’ün bu olayla ilgili kişisel bilgisi yokmuş, ama doğrulayıcı kanıt olarak Haiphong’da çekilmiş bir fotoğraf mevcutmuş. Bay Burns kaptanın odasındaki çekmecelerden birinde bulmuş onu.

Zamanı gelince, ben de bu şaşırtıcı insani belgeyi

gördüm (hatta sonradan gemiden suya attım). Orada oturuyordu, ellerini dizlerine dayamış, kel, tıknaz, gri, kıllı; bir yabandomuzuna benziyordu; yanında da, geniş burun delikleriyle ve kocaman gözlerinde ucuz bir meşum bakışla çirkin, geçkince, beyaz bir kadın dikiliyordu. Yarı Doğu tarzı, kaba, cıfcaflı bir kılığa bürünmüştü. Düşük kalite bir medyuma ya da iki buçuk şiline kartlardan talih okuyan o kadınlardan birine benziyordu. Yine de çarpıcıydı. Gecekondu mahallesinden gelme profesyonel bir büyücü. Anlaşılır gibi değildi. Bu yaşlı denizcinin alaycı gaddar yüzünden insana bakıyor izlenimi uyandıran sert ruh için tutku dünyasının son görüntüsünün o olduğu düşüncesinde korkunç bir şeyler vardı. Ne var ki, kadının elinde bir müzik aleti tuttuğunu fark ettim – gitar ya da mandolin. Belki de sihrinin sırrı buydu.

Bay Burns için bu fotoğraf, yüksüz geminin neden üç hafta boyunca berbat, havasız bir limanda sıcaktan bunalarak demirli tutulduğunu açıklıyordu. Yatıp kesik kesik soluyorlarmış. Ara sıra ortaya çıkıp kısa ziyaretler yapan kaptan, beklediği mektuplara ilişkin, olmayacak hikâyeler mırıldanıyormuş Bay Burns'e.

Birdenbire, bir hafta ortadan kaybolduktan sonra, gecenin bir yarısı gelmiş ve tan ağarır ağarmaz gemiyle denize açılmış. Gün ışığı onu yabanıl ve hasta gösteriyormuş. Sırf karadan uzaklaşmak iki gün sürmüş ve şu ya da bu şekilde hafifçe bir resife çarpmışlar. Ne var ki, delik açılmamış ve “Önemli değil” diye homurdanan kaptan, gemiyi Hong Kong'a götürmeye ve orada kuru havuza almaya karar verdiğini Bay Burns'e bildirmiş.

Bunun üzerine Bay Burns umutsuzluğa kapılmış. Çünkü açıkçası, sert bir musonla boğuşarak, yeterli safrası olmayan ve su stoku tamamlanmamış bir gemiyle Hong Kong'a gitmeye çalışmak delice bir projeymiş.

Ama kaptan buyurgan bir tavırla, “Gemiye yola çıkarın,” diye homurdanmış ve Bay Burns, yılgın ve öfkeli bir halde, gemiyi yola çıkarmış ve yolda tutmuş, yelkenler uçup gitmiş, serenler eğrilmiş, mürettebat bitkin düşmüş – Bay Burns, kalkışılan bu işin mümkün olmadığına ve fe-

lakette sonuçlanmaya mahkûm olduğuna kesinlikle inan-
dığından, neredeyse çılgına dönmüş.

Bu arada kaptan, kamarasına kapanarak ve geminin
deli gibi yalpalamasına karşı kanepesinin bir köşesine
büzüşerek, keman çalıyormuş – ya da, en azından, onunla
sürekli gürültü çıkarıyormuş.

Güvertede belirlediğinde, konuşmuyor ve konuşuldu-
ğunda her zaman yanıt vermiyormuş. Gizemli bir hastalığı
olduğu ve acı çekmeye başladığı belliymiş.

Günler geçtikçe kemanın sesi giderek alçalmış, en
sonunda Bay Burns yemek salonunda durmuş, kaptanın
kamarasının kapısının dışından kulak kabartırken, kulağı-
na yalnızca cılız bir tırmalama gelmiş.

Bir akşamüstü tam bir çaresizlikle o odaya dalmış ve
saçını başını yolarak, korkunç beddualar haykırarak öyle
bir patırtı koparmış ki, kibirli hasta adamı sindirmiş. Su
tanklarının seviyesi düşükmüş, iki haftada elli mil yapama-
mışlar. Gemi asla Hong Kong'a ulaşamayacaktı.

Gemi ve adamlar yok olsun diye uğraşılıp didiniliyor-
muş sanki. Tartışmasız belliymiş bu. Kendini kaybeden
Bay Burns yüzünü kaptaninkine yaklaştırıp düpedüz hay-
kırmış: “Siz, efendim, dünyadan ayrılıyorsunuz. Ama dü-
men yekesini yükseltmek için siz ölene dek bekleyemem.
Kendiniz yapmalısınız. Şimdi yapmalısınız!”

Kanepedeki adam küçümseyerek homurdanmış: “Yani
dunyadan ayrılıyor muyum – öyle mi?”

“Evet, efendim – fazla gününüz kalmadı,” demiş Bay
Burns, sakinleşerek. “Yüzünüzden anlaşılıyor.”

“Yüzümden, ha?... Eh, yekeyi yükselt kahrolası.”

Burns güverteye fırlamış, gemiyi rüzgârın önüne al-
mış, sonra da, yatışmış ama kararlı bir halde yine aşağı
inmiş.

“Pulo Condor'a doğru bir rota belirledim, efendim,”
demiş. “Oraya vardığımızda, hâlâ bizimle olursanız, gemiyi
hangi limana götürmemi istediğinizi söylersiniz, ben de
götürürüm.”

İhtiyar ona kin dolu gözlerle bakmış ve ölümcül, ağır
bir ses tonuyla şu tüyler ürpertici sözleri söylemiş: “Benim

isteğim olsaydı, ne gemi ne de herhangi biriniz bir limana ulaşırđı. Ve umarım ulaşamazsınız.”

Bay Burns derinden sarsılmış. Sanırım o sırada cidden korkmuş. Ne var ki, anlaşılan, öyle etkili bir kahkaha atmayı başarmış ki, korkma sırası ihtiyara gelmiş. Olduğu yerde büzülmüş ve ona sırtını dönmüş.

Bay Burns, “Ve o sırada akli başındaydı,” diye temin etti beni heyecanla. “Her kelimesinde ciddiydi.”

Bu, sabık kaptanın son konuşması olmuş neredeyse. Bundan sonra dudaklarından birleşik bir cümle dökülmemiş. O gece gücünün son damlasını kullanıp kemanını bordadan atmış. Kimse onu bunu yaparken görmemiş, ama ölümünden sonra Bay Burns zimbirtıyı hiçbir yerde bulamamış. Boş kutusu ortalıktaymış, ama keman kesinlikle gemide değilmiş. Ve denize düşmediyse başka nereye gitmiş olabilirilmiş?

“Kemanını denize attı demek!” diye haykırdım.

228 “Öyle,” diye bağırdı Bay Burns heyecanla. “Ve inanıyorum ki, gücü yetseydi gemiyi de kendisiyle birlikte götürürdü. Geminin yeniden memleketi görmesini hiç istemedi. Sahiplerine mektup yazmazdı, yaşlı karısına da hiç yazmazdı – yazmayacaktı. Her şeyden elini eteğini çekmeye karar vermişti. Olan buydu. İş umurunda değildi, ya da taşınan mallar, ya da bir geçiş yapmak – ya da herhangi bir şey. Tüm tayfalarla birlikte gemiyi kaybedene dek dünyayı dolaşmak istemişti.”

Bay Burns büyük bir tehlikeden kaçmış bir adam gibi görünüyordu. Az kalsın, “Eğer ben olmasaydım!” diye bağıracaktı. Ve uzatırcasına yana doğru burup durduğu kibirli bıyığı, öfkeli gözlerinin saydam masumiyetini tuhaf, ama hoş bir biçimde vurguluyordu.

Kendi duygularımla meşgul olmasam gülümserdim, bu duygular Bay Burns’te yoktu. Ben zaten kumandayı elinde tutan adamdım. Benim duygularım gemideki herhangi birininkiler gibi olamazdı. O toplulukta ben, ülkesindeki bir kral gibi, tek başıma bir sınıf içinde bulunuyordum. Unvanı babadan oğla geçen bir kralı kastediyorum, seçilmiş bir devlet başkanını değil. İnsanlara Tanrı’nın inayeti

kadar uzak ve anlaşılmaz gelen bir acente tarafından orayı yönetmek için getirilmiştim.

Ve bir hanedanın üyesi gibi, ölümle yarı mistik bir bağ kurduğumu hissederek, en yakın selefim tarafından derinden sarsılmıştım.

O adam yaşı dışında tüm temel konularda benim gibi bir adam olmuştu. Ancak hayatının sonu tam bir hainlik eylemiydi, bana yeryüzündeki herhangi bir kılavuzun olabileceği kadar zorunlu gelen bir geleneğin ihanetiydi. Görünüşe bakılırsa denizde bile bir adam kötü ruhların kurbanı olabilirdi. Kaderlerimizi biçimlendiren bilinmez güçlerin soluğunu yüzümde hissettim.

Sessizlik uzun sürmesin diye, kaptanının karısına mektup yazıp yazmadığını sordum Bay Burns'e. Başını iki yana salladı. Kimseye yazmamıştı.

Bir anda ciddileşti. Yazmayı hiç düşünmemiş. Namussuz bir Çinli rıhtım işçisinin gemiyi yüklemesini izleyip durmak tüm zamanını almış. Bununla, Bay Burns'ün vücudunda huzursuzca varlığını sürdüren gerçek ikinci kaptan ruhu ilk kez gözüme çarptı.

229

Düşüncelere daldı, sonra kasvetli bir güçle telaşla devam etti.

"Evet! Kaptan öğle olmak üzereyken öldü. Akşamüstü kâğıtlarını gözden geçirdim. Günbatımında son görevimi yaptım ve sonra geminin burnunu kuzeye çevirip onu bu-
raya getirdim. Gemiye - getirdim."

Masaya yumruğunu indirdi.

"Kendi başına gelmesi zor olurdu," diye fikir belirttim.
"Ama neden burası yerine Singapur'a gitmediniz?"

Gözleri titredi. "En yakın liman," diye mırıldandı asık suratla.

Soruyu tam bir masumiyetle sormuştum, ama bu yanıt (uzaklık farkı önemsizdi) ve tavrı bana yalın gerçeğe ilişkin bir ipucu verdi. Başına getirilecek vasıflı bir kaptan olmasından ötürü geçici olarak kumandayı ele almasının onaylanacağını umduğu bir limana götürmüştü gemiyi; oysa Singapur, doğru tahmin ettiği gibi, vasıflı adamlarla dolu olacaktı. Ama nahif akıl yürütmesi, körfezin dibinde

yatan telgraf hattını dikkate almayı unuttu, tahribattan kendisinin kurtardığını hayal ettiği gemiyi körfezin kuzeyine döndürmüştü. Sohbetimiz bu yüzden tatsızlaştı. Bu tatsızlığı giderek daha belirgin hissettim – ve giderek daha çok sinirime dokundu.

“Bakın, Bay Burns,” diye söze başladım, çok kararlı bir biçimde. “Bu kaptanlığın peşinde koşmadığımı anlarsınız herhalde. Önüme zorla sürüldü. Ben de kabul ettim. Öncelikle gemiyi memlekete götürmek için buradayım ve her birinizin bu amaçla görevini yapmasını sağlayacağımdan emin olabilirsiniz. Tüm söyleyeceğim bu – şimdilik.”

O sırada ayağa kalkmıştı, ama dışarı çıkmak yerine kaldı, dudakları öfkeyle titriyor ve bana ters ters bakıyordu, sanki gerçekten de, bundan sonra, genel terbiye çerçevesinde onun öfkeli bakışları karşısında ortadan kaybolmaktan başka yapacak bir şey yoktu benim için. Tüm basit duygusal durumlar gibi dokunaklıydı bu. Onun için üzüldüm – ona neredeyse sempati duydum, ta ki (ortadan kaybolmadığımı görerek) sesinde zorlama bir ölçülülük tonuyla konuşana dek.

“Memlekette bir karım ve bir çocuğum olmasaydı, gemiye geldiğiniz an beni bırakmanızı isterdim, bundan emin olabilirsiniz, efendim.”

Uzak bir üçüncü kişi söz konusuymuş gibi, doğal bir sakinlikle yanıt verdim ona.

“Ben de, Bay Burns, sizi bırakmazdım. İkinci kaptan olarak gemi anlaşmasını imzaladınız ve yükün boşaltılacağı son limanda bu anlaşma sona erene dek görevinizi yerine getirmenizi ve elinizden geldiğince beni deneyiminizden faydalandırmanızı beklerim.”

Gözlerindeki sert inanmazlık bir süre devam etti; ama dostça tutumum karşısında kırıldı. Kollarını hafifçe yukarı kaldırarak (sonradan bu hareketi iyi öğrenecektim) kama-radandan ok gibi fırladı.

Bu küçük, zararsız ağız dalaşını yapmasak da olurdu. Birkaç gün geçmeden, onu geride bırakmamam için bana yalvarıp yakaran Bay Burns’tü; bense ona ancak kuşkulu yanıtlar verebiliyordum. Olayın bütünü biraz trajik bir görünüme büründü.

Ve bu korkunç sorun yalnızca konu dışı bir bölümdü, geminin –donanımı ve adamlarıyla, şimdi bu hastalıklı nehirde pinekleyen bedeni ve ruhuyla benim olan geminin– açık denize nasıl çıkarılacağına ilişkin genel sorun bünyesindeki bir karışıklıktı yalnızca.

Bay Burns, hâlâ kaptan rolü oynarken, dalaveresiz ideal bir dünyada mükemmel bir belge olabilecek bir gemi kira kontratına imza atmakta acele etmişti. Kontrata göz gezdirir gezdirmez, öbür taraftakiler son derece dürüst ve tartışmaya açık kişiler değilse ileride sorun çıkacağını sezdim.

Korkularımı aktardığım Bay Burns onlara alınmayı seçti. O her zamanki inanmaz bakışlarıyla bana baktı ve acı acı, “Sanırım, efendim, bir aptal gibi davrandığımı ileri sürmek istiyorsunuz?” dedi.

Her zaman şaşkınlığını artırıyor gibi görünen sistematik nezaketimle, hiçbir şey ileri sürmek istemediğimi söyledim. Bunu geleceğe bırakacaktım.

Ve, tam beklendiği gibi, gelecek bir sürü sıkıntı getirdi. İğrençlikte pek aşağı kalmayan Kaptan Giles’ı anımsadığım günler oluyordu. Onun şaşkın ciddiliği başıma bu işi açmıştı; öte yandan “başımı kaşıyacak zamanımın olmayacağı” kehanetinin doğru çıkması, genç masumiyetime kötü bir şaka yapmak için bilerek yapılmış gibi gösteriyordu onu.

Evet. “Deneyim” olarak çok değerli olan karışıklıklardan başımı kaşıyacak zamanım yoktu. İnsanlar deneyimin avantajları hakkında çok olumlu düşünürler. Ama bu bağlamda deneyim her zaman, yanılgıların büyüğü ve masumiyetinin tersine tatsız bir şey demektir.

Benimkini hızla kaybetmekte olduğumu söylemeliyim. Ama bu öğretici karışıklıklarda, hepsinin tek sözcükte toplanabileceğini söylemekten öteye gitmemeliyim: rötar.

“Vakit nakittir” atasözünü bulan bir insan derdimi anlayacaktır. “Rötar” sözcüğü beynimin gizli bölmesine girdi, kulakları sağır eden bir çan gibi çınladı orada, tüm duyularımı etkiledi, siyah bir renge, acı bir tada, ölümcül bir anlama büründü.

“Sizi böyle kaygılı gördüğüme gerçekten üzgünüm. Açıkçası, ben...”

O sıralar duyduğum tek insancıl konuşmaydı. Ve, yeterince uygun bir biçimde, bir doktordan geldi.

Bir doktor, tanımı gereği insancıldır. Ama bu adam gerçekte de öyleydi. Konuşması profesyonelce değildi. Ben hasta değildim. Ama başkaları hastaydı, onun gemiyi ziyaret etmesinin nedeni de buydu.

Orta elçiliğimizin ve elbette konsolosluğun doktoruydu. Geminin sağlığından sorumluydu, bu da genel olarak parlak değildi, titrekti, bir çöküşün eşiğindeydi. Evet. Adamlar hastalandı. Bu nedenle vakit yalnızca nakit değil, aynı zamanda hayattı.

Hiç bu kadar akli başında bir gemi mürettebatı görmemiştim. Doktorun da dediği gibi: “Görünüşe bakılırsa son derece saygın denizcileriniz var.” Sürekli ayık gezmekle kalmıyor, kıyıya bile çıkmak istemiyorlardı. Onları güneşe olabildiğince az maruz bırakmak için özen gösteriliyordu. Tenteler altında yapılacak hafif işlerde görevlendirilmişlerdi. İnsancıl doktor da beni övdü.

“Düzenlemeleriniz bana çok isabetli geldi, sevgili kapitan.”

Bu açıklamanın beni ne kadar rahatlattığını ifade etmem zor. Doktorun sarı favorilerle çerçevelenmiş yuvarlak tombul yüzü, onurlu bir tatlılığın mükemmel örneği. Dünyada bana zerre kadar ilgi gösteren tek insandı. Her ziyaretinde kamarada genellikle yarım saat kadar otururdu.

Bir gün ona şöyle dedim: “Sanırım şimdi tek yapılması gereken, ben gemiyi denize çıkarabilene dek, sizin yaptığınız gibi onlara göz kulak olmak.”

Başını eğdi, kocaman gözlüğünün ardında gözlerini kapadı ve, “Deniz... kuşkusuz,” diye mırıldandı.

Mürettebatın yere serilen ilk üyesi kamarottu – gemide konuştuğum ilk kişi. Kıyıya götürüldü (kolera belirtile riyle) ve bir haftanın sonunda orada öldü. Derken, ben hâlâ iklimin bu ilk etkili hamlesinin şaşırtıcı etkisi altındayken, Bay Burns pes etti ve kimseye tek kelime söylemeden yüksek ateşle yatağa düştü.

Sanırım kısmen kendisi bu hastalığa çanak tutmuştu; iklim ise, havada, suda, nehir kıyısının çamurunda pusuya düşürülmüş görünmez bir canavarın atikliğiyle gerisini halletmişti. Bay Burns, yazgısı belli bir kurbandı.

Onu sırtüstü yatmış surat asarken ve küçük bir ocak gibi sıcaklık yayarken buldum. Sorularımı pek yanıtlamadı ve homurdanmakla yetindi: İnsan şiddetli baş ağrısıyla bir akşamüstü izin alamaz mıydı – bir kez olsun?

O akşam, yemekten sonra salonda otururken, odasında sürekli mırıldandığını duyabiliyordum. Sofrayı toplayan Ransome bana şöyle dedi: “Korkarım, efendim, ikinci kaptana ihtiyaç duyduğu bütün ilgiyi gösteremeyeceğim. Zamanımın büyük bir bölümünde öndeki mutfakta olmam gerekecek.”

Ransome aşçıydı. İkinci kaptan onu bana ilk gün göstermişti, güvertede durmuş, kollarını geniş göğsünde kavuşturmuş, nehre bakarken.

Uzaktan bile, orantılı vücudu ve tam bir gemici gibi durması, göze çarpmasını sağlıyordu. Daha yakından bakıldığında, zeki ve sakın gözleri, kibar yüzü, davranışlarındaki disiplinli bağımsızlık çekici bir kişilik oluştuyordu. Buna ek olarak, Bay Burns bana onun gemideki en iyi denizci olduğunu söylediğinde, hayatının baharında ve böyle bir görünümle aşçı olarak işe girmesine şaşırdığımı ifade ettim.

“Kalbi yüzünden,” demişti Bay Burns. “Kalbinde bir sorun var. Kendini fazla yormaması gerek, yoksa pat diye düşüp ölebilir.”

İklimin ilişmediği tek kişi de oydu – belki de, göğsünde ölümcül bir düşman taşıdığından, duygularını ve hareketlerini sistematik olarak kontrol etmekte kendini eğitmişti. Birisi bir şey sakladı mı davranışlarından belli oluyordu. Zavallı kamarot öldükten sonra, bu Doğu limanında yerine beyaz bir adam geçemeyeceğinden, Ransome çift iş yapmaya gönüllü olmuştu.

“Sakin sakın çalıştığım sürece, gayet iyi yapabilirim, efendim,” diye temin etmişti beni.

Ama belli ki buna ek olarak hastabakıcılıkla uğraşması beklenemezdi. Üstelik doktor, Bay Burns’ün kıyıya çıkarılmasını kesin bir biçimde emretti.

Her iki yanında onu kollarının altından tutan birer denizciyle, ikinci kaptan lombar ağzından her zamankinden daha asık suratla geçti. At arabasında onu yastıklarla destekledik ve bir gayret şu kırık dökük sözleri söyledi: “Şimdi – istediğiniz – oldu – beni – gemiden – çıkardınız.”

“Hayatınızda hiç bu kadar yanılmamışsınızdır, Bay Burns,” dedim usulca, ona usulünce gülümseyerek; araba bir tür sanatoryuma doğru yola çıktı, doktorun konutunun arazisinde yer alan, tuğladan örülmüş bir ek binaydı bu.

Bay Burns’ü düzenli olarak ziyaret ettim. Kimseyi tanımadığı ilk birkaç günden sonra, ya ezilmiş bir düşmana zevkle bakmak ya da çok haksızlık edilmiş bir kişiye yaranmak için gelmişim gibi karşıladı beni. Hasta odasındaki acayip ruh hallerine uygun olarak, ya biri ya da öbürüydü. Hangisi olursa olsun, neredeyse konuşamayacak kadar zayıf görüldüğü dönemde bile bunu bana iletmeyi başardı. Değişmez nezaketimle davrandım ona.

234 Derken bir gün, ansızın, tüm bu çılgınlığın içinden tam bir panik dalgası fııskırdı.

Bu ölümcül yerde onu bırakırsam ölürdü. Bunu hissediyordu, bundan emindi. Ama onu kıyıda bırakmaya gönlüm razı olmazdı. Sydney’de bir karısı ve çocuğu vardı.

Bir deri bir kemik kalmış kollarını kendisini örten nevresimin altından çıkardı ve etsiz pençelerini nevresime geçirdi. Ölecekti! Burada ölecekti...

Doğrulup oturmayı kesinlikle başardı, ama yalnızca bir an için, arkaya düştüğü sırada da gerçekten oracıkta öleceğini düşündüm. Bengalli eczacıyı çağırdım ve telaşla odadan uzaklaştım.

Ertesi gün yakarışlarını yineleyerek beni tam anlamıyla altüst etti. Kaçamak bir yanıt verip onu çok çaresiz bir halde bıraktım. Sonraki gün istemeyerek içeri girdim, çok daha güçlü bir sesle ve oldukça şaşırtıcı bir iddia bolluğuyla bana saldırdı hemen. Durumunu bir tür delice dinçlikle sundu ve sonunda bana, vicdanımın bir adamın ölümünü nasıl kaldıracağını sordu. Gemiye onsuz yola çıkarmayacağımı söz vermemi istedi.

Gerçekten de önce doktora danışmam gerektiğini

söyledim. Bunun üzerine bağırdı. Doktormuş! Asla! Ölüm cezası olurmuş bu.

Gösterdiği çaba onu bitkin düşürmüştü. Gözlerini yumdu, ama alçak sesle gelişigüzel konuşmaya devam etti. Başından beri ondan nefret etmişim. Sabık kaptan da ondan nefret etmişti. Onun ölmesini istemişti. Tüm tayfaların ölmesini istemişti...

“Bu aşağılık cesedin yerine ne koymak istersiniz, efendim? Sizi de ele geçirecek,” diye sözünü bitirdi, donuk gözlerini dalgın dalgın kırpıştırarak.

“Bay Burns,” diye bağırdım, çok sinirlenerek, “siz neden söz ediyorsunuz Tanrı aşkına?”

Hareket edemeyecek kadar zayıf olsa da, kendine gelir gibi oldu.

“Bilmiyorum,” dedi halsizce. “Ama doktora sormayın, efendim. Siz ve ben denizciyiz. Ona sormayın, efendim. Günün birinde belki sizin de bir karınız ve çocuğunuz olur.”

Ve yine, onu geride bırakmayacağıma söz vermem için yalvardı. Ona bu sözü vermemekte kararlıyım. Sonradan bu katılık çok kötü geldi; çünkü kararımı vermişim. Soluk alacak gücü zar zor bulan ve şiddetli bir korkunun mahvettiği bu dermansız adam karşı konulamazdı. Ayrıca, beni can evimden vurmuştu. O ve ben denizciydik. Bu bir iddiaydı, çünkü başka ailem yoktu. Günün birinde karım ve çocuğum olmasına gelince, bunun bir etkisi olmadı. Bir tuhaf geliyordu kulağa.

Bu geminin, bu adamların aptal ticari karışıklıklar yüzünden, zehirli bir kapana kısılmışçasına nehre hapsolup kaldığı iddiasından daha güçlü ve daha ilgi çekici olacak bir iddia hayal edemiyordum.

Ne var ki, neredeyse dövüşerek kendime yol açmışım. Denize doğru. Saf, güvenli ve dost canlısı olan denize. Üç gün daha.

Bu düşünce, gemiye geri dönerken bana güç verdi ve destek oldu. Yemek salonunda doktorun sesi beni selamladı ve iriyarı cüssesi sesini takip etti, geminin ilaç sandığıının yatağa sıkıca bağlanmış halde bulundurulduğu, sancak tarafındaki yedek kamaradan çıktı.

Gemide olmadığımı görünce oraya girdiğini söyledi, ilaç, bandaj vb. stokunu kontrol etmek için. Her şey tamamdı ve yerli yerindeydi.

Ona teşekkür ettim; az önce ondan aynı şeyi yapmasını istemeyi düşünmüştüm, çünkü birkaç gün içinde, bildiği gibi, denize açılacaktık, orada her tür sıkıntımız nihayet sona erecekti.

Ciddiyetle dinledi ve yanıt vermedi. Ama Bay Burns'e ilişkin düşüncelerimi ona açtığımda, yanıma oturdu ve elini dostça dizime koyarak, kendimi nasıl bir şeye maruz bıraktığımı düşünmem için yalvardı.

Adam yerinden kıpırdatılmayı kaldıracak kadar güçlüydü. Ama ateşinin yeniden çıkmasına dayanamazdı. Önümde belki de altmış günlük bir geçiş vardı, karmaşık seyrüseferle başlayıp muhtemelen bolca kötü havayla bitecekti. Buna tek başıma, ikinci kaptan olmadan ve oldukça genç bir üçüncü kaptanla dayanmak zorunda olma riskini göze alabilir miydim?...

236

İlk kaptanlığım olduğunu da ekleyebilirdi. Muhtemelen bu olguyu düşünüyordu, çünkü bizzat sorup öğrendi. Hiç aklımdan çıkmıyordu.

Yola çıkışımı bir hafta ertelemem gerekse de, bir ikinci kaptan göndermeleri için Singapur'a telgraf çekmemi ciddi ciddi tavsiye etti.

"Bir gün bile ertelemem," dedim. Bunun düşüncesi bile tüylerimi diken diken etti. Tayfaların hepsi oldukça formda görünüyordu ve onları götürmenin zamanı gelmişti. Denizde olduğum andan itibaren hiçbir şeyle yüzleşmekten korkmuyordum. Deniz şimdi tüm sıkıntılarımdan tek çaresiydi.

Doktorun gözlük camları, kararlılığımın içtenliğini inceleyen iki lamba gibi bana dikilmişti. Tartışmayı sürdürecekmışçesine ağzını açtı, ama hiçbir şey söylemeden kapadı. Zavallı Burns'ün hayali gözlerimin önündeydi, bitkinliği, çaresizliği ve kederi öylesine canlıydı ki, daha bir saat önce uzaklaştığım gerçeklikten daha çok dokundu bana. Kişiliğinin pürüzlerinden arınmıştı ve ona karşı koymıyordum.

“Bana bakın,” dedim. “Siz bana adamın yerinden kıpırdatılmaması gerektiğini resmî olarak söylemedikçe, yarın gemiye getirilmesi için ayarlamalar yapacağım ve gemiyi denize hazırlamak için birkaç gün liman girişinin dışında demirlemem gerekse de, ertesi sabah onu nehirden çıkaracağım.”

“Ah! Ayarlamaları ben kendim yaparım,” dedi doktor hemen. “Yalnızca bir dost olarak konuştum – iyi dileklerde bulunan birisi olarak.”

Vakur yalınlığıyla ayağa kalktı ve elimi sıcak bir biçimde sıktı, bence oldukça ciddi bir tavırla. Ama kendisi de sözleri kadar iyiydi. Bir sedyede taşınan Bay Burns lombar ağzında belirlediğinde, doktor bizzat yanında yürüdü. Program o kadar değiştirilmişti ki, bu nakil son ana, yola çıkacağımız sabaha bırakılmıştı.

Güneş doğalı bir saat ya olmuştu ya olmamıştı. Doktor koca kolunu kıyıdan bana salladı ve hemen arabasına geri yürüdü, araba boş halde onu nehir kıyısına kadar takip etmişti. Kıçüstü güvertesinin bir ucundan öbür ucuna taşınan Bay Burns cansız görünüyordu. Ransome onu kamarasına yerleştirmek için aşağı indi. Ben gemiye göz kulak olmak için güvertede kalmak zorundaydım, çünkü römorkör yedekleme halatımızı yakalamıştı bile.

Suya düşen palamarlarımızın şapırtısı içimdeki duygunun tamamen değişmesine yol açtı. Bir kâbustan uyanmanın eksik rahatlığı gibiydi bu. Ama geminin başı nehirde salınarak o bakımsız Doğu kasabasından uzaklaşırken, uğruna büyük çaba harcanan o anın beklenen kıvancını duymadım. Yaşadığım şey, kuşkusuz, gerginliğin gevşemesiydi, bu da yüz kızartıcı bir savaştan sonra bir bitkinlik duygusuna dönüştürdü kendini.

Öğle sıralarında liman ağzının bir mil açığına demirledik. Akşamüstü tüm tayfalar için yoğun geçti. Hiç ayrılmadığım pupadan çalışmayı izlerken, nehrin bunaltıcı sıcağında geçirilmiş altı haftanın verdiği güçsüzlüğü fark ettim. İlk esinti bunu dağıtacaktı. Şimdi sükûnet tamamdı. Üçüncü kaptanın –umut vaat etmeyen bir yüzü olan toy bir delikanlı–, yumuşak bir dille söylemek gerekirse, bir kap-

tanın sağ elini oluşturan o paha biçilmez malzemeden olmadığı kanısına vardım. Ama ana güvertedeki denizcilerin, henüz iyice bakma fırsatı bulamadığım yüzlerinde birkaç gülümseme yakaladığıma sevindim. Kıyı işlerinin ölümcül sarmalından kurtulduktan sonra, hem kendimi onlara yakın hem de biraz tuhaf hissediyordum; akrabaları arasında ki, uzun zamandır yolunu kaybetmiş bir gezgin gibi.

Ransome mutfak ile kamara arasında koşuşturup duruyordu. Ona bakmak bir zevkti. Adamda kesinlikle zarafet vardı. Bütün mürettebat içinde bir tek o, limanda bir gün bile hastalanmamıştı. Ama göğsünün içinde huzursuz bir kalbi olduğunu bildiğimden, hareketlerinin doğal, denizcilere özgü çevikliğine koyduğu kısıtlamayı fark edebiliyordum. Vücudunda çok kırılğan ya da çok patlayıcı bir şey taşıyormuş ve bunun sürekli farkındaymış gibiydi.

Bir iki kez ona seslenme fırsatı buldum. Hoş, sakın sesiyle ve zayıf, hafif hüznü bir gülümsemeyle bana yanıt verdi. Bay Burns dinleniyormuş. Gayet rahat görünüyormuş.

238

Güneş battıktan sonra yeniden güverteye çıktığımda yalnızca sessiz bir boşlukla karşılaştım. Kıyının belirgin bir özelliği olmayan, ince dış tabakası seçilemiyordu. Karanlık, geminin çevresinde, dilsiz ve yalnız sulardan çıkan gizemli bir şey gibi yükselmişti. Küpeşteye yaslandım ve gecenin gölgelerine kulak kabarttım. Çıt yok. Gemim, sonsuz sessizlikle dolu bir uzayda, belirlenmiş rotasında baş döndürücü bir hızla yol alan bir gezegen olabilirdi. Denge duygumu sonsuza dek kaybediyormuşum gibi küpeşteye yapıştım. Ne saçma. Öfkeyle seslendim.

“Güverteye!”

Hemen gelen “Baş üstüne, efendim” yanıtı büyüü bozdu. Demir vardiyacısı pupa merdivenini çevik hareketlerle çıktı. En ufak bir esinti belirtisini rapor etmesini söyledim.

Aşağı inince Bay Burns’e şöyle bir uğradım. Aslında, onu görmekten kaçınmadım, çünkü kapısı açık duruyordu. Adam o kadar çökmüştü ki, o beyaz kamarada, beyaz bir nevresimin altında, beyaz yastığa gömülmüş o kü-

çölmüş kafasıyla, kızıl bıyığı insanın gözüne çarpıyordu, yapay bir şey gibi – gölgesiz perde lambasının çığ ışığında sergilenen, dükkândan alınma bir bıyık.

Bir çeşit hayretle gözlerimi dikmiş bakarken, gözlerini açarak ve hatta onları benden yana çevirerek kendini gösterdi. Küçük bir kıpırtı.

“Hava durgun, Bay Burns,” dedim boyun eğerek.

Bay Burns beklenmedik ölçüde uzak bir sesle gelişigüzel konuşmaya başladı. Ses tonu çok tuhaftı, hastalığından etkilenmiş gibi değil de, farklı bir türe aitmiş gibi. Bu dünyadan değilmiş gibi geliyordu kulağa. Gerçek şu ki, bunun, kötü niyetle denizin altında tuzağa düşürülen sabık kaptanın hatası olduğunu çıkarır gibi oldum. Acayip bir hikâyeydi.

Sonuna kadar dinledim; sonra kamaraya girerek elimi ikinci kaptanın alnına koydum. Ilıktı. Yalnızca aşırı güçsüzlükten başı dönmüştü. Birden benim farkıma varmış gibi göründü ve kendi sesiyle –çok cılızdı elbette– üzüntüyle sordu: “Yola çıkmanın hiç yolu yok mu, efendim?”

239

“Sürüklenip gideceksek, tutunduğumuz yeri bırakmanın ne faydası var, Bay Burns?” diye yanıtladım.

İç çekti, ben de onu hareketsizliğiyle baş başa bıraktım. Hayata tutunuşu akıl sağlığına tutunuşu kadar zayıftı. Tek başıma üstlendiğim sorumluluklar beni bunalttı. Birkaç saat uyuyup rahatlamak için kamarama gittim, ama ben daha gözlerimi kapamadan güvertedeki adam aşağı gelip hafif bir esintiyi rapor etti. Yola çıkmak için yeter, dedi.

Yeterinden fazla değildi. Irgat başına geçilmesini, yelkenlerin açılmasını ve gabya yelkeninin ayarlanmasını emrettim. Ama gemiyi istenen yöne çevirdiğim sırada neredeyse hiç rüzgâr hissedemedim. Yine de, serenleri düzelttim ve her şeyimi gemiye oynadım. Bu denemeden vazgeçmeyecektim.

Demiri pruvaya çekilmiş ve direk şapkalarına kadar yelkenbeziyle donatılmış olan gemim, cilalı mermerin ışıltıları ve gölgeleri arasına yerleştirilmiş bir model gemi kadar hareketsiz görünüyordu. Dünyanın muazzam güçlerinin gizemli dinginliği içinde karayı denizden ayırt etmek olanaksızdı. Ani bir sabırsızlığa kapıldım.

“Gemi, dümen yekesine hiç yanıt vermeyecek mi?” dedim öfkeyle adama; dümenin parmaklıklarını kavrayan güçlü esmer elleri karanlıkta göze çarpıyordu; insanın kendi kaderini yönetme iddiasının bir simgesi gibi.

Bana yanıt verdi: “Evet, efendim. Yavaş orsa ediyor.”

“Başını güneye çevir.”

“Baş üstüne, baş üstüne, efendim.”

Pupada bir aşağı bir yukarı gidip geldim. Adımlarımınkinden başka ses yoktu, ta ki adam yeniden konuşana dek.

“Şimdi güneyde, efendim.”

240

İlk kaptanlığımın ilk rotasını, çiyile ağırlaşmış ve yıldızlarla parlayan sessiz geceye ilan etmeden önce, göğsümde hafif bir sıkışma hissettim. Bu harekette, tek başıma üstlendiğim görevde sürekli tetikte olmamı gerektiren bir kesinlik vardı.

“Viya böyle,” dedim sonunda. “Rota güney.”

“Güney, efendim,” diye yineledi adam.

Üçüncü kaptanla nöbetçisini aşağı gönderdim ve görev başında kaldım, şafaktan önceki serin, uyku getiren saatlerde güverteyi arşınladım.

Hafif esintiler geldi geçti, ne zaman siyah suyu uyandıracak kadar güçlü olsalar, yanı sıra yükselen şırıltı sevinçten yüreğimi hop oturtup hop kaldırıyor ve çabucak kesiliyordu. Yorgunluktan bitmişim. Yıldızlar bile gündoğumunu beklemekten usanmış gibiydi. Nihayet gökyüzünün tepe noktasında sedef tonunda belirdi, daha önce tropikal bölgelerde hiç görmediğim gibi, parlamadan, neredeyse gri, yüksek enlemleri tuhaf bir biçimde anımsatarak.

İleriden gözcünün sesi yükseldi: “Kara 45 derece iskele yönünde, efendim.”

“Tamam.”

Küpeşteye yaslanırken bakışlarımı kaldırmadım bile. Geminin hareketi fark edilmiyordu. Az sonra Ransome bana sabah kahvemi getirdi. Onu içtikten sonra geminin baş tarafına baktım ve soluk mu soluk turuncu ışığın sakin izinde karanın yayvan profilini gördüm, sanki siyah kâğıttan kesilip çıkarılmıştı ve bir mantar kadar hafif, suda yüzüyor gibiydi. Ama yükselen güneş onu karanlık bir pusa dönüştürdü, sıcak parıltıda titreşen şüpheli, muazzam bir gölge.

Nöbetçi güverteleri yıkamayı bitirdi. Aşağı indim ve Bay Burns’un kapısında durdum (kapının kapatılmasına katlanamıyordu), ama gözlerini kıpırdatana dek onunla konuşmaya çekindim. Ona haberi verdim.

“Liant Burnu günışığında göründü. On beş mil kadar var.”

Derken dudaklarını kıpırdattı, ama ses duymadım, kulağımı yaklaştırdım şu öfkeli yorumu yakaladım: “Gıdım gıdım ilerliyoruz... Şansımız yok.”

“Hareketsiz durmaktan iyidir yine de,” diye sabırla altını çizdim ve onu, umutsuz dermansızlığının yakasını bırakmayan düşünceler ya da hayallerle baş başa bıraktım.

O sabah daha sonra, üçüncü kaptan benden görevi devraldığında, kendimi kanepeme attım ve üç saat kadar gerçekten kendimden geçtim. Uyanınca nerede olduğumu merak etmem o kadar harikaydı ki. Sonra şu düşünce beni müthiş rahatlattı: Gemimde! Denizde! Denizde!

Lombarlardan durgun, güneşe boğulmuş bir ufuk gördüm. Rüzgârsız bir günün ufku. Ama tek başına enginliği bile bana talihli bir kaçış duygusu, anlık bir özgürlük sevinci vermek için yeterliydi.

Kalbim günlerdir olmadığı kadar hafiflemiş bir halde, dışarı çıkıp yemek salonuna girdim. Ransome, geçişin ilk deniz yemeği için sofrayı kurmak üzere büfenin başında hazırlık yapıyordu. Başını çevirdi ve gözlerindeki bir şey müevazı kıvancımı engelledi.

İçgüdüsel olarak, “Yine ne var?” diye sordum, aldığım yanıtı zerre kadar beklemeyerek. Adama özgü olan, dene-tim altına alınmış bir sakinlikle verildi bu yanıt.

“Korkarım hastalığı tümünden arkamızda bırakamadık, efendim.”

“Bırakamadık mı! Neler oluyor?”

Adamlarımızdan ikisinin gece ateşlendiğini anlattı bana. Bir tanesi yanıyor, diğeri titriyormuş, ama Ransome bunların aşağı yukarı aynı şey olduğunu düşünüyordu. Ben de öyle düşünüyordum. Bu haber beni sarsmıştı. “Biri yanıyor, diğeri titriyor diyorsun ha? Hayır. Hastalığı arkamızda bırakamadık. Çok hasta mı görünüyorlar?”

“Orta derecede kötü, efendim.” Ransome’ın gözleri benimkilere dikilmişti. Birbirimize gülümsedik. Onun gözleri, her zamanki gibi, biraz hüzünlüydü, benimkilerse kuşkusuz, gizli öfkeme uymak için yeterince haşındı.

“Bu sabah hiç rüzgâr var mıydı?” diye sordum.

“Olduğunu pek söyleyemem, efendim. Gerçi sürekli hareket ettik. İlerideki kara biraz daha yakın görünüyor.”

Hepsi buydu. Biraz daha yakın. Oysa biraz daha fazla rüzgârımız olsaydı, yalnızca birazcık daha fazla, şimdiye kadar Liant açıklarına gelmiş ve o mikroplu kıyıyla aramızdaki mesafeyi artırıyor olabilirdik, olurduk. Yalnızca mesafe de değildi. Bana öyle geliyordu ki, daha güçlü bir esinti gemiye yapışmış bulaşıcı hastalığı söküp atardı. Gemiye yapıştığı belliydi. İki adam. Biri yanıyor, biri titriyor. Gidip onlara bakmak konusunda belirgin bir isteksizlik hissettim. Neye yarayacaktı? Zehir zehirdir. Tropikal ateş tropikal ateştir. Ama denizin üzerinden pençesini bize uzatmış olması bana olağandışı ve haksız bir başıboşluk gibi geldi. Felaketin son umutsuz cüretinden daha kötü bir şey olabileceğine inanamıyordum, bu cüretten denizin temiz soluğuna kaçmaktaydık. Keşke o soluk biraz daha güçlü olsaydı. Neyse ki, ateşe karşı kinin vardı. İki doz hazırlamak için, ilaç sandığının bulundurulduğu yedek kamaraya girdim. Bir adamın mucizevi bir kutsal eşya sandığını açması gibi inançla açtım sandığı. Üst kısımda bir yığın şişe buluyordu, hepsinin boynunun aşağısındaki çıkıntı kareydi ve hepsi bezelyeler kadar birbirine benziyordu. O düzenli sıranın altında iki çekmece vardı, akla gelebilecek her türlü şey tıklılmıştı – kâğıt ambalajlar, bandajlar, resmî etiketli

karton kutular. İki çekmecedan alttakinin bölmelerinden birinde kinin stokumuz bulunuyordu.

Beş şişe vardı, hepsi yuvarlak ve hepsi bir boy. Bir tanesinin aşağı yukarı üçte biri doluydu. Diğer dördü hâlâ kâğıda sarılı ve mühürlüydü. Ama tepelerinde duran bir zarf görmeyi beklemiyordum. Aslında geminin kırtasiye malzemelerinden biri olan, kare bir zarf.

Kapalı olmadığını görebileceğim şekilde duruyordu ve onu alıp çevirince, bana yazılmış olduğunu fark ettim. İçinde yarım sayfa not kâğıdı vardı, tekinsiz bir şeyle uğraşıyor olmanın verdiği rahatsızlıkla açtım, ama bir rüyada insanların buluşup sıradışı şeyler yapmaları gibi heyecanlanmadım.

“Sevgili kaptan,” diye başlıyordu, ama ben imzaya atladım. Yazan, doktordu. Tarih, hastanede Bay Burns’e yaptığım ziyaretten dönüp, harika doktoru kamarada beni beklerken bulduğum ve bana, ilaç sandığını benim için tam zamanında kontrol ettiğini söylediği günün tarihiydi. Ne tuhaf! Her an içeri girmemi beklerken bana bir mektup yazarak oylanmış, ben içeri girince de telaşla onu ilaç sandığının çekmecesine tıkmıştı. İnanılması zor bir davranış. Hayretle metne döndüm.

Bu iyi yürekli, cana yakın adam, iri, aceleci, ama okunaklı bir elyazısıyla, her nedense, ya kibarlığından ya da görüşünü dile getirmeye yönelik karşı konulmaz arzusunun zorlamasıyla –ki bu görüşle daha önce umudumu azaltmak istememişti–, karadan denize geçmenin yararlı etkilerine bel bağlamamam konusunda beni uyarıyordu. “Umudunuzu kırarak endişelerinizi artırmak istemedim,” diye yazıyordu. “Tıbbi açıdan, sıkıntılarınızın henüz sona ermediğinden korkuyorum.” Kısacası, tropikal hastalığın nüksetmesi olasılığıyla savaşmamı bekliyordu. Neyse ki iyi bir kinin stokum vardı. Buna bel bağlar ve kinini idareli kullanırsam, geminin sağlığı mutlaka düzelirdi.

Mektubu buruşturup cebime soktum. Ransome ileri-deki adamlara iki büyük doz götürdü. Bana gelince, daha güverteye çıkmadım. Onun yerine Bay Burns’ün odasının kapısına gittim ve haberi ona da verdim.

Üzerinde bıraktığı etkiyi anlamak mümkün değildi. Önce dili tutuldu sandım. Baş yastığa gömülmüştü. Ne var ki, çok daha güçlendiğine beni ikna etmeye yetecek kadar dudaklarını kıpırdattı; görünüşe bakılırsa, son derece uydurma bir anlatım.

O akşamüstü doğal olarak nöbet sırası bendeydi. Aşırı sıcak, büyük bir sessizlik gemiyi sarmaladı, mavinin iki tonundan oluşan alev alev bir atmosferde onu hareketsiz tutuyor gibiydi. Zayıf, sıcak esintiler dermansızca geminin yelkenlerinde fır dönüyordu. Yine de gemi hareket ediyordu. Etmiş olmalıydı. Çünkü, güneş batarken Liant Burnu açıklarına sürüklenmiş ve onu arkamızda bırakmıştık: alacakaranlığın son pırıltılarında uzaklaşan tekinsiz bir gölge.

Akşam, lambasının çiğ ışıltısı altında Bay Burns, döşeginin daha da yüzeyine çıkmış gibiydi. Üzerine bastıran bir el kalkmıştı sanki. Ettiğim tek tük sözü nispeten uzun, bağlantılı bir konuşmayla yanıtladı. Gücünü gösterecek biçimde davrandı. Bu durgun sıcaklığın onu boğmasından kurtulursa, bir iki gün içinde güverteye çıkıp bana yardım edebileceğinden emin olduğunu söyledi.

O konuşurken, gösterdiği bu çaba onu gözlerimin önünde cansız bırakacak diye titredim. Ama istekli halinde rahatlatıcı bir şey olduğunu yadsıyamazdım. Uygun bir karşılık verdim, ama bize gerçekten yardım edebilecek tek şeyin rüzgâr olduğuna dikkatini çektim – sıkı bir rüzgâr.

Başını yastıkta sabırsızca döndürdü. Sabık kaptanla ilgili abuk sabuk şeyler mırıldanmaya başladığını duymak zerre kadar rahatlatıcı değildi; adam 8° 20' enlemde gömülüydü, tam yolumuzun üzerinde – körfezin girişinde kapana kısılmıştı.

“Hâlâ sabık kaptanınızı mı düşünüyorsunuz, Bay Burns?” dedim. “Sanırım ölümler yaşayanlara karşı düşmanlık hissetmez. Onlar umurlarında bile değildir.”

“Bunu tanımiyorsunuz,” diyerek dermansızca soluk verdi.

“Hayır. Onu tanıımıyordum, o da beni tanıımıyordu. Bu yüzden bana zaten kin besleyemez.”

“Evet. Ama gemide geri kalanlarımız da var,” diye ısrar etti.

Sağduyunun silinmez gücünün bu acımasız, bu çılgınca saplantı tarafından sinsice tehdit edildiğini hissettim. Ve şöyle dedim: “Bu kadar çok konuşmamalısınız. Kendinizi yoracaksınız.”

“Bir de geminin kendisi var,” diye üsteledi fısıltıyla.

“Tek kelime daha etmeyin,” dedim, içeri girip elimi serin alnına koyarak. Bu iğrenç saçmalığın köklerinin hastalıkta değil, adamın kendisinde olduğunu kanıtladı bana, hastalık belli ki onun bütün gücünü boşaltmıştı, zihinsel ve fiziksel, o tek sabit düşünce dışında.

Sonraki birkaç gün Bay Burns’e sohbet fırsatı vermekten kaçındım. Kapısından geçerken ona acele, neşeli bir laf atmakla yetinirdim. İnanıyorum ki, gücü olsa defalarca arkamdan seslenirdi. Ama gücü yoktu. Ne var ki, Ransome bir akşamüstü bana, ikinci kaptanın “çok iyi toparlanıyor gibi görüldüğünü” söyledi.

“Son zamanlarda sana saçma sapan şeyler söyledi mi?” diye sordum kayıtsızca.

245

“Hayır, efendim.” Ransome bu dolaysız sorudan irkildi; ama, biraz durakladıktan sonra, sakince ekledi: “Bu sabah bana dedi ki, efendim, sabık kaptanımızı körfezin girişine, tabiri caizse tam da geminin yolunun üzerine gömmek zorunda kaldığı için üzgünmüş.”

“Bu senin için yeterince saçma değil mi?” diye sordum, adamın göğsündeki gizli huzursuzluğun, üzerine saydam bir özen tülü atmış olduğu zeki, sakın yüze kendimden emin bir halde baktım.

Ransome bilmiyordu. Konuyu hiç düşünmemişti. Ve zayıf bir gülümsemeyle çabucak benden uzaklaşıp bitmek bilmez görevlerinin başına döndü, her zamanki ihtiyatlı hareketliliğiyle.

İki gün daha geçti. Siyam Körfezi’nin büyükçe bölümüne doğru biraz yol almıştık – çok az. Kaptan Giles’ın acentesi tarafından kucağıma atılan ilk kaptanlığın kıvançına dört elle sarılırken, bunun gibi bir fırsatın bedelinin bir şekilde ödeneceğine ilişkin bir huzursuzluk vardı

içimde yine de. Profesyonel olarak, fırsatlarımı gözden geçirmiştim. Bunu yapabilecek durumdaydım. En azından, ben öyle düşünüyordum. Ancak sevdiği işin peşinde koşan bir adamın bilebileceği, genel bir hazırlıklı olma duygusu içindeydim. Bu duygu bana dünyanın en doğal şeyi gibi görünüyordu. Soluk almak kadar doğal. Onsuz yaşayamayacağımı sanıyordum.

Ne beklediğimi bilmiyorum. Belki de, gençlere özgü arzuların en mükemmel örneği olan o özel varoluş yoğunluğundan başka bir şey değil. Her neyi bekliyorduysam, kasırgaların saldırısına uğramayı beklemiyordum. O kadar bilgisiz değildim. Siyam Körfezi'nde kasırğa olmaz. Ama günler geçtikçe bu kadar umutsuz derecede elimin kolumun bağlandığını görmeyi de beklemiyordum.

Kötü büyü bizi hep hareketsiz tutmakla kalmadı. Gizemli akıntılar bizi oraya buraya sürükledi, körfezin doğu kıyısını süsleyen adaların değişen manzaralarının açığa çıkardığı gizli bir güçle. Rüzgârlar da vardı, düzensiz ve aldatıcı. Umutları yeşertip en acı hayal kırıklığına boğuyorlardı, ilerleme vaatleri gerilemeyle son buluyor, iç çekmelerle bitiyor, sessiz hareketsizlikte sönüyordu; bu hareketsizlikte akıntıların borusu ötüyordu – düşmanca.

Küçük balıkların ortasındaki büyük balık misali cam gibi suda duran Koh-ring adası –bir sürü minik adacığın ortasında büyük, siyah, kabarık bir sırt– ölümcül çemberin merkezi gibiydi. Ondan kurtulmak olanaksız görünüyordu. Günlerce görüş alanında kaldı. Birkaç kez, elverişli rüzgârda, suların hızla çekildiği alacakaranlıkta onu kerteriz aldım, son kez olduğunu düşünerek. Boş umut. Düzensiz esintilerle dolu bir gece geçici elverişliliğin kazandırdıklarını geri alır ve yükselen güneş Koh-ring'in siyah rölyefini açığa çıkarırdı, ada her zamankinden daha çıplak, düşmanca ve haşın görünürdü.

“Şu işe bakın, sanki büyülendik,” dedim bir keresinde Bay Burns'e, eşikteki olağan yerimden.

Yatağında dik oturuyordu. Yaşayanların dünyasına doğru ilerlese de, ona yeniden katıldığını söylemek zordu. Bilgece, gizemli bir onaylamayla, zayıf ve kemikli başını bana doğru salladı.

“Ah, evet, neyi kastettiğinizi biliyorum,” dedim. “Ama ölü bir adamın dünyanın bu kesiminde hava durumunu çığırından çıkarma gücüne sahip olduğuna inanmamı bekleyemezsiniz. Gerçi hava durumu gerçekten de sapıtmışa benziyor. Kara ve deniz rüzgârları küçük parçalara ayrıldı. Toplam beş dakika güvenemiyoruz onlara.”

“Çok uzun sürmez, güverteye çıkabilirim,” diye mırıldandı Bay Burns, “o zaman bakarız.”

Bunu doğaüstü kötülükle baş etmeye çalışma vaadi olarak mı kastetmişti, bilemedim. Ne olursa olsun, ihtiyacım olan türden bir yardım değildi. Öte yandan, gemimi biraz daha güneye doğru götürmek için her fırsatı değerlendireyim diye resmen gece gündüz güvertede yaşamıştım. Görebildiğim kadarıyla, ikinci kaptan hâlâ çok güçsüzdü ve saplantısından pek de kurtulamamıştı, bu saplantı bana hastalığının bir belirtisi gibi geliyordu. Her şeye karşın, hasta birini... umudu kırılmamalıydı. Dedim ki: “Orada başımızın üstünde yeriniz var, Bay Burns. Bu hızla iyileşmeye devam ederseniz, kısa süre sonra gemideki en sağlıklı adamlardan biri olacaksınız.”

247

Bu onu hoşnut etti, ama bir deri bir kemik kalmış olması yüzünden, kendini beğenmiş gülümsemesi kızıl bıyığını altından uzun dişlerin korkunç bir biçimde sergilenmesine dönüştü.

“Adamlar iyileşmiyor mu, efendim?” diye sordu ciddi bir tavırla, yüzünde aşırı duygusal bir endişe ifadesiyle.

Ona belli belirsiz bir el hareketiyle yanıt verdim ve kapıdan uzaklaştım. Gerçek şuydu ki, hastalık tıpkı rüzgârların yaptığı gibi kaprisli bir biçimde bizimle oyun oynuyordu. Hafif ya da ağır bir dokunuşla bir adamdan öbürüne geçiyor, her zaman geride izini bırakıyordu, kimilerini sersemletiyor, diğerlerini bir süreliğine yere yıkıyor, birini bırakıp öbürüne dönüyordu, öyle ki şimdi hepsinin hastalıklı bir çehresi ve gözlerinde avlanmış, yüreği ağzında bir bakış vardı; bu sırada Ransome’la ben, tamamen dokunulmamış tek ikili, özenle kinin dağıtarak aralarında dolaşıyorduk. Çifte savaştı. Ters hava bizi önden tutuyor ve hastalık arkamızdan bastırıyordu. Adamların çok iyi olduk-

larını söylemeliyim. Sürekli serenleri rüzgâra göre düzeltme işini gönüllü karşıladılar. Ama kollarında bacaklarında esneklik kalmamıştı ve pupadan onlara bakınca, zehirli havada hareket ettiklerine yönelik dehşet verici izlenimi aklımdan çıkaramadım.

Aşağıda, kamarasında Bay Burns öyle ilerlemişti ki, doğrulup oturabilmekle kalmıyor, bacaklarını yukarı bile çekiyordu. Hareketli bir iskelet gibi, kemikli kollarıyla onları sararak, derin, sabırsız iç çekişler koyuveriyordu.

Ona her fırsat verişimde, “Yapılacak iş, efendim,” diyordu bana, “yapılacak iş geminin 8° 20’ enlemi geçmesini sağlamak. Onu geçince sorunumuz kalmaz.”

Önceleri ona gülümsemekle yetiniyordum, gerçi, Tanrı biliyor ya, pek gülümseyecek halim kalmamıştı. Ama sonunda sabrımı yitirdim.

“Ah, evet. 8° 20’ enlem. Sabık kaptanınızı gömdüğünüz yer orası, değil mi?” Sonra haşın bir tavırla ekledim: “Sizce de, bu saçmalığı bırakmanızın zamanı gelmedi mi, Bay Burns?”

248

Çukura kaçmış gözlerini yenilmez inatçılıkla dolu bir bakışla bana çevirdi. Ama onun dışında, ancak duyabileceğim bir sesle, “Bize pis bir numara oynuyor... gördüğüme... şaşırmadım” gibisinden bir şeyler mırıldanmakla yetindi.

Bunun gibi pasajların kararlılığıma pek de faydası dokunmuyordu. Sıkıntılı durumun yarattığı gerginlik beni olumsuz etkilemeye başlıyordu. Aynı zamanda, ruhumun bu belli belirsiz zayıflığını küçümsüyordum. Kibirli bir biçimde, dayanıklılığımı zerre kadar etkilemek için bundan çok daha fazlasının gerektiğini söylüyordum kendi kendime.

Ne kadar kısa sürede ve hangi beklenmedik yönden saldırıya uğrayacağını o sıralar bilmiyordum.

Hemen ertesi gün oldu. Güneş Koh-ring’in güney sırtından pırıl pırıl doğmuştu; şeytani bir refakatçi gibi hâlâ iskele kış omuzluğumuzda asılıydı Koh-ring. Onu görünce yoğun bir nefret duydum. Gece boyunca pusula çevresinde dönüp durmuş, serenleri rüzgâra göre tekrar tekrar düzeltmiştik, korkarım bunların büyük bölümü hayali esintilerdi.

Derken tam güneş doğmak üzereyken bir saat boyunca, açıklanamaz, düzenli bir esintiyi dişlerimizde hissettik. Bir mantığı yoktu. Ne yılın bu mevsimine uyuyordu, ne kitaplara geçtiği haliyle denizcilerin zamanla edindikleri deneyimlere, ne de gökyüzünün görünüşüne. Ancak maksatlı kötü niyet açıklayabilirdi bunu. Uygun rotamızdan büyük bir hızla uzaklaştırdı bizi; zevk olsun diye denize açılmış olsaydık, denizin uyanan pırıltısıyla, hareket hissi ve olağandışı bir tazelik duygusuyla, hoş giden bir esinti olurdu bu. Derken birdenbire, sefil şakayı daha ileri götürmeye tenezzül etmiyormuşçasına, esinti azaldı ve beş dakikadan az bir sürede tamamen kesildi. Geminin pruvası yana yatdığı yere döndü; durgunlaşan deniz bu sakinlikte cılalı bir gümüş tabak görünümünü aldı.

Aşağı indim, biraz dinlenmeye niyetlendiğimden değil, o sırada buna bakmaya dayanamadığımdan. Yorulmak bilmez Ransome yemek salonunda meşguldü. Sabah bana gayri resmî bir sağlık raporu vermesi düzenli bir uygulama haline gelmişti. Her zamanki sevimli, sakin bakışıyla büfeye arkasını döndü. Zeki alnına gölge düşmüyordu.

249

“Bu sabah birçoğu oldukça kötü, efendim,” dedi sakin bir ses tonuyla.

“Ne? Hepsi yatağa mı düştü?”

“Yalnızca ikisi gerçek anlamda kuşetinde, efendim, ama...”

“Dün gece onları bitirdi. Onca zaman vira etmek zorunda kaldık.”

“Duydum, efendim. Çıkıp yardım edeyim dedim, ancak, biliyorsunuz...”

“Kesinlikle hayır. Yapmamalısın... Adamlar gece de güvertelerde yatıyor. Onlar için iyi değil.”

Ransome onayladı. Ama adamlara çocuk gibi bakılmazdı. Üstelik, güvertedeki gibi bir serinliği ve havayı elde etmeye çalıştıkları için pek de suçlanamazlardı. Kendisi daha iyi bilirdi elbette.

Gerçekten de akli başında bir adamdı. Bununla beraber ötekilerin öyle olmadığını söylemek zordu. Son birkaç gün bizim için cehennem azabı gibi olmuştu. Gece serinlik

yanılsaması yarattığında ve yıldızlar ağır, çiy yüklü havada göz kırptığında, onların sıradan, düşüncesiz insanlığının rahatlık anlarından olabildiğince yararlandığına gerçekten de diyebilecek olamazdı. Üstelik, çoğu o kadar zayıf düşmüştü ki, sendeleyerek yürüyebilen herkes prasyaların¹ orada toplanmadan pek bir şey yapılamazdı. Hayır, onlardan yakkınmak işe yaramazdı. Ama kininin gerçekten de çok işe yaradığına inanıyordum.

250 Ona inanıyordum. İnancımı ona bağlamıştım. Adamları, gemiyi kurtaracak, tedavi edici niteliğiyle büyüü bozacak, zamanı önemsiz, havayı gelip geçici bir endişe kılacak ve gizemli kötülöklere karşı etkili olan sihirli bir toz gibi, ilk kaptanlığımın ilk geçişini durgun havanın ve salgın hastalığın şeytani güçlerine karşı güvenceye alacaktı. Altından daha değerli görüyordum onu ve hiçbir yerde yeteri kadar yokmuş gibi görünen altının tersine, geminin yeterli kinin stoku vardı. Dozları tartmak amacıyla onu almak için içeri girdim. Bitmek bilmez, her derde deva ilaca uzanan biri gibi elimi uzattım, yeni bir şişe alıp ambalajı açtım, bunu yaparken hem üst hem de alt ucunun mühürsüz olduğunu fark ettim...

Ama bu korkunç keşfin bütün hızlı adımlarını kayda geçirmeye ne gerek var? Siz gerçeğı zaten tahmin ettiniz. Ambalaj, şişe ve içinde beyaz toz, bir tür toz vardı! Ama kinin değildi. Bir bakış yeterliydi. Şişeyi elime alır almaz, ambalajıyla bile uğraşmadan önce, elimdeki nesnenin ağırlığının içimde bir önsezi uyandırdığını anımsıyorum. Kinin tyy kadar hafiftir; sinirlerim de olağanüstü bir duyarlılığa ulaşmış olmalıydı. Şişeyi elimden bıraktım, düşüp parçalandı. İçindeki madde her ne ise, ayakkabımın tabanının altında iri taneli kum gibi geldi. Bir sonraki şişeyi kaptım, ardından bir sonrakini. Tek başına ağırlık, hikâyeyi anlatıyordu. Birbiri ardına düştüler, ayaklarımın dibinde kırıldılar, korkumdan onları aşağı attığımdan değil, parmaklarımın arasından kaydıklarından; sanki bunun açığa çıkmasını gücüm kaldırmamıştı.

¹ Yelkenleri germek için kullanılan ipler. (Ç.N.)

Zihinsel bir şokun büyüklüğünün, bir tür geçici his-sizlik yaratarak, insanın onun karşısında yılmamasına yardımcı olduğu bir gerçek. Kamaradan afallamış halde çıktım, sanki kafama ağır bir şey düşmüştü. Ransome, elinde bir toz bezi, yemek salonunun öbür ucundan, ma-sanın karşısından, ağzı açık bakakalmıştı. Deli gibi görün-düğümü sanmıyorum. Büyük olasılıkla acelem varmış gibi görünüyordum, çünkü içgüdüsel olarak güverteye koştur-muştum. Alistırmanın içgüdü haline gelmesinin bir örneği. Denizdeki bir geminin zorlukları, tehlikeleri, sorunları güvertede göğüslenmelidir.

Bu gerçeğe, doğalmış gibi, içgüdüsel olarak karşılık verdim; bir an için aklımı kaçırdığımın kanıtı olarak görü-lebilirdi bu.

Kesinlikle dengemi yitirmiştim, dürtünün kurbanı olmuştum, çünkü merdivenin dibinde döndüm ve kendimi Bay Burns'un kamarasının kapı eşiğine attım. Yüzündeki çılgın ifade zihinsel rahatsızlığımı inceledi. Ranzasında doğrulmuş oturuyordu, vücudu upuzun görünüyor, başı biraz yana sarkıyordu, yapmacık bir kayıtsızlıkla. Titre-yen elinde, sağlam bir bastondan daha kalın olmayan bir önkolun ucunda, pırıl pırıl bir makas salladı ve gözlerimin önünde boğazına saplamaya kalktı.

Bir ölçüde dehşete kapılmıştım; ama daha çok ikincil türden bir etkiydi, ona "Dur!", "Tanrım!", "Ne yapıyorsun!" diye haykırmama yetecek kadar güçlü değildi.

Aslında, gür kızıl sakalını kırpma için sarsak bir de-neme yaparak, topladığı gücüne aşırı yükleniyordu yalnız-ca. Kucağına büyük bir havlu sermişti ve sert saçlar, bakır tel parçaları gibi, makasın her kesişinde havlunun üzerine yağıyordu.

Çılgın rüyalarındaki hayallerin ötesinde bir acayıplığı olan yüzünü bana çevirdi, bir yanağı kızıl, fırça gibi sa-kallarla kaplıydı, öbürü çıplak ve çöküktü, bu taraftaki dokunulmamış uzun favori kendini gösteriyordu, yalnız ve haşin. Parmaklarının arasında ağzı açık makas, yıldırım çarpmışa dönmüş gibi bakarken, keşfimi onun yüzüne acı-masızca bağırdım, altı sözcükle, yorum yapmadan.

Elinden kaçan makasın takırtısını duydum, kuşetin kenarı üzerinden bütün gövdesiyle tehlikeli bir biçimde kalktığını fark ettim, sonra da, ilk amacıma geri dönerek, güverteye yollandım. Denizin parıltısı gözlerimi doldurdu. Gökyüzünün boş kavisi altında muhteşem ve bakirdi, tekdüze ve umutsuzdu. Yelkenler kıpırtısız ve gevşek sarkıyordu, solmuş yüzeylerinin kıvrımları bile yontulmuş granit kadar hareketsizdi. Gelişimin aceleciliği dümendeki adamın hafifçe irkilmesine yol açtı. Yukarıdaki bir makara anlaşılmasa da bir biçimde gıcırdadı, onun bunu yapmasına ne yol açmış olabilirdi ki? Kuş cıvıltısı gibi ısıklı bir sestti. Çok uzun bir süre boş bir dünyaya baktım, sessiz bir sonsuzlukla ağzına kadar doluydu, güneş ışığı gizemli bir amaçla bu sonsuzluğa dolup içinden akıyordu. Derken Ransome'ın sesini dirseğimin dibinde duydum.

“Bay Burns’ü yine yatağına yatırdım, efendim.”

252

“Demek öyle.”

“Şey, efendim, birdenbire kalktı, ama kuşetinin kenarını bırakınca yere düştü. Yine de, bana kalırsa, başı dönmüyor.”

“Hayır,” dedim donuk bir sesle, Ransome’a bakmadan. Bir an bekledi, sonra, rahatsız etmemek istercesine dikkatle, “O maddenin çoğunu yitirdiğimizi sanmıyorum, efendim,” dedi, “süpürebilirim, nerdeyse her zerresini, sonra da şişeyi eleyerek ayırabiliriz. Hemen işe koyulurum. Kahvaltıyı geciktirmez, on dakika bile.”

“Ah, evet,” dedim acı acı. “Kahvaltı beklesin, her zerresini süpür, sonra da lanet şeyi denize at!”

Derin sessizlik geri döndü ve omzumun üzerinden baktığımda, Ransome –zeki, sakın Ransome– gözümün önünden kaybolmuştu. Denizin yoğun yalnızlığı beynimde zehir etkisi yaptı. Bakışlarımı gemiye çevirdiğimde, onun yüzer bir mezar olduğuna ilişkin hastalıklı bir hayal gördüm. Tüm mürettebatı ölmüş halde denizde sürüklenirken rasgele bulunmuş gemileri kim duymamıştır ki? Dümendeki denizciye baktım, içimden onunla konuşmak geldi,

gerçekten de adam niyetimi tahmin etmişçesine yüzü beklenti dolu bir görünüşe büründü. Ama sonunda, kısa bir süre derdimin büyüklüğüyle baş başa kalmayı düşünerek aşağı indim. Ama Bay Burns aşağı indiğimi açık kapısından gördü ve hırçın bir tavırla bana seslendi: “Durum iyi mi, efendim?”

İçeri girdim. “Hiç de iyi değil,” dedim.

Yeniden yatağına kurulmuş olan Bay Burns, kıllı yavaşlığını elinin ayasına gizliyordu.

Söylediği bir sonraki sözler, “O lanet herif makası elimden aldı,” oldu.

Yaşadığım gerginlik o kadar büyüktü ki, Bay Burns’un böyle yakınmaya başlamış olması pek de fark etmezdi. Bu meseleye çok kızmış gibiydi, “Beni deli mi sanıyor, ne?” diye homurdandı.

“Sanmıyorum, Bay Burns,” dedim. O an ona bir serinkanlılık örneği olarak saygı duydum. Hatta bu nedenle, (kalan sakalının yoğun fiziksellliği dışında) vücuttan ayrılmış bir ruh olmaya herkesin yapabileceği ve yaşayabileceği kadar yaklaşmış bu adama bir tür hayranlık bile duydum. Burun kemerinin olağandışı keskinliğini, şakaklarındaki derin çukurları fark ettim ve onu kıskandım. O kadar zayıflamıştı ki, muhtemelen çok yakında ölecekti. Kıskanılacak adam! Yok olmaya bu kadar yakın – bense içimdeki acı dolu canlılık, kuşku, kafa karışıklığı, kendini suçlama hengâmesine ve durumun korkunç mantığını kabul etmede belirsiz bir isteksizliğe katlanmak zorundaydım. Şöyle mırıldanmaktan kendimi alamadım: “Deliriyorum gibi geliyor.”

Bay Burns hayaleti andıran haliyle ters ters baktı, ama bunun dışında son derece sakindi.

“Onun bize ölümcül bir oyun oynayacağını düşündüm hep,” dedi, *onun* sözcüğünü özellikle vurgulayarak.

Bu bende zihinsel bir şok yarattı, ama onunla tartışmaya ne aklım, ne yüreğim ne de ruhum elverirdi. Benim hastalık biçimim kayıtsızlıktı. Çaresiz bir görünüşün sin-sice sokulan felci. Böylece, ona gözlerimi dikip bakmakla yetindim. Bay Burns konuşmasını sürdürdü.

“Ha? Ne? Hayır! İnanmıyor musunuz? Peki, bunu nasıl açıklıyorsunuz? Sizce nasıl olmuş olabilir?”

“Olmuş mu?” diye tekrarlardım donuk bir sesle. “Şey, evet, şeytani güçler adına, nasıl oldu bu şey?”

Gerçekten de, iyice düşünüp taşınıncaya, bu şekilde olması akıl alır gibi değildi: şişeler boşaltılmış, yeniden doldurulmuş, yeniden paketlenmiş ve yerine yerleştirilmiş. Bir tür kumpas, meşum bir aldatma denemesi, kurnazca intikamı akla getiren bir şey –ama ne için?– ya da şeytani bir şaka. Ama Bay Burns’ün bir teorisi vardı. Basitti ve Bay Burns onu çınlayan bir sesle ağır ağır söyledi.

“Bence o küçük miktar için Haiphong’da ona on beş pound kadar vermişlerdir.”

“Bay Burns!” diye bağırdım.

Pijama giymiş iki süpürgeyi andıran, ucunda kocaman çıplak ayaklar olan kalkık bacaklarının üzerinden tuhaf bir biçimde başını salladı.

254 “Neden olmasın? Bu madde dünyanın bu kesiminde epey pahalı, Tonkin’de de ellerinde çok az vardı. Onun umurunda mı? Siz onu tanıımıyordunuz. Ben tanıyordum ve ona meydan okudum. Ne Tanrı’dan, ne şeytandan, ne insandan, ne rüzgârdan, ne denizden, ne de kendi bilincinden korkardı. Ve sanırım herkesten ve her şeyden nefret ediyordu. Ama bence ölmekten korkuyordu. Sanırım şimdiye dek ona karşı çıkan tek insan benim. Şimdi sizin kaldığınız kamarada yüzleştim onunla, hastaydı, o zaman onu sindirdim. Boğazını sıkacağımı sandı. Onun yolundan gitseydim kuzeydoğu musonuna doğru gidecektik, o yaşadığı sürece ve sonrasında da, çok uzun bir süre boyunca. Çin Denizi’nde *Uçan Hollandalı*’yı oynamak! Ha! Ha!”

“Ama neden böyle şişeleri değiştirsin ki?”... diye söze başladım.

“Neden değiştirmesin? Şişeleri atmayı neden istesin? Çekmeceye sığıyorlar. Yerleri ilaç sandığı.”

“Üstelik paketliydi,” diye bağırdım.

“Eh, paketler oradaydı. Alışkanlıktan yaptı sanırım; tekrar doldurmaya gelince, her zaman bir sürü şeyi kâğıt kolilerle yolluyorlar, bunlar bir süre sonra parçalanıyor.

Hem, kim bilebilir ki? Sanırım tatmamışsınızdır, efendim? Ama, tabii, emiņsiniz...”

“Hayır,” dedim. “Tatmadım. Şimdi hepsi denizin dibinde.”

Arkamda, yumuşak, incelikli bir ses şöyle dedi: “Ben tattım. Tüm şeşitlerin bir karışımı gibiydi, tatlımsı, tuzlumsu, şok berbat.”

Kilerden çıkmış olan Ransome bir süredir dinliyordu, bunu yapması hoş görülebilirdi.

“Pis bir numara,” dedi Bay Burns. “Yapacağını hep söyledim.”

Öfkemin büyüklüğü sınırsızdı. Hem de o kibar, cana yakın doktor. Şimdiye dek tanıdığım tek cana yakın insan... cana yakınlığın tasfiyesi olan o uyarı mektubunu yazmak yerine, adam neden doğru düzgün bir teftiş yapmamıştı? Ama, aslına bakılırsa, doktoru suçlamak pek adilane değildi. Parçalar yerli yerindeydi ve ilaç sandığı resmî olarak düzenlenmiş bir şeydir. En ufak bir kuşku uyandıracak bir şey yoktu gerçekten. Hiç affedemediğim kişi kendimdi. Hiçbir şey olduğu gibi kabul edilmemeliydi. Sonsuz pişmanlığın tohumu göğsüme serpilmişti.

255

“Hepsi benim hatam gibi geliyor,” diye haykırdım, “benim, başka hiç kimsenin değil. Böyle hissediyorum. Kendimi asla affetmeyeceğim.”

“Bu şok aptalca, efendim,” dedi Bay Burns sert bir sesle.

Ve gösterdiği bu çabadan sonra bitkin halde gerisine geri yatağına düştü. Gözlerini yumdu, kesik kesik soludu; bu olay, bu iğrenç sürpriz onu da sarsmıştı. Öbür tarafa döndüğümde Ransome’ın boş gözlerle bana baktığını fark ettim. Bunun ne anlama geldiğini anlıyordu, ama o hoş, hüznü gülümsemesini yüzüne yerleştirmeyi başardı. Sonra tekrar kilerine girdi, ben de koşarak güverteye çıkıp gökyüzünün altında bir rüzgâr, bir esinti, havada bir kıpırtı, bir umut belirtisi olup olmadığına baktım. Ölümcül sessizlik beni yeniden karşıladı. Dümende farklı bir adam olması dışında hiçbir şey değişmemişti. Adam hasta görünüyordu. Bütün bedeni aşağı doğru sarkıyordu ve dümen çubuklarını sıkıca

kavramaktan çok onlara sarılıyor gibiydi. “Burada olmak için uygun değilsin,” dedim ona.

“İdare ederim, efendim,” dedi dermansızca.

İşin doğrusu, yapacağı hiçbir şey yoktu. Geminin dümen yolu yoktu. Başı batıya dönüktü, uçsuz bucaksız Koh-ring kış tarafının üzerinden görülebiliyordu, bir iki küçük ada, büyük parıltının içinde siyah noktalar, sıkıntılı gözlerimin önünde yüzüyordu. Bu kara parçalarının dışında gökyüzünde hiçbir leke yoktu, suda hiçbir leke yoktu, ne buhar biçimi, ne duman bükümünü, ne yelken, ne tekne, ne insan kıpırtısı, ne yaşam belirtisi, hiçbir şey!

İlk soru, ne yapılacığıydı. Ne yapılabilirdi? Belli ki yapılacak ilk iş, adamlara söylemekti. Hemen o gün yaptım. Bu haberin yayılmasına izin vermeyecektim. Onlarla yüzleşecektim. Bu amaçla kışüstü güvertesinde toplanmışlardı. Tam dışarı çıkıp onlarla konuşacakken, hayatta korkunç anlar olabileceğini keşfettim. Suçunu itiraf etmiş hiçbir suçlu, suçluluk duygusunun bu kadar baskısı altında kalmamıştır. Belki de bu yüzden, artık hastalar için hiçbir şey yapamayacağımı bildirirken –ilaç anlamında–, yüzüm sert, sesim kaba ve duygusuzdu. Onlara verilebilecek en iyi tedaviyi almış olduklarını biliyorlardı.

Beni parça parça etseler onları mazur görürdüm. Sözlerimi izleyen sessizliğe dayanmak en öfkeli hengâmeye dayanmaktan daha zordu neredeyse. Bu sessizlikteki serzenişin sonsuz derinliği beni ezdi. Ama işin doğrusu, yanılmıştım. Titrememesi için çok uğraştığım bir sesle devam ettim: “Sanırım, ne dediğimi anladınız, ne anlama geldiğini de biliyorsunuz.”

Bir iki ses duyuldu: “Evet, efendim... Anlıyoruz.”

Onlara söz hakkı verilmediğini düşündükleri için susmuşlardı sadece; Singapur’a gitmeye niyetlendiğimi ve gemiyle adamlar için en iyi şansın hepimizin, hasta ve sağlam, gemiyi buradan çıkarmak için göstermesi gereken çabalara bağlı olduğunu söylediğimde, alçak sesli, onaylayıcı bir mırıltı ve “Mutlaka bu lanet delikten bir çıkış vardır” diye bağırان daha yüksek bir ses beni yüreklendirdi.

İşte, o dönemde yazdığım notlardan bir alıntı.

Sonunda Koh-ring'i gözden kaybettik. Günlerdir, aşağıda toplansanız iki saat bulunduğumu sanmıyorum. Güverteden ayrılmıyorum elbette, gece gündüz, geceler ve gündüzler birbiri ardına üzerimize geliyor, uzun mu kısa mı, kim söyleyebilir? Beklentinin, umudun ve arzunun tekdüzeliğinde tüm zaman mefhumu kayboldu – tek arzumuz şu: Gemiye güneye doğru götürmek! Gemiye güneye doğru götürmek! Bunun tuhaf bir biçimde mekanik bir etkisi var; güneş yükseliyor ve alçalıyor, ufkun aşağısında birisi bir manivelayı çeviriyormuşçasına gece başlarımızın üzerinde salınıyor. Son derece önemsiz, son derece amaçsız!.. ve bütün bu sefil faaliyet boyunca ben güverteyi arşınlamaya devam ediyorum. O geminin pupasında kaç mil yürümüşümdür! Katıksız huzursuzlukla dolu inatçı bir yolculuk, Bay Burns'e bakmak için aşağıya yapılan kısa gezintilerle çeşitlendirilen. Yanılıyor muyum bilmiyorum, ama günden güne daha düzeliyor gibi geliyor. Pek fazla konuşmuyor, çünkü gerçekten de, durum boş sözlerle uygun değil. Adamların güvertelerde hareket etmelerini ya da oturmalarını izlerken bile fark ediyorum bunu. Birbirleriyle konuşmuyorlar. Birden aklıma geliyor: Yeryüzünün fısıltılarını yakalayan görünmez bir kulak varsa, bu geminin onun üzerindeki en sessiz nokta olduğunu düşünür...

257

Hayır, Bay Burns'ün bana söyleyecek fazla şeyi yok. Ranzasında oturuyor, sakalı gitti, bıyığı kıpkızıl, kireç gibi çehresinde bir sessiz kararlılık havası var. Ransome'in söylediğine göre, kendisine verilen yemeğin hepsini son kırıntısına kadar yalayıp yutuyormuş, ama anlaşılan çok az uyuyor. Gece bile, pipomu doldurmak için aşağı indiğimde, sırtüstü uyuklamasına rağmen yine de çok kararlı görüldüğünü fark ediyorum. Uyanıkken bana yan yan bakmasından, çetin bir zihinsel faaliyet sırasında bölündüğüne kızmış gibi geliyor; güverteye çıktığımda, yıldızların düzenli sıralanışı gözüme geliyor, bulutsuz, son derece usanç verici. İşte oradalar: yıldızlar, güneş, deniz, ışık, karanlık, uzam, engin sular; o görkemli Yedi Günlük Çalışma, insanoğlu ona kendiliğinden ilerlemiş gibi görünüyor.

Ya da kandırılarak. Tıpkı benim bu korkunç, peşinde ölümün gezdiği kaptanlık için kandırılmam gibi...

Gece gemideki tek ışıklı nokta pusula lambalarının-kiydi, öncekinin yerine geçen dümencilerin yüzlerini aydınlatıyordu; onun dışında karanlıkta kaybolmuştuk, ben pupayı arşınılıyordum, adamlar güvertelerde yan gelip yatıyorlardı. Hastalık yüzünden sayıları o kadar azalmıştı ki, nöbet tutulamıyordu. Yürüeyebilenler sürekli görev başındaydı, ana güvertenin gölgelerinde yan gelip yatarlarken, bir emir vermek için yükselen sesim onları dermansız ayaklarının üzerine kaldırıyordu, sendeleyeen küçük grup gemide sabırla dolanıyor, dudaklarından bir mırıltı, bir fısıltı dökülmüyordu. Ve sesimi her yükseltişimde pişmanlık ve acımayla içim sızlıyordu.

Derken, sabah dört sularında, ilerideki mutfakta bir ışık parıldardı. Hiç eksik olmayan Ransome, rahatsız kalbiyle, hastalığa bağışık, sakin ve aktif halde, adamlar için sabah kahvesini hazırlardı. Az sonra, pupadaki bana bir fincan getirirdi, işte o zaman birkaç saat gerçek uyku çekmek için kendimi şezlonguma bırakırdım. Yorgunluktan bitmiş halde bir an küpeşteye yaslanırken kısa kısa uyuklamışım dır kuşkusuz; ama doğrusu, farkında değildim, yürürken bile olan kasılmalı silkinmelerin verdiği acı dışında. Ne var ki, saat beş sularından yediyi geçene kadar, yavaş yavaş gözden kaybolan yıldızların altında açıkavada uyurdum.

Dümenciye, “İhtiyaç olursa beni çağır,” derdim ve o şezlonga gömölüp gözlerimi yumardım, artık bana uyku yüzü olmadığını hissederdim. Ve sonra hiçbir şeyden haberim olmazdı, ta ki, yedi ile sekiz arasında, omzumda bir dokunuş hissedene ve başımı kaldırıp Ransome’ın yüzüne bakana dek; zayıf, hüzünlü gülümseyişi ve dost canlısı, gri gözleriyle, kestirmelerimden hafifçe eğleniyormuş gibi görünürdü. Ara sıra üçüncü kaptan yukarı gelir ve beni erken kahve saatinden kurtarırdı. Ama çok da önemi yoktu. Genelde hava çok sakin olurdu ya da hafif rüzgârlar o kadar değişken ve gelip geçici olurdu ki, onlar uğruna prasyalara el sürmeye bile değmezdi. Rüzgâr dinse bile, dümen ba-

şındaki denizcinin bağırarak bir uyarıda bulunacağından emin olunabilirdi: “Gemi tornistan, efendim!” Bu da bir borazan sesi gibi beni güverteden otuz santim yukarı fırlatırdı. Beni ebedi uykudan uyandırmış sözler gibi gelirdi bunlar bana. Ama sık sık olmazdı. O zamandan beri öyle nefes kesici gündeğumları görmedim. Üçüncü kaptan da tesadüfen orada olursa (genelde üç günden birinde ateşsiz olurdu) kaportada yarı baygın halde otururken ve yakınlardaki bir nesneye –halat, baba, armadura çeliği,¹ aneleli mapa– alık alık gözlerini dikmişken bulurdum onu.

O genç adam epey sıkıntılıydı. Acı çekmekte acemiydi. Tamamen eblehleşmiş gibiydi; yeniden ateşinin çıkması onu aşağıdaki kamarasına kapatınca, ilk iş onun yokluğunu hissederdik. İlk kez olduğunda Ransome’la ben çok telaşlandık. Sessiz bir arama başlattık ve sonunda Ransome onu, bir sürme kapıyla lobiye açılan yelken dolabına kıvrılıp yatmış halde buldu. Protesto edilince, “İçerisi serin,” diye homurdandı asık suratla. Doğru değildi bu. Sadece karanlıktı.

259

Yüzünün eşit dağılımlı soluk renk tonu temel kusurlarını örtmüyordu. Adamların çoğunda böyle değildi. Bozuk sağlığın yarattığı yıpranma yüz hatlarının genel karakterini gerçekte olduğundan daha iyi gösteriyor gibiydi, bazılarınin ihtimal verilmeyen asaletini, diğerlerinin gücünü ortaya çıkarıyor, bir tanesininse aslında komik bir yönünü gözler önüne seriyordu. Kısa boylu, kızılımsı, hareketli bir adamdı, Punch² tarzı bir burnu ve çenesi vardı, gemideki arkadaşları ona “Frenchy” diyorlardı. Neden bilmiyorum. Fransız olabilirdi, ama Fransızca tek kelime ettiğini duymadım.

Kıç tarafına, dümene geldiğini görmek insanı rahatlatıyordu. Mavi tulumu baldırından yukarı sıvanmıştı, bir bacağı diğerinden biraz uzundu, temiz ekose gömleği, belli ki kendisinin yapmış olduğu beyaz kanvas kasketi, bir bütün

¹ Gemide direğe takılı halatın bağlandığı çubuk. (Ç.N.)

² *Punch-and-Judy Show* adlı kukla oyunundaki kambur ve uzun burunlu baş erkek karakter. (Ç.N.)

olarak tuhaf bir şıklık oluşturuyordu; zavallı adam, elinde olmadan sendelese bile, sürekli şen şakrak yürüyüşü, alt edilmez azmini yansıtıyordu. Bir de Gambril denen bir adam vardı. Gemideki tek kırsaklı kişiydi. Yüzü ağırbaşlı türdendi. Ama hepsinin yüzlerini anımsasam da –trajik bir biçimde gözlerimin önünde eriyip giden yüzlerini– isimlerinin çoğu hafızamdan silindi.

Durum göz önüne alındığında, aramızda sarf edilen sözler az ve gülünçtü. Yüzlerine bakmak için kendimi zorlamam gerekiyordu. Suçlayıcı bakışlarla karşılaşmayı bekliyordum. Öyle olmadı. Gözlerindeki acı ifadesine katlanmak gerçekten de yeterince zordu. Ama ellerinde değildi. Onun dışında, ruhlarının mizacının mı yoksa hayal güçlerinin duyarlılığının mı onları bu kadar harika, sonsuz saygıma bu kadar layık kıldığını kendime soruyorum.

260 Bana gelince, ne ruhumun mizacı pek parlaktı ne de hayal gücüm doğru düzgün kontrol altındaydı. Öyle anlar oluyordu ki, sadece çıldıracağımı değil, çoktan çıldırdığımı hissediyordum; böylece, delice bir çılgılık atarak kendimi ele verme korkusuyla dudaklarımı açmaya cesaret edemiyordum. Neyse ki sadece emirler vermem gerekiyordu; bir emrin onu verecek insan üzerinde sakinleştirici bir etkisi vardır. Üstelik, içimdeki denizcinin, nöbetçi subayın, yeterince akli başındaydı. Bir kutu yapan çılgın bir marangoz gibiydim. Kudüs Kralı olduğundan emin olsa, yaptığı kutu akli başında bir kutu olurdu. Benim korktuğum, istemdişi olarak ağızımdan kaçacak ve dengemi altüst edecek tiz bir sestir. Yine neyse ki, ses yükseltmeye gerek yoktu. Dünyanın kuluçkaya yatan sessizliği, fısıltılı bir galeri gibi en ufak sese bile duyarlıydı. Konuşurken kullanılan ses tonu, bir sözcüğü neredeyse geminin bir ucundan öbürüne taşıyordu. Korkunç olan şey, duyduğum tek sesin kendiminki olmasıydı. Özellikle geceleyin, kıpırtısız yelkenlerin yüzeylerinin arasında yapayalnız yankılanıyordu.

O gizli kararlılık havasıyla hâlâ yatağından ayrılmayan Bay Burns, bir sürü şeye söylenme eğilimindeydi. Sohbetlerimiz beş dakikalık kısa olaylardı, ama epeyce sık oluyordu. O dönemde fazla tütün tüketmesem de, çakmak almak

için kendimi ikide bir aşağı atıyordum. Pipo devamlı sönüyordu; çünkü aslında zihnim doğru düzgün içmeme olanak vermeyecek kadar dağınıktı. Keza, yirmi dört saat boyunca çoğu zaman güvertede kibrit çakabilir ve alev parmaklarını yakana dek havada tutabilirdim. Ama her zaman aşağı koşuyordum. Bir değişiklik oluyordu. Kesintisiz gerginlik içinde tek molydı ve elbette, Bay Burns içeri girip çıktığını açık kapıdan her zaman görebiliyordu.

Çenesinin altında topladığı dizleri ve onların üzerinden bakan yeşile çalan gözleriyle tuhaf bir görüntüsü vardı, kafasındaki deliliği de bildiğimden, bana pek çekici gelmiyordu. Yine de, ara sıra onunla konuşmak zorundaydım; günün birinde, geminin çok sessiz olduğundan yakındı. Dediğine göre, saatlerce tek bir ses duymadan öylece yatıyormuş, ta ki ne yapacağını bilemeyene dek.

“Ransome tesadüfen öndeki mutfaktaysa ortalık o kadar sessiz oluyor ki, insan gemideki herkesin öldüğünü sanabilir,” diye homurdandı. “Bazen duyduğum tek ses sizinki, efendim, bu da beni neşelendirmeye yetmiyor. Adamların nesi var? Halatların başında bağıra bağıra şarkı söyleyebilecek bir kişi bile kalmadı mı?”

“Kalmadı, Bay Burns,” dedim. “Bu gemide bunun için harcanacak soluk yok. Herhangi bir işin yapılması için üç tayfadan fazlasını toparlayamadığım zamanlar olduğunun farkında mısınız?”

Çabuk çabuk ama korka korka sordu: “Henüz kimse ölmedi mi, efendim?”

“Hayır.”

“Olmaz,” dedi Bay Burns kararlılıkla. “Ona göz yumamazsınız. Bir kişiyi ele geçirirse hepsini ele geçirir.”

Bunun üzerine öfkeyle bağırdım. Sanırım bu sözlerin rahatsız edici etkisi karşısında küfür bile ettim. Elimde kalan tüm serinkanlılığa saldırıyorlardı. Düşman karşısında geçirdiğim bitmek tükenmek bilmez zamanda yeterince korkunç imgeler bana musallat olmuştu. Durgun sularda sürüklenen ve hafif esintilerle salınan, tüm mürettebatının güvertelerinde yavaş yavaş öldüğü bir geminin hayallerini görmüştüm. Böyle şeylerin olduğu bilinirdi.

Bay Burns patlamamı gizemli bir sessizlikle karşıladı.

“Bana bakın,” dedim. “Dediğinize kendiniz de inanmıyorsunuz. İnanamazsınız. Mümkün değil. Sizden bekleme-ye hakkım olan türden bir şey değil. İçinde bulunduğum durum zaten yeterince kötü, bir de sizin aptal kuruntularınızla uğraşamam.”

Kıpırdamadan kaldı. Işığın kafasına vurması yüzünden, hafifçe gülümseyip gülümsemediğinden emin olamıyordum. Ses tonumu değiştirdim.

“Dinleyin,” dedim. “Durum o kadar umutsuz bir hal alıyor ki, güneye gidemediğimiz için, dümeni batıya kırmaya çalışıp posta gemisinin rotasına ulaşmayı denesem mi diye düşünmüştüm bir an. En azından, ondan biraz kinin alabilirdik. Ne dersiniz?”

Bağırdı: “Hayır, hayır, hayır. Bunu yapmayın, efendim. O ihtiyar zorbaya karşı koymaktan bir an bile vazgeçemezsiniz. Bunu yaparsanız, bize üstünlük sağlar.”

262 Yanından ayrıldım. Çekilmezdi. Olay bir sahiplik vakası gibiydi. Ne var ki, itirazı aslında epey sağladı. İşin doğrusu, sorunlu bir buharlı gemi görme umuduyla batıya yönelme düşüncem soğukkanlı bir incelemeyi kaldıramazdı. Bizim bulunduğumuz tarafta, güneye doğru gitme çabasına devam etmek için yeterince rüzgâr vardı, en azından zaman zaman. En azından, umudu canlı tutmaya yetecek kadar. Ama diyelim ki bu kaprisli rüzgârları batıya, günlerce en ufak bir esintinin bile olmadığı bir bölgeye gitmek için kullandım, sonra ne olacaktı? Belki de gördüğüm ürkütücü hayal –ölü bir mürettebatla sürüklenen bir gemi–, dehşet dolu denizcilerin bizi bulacağı sonraki haftalarda gerçek olacaktı.

O akşamüstü Ransome yukarıya gelip bana bir fincan çay getirdi ve elinde tepsi orada beklerken, duyarlılığın dosdoğru ses tonuyla şöyle dedi: “İyi dayanıyorsunuz, efendim.”

“Evet,” dedim. “Sen ve ben unutulmuş gibiyiz.”

“Unutulmuş mu, efendim?”

“Evet, bu gemiye çıkan ateş şeytanı tarafından,” dedim.

Ransome bana çekici, zeki, hızlı bakışlarından birini attı ve tepsiyle birlikte uzaklaştı. Biraz Bay Burns'ün tarzında konuşmuş olduğum geldi aklıma. Bu beni sinirlendirdi. Ancak genellikle karanlık anlarda, sıkıntılarımız karşısında, canlı bir düşmanla mücadeleye daha uygun bir tutuma kaptırıyordum kendimi.

Evet. Ateş şeytanı henüz ne Ransome'a ne de bana elini uzatmıştı. Ama her an uzatabilirdi. İnsanın ne olursa olsun savuşturması, uzak durması gereken düşüncelerden biriydi bu. Ransome'ın, geminin kâhyasının yatağa düşmesi olasılığını düşünmek dayanılır gibi değildi. Ya ben yere serilirsem komutamdaki gemiye ne olurdu, Bay Burns yatak başlığına tutunmadan ayakta duramayacak kadar zayıfken ve üçüncü kaptan sürekli bir eblehlik durumuna düşmüşken? Tahmin etmek olanaksızdı, ya da, daha çok, tahmin etmek çok kolaydı.

Pupada yalnızdım. Geminin dümen yolu olmayınca, dümenciye gölgede bir yerde oturması ya da yatması için yollamıştım. Adamların gücü o kadar azalmıştı ki, tüm gereksiz isteklerden kaçınmak gerekiyordu. Kır sakallı, ağırbaşlı Gambрил'di dümenci. Dünden razı halde uzaklaştı, ama tekrarlanan ateş nöbetleri yüzünden o kadar zayıf düşmüştü ki, zavallı adam, pupa merdiveninden inmek için yana dönüp iki eliyle piring küpeşteye asılmak zorunda kaldı. İzlemek yürek burkuyordu. Yine de, güvertede toparlayabildiğim yarım düzine sefil kurbanın çoğundan ne çok daha kötü ne de çok daha iyiydi.

Son derece cansız bir akşamüstüydü. Çünkü arka arkaya birkaç gün uzakta alçak bulutlar belirmişti, koyu renk kıvrımlarıyla suyun üzerine çöken beyaz kütleler, kıpırtısız, neredeyse katı, yine de özelliklerini sürekli inceden inceye değiştiren. Akşama doğru genellikle yok oluyorlardı. Ama o gün güneşin batışını beklediler, güneş de alçalmadan önce aralarında asık suratla parlayıp için için yandı. Dakik ve usanç verici yıldızlar direk başlarının üzerinde yeniden belirdi, ama hava durgun ve bunaltıcı kaldı.

Hiç eksik olmayan Ransome pusula dolabı ışıklarını yaktı ve gölge gibi kayarcasına yanıma geldi.

“Aşağı inip bir şeyler yemeye çalışsanız, efendim?” diye önerdi.

Alçak sesi beni yerimden sıçrattı. Küpeştenin üzerinden denize bakıyordum, hiçbir şey söylemeden, hiçbir şey hissetmeden, kollarımın bacaklarımın bitkinliğini bile, şeytani büyüünün etkisi altında.

“Ransome,” dedim pat diye, “ne kadar zaman güverte-de kaldım? Zaman mefhumunu yitiriyorum.”

“On dört gün, efendim,” dedi. “Geçen pazartesi, demir yerinden ayrıldığımızdan beri on beş gün geçti.”

Ilımlı sesi nedense kederli çıkıyordu. Biraz bekledi, sonra ekledi: “İlk kez biraz yağmur yağacak gibi görünüyor.”

Ufuktaki geniş gölgenin alçak yıldızları tamamen söndürdüğünü o sırada fark ettim, tepemizdekilerse, başımı kaldırıp baktığımda, bir duman perdesinden bize parlıyor gibiydi.

264 Bu duman perdesinin oraya nasıl çıktığını, o kadar yükseğe nasıl tırmandığını bilemedim. Tekinsiz bir görünüşü vardı. Hava kıpırdamıyordu. Ransome’dan gelen yeni bir davet üzerine kamaraya gidip –onun sözleriyle– “bir şeyler yemeye çalıştım”. Denemenin çok başarılı olup olmadığını bilmiyorum. Sanırım o dönemde her zamanki gibi besleniyordum; ama şimdi anımsadığım, o günlerde hayatın alt edilmez ıstıraba göğüs gerdiği; aynı anda hem heyecan veren hem insanı tüketen bir tür şeytani uyaran olarak.

Hayatımın, günlük tutmaya çalıştığım tek dönemidir. Hayır, tek değil. Yıllar sonra, manevi tecrit kçşullarında, pek çok günün düşüncelerini ve olaylarını kâğıda döktüm. Ama bu ilk seferdi. Nasıl olduğunu ya da cep defteriyle kurşunkalemin elime nasıl geçtiğini hatırlamıyorum. Belli bir amaçla onları aramış olmam düşünülemez. Sanırım beni deli gibi kendi kendimle konuşmaktan kurtardılar.

Ne tuhaftır ki, her iki olayda da, amiyane tabirle “sıyrılmayı” beklemediğim durumlarda alışkanlık edindim bu türden bir şeyi. Kayıtların benden daha uzun süre dayanmasını da bekleyemezdim. Bu da gösteriyor ki, mahrem rahatlamaya duyulan kişisel bir ihtiyaçtı, sürekli kendinden söz etme isteği değil.

Burada başka bir örnek vermeliyim, daha o akşam karaladığım bölümden, şimdi kendi gözlerime çok hayal meyal görünen birkaç bağımsız cümle –

Gökyüzünde çözülme gibi bir şey oluyor, sakinliğini hiç yitirmeyen havanın bozulması gibi. Sonuçta, rüzgâr ya da yağmur getirecek olanlar sadece bulutlar. Bunun beni böyle rahatsız etmesi tuhaf. Tüm günahlarım beni enselemiş gibi hissediyorum. Ama sanırım sorun, geminin hâlâ kıpırdamadan durması, kumanda edilmiyor; hayal gücümün, başımıza gelebilecek en kötü şeyin feci görüntüleri arasında başboş kalmasını engellemek için yapacağım hiçbir şey olmaması. Ne olacak? Muhtemelen hiçbir şey. Ya da herhangi bir şey. Çok sert bir rüzgâr geliyor olabilir, çok şiddetli. Güvertedeysen, diyelim ki iki adamın canlılığına ve gücüne sahip beş adam var. Bütün yelkenlerimiz uçup gitmiş olabilir. On beş gün önce –ya da on beş asır– Mei-nam'ın ağzında demir aldığımızdan beri yelkenbezinin her dikişi attı. O çok önemli günden önceki bütün hayatım sonsuzluk kadar uzak geliyor bana, gamsız gençliğin silinip giden bir anısı, bir gölgenin öteki tarafındaki bir şey. Evet, yelkenler pekâlâ uçup gitmiş olabilir. Bu da adamların ölüm ilanı gibi olur. Gemide başka bir yelken takımını bağlamaya yetecek gücümüz yok; inanılmaz bir düşünce, ama doğru. Hatta direksiz kalabiliriz. Gemiler şiddetli rüzgârlarda direksiz kalmıştır, çünkü duruma yeterince hızlı müdahale edilmemiştir, bizim de serenleri döndürecek gücümüz yok. Birinin gırtlığını kesmeye hazırlık olarak ellerini ayaklarını bağlamak gibi. Beni en çok dehşete düşürse, bununla yüzleşmek için güverteye çıkmaya çekinmem. Gemi yüzünden, güvertedeki adamlar yüzünden – bazıları gücünün son kalıntısını benden gelecek bir söze vakfetmeye hazır. Bense bundan çekiniyorum. Sırf düşüncesinden bile. İlk kaptanlığım. Geçmişimdiki o tuhaf güvensizlik duygusunu şimdi anlıyorum. İşe yaramayacağımdan kuşkulanırdım hep. Şimdiyse kanıtlandı bu. Yan çiziyorum. İşe yaramıyorum.

O an, ya da, belki de, sonraki an, Ransome'ın kamara-

da durduğunun farkına vardım. Yüz ifadesindeki bir şey beni irkiltti. Çıkaramadığım bir anlamı vardı. “Biri öldü!” diye haykırdım.

Bu kez irkilmiş görünme sırası ondaydı.

“Öldü mü? Bildiğim kadarıyla hayır, efendim. Daha on dakika önce baş kasaradaydım, orada ölü yoktu.”

“Beni korkuttun,” dedim.

Sesi kulağa son derece hoş geliyordu. Yağmur yağarsa diye Bay Burns’ün lombarını kapamak için aşağı indiğini açıkladı. Kamarada olduğumu bilmediğini ekledi.

“Dışarısı nasıl görünüyor?” diye sordum.

“Gerçekten kapkara, efendim. İçinde bir şeyler olduğu kesin.”

“Hangi tarafta?”

“Dört bir tarafta, efendim.”

Dirseklerimi masaya dayayıp boş boş tekrarladım: “Dört bir tarafta. Kesin.”

Ransome, kamarada yapacağı bir iş varmış da yapmakta duraksıyormuşçasına oyalanıyordu. “Sence güvertede mi olmalıyım?” dedim birdenbire.

Hemen, ama özel bir vurgu yapmadan yanıt verdi: “Evet, efendim.”

Çabucak ayağa kalktım, o da dışarı çıkmam için yol verdi. Lobiden geçerken Bay Burns’ün sesini duydum: “Odamın kapısını kapar mısın, kamarot?” Ve Ransome’ın şaşkın sesini: “Elbette, efendim.”

Tüm duygularımın körelip tam bir kayıtsızlığa büründüğünü düşünüyordum. Ama güvertede olmak her zaman ki gibi yorucu geldi. Nüfuz edilmez siyahlık geminin o kadar yakınına sokulmuştu ki, insan elini bordanın üzerinden şöyle bir atsa doğaüstü bir maddeye değebilir gibiydi. Akıl almaz bir dehşet ve açıklanamaz bir gizem etkisi vardı. Tepedeki tek tük yıldız sadece gemiye donuk bir ışık yansıtıyordu, suya düşen pırıltılarla ilgisi yoktu, bunlar is gibi gökyüzünü ayrı ayrı oklar halinde deliyordu. Daha önce hiç görmediğim bir şeydi, herhangi bir değişikliğin gelebileceği yön hakkında ipucu vermiyordu, dört bir yandan saldıran bir tehlike.

Dümen başında hâlâ adam yoktu. Her şey tam bir hareketsizlik içindeydi. Hava kararmışsa, deniz, benim bildiğim kadarıyla, durgunlaşmıştı. Herhangi bir yöne bakmanın, herhangi bir işaret kollamanın, o anın yakınlığı hakkında spekülasyon yapmanın faydası yoktu. Zamanı gelince siyahlık gemiye vuran azıcık yıldız ışığını sessizce bastıracak, iç çekmeden, kıpırdamadan ya da mırıldanmadan her şeyin sonu gelecek ve kalplerimizin atışı duracaktı, kırık dökük saatler gibi.

Bu kesinlik duygusunu silkip atmak imkânsızdı. Büründüğüm sessizlik yok olmanın ön deneyimi gibiydi. Bana bir tür rahatlık verdi, ruhum sonsuz bir kör sessizlikle birden uzlaşmıştı sanki.

Yalnızca denizci içgüdüğü ahlaki çözülmemi bütün olarak atlattı. Merdivenden kıştı güvertesine indim. Yıldız ışığı o noktaya ulaşmadan sönüyor gibiydi, ama usulca “Orada mısınız, tayfalar?” diye sorduğumda, gözlerim çevremde kıpırdanan gölgemsi biçimler seçti, çok az, belli belirsiz; bir ses konuştu: “Herkes burada, efendim.” Bir diğeri endişeyle düzeltti: “İşe yarayabilecek herkes, efendim.”

267

İki ses de çok sakindi ve tiz çıkmıyordu; özel bir hazır olma ya da cesaretsizlik niteliği yoktu. Çok gerçekçi seslerdi.

“Ana yelkeni tokada tiramola etmeye¹ çalışmalıyız,” dedim.

Gölgeler tek kelime etmeden sallanarak benden uzaklaştı. O adamlar kendi kendilerinin hayaletleriydi ve bir halatın ucundaki ağırlıkları bir avuç hayaletin ağırlığından fazla olamazdı. Gerçekten de, bir yelken sırf manevi güçle tiramola edildiyse, o yelken bu olmalıydı, çünkü açık konuşmak gerekirse, bırakın güvertedeki sefil bizleri, bütün gemide bu iş için yeterli kas yoktu. Elbette iş için kendim önyak oldum. Arkamdan dermansızca o halat senin bu halat benim gezdiler, tökezleyerek ve nefes nefese. Devler gibi zorla ilerliyorlardı. En az bir saat uğraştık ve bütün bu

¹ En üst noktaya kadar çekmeye. (Ç.N.)

süre boyunca siyah evren çıt çıkarmadı. Son salaburun¹ da sıkılaştırıldığında, karanlığa alışmış olan gözlerim parmaklıkların üzerinden eğilen, ambar ağızlarına yığılmış bitkin adamları seçti. Bir tanesi kış bocurgatın üzerinden sarkmış, kesik kesik soluyordu; bense bir güç abidesi gibi aralarında duruyordum, hastalıktan etkilenmeden ve sadece ruhumun rahatsızlığını hissederek. Bir süre bekledim, günahlarımın ağırlığıyla, içimdeki değersizlik duygusuyla boğuştum ve sonra şöyle dedim: “Şimdi, tayfalar, kış tarafa gidip ana sereni prasya pupaya alacağız. Gemi için bütün yapabileceğimiz bu; geri kalanı için kendisi şansını denemeli.”

6

268 Hepimiz yukarı çıkınca, dümenin başında birinin olması gerektiği geldi aklıma. Sesimi bir fısıltıdan pek fazla yükseltmedim ve ateşin yiyip bitirdiği bir bedendeki sızlanmayan bir ruh gürültü yapmadan kıçtaki ışıktaki belirdi, başındaki çukura kaçmış gözler dünyamızı –ve evreni– yutmuş olan siyahlık karşısında ışıldıyordu. Dümenin üst çubuklarına uzanan çıplak önkol kendinden bir ışıkla parlıyor gibiydi.

“Dümeni tam ortada tut,” diye mırıldandım o ışıldayan görüntüye.

Sesinde sabırlı bir acı çekme tonuyla yanıt verdi: “Tam ortada, efendim.”

Sonra kışüstü güvertesine indim. Rüzgârın nereden eseceğini anlamak olanaksızdı. Gemide etrafına bakınmak dipsiz, kara bir deliğe bakmak gibiydi. Göz, akıl almaz derinliklerde kendini kaybediyordu.

Halatların güverteden toplanıp toplanmadığını öğrenmek istedim. Bunu yapmanın tek yolu ayaklarla yoklamaktı. Dikkatle ilerlerken karşıma bir adam çıktı, Ransome’ı tanıdım. Bozulmamış bir fiziksel sağlamlığı vardı, karşılaş-

¹ Dört köşe yelkeni toplarken kullanılan halat. (Ç.N.)

tığımızda bunu kolayca anladım. Kışüstü güvertesi bocur-gatına yaslanmış, çıt çıkarmıyordu. Bir ifşaat gibiydi bu. Pupaya çıkmamızdan önce fark ettiğim, yere yığılmış kesik kesik soluyan kişiydi.

“Ana yelkene yardım ediyordun!” deyiverdim alçak bir ses tonuyla.

“Evet, efendim,” dedi sakın sesi.

“Vay canına! Aklın neredeydi? Böyle şeyler yapmama-lısın.”

Bir an durduktan sonra kabul etti. “Sanırım öyle.” Bir kısa sessizlik daha geçtikten sonra, “Şimdi iyiyim,” diye ekledi, çabuk çabuk, gerçeği ele veren nefes kesilmeleri arasında.

Başka birini ne duyabiliyor ne de görebiliyordum; ama sesimi yükselttiğimde, yanıt veren üzgün mırıltılar kışüstü güvertesini doldurdu, gölgeleri de oradan oraya kayıyor gibiydi. Bütün kandilisaların¹ düzgünce güverteye indiril-mesini emrettim.

“Ben ilgilenirim, efendim,” diye gönüllü oldu Ranso-me, insanı rahatlatan ve her nasılsa şefkat duygusunu da uyandıran doğal, hoş ses tonuyla.

269

Bu adam yatağında dinleniyor olmalıydı, benim bariz görevim de onu oraya yollamaktı. Ama muhtemelen bana itaat etmezdi. Uğraşacak zihin gücüm yoktu. Tek söyledi-ğim, “Usulca hallet, Ransome,” oldu.

Pupaya geri dönüp Gambriil’in yanına gittim. Işıқта içi boş gölgelerle dolu olan yüzü korkunç görünüyordu, en sonunda susturulmuştu. Nasıl hissettiğini sordum, ama yanıt vermesini pek beklemiyordum. Bu nedenle, nispeten konuşkan olması beni şaşırttı.

“Sarsıntılar beni keçi yavrusu gibi zayıf düşürdü, efendim,” dedi, o bilinçsizlik havasını bir dümencinin asla kaybetmemesi gereken bir şeymiş gibi inceden inceye koruyarak. “Ve gücümü toplayamadan ateş nöbetleri gelip beni yeniden yere serdi.”

¹ Bayrakları, yelkenleri yukarı çekmeye ya da aşağı indirmeye yarayan ipler. (Ç.N.)

İç geçirdi. Ses tonunda yakınma yoktu, ama çıplak sözler içime korkunç bir öz suçlama acısı saplanmasına yetti. Bir süre dilim tutuldu. Bu azap veren duygu geçtiğinde şunu sordum: “Gemi tornistan ederse dümenin başıboş kalmasını engelleyecek kadar güçlü hissediyor musun kendini? Şimdi dümen donanımını parçalamanın sırası değil. Zaten başa çıkmamız gereken yeterince zorluk var.”

Belli belirsiz bir yorgunlukla, dayanacak kadar güçlü olduğu yanıtını verdi. Geminin dümeni elinden almayacağına söz verebilirdi. Daha fazlasını söyleyemiyordu.

O anda Ransome burnumun dibinde belirdi, karanlıktan birdenbire çıkıp görünür olmuştu, sakın yüzü ve hoş sesiyle az önce yaratılmıştı sanki.

Güvertedeki her ipin, el yordamıyla emin olunabilecek kadar düzgünce indirildiğini söyledi. Bir şey görmek mümkün değildi. Frenchy kendini ön tarafa yerleştirmişti. Çok az enerjisi kaldığını söyledi.

270 Bu noktada zayıf bir gülümseme bir an için Ransome’ın dudaklarının belirgin, sabit biçimini değiştirdi. Pırıl pırıl, gri gözleri ve sakın mizacıyla, bütünüyle paha biçilmez bir adamdı. Ruhu da bedenindeki kaslar kadar sağlamdı.

Gemide güvenilecek yeterli kas gücüne sahip tek adamdı (benden başka, ama ben hareket özgürlüğümü korumalıyım). Bir an için, ondan dümeni devralmasını istemeyi düşündüm. Ama düşmanla ilgili bilmesi gereken korkunç şeyler duraksamama yol açtı. Fizyoloji konusundaki cahilliğimle, kritik bir anda heyecandan birdenbire ölebileceği geldi aklıma.

Bu dehşetli korku dilimin ucundaki sözcükleri engellerken, Ransome iki adım geri çekildi ve gözümün önünden kayboldu.

Hemen bir huzursuzluğa kapıldım, bir destek geri çekilmişti sanki. Ben de geminin baş tarafına doğru ilerledim, ışık çemberinden çıktım, karşımda duvar gibi duran karanlığa girdim. Bir adımda delip geçtim. Yaratılıştan önceki karanlık böyle olmalıydı. Arkamdan kapanmıştı. Dümendeki adamın beni göremediğini biliyordum. Ben de hiçbir şey göremiyordum. O tek başınaydı, ben tek başınaydım, her-

kes bulunduğu yerde tek başınaydı. Ve her biçim gitmişti, seren, yelken, donanım parçaları, parmaklıklar; her şey o mutlak gecenin korkunç pürüzsüzlüğünde yok olmuştu.

Bir şimşek çakması insanı rahatlatırdı – fiziksel olarak demek istiyorum. Gök gürlemesinden ürkmesem, şimşek için dua ederdim. Acısını çektiğim sessizliğin gerginliğinde, ilk gümbürtü beni tuz buz eder gibi geliyordu.

Ve gök gürlemesi, büyük olasılıkla, olacak bir sonraki şeydi. Tepeden tırnağa kaskatı halde ve zar zor nefes alarak, son derece gergin bir beklentiyle bekledim. Hiçbir şey olmadı. Çıldırıcıydı. Ama yüzümün alt bölümündeki belli belirsiz, artan bir ağrı, Tanrı bilir ne kadar zamandır dişlerimi deli gibi gıcırdattığının farkına varmamı sağladı.

Bunu yaparken kendimi duymamış olmam tuhaf; ama duymamıştım. Tüm melekelerimi soğuran bir çabayla çenemi hareketsiz tutmayı başardım. Çok dikkat gerektiriyordu ve bununla meşgulken güvertedeki garip, düzensiz tıkırtılar beni rahatsız etti. Tekli, çiftli, grup halinde duyulabiliyordu. Bu gizemli acayıpliğin ne olduğunu merak ederken, sol gözümün altına hafif bir darbe aldım ve yanağımdan aşağı iri bir yaşın aktığını hissettim. Yağmur damlaları. İri iri. Bir şeyin habercisi. Tıp. Tıp. Tıp...

Öbür tarafa döndüm ve ciddi bir sesle Gambрил'e hitap ederek, “dümeni elinden bırakmamasını” rica ettim. Ama duygusallıktan zar zor konuşabildim. Ölümçül an gelmişti. Soluğumu tuttum. Tıkırtı başladığı gibi beklenmedik bir biçimde durmuştu, dayanılmaz bir sürünceme anı oldu yine; işkence çektiren vidanın fazladan dönmesi gibi. Sanmıyorum ki haykırırdım, ama haykırmaktan başka yapacak bir şey olmadığı kanısında olduğumu anımsıyorum.

Birden – nasıl anlatsam? Şey, karanlık birden suya dönüştü. Tek uygun ifade bu. Şiddetli bir yağmur, bir sağanak, gürültülü bir biçimde başlar. Denizden yaklaşmasını duyarsın, aslında sanırım havadan da. Ama bu farklıydı. Önceden bir fısıltı ya da hışırtı duyulmadan, etrafa su sıçramadan, hatta en ufak bir çarpma bile olmadan, anında iliklerime kadar ıslandım. Çok da zor olmadı, çünkü üzerimde yalnızca pijamam vardı. Saçım bir anda sıırılsıklam oldu,

tenimden su boşandı, burnuma, kulaklarıma, gözlerime doldu. Çok kısa bir sürede epeycesini yuttum.

Gambril'e gelince, iyice soluğu tıkanmıştı. Acınacak bir halde öksürdü, hasta bir adamın kesik kesik öksürmesi; insanın elektrik ampulünün ışığında akvaryumda balık görmesi gibi gördüm onu, ele avuca sığmaz, fosforlu bir biçim. Yalnız kayıp gitmedi. Ama başka bir şey oldu. Pusula dolabının iki ışığı da söndü. Galiba su zorla içlerine girdi, gerçi bunun mümkün olduğunu sanmazdım, çünkü manikaya¹ tam oturuyorlardı.

Evrendeki son ışık pırıltısı sönmüştü, bunu Gambril'den yükselen hafif bir korku nidası izledi. El yordamıyla onu bulup kolunu yakaladım. Ne kadar ürkütücü bir biçimde erimişti.

"Boşver," dedim. "Işığa ihtiyacın yok. Tek yapman gereken, rüzgâr çıktığında onu başının arkasında tutmak. Anlıyor musun?"

272 "Evet, evet, efendim... Ama ışık olsa iyi olurdu," diye ekledi gergin gergin.

Bütün bu süre boyunca gemi bir kaya gibi sabit durdu. Yelkenlere ve serenlere boşanan, kış kasaranın bittiği yerin üzerinden aşan suyun gürültüsü kısa sürmüştü. Pupa üzerindeki su boşaltma delikleri² kısa bir süre daha lıkırdadı ve hıçkırır gibi sesler çıkardı, sonra tam bir sessizlik oldu, hareketsizliğe eklendi, karanlıkta pusuya yatmış şiddetli bir şeyin kıyısına ilişmiş çaresizliğimizin henüz bozulmamış büyüsunü açığa çıkardı.

Huzursuzca ileriye fırladım. Kaptanlığını yaptığım talihsiz ilk geminin pupasını tam bir güvenle arşınlamak için görmeye ihtiyacım yoktu. Güvertelerinin her metrekaresi silinmez bir biçimde beynime kazınmıştı, kaplama tahtalarının damarlarına ve budaklarına dek. Yine de, birdenbire, bir şeye takılıp düştüm, boylu boyunca ellerimin ve yüzümün üstüne kapaklandım.

İri ve canlı bir şeydi. Köpek değil – daha çok bir koyun

¹ Havalandırma donanımı. (Ç.N.)

² Güvertedeki suyun denize akması için açılmış delikler. (Ç.N.)

gibiydi. Ama gemide hayvan yoktu. Nasıl olur da bir hayvan... Direnemediğim fazladan ve müthiş bir dehşetti. Kendimi toplayıp ayağa kalkarken bile saçlarım diken dikendi, çok korkmuştum; bir adamın, sağduyusu ve mantığı hâlâ direnmeye çalışırken korkması gibi değil, tam anlamıyla, sınırsızca ve masumca korkmuştum – küçük bir çocuk gibi.

O’nu görebiliyordum – o Şey’i! Çoğunun suya dönüştüğü karanlık biraz seyrelmişti. İşte oradaydı! Ama arkadaşlarının arasından emekleyerek çıkan Bay Burns aklıma gelmedi, ta ki ayağa kalkmaya çalışana dek, o zaman bile ilk önce bir ayı geçti aklımdan.

Vücuduna sarılarak onu yakaladığımda bir ayı gibi gürledi. Yünlü bir malzemeden yapılmış kocaman bir kışlık paltoyu boğazına kadar iliklemişti, bunun ağırlığı onun düşkün durumu için çok fazlaydı. Vücudunun inanılmaz derecede ince uzunluğunu pek hissedemedim, kalın kumaşın içinde kaybolmuştu, ama gürlemesinde derinlik ve sağlamlık vardı: Parmaklarının ucuna basarak yürüyen, ödlele bir kalabalıkla dolu şaşkın, dilsiz gemi. Neden ayaklarını yere sıkıca basıp sağlam yürüyemiyorlardı? İçlerinde Tanrı’nın belası bir beceriksiz yok muydu, bir halatın başında avaz avaz bağırsın?

273

“Sinsi sinsi dolaşmak iyi değil, efendim,” diye saldırdı bana doğrudan. “İhtiyar kanlı zorbanın yanından sıvışıp geçemezsiniz. Böyle olmaz. Cesurca peşine düşmelisiniz – benim yaptığım gibi. İhtiyacınız olan şey cesaret. Kahrolası numaralarından hiçbirini umursamadığınızı ona gösterin. Bir güzel hır çıkarın.”

“Ulu Tanrım, Bay Burns,” dedim öfkeyle. “Sizin niyetiniz ne? Bu halde güverteye çıkmakla ne yapmaya çalışıyorsunuz?”

“Sadece bu! Cesaret. Kabadayılık eden ihtiyar hergeleyi korkutmanın tek yolu.”

Hâlâ gürleyen adamı küpeşteye doğru ittim. “Tutunun,” dedim kaba bir tavırla. Onunla ne yapacağımı bilmiyordum. Onu bir telaş içinde bırakıp Gambriil’in yanına gittim, cılız bir sesle bağırarak yukarıda biraz rüzgâr olduğunu sandığını söylemişti. Gerçekten de, ıslak yelkenbezi-

nin hafifçe titremesini kendi kulaklarımla duymuştum, ta yukarıda tepemizde, gevşek bir zincir iskotasının¹ çingirdamasını...

Bunlar çevremi saran havanın ölüm sessizliğinde, ürküten, tedirgin eden, telaşa düşüren seslerdi. Bir geminin güvertesinde bir kibriti söndürmeye yetecek rüzgâr yokken gabya çubuklarının² yerinden çıktığını duyduğum anlar hafızama üşüştü.

“Üst yelkenleri göremiyorum, efendim,” diye bildirdi Gambril titrek bir sesle.

“Dümeni kıpırdatma. Her şey yoluna girecek,” dedim kendimden emin.

274 Zavallı adam soğukkanlılığını yitirmişti. Benim durumum da daha iyi değildi. İplerin koptuğu bir andı ve geminin kendiliğinden gidiyormuşçasına ayaklarımın altında ilerlediğini aniden hissetmem beni rahatlatmıştı. Yukarıda rüzgârın uğuldadığını açıkça duydum, üst serenlerin hafif çatırtıları gerilimi aldı, neden sonra azıcık hava akımını kış tarafa dönük yüzümde hissedebildim, yüzüm kör bir adamın yüzü gibi endişeliydi ve görmüyordu.

Birdenbire daha yüksek çınlayan bir ses kulaklarımızı doldurdu, karanlık vücutlarımıza sel gibi akmaya başladı, onları buz kestirdi. Gambril de ben de üzerimize yapışmış, sırlıslıkla ince pamuklu giysilerimizin içinde tir tir titriyorduk. Ona şöyle dedim: “İyi gidiyorsun, dostum. Tek yapman gereken, rüzgârı başının arkasında tutmak. Bunu yapabileceğinden eminim. Bir çocuk bile bu gemiyi sakın denizde götürebilir.”

“Evet! Sağlıklı bir çocuk,” diye homurdandı. Benimki dışında herkesin gücünü elinden alan ateşin beni atlama-sına utandım, pişmanlığım daha da büyüdü, değersizlik duygusu keskinleşti ve sorumluluk duygusunu taşımak ağırlaştı.

Gemi durgun suda bir çırpıda büyük yol almıştı. Bordadaki gizemli bir hışırtıdan başka ses duyulmadan suda

¹ Zincir donanımı. (Ç.N.)

² Direklerin güverteden yukarı doğru ikinci parçası. (Ç.N.)

kaydığını hissettim. Onun dışında hiç hareket etmiyordu, ne yükseliyor ne de sallanıyordu. On sekiz gün sürmüş olan cesaret kırıcı bir sabitlikti bu; çünkü o süre boyunca denizdeki en ufak hareketliliği artırmaya yetecek rüzgâr hiç ama hiç olmamıştı. Rüzgâr birden şiddetlendi. Bay Burns'ü güverteden indirmenin tam zamanı olduğunu düşündüm. Beni endişelendiriyordu. Gemide koşturmaya başlayıp kolunu bacağına kırması ya da denize düşmesi çok muhtemel bir kaçık olarak görüyordum onu.

Onu bıraktığım yerde tutunmuş halde bulduğuma gerçekten sevindim, yeterince akıllıcadı bu yaptığı. Ne var ki, kendi kendine tekinsiz bir biçimde söyleniyordu.

Cesaret kırıcıydı bu. Gerçekçi bir ses tonuyla şöyle dedim: "Yola çıktığımızdan beri hiç bunun kadar rüzgârımız olmamıştı."

"Cesaret de istiyor," diye homurdandı sağduyulu bir biçimde. Son derece akıllı başında bir denizcinin söyleyeceği bir şeydi bu. Ama hemen ekledi: "Güverteye çıkmamın zamanı gelmişti. Gücümü bunun için saklıyordum - sırf bunun için. Anlıyor musunuz, efendim?"

275

Anladığımı söyledim ve aşağı inip dinlenmesinin yerinde olacağını ima etmeye kalktım.

Yanıtı öfkeliydi: "Aşağı inmek ha! Hayatta olmaz, efendim."

Çok hoş! Tam bir baş belasıydı. Ve ansızın tartışmaya başladı. Çılgın heyecanını karanlıkta hissedebiliyordum.

"Nasıl yapacağınızı bilmiyorsunuz, efendim. Nasıl bilebilirsiniz ki? Bütün bu fısıldamalar ve parmakların ucuna basarak yürümler işe yaramaz. Onun gibi kurnaz, açık göz, şeytani bir herifin yanından gizlice sıvışmayı bekleyemezsiniz. Onun konuşmasını hiç duymadınız. Tüylerinizi diken diken etmeye yeter. Hayır! Hayır! Deli değildi. Benden daha deli değildi. Sadece büsbütün kötüydü. Çoğu insanı korkutacak kadar kötü. Onun ne olduğunu size söyleyeyim. Gerçekte bir hırsızdan ve katilden başkası değildi. Öldüğü için şimdi farklı olduğunu mu düşünüyorsunuz? Asla! Cesedi yüz kulaç aşağıda yatıyor, ama kendi aynı... 8° 20' kuzey enleminde."

Küstahça burnundan soludu. O bağırıp çağırırken rüzgârın hafıflemiş olduğunu bitkin bir teslimiyetle fark ettim. Yeniden başladı.

“Serseriye bir köpek gibi gemiden fırlatıp atmalıydım. Sırf adamlar yüzünden... Böyle bir herife cenaze töreni düzenlediğinizi bir düşünün hele!.. ‘Merhum kardeşimiz’... Gülüp geçerdim. Katlanamazdı buna. Sanırım şimdiye dek ona diklenip gülen tek adam benim. Hastalandığında korkuturdu... kardeşmiş... Kardeş... Merhum... Bir köpekbalığına kardeş demeyi yeğlerim.”

Rüzgâr öyle ani kesilmişti ki, geminin ilerlemesi ıslak yelkenlerin direklerle yüklenmesine yol açtı. Ölümcül sessizliğin büyüğü bize yine yetişmişti. Kaçış yok gibiydi.

“Hey!” diye bağırdı Bay Burns ürkek bir sesle. “Sakin ol!”

Aklı başındaymış gibi hitap ettim ona.

“On yedi gündür bunu yaşıyoruz, Bay Burns,” dedim acı acı. “Bir sağanak, sonra sakın hava ve bir anda, göreceksiniz, gemi rotasından çıkıp bir yerlerdeki şeytana doğru topuklayacak.”

Sözcüğü yakaladı. “İhtiyar hilekâr şeytan,” diye haykırdı tiz bir sesle ve daha önce hiç duymadığım kadar yüksek sesli bir kahkaha patlattı. Can sıkıcı, alay eden bir gürlenmeydi, tüyleri diken diken eden, keskin bir meydan okuma tınısı vardı içinde. Afallamış halde geriledim.

O anda kıçüstü güvertesinde bir kıpırdanma oldu, korku dolu mırıltılar yükseldi. Sıkıntılı bir ses karanlıkta aşağımızdan bağırdı: “Deliren kim?”

Muhtemelen kaptanları olduğunu düşünmüşlerdi! Zavallıların olanca hızı için kullanılabilecek sözcük acele değil; ama şaşırtıcı derecede kısa bir sürede, gemide dik yürüyebilen herkes kendini pupaya atmanın yolunu bulmuştu.

Onlara bağırdım: “İkinci kaptan. Birkaçınız onu tutun...”

Bu işin müthiş bir kavgayla son bulmasını bekliyordum. Ama Bay Burns alaycı bağırmasını kısa kesti ve öfkeyle onlara dönüp haykırdı: “Aha! Allah’ın cezaları! Dilinizi buldunuz – öyle değil mi? Ben sizin dilsiz olduğunuzu sa-

niyordum. Eh, öyleyse – gülün! Gülün – size söylüyorum. Şimdi – hep beraber. Bir, iki, üç – gülün!”

Bir an sessizlik oldu, öyle derin bir sessizlik ki güver-
teye iğne düşse duyulurdu. Derken Ransome’ın kaygısız
sesi sevimli bir şekilde şu sözleri söyledi: “Sanırım bayıldı,
efendim –” Adamların oluşturduğu küçük, hareketsiz küme
kıpırdadı, alçak sesli rahatlama mırıltıları yükseldi. “Ben
kollarının altından tuttum. Birisi bacaklarını tutsun.”

Evet. Bir rahatlama oldu. Bir süreliğine sesi kesilmişti
– bir süreliğine. Bir dizi delice çılgılığa daha katlanamazdım.
Bundan emindim; tam o sırada Gambрил, o ağırbaşlı Gamb-
рил, bize başka bir sesli gösteri sundu. Rahatlamak için yük-
sek sesle şarkı söylemeye başladı. Sesi karanlıkta acıklı bir
halde inliyordu. “Birisi kıça gelsin! Buna dayanamıyorum.
Gemi yine doğruca rotadan çıkacak ve ben...”

Kendimi kıça attım, yolda sert bir rüzgârla karşılaştım,
Gambрил’in kulağı onun yaklaştığını uzaktan seçmişti,
bu rüzgâr serenlerin alçak sesli feryadıyla karışık bir dizi
boğuk patlamayla ana direktteki yelkenleri şişirdi. Tam za-
manında dümene yapıştığım sırada, beni takip etmiş olan
Frenchy yere yığılan Gambрил’i yakaladı. Onu güçlkle yol-
dan çekti, olduğu yerde kıpırdamadan yatması için uyardı
ve sonra benden dümeni devralmak için kalktı, sakın bir
sesle, “İsterseniz dümeni ben kullanayım, efendim,” dedi.

“Şimdilik tam yol ileri. Birazdan sana ışık getirece-
ğim.”

Ama geminin baş tarafına doğru gidince Ransome’a
rastladım, yedek pusula lambasını getiriyordu. Bu adam
her şeyin farkına varıyordu, her şeye dikkat ediyordu,
hareket ederken çevresini rahatlatıyordu. Yanımdan geç-
ken yatıştırıcı bir ses tonuyla, yıldızların çıktığını söyledi.
Gerçekten çıkıyorlardı. Rüzgâr is rengi gökyüzünü berrak-
laştırıyor, denizin uyuşuk sessizliğini bölüyordu.

Lanetliymişiz gibi günlerdir etrafımızı kuşatan kor-
kunç hareketsizlik engeli yıkılmıştı. Bunu hissediyordum.
Kaportadaki oturulacak yere kendimi bıraktım. Donuk be-
yaz bir köpük sırtı, ince mi ince, bordada kırılıyordu. Çok
uzun zamandır ilk köpük sırtı – çok uzun zamandır. Gizlice

bütün düşüncelerime yapışan suçluluk duygusu olmasa, sevinçten bağırabilirdim. Ransome karşımda duruyordu.

“İkinci kaptandan ne haber,” diye sordum kaygıyla. “Hâlâ baygın mı?”

“Şey, efendim – tuhaf bir durum.” Ransome belli ki şaşırmıştı. “Tek kelime konuşmadı, gözleri de kapalı. Ama başka bir şeyden çok, deliksiz uykuymuş gibi geliyor bana.”

Bunu en az sıkıntı verici görüş olarak kabul ettim, ya da her halükârda, en az rahatsız edici. İster ölüm uykusu olsun isterse derin şekerleme, Bay Burns şimdilik kendi başına bırakılmalıydı. Ransome birden şöyle dedi: “Sanırım bir palto istersiniz, efendim.”

“Sanırım isterim,” diyerek iç geçirdim.

Ama kıpırdamadım. İstedigimi hissettiğim şey, yeni kol ve bacaklardı. Kollarımla bacaklarım tamamen işe yaramaz görünüyordu, epeyce yıpranmışlardı. Ağrımıyorlardı bile. Ama Ransome paltoyu getirdiğinde, giymek için yine de kalktım. “Gambri’li geminin baş tarafına götürmeyi” önerdiğinde, “Tamam. Onu ana güverteye indirmene yardım ederim,” dedim.

Bir hayli yardım edebildiğimi gördüm. Gambri’li aramızda yukarı kaldırdık. Bir erkek gibi ayakta durmaya çalıştı, ama acınacak bir halde şunu sorup duruyordu: “Merdivene geldiğimizde beni bırakmazsınız değil mi? Merdivene geldiğimizde beni bırakmazsınız değil mi?”

Rüzgâr daha da şiddetlendi ve estikçe esti. Gün ışığında dümeni dikkatle idare ederek pruva direği serenlerinin dik durmasını sağladık (su sakindi), sonra da halatları sıkılamaya koyulduk. Gece yanımda olan dört adamdan şimdi yalnızca ikisini görebiliyordum. Öbürlerini sormadım. Pes etmişlerdi. Sadece bir süreliğine olduğunu umdum.

Geminin baş tarafındaki çeşitli görevlerimiz bizi saatlerce oyaladı, yanımdaki iki adam çok yavaş hareket ediyor ve sık sık mola vermek zorunda kalıyordu. Bir tanesi “gemideki her lanet şeyin normal ağırlığından yüz kat daha ağır geldiğini” söyledi. Dile getirilen tek şikâyet buydu.

Ransome olmasa ne yapardık bilmiyorum. Bizimle birlikte çalıştı, hem de ses çıkarmadan, dudaklarında donup kalmış küçük bir gülümsemeyle. Zaman zaman ona, “Viya git”¹ – “Kendini yorma, Ransome” diye mırıldanıyordum – ve karşılık olarak çabucak şöyle bir bakıyordu.

İşi sağlama bağlamak için yapabileceğimiz her şeyi yaptığımızda, mutfağında gözden kayboldu. Bir süre sonra, etrafa bakmak için geminin baş tarafına gittiğimde, açık kapıdan gözüme ilişti. Ocağın karşısındaki dolabın dibinde dimdik oturuyordu, başını arkadaki perdeye yaslamıştı. Gözleri kapalıydı; becerikli elleri ince pamuklu gömleğinin önünü açık tutuyor, acılı ve zorlu soluk alışlarla inip kalkan güçlü göğsünü trajik bir biçimde gözler önüne seriyordu. Beni duymadı.

Sessizce geri çekildim ve Frenchy'den nöbeti devralmak için doğruca pupaya gittim, o sırada Frenchy çok hasta görünüyordu. Büyük bir resmiyetle bana rotayı bildirdi ve havalı adımlarla uzaklaşmaya çalıştı, ama görüş alanımdan çıkmadan önce iki kere adamakıllı sendeledi.

279

Sonra da kıç tarafında tek başıma kaldım, gemimi idare ettim, ara sıra su üstünde şöyle bir kalkarak rüzgârla beraber seyrediyor, hatta biraz da yalpa vuruyordu. Az sonra Ransome bir tepsiyle karşımda belirdi. Yemeğin görüntüsü beni birden kurt gibi acıktırdı. Ben kıç izgaranın üstüne oturup kahvaltımı ederken, dümeni o aldı.

“Bu rüzgâr mürettebatımızın işini bitirmiş gibi,” diye mırıldandı. “Onları yere serdi – bütün tayfaları.”

“Evet,” dedim. “Sanırım sen ve ben gemideki tek sağlam adamlarız.”

“Frenchy hâlâ biraz enerjisi kaldığını söylüyor. Bilmiyorum. Fazla olamaz,” diye devam etti Ransome hüzünlü gülümsemesiyle. “O ufak tefek adam iyi biri. Ama, efendim, ya biz karaya yakınken bu rüzgâr tersine dönerse – gemiyi ne yaparız?”

“Biz karaya yaklaştıktan sonra rüzgâr şiddetli biçimde tersine dönerse, gemi ya karaya oturur ya da direkleri kırı-

¹ Gemiye bulunduğu doğrultuda tutması için dümenciye verilen komut. (Ç.N.)

lır veya ikisi birden olur. Hiçbir şey yapamayız. Gemi şimdi bizimle birlikte kaçıyor. Tek yapabileceğimiz onu idare etmek. Mürettebatsız bir gemi o.”

“Evet. Hepsi yere serildi,” diye tekrarladı Ransome usulca. “Arada sırada geminin baş tarafında onlara şöyle bir uğruyorum, ama onlar için yapabileceğim pek fazla şey yok.”

“Ben, gemi ve gemideki herkes, sana çok şey borçluyuz, Ransome,” dedim içten bir tavırla.

Beni duymamış gibi yaptı ve ben dümeni ondan devralmaya hazır olana dek sessizce gemiyi idare etti. Dümeni bıraktı, tepsiyi yerden aldı ve ayrılırken, Bay Burns’ün uyandığını ve güverteye çıkmayı düşündüğünü haber verdi.

“Onu nasıl engelleyeceğimi bilmiyorum, efendim. Sürekli aşağıda duramam.”

Duramayacağı açıktı. Ve beklendiği gibi Bay Burns kocaman paltosu içinde kendini acıyla kış tarafa sürükleyerek güverteye çıktı. Doğal bir korkuyla baktım ona. Ölmekte olan adamlarla dolu başıboş bir gemiyi idare etmem gerekirken, onun etrafta olması ve ölmüş bir adamın düzenbazlığı hakkında atıp tutması insanı epeyce korkutan bir olasılıktı.

Ama ilk sözleri anlam ve ses tonu olarak oldukça makuldü. Gece yaşanan sahneyi anımsamadığı belliydi. Anımsıyorsa bile kendini hemen ele vermedi. Çok fazla da konuşmadı. İlk başta kaportada otururken çok hasta görünüyordu, ama mürettebatımdan son kalanların belini bükten o şiddetli rüzgâr, her esişinde onun vücuduna taze bir güç veriyor gibiydi. Süreç neredeyse görülebiliyordu.

Akıl sağlığını kontrol etmek amacıyla sabık kaptana kasten imalarda bulundum. Bay Burns’ün konuya aşırı ilgi göstermediğini görünce sevindim. O acımasız zorbanın yaptığı haksızlıklarla ilgili eski hikâyenin üzerinden kinci bir hazla geçti, sonra da beklenmedik bir biçimde sözünü bitirdi: “Bence, efendim, ölmenden bir yıl ya da daha uzun zaman önce beyni gitmeye başladı.”

Mükemmel bir iyileşme. Hak ettiği hayranlığı yeterin-

ce gösteremedim, çünkü bütün aklımı gemiyi idare etmeye vermem gerekiyordu.

Önceki günlerin umutsuz durgunluğuyla karşılaştırıldığında, baş döndürücü bir hızdı bu. Geminin pruvasından iki köpük sırtı boşandı; rüzgâr avaz avaz şarkı söylüyordu, başka koşullar altında yaşamın olanca coşkusunu ifade ederdi bu bana. Yukarı çekilmiş ana yelken ne zaman direğe vurmaya ve donanımına çarpıp parçalanmaya kalksa, Bay Burns endişeyle bana bakıyordu.

“Ne yapmamı isterdiniz, Bay Burns? Yelkeni ne sarıp bağlayabiliyor ne de açabiliyoruz. Keşke bu eski şey kendini paramparça etse de bu iş bitse. Bu berbat gürültü kafamı karıştırıyor.”

Bay Burns ellerini ovuşturup birden bağırdı: “Gemiyle uğraşacak adamlar yokken, onu limana nasıl sokacaksınız, efendim?”

Ona bunu söyleyemedim.

Eh – kırk saat kadar sonra mesele halloldu. Bay Burns’ün korkunç kahkahasının kötü ruhları kovucu niteliğiyle, heyulanın hakkından gelinmiş, şeytani büyü bozulmuş, lanet kalkmıştı. Şimdi nazik ve enerjik bir Tanrı’nın ellerindeydik. Hızla yolumuza devam etmemizi sağlıyordu...

Karanlık, rüzgârlı ve yıldızlı son geceyi hiç unutmuyacağım. Dümen bendeydi. Bay Burns, herhangi bir şey olursa onu dürtüp uyandıracağıma dair benden sağlam bir söz aldıktan sonra, güvertede pusula dolabının yakınında uyumaya gitti. Nekahet dönemindekilerin uykuya ihtiyacı vardır. Ransome, sırtını mizana direğine dayamış ve bacaklarına bir battaniye atmış, çıt çıkarmadan oturuyordu, ama gözlerini bir an bile yumduğunu sanmam. O şen şakraklık abidesi Frenchy, hâlâ biraz enerjisi kaldığı yanılgısı içinde, bize katılmakta ısrar etmişti; ama bu işin disiplin gerektirdiğinin farkına vararak, pupanın ön kısmında olabildiğince uzağa gidip kova rafının yanına yatmıştı.

Ve ben gemiyi idare ediyordum, endişelenmek için fazla yorgun, düşünceleri birbirine bağlamak için fazla yorgun. Buruk sevinç anlarım oluyordu, sonra da karanlık güvertenin öbür ucundaki, ateşlenmiş adamlarla dolu baş

kasarayı düşünerek kalbim sıkıştıyordu – bazıları ölüyordu. Benim hatam yüzünden. Boşver. Pişmanlık beklemeli. Gemi-i idare etmeliydim.

Günün ilk saatlerinde rüzgâr zayıfladı, derken hepten dindi. Beş sularında tekrar çıktı, tatlı tatlı, dış limana gitmemize olanak sağlayacak kadar. Şafak Bay Burns'ü halat rodalarıyla kış ızgaraya sıkıştırılmış otururken buldu, pal-tosunun derinliklerinden çıkan bembeyaz kemikli elleriyle gemiyi idare ediyordu; bu sırada Ransome'la ben güverte-lerde koşturup bütün iskotaları ve kandilisaları fora ettik. Ondan sonra başüstüne fırladık. Demiri salya etmek için didinirken, gösterdiğimiz çaba ve yaşadığımız gerginlikten ötürü döktüğümüz ter resmen başımızdan boşandı. Yan ya-na çalışırken Ransome'a bakmaya cesaret edemiyordum. Karşılıklı kısa sözler sarf ettik; yakınımnda hızlı hızlı solu-duğunu duyabiliyor ve bakışlarımı ondan tarafa çevirmek-ten kaçınıyordum, çünkü yere düştüğünü ve gücünü tüke-terek son nefesini verdiğini görmekten korkuyordum – ne uğruna verecekti son nefesini? Gerçekten de uzak bir ideal uğruna.

282

İçindeki kusursuz denizci uyanmıştı. Yönlendirilmeye ihtiyacı yoktu. Ne yapılacağını biliyordu. Her çabası, her hareketi istikrarlı bir kahramanlık eylemiydi. Böylesine ilham dolu bir adama bakmak bana göre değildi.

Sonunda her şey hazırды ve onun şöyle dediğini duydum: “Ben aşağı insem de kompresörleri açsam daha iyi olmaz mı, efendim?”

“Evet. Öyle yap,” dedim. Ve o sırada bile ondan tarafa bakmadım. Bir süre sonra sesi ana güverteden yükseldi: “Ne zaman isterseniz, efendim. Burada, ırgatın başında tehlike geçti.”

Bay Burns'e bir işaret yapıp dümeni bırakmasını istedim, sonra da iki demiri birbiri ardına saldım, geminin istediği kadar demir zinciri almasına izin verdim. Gemi birdenbire durmadan önce iki zincirden de olabildiğince yararlandı. Faça edilen gevşek yelkenler tepemde kopardığı çıldırtıcı gürültüyü kesti. Gemide tam bir sessizlik hâkimdi. Ve o ani huzur içinde kendimi biraz sersemlemiş hissederek baş tarafta dururken, belli belirsiz bir iki inilti

ve baş kasaradaki hastaların anlamsız mırıltıları geldi ku-
lağıma.

Tıbbi yardım istediğimize ilişkin bir işaret mizana
direğinde dalgalandığından, gemi tam olarak durmadan
çeşitli savaş gemilerinden en az üç buharlı tekne bordaya
yanaştı ve en az beş deniz cerrahı gemiye tırmandı. Küçük
bir küme halinde durup boş ana güverteyi tepeden tırnağa
süzdüler, sonra yukarı baktılar – orada da kimse görünmü-
yordu.

Onlara doğru gittim – mavi-gri çizgili pijaması ve ba-
şında lüleci çamuruyla kaplı mantar başlığıyla yalnız biri.
Tiksintileri had safhadaydı. Cerrahi vakalar beklemişlerdi.
Her biri yanında kesici biçici aletlerini getirmişti. Ama
uğradıkları küçük hayal kırıklığını çabuk atlattılar. Beş da-
kikadan daha az zamanda buharlı teknelerden biri, müret-
tebatın nakli için büyük bir tekne ve hastaneden birilerini
getirtmek üzere kıyıya doğru son sürat gidiyordu. Büyük
buharlı filika, yelkenlerimi benim için sarıp bağlasınlar
diye birkaç denizeri getirmek üzere gemisine gitti.

283

Cerrahlardan biri gemide kalmıştı. Baş kasaradan çı-
karken ne düşündüğü anlaşılmıyordu, meraklı bakışlarını
fark etti.

“İçeride kimse ölmemiş, eğer bilmek istediğiniz buy-
sa,” dedi ağır ağır. Sonra hayret dolu bir sesle ekledi: “Bü-
tün mürettebat!”

“Çok mu kötü?”

“Çok kötü,” diye tekrarladı. Gözleri geminin her yanı-
nı tarıyordu. “Tanrım! Bu da ne?”

“Bu,” dedim, kış tarafa bir göz atarak, “Bay Burns,
ikinci kaptanım.”

Cılız boynunun ucunda öne doğru sallanan ölü gibi
başıyla Bay Burns herkes için şaşırtıcı bir görüntüyü. Cer-
rah, “O da hastaneye gidiyor mu?” diye sordu.

“Ah, hayır,” dedim şakacı bir tavırla. “Ana direk gidene
dek Bay Burns kıyıya çıkamaz. Onunla gurur duyuyorum.
O benim nekahet halindeki tek adamım.”

“Siz...” diye söze başladı doktor gözlerini bana dikerek.
Ama öfkeyle sözünü kestim: “Ben hasta değilim.”

“Hayır... iyi görünmüyorsunuz.”

“Eh, bakın, on yedi gündür gemideyim.”

“On yedi mi!.. Ama uyumuşsunuzdur.”

“Herhalde uyumuşumdur. Bilmiyorum. Ama son kırk saattir uyumadığıma eminim.”

“Vay canına!.. Birazdan kıyıya çıkacaksınız herhalde?”

“Elimden geldiğince çabuk çıkacağım. Orada beni bekleyen tonla iş var.”

Cerrah biz konuşurken tutmuş olduğu elimi bıraktı, cep defterini çıkardı, içine çabuk çabuk bir şeyler yazdı, sayfayı kopardı ve bana uzattı.

“Kıyıda kendinize bu reçeteyi yaptırmanızı şiddetle tavsiye ederim. Yanılmıyorsam bu akşam ihtiyacınız olacak.”

“Ne ki bu?” diye sordum kuşkuyla.

“Uyku ilacı,” diye kestirip attı cerrah ve ilgi duymuş gibi bir havayla Bay Burns’e doğru ilerleyerek onu sohbete dahil etti.

284

Ben kıyıya çıkmak için giyinmek üzere aşağı inerken, Ransome peşimden geldi. Özür diledi; o da kıyıya gönderilmek ve birikmiş parasını almak istiyordu.

Şaşkınlıkla ona baktım. Endişeli bir havayla yanıtlımı bekliyordu.

“Gemiden ayrılmakta ciddi olamazsın!” diye bağırdım.

“Gerçekten ciddiymim, efendim. Gidip bir yerde kafa dinlemek istiyorum. Neresi olursa. Hastane işimi görür.”

“Ama, Ransome,” dedim, “senden ayrılma fikrinden hiç hoşlanmadım.”

“Gitmem gerek,” diye araya girdi. “Buna hakkım var!” Nefesi kesildi ve neredeyse vahşi bir kararlılık ifadesi yüzünü yalayıp geçti. Bir an için başka bir varlık olmuştu. Adamın değeri ve sevimliliğinin altında olayların mütevazı gerçekliğini gördüm. Hayat onun için bir nimetti –bu sallantılı çetin hayat– ve kendisi için adamakıllı telaşlanıyordu.

“İstersen birikmiş paranı öderim elbette,” diye atıldım.

“Yalnız, bu akşamüstüne kadar gemide kalmanı istemek durumundayım. Bay Burns’ü gemide saatlerce yapayalnız bırakamam.”

Hemen yumuşadı; gülümseyerek ve o doğal hoş sesiyle, çok iyi anladığına beni temin etti.

Güverteye geri döndüğümde, adamların nakli için her şey hazır. Farkında olmasam da karakterimi olgunlaştıran ve yumuşatan olayın son çilesiydi bu.

Korkunçtu. Birbiri ardına gözlerimin önünden geçtiler – her biri en acısından serzenişin vücut bulmuş haliydi, sonunda içimde bir tür isyanın baş gösterdiğini hissettim. Zavallı Frenchy birden çökmüştü. Baygın halde yanımdan geçirildi, komik suratı kıpkırmızıydı ve şişmiş gibiydi, hırıltıyla soluk alıyordu. Bay Punch’a her zamankinden çok benziyordu; rezil bir biçimde sarhoş olmuş bir Bay Punch.

Ağırbaşlı Gambрил, tam tersine, geçici olarak iyileşmişti. Küpeşteye kadar kendi ayakları üzerinde yürümekte ısrar etti – elbette iki yanından yardım alarak. Ama bordanın üzerinden asılırırken ani bir paniğe kapıldı ve acınası bir halde feryat etmeye başladı: “Beni düşürmelerine izin vermeyin, efendim. Beni düşürmelerine izin vermeyin, efendim!” Bu sırada ben gayet yatıştırıcı vurgularla ona bağırıp duruyordum: “Tamam, Gambрил. Düşürmezler! Düşürmezler!”

Kuşkusuz çok gülünç bir durumdu. Güvertemizdeki denizler sessizce sırtıyorlardı, bu sırada Ransome bile (yardım etmekte başa güreşen Ransome) geçici bir an için o hüzünlü gülümsemesini büyülttü.

Buharlı filikada kıyıya doğru uzaklaştım ve geriye bakınca Bay Burns’ün gerçekten kış parampet küpeştesinde dikildiğini gördüm, üzerinde hâlâ kocaman yünlü paltosu vardı. Parlak güneş ışığı onun tuhaflığını şaşırtıcı bir biçimde ortaya çıkardı. Ölümün kol gezdiği bir geminin pupasına, deniz kuşlarını cesetlerden uzak tutsun diye yerleştirilmiş korkunç ve özenli bir korkuluk gibi görünüyordu.

Hikâyemiz kasabada çoktan yayılmıştı ve kıyıda herkes çok kibar. Denizcilik bürosu beni liman vergilerinden muaf tuttu, ayrıca gemi kazası geçiren mürettebat

Londra çevresinde kalacağından, istediğim kadar adam almakta zorluk çekmedim. Ama Kaptan Ellis'i kısa bir süre için görüp göremeyeceğimi sorduğumda, cahilliğime acıyan vurgularla, temsilci Neptünümüzün emekli olduğunu ve ben limandan ayrıldıktan üç hafta kadar sonra emekli aylığını alıp memlekete gittiğini söylediler. Yani sanırım benim randevum, günlük rutin işler dışında, resmî hayatının son fiiliydi.

Kıyıya çıkınca, karşılaştığım herkesin çevik adımlarından, kıpır kıpır gözlerinden ve güçlü canlılığından tuhaf bir biçimde etkilendim. Üzerimde derin bir etki bıraktı. Orada karşılaştıklarım arasında Kaptan Giles da vardı elbette. Onunla karşılaşmasaydım çok olağandışı olurdu. Kıyıda-yken, şehrin iş muhitinde yaptığı uzatmalı bir gezinti bütün sabahlarının düzenli meşguliyetiydi.

Göğsündeki altın saat zincirinin pırlıltısını çok uzaktan bile seçtim. Adamdan iyilikseverlik yayılıyordu.

286

“Bu duyduğum ne?” diye sordu bir “kibar amca” gülümsemesiyle, tokalaştıktan sonra. “Bangkok’tan yirmi bir günde mi döndünüz?”

“Tek duyduğunuz bu mu?” dedim. “Benimle öğle yemeğine gelmelisiniz. Başıma ne işler açtığınızı tam olarak öğrenmenizi istiyorum.”

Neredeyse bir dakika duraksadı.

“Şey – gelirim,” diye karar verdi sonunda, lütfedercesine.

Otele yöneldik. Epeyce bir şey yiyebildiğimi görüp şaşırdım. Sonra masa örtüsünün üzerindikiler toplanırken, kumandayı ele alışımından beri bütün hikâyeyi tüm profesyonel ve duygusal yönleriyle Kaptan Giles’a anlattım, bu sırada kendisi ona vermiş olduğum kocaman puroyu sabırla içiyordu.

Sonra bilge bir tavırla gözlemde bulundu: “Şu sıra kendinizi gerçekten yorgun hissediyor olmalısınız.”

“Hayır,” dedim. “Yorgun değilim. Ama kendimi nasıl hissettiğimi size anlatayım, Kaptan Giles. Yaşlı hissediyorum. Öyle de olmalıyım. Siz kıyıda-kiler, hepiniz, dünyada hiçbir tasası olmayan bir sürü havai genç gibi görünüyorsunuz bana.”

Gülümsemedi. Tahammül edilemeyecek kadar örnek bir görünüşü vardı. “Geçer,” diye buyurdu. “Ama sahiden daha yaşlı görünüyorsunuz – bu bir gerçek.”

“Ah!?” dedim.

“Hayır! Hayır! Gerçek şu ki, hayatta hiçbir şeyi fazla büyütmemek gerek, iyi olsun kötü olsun.”

“Yarı hızda yaşamak,” diye homurdandım ters ters. “Herkes yapamaz bunu.”

“Bu hızda bile devam edebilirsiniz şimdiki halde yeterince mutlu olursunuz,” diye cevabı yapıştırdı o bilinçli erdem havasıyla. “Bir şey daha var: Bir adam kötü şansının, hatalarının, vicdanının ve buna benzer her şeyin karşısında durmalı. Eh – başka neyle savaşman gerekir ki?”

Sesimi çıkarmadım. Yüzümde ne gördü bilmiyorum, ama damdan düşer gibi sordu: “Bak sen – yüreksiz değil misiniz?”

“Yalnızca Tanrı bilir, Kaptan Giles,” oldu içten yanıtlım.

“Sorun değil,” dedi sakın sakın. “Nasıl yüreksiz olunmayacağını yakında öğrenirsiniz. Bir adam her şeyi öğrenmelidir – gençlerin çoğunun anlamadığı şey de bu.”

“Eh, ben artık genç değilim.”

“Evet,” diye kabul etti. “Hemen gidiyor musunuz?”

“Doğruca gemiye gidiyorum,” dedim. “Yeni mürettebatım gemiye gelir gelmez demirlerimden birini alıp öbürünün yarı zincirini vira edeceğim ve yarın gün ıştır ışmaz yola çıkacağım.”

“Öyle mi?” diye homurdandı Kaptan Giles onaylayarak. “İşte bu. Yaparsınız.”

“Ne bekliyordunuz? Dinlenmek için kıyıda bir hafta kalmak isteyeceğimi mi?” dedim, ses tonuna sinirlenerek. “Gemi Hint Okyanusu’na çıkana kadar bana dinlenme yok, o zaman bile pek olmaz.”

Purosunu keyifsiz keyifsiz tüttürdü, dönüşüm geçirmişti sanki.

“Evet, aynı hesaba gelir,” dedi dalgın bir ses tonuyla. Sanki çok ağır bir perde yukarı çekilmiş ve beklenmedik bir Kaptan Giles’ı açığa çıkarmıştı. Ama yalnızca bir an

içindi, onun şunu ekleyeceği kadar zaman: “Hayatta herkes için küçük bir mola vardır. Onu düşünmemek daha iyi.”

Kalktık, otelden çıktık ve tam da ilişkimizde ilk kez ilgimi çekmeye başladığı sırada, sıcak bir tokalaşmayla sokakta birbirimizden ayrıldık.

Gemiye geri döndüğümde gördüğüm ilk şey, kıçüstü güvertesinde güzelce bağlanmış kinistin sandığının üstünde sessizce oturan Ransome'dı.

Peşimden yemek salonuna gelmesini işaret ettim, kıyıda tanıdığım bir adama onun için tavsiye mektubu yazmak üzere oturdum.

Bitirdiğimde mektubu masanın öbür tarafına ittim. “Hastaneden çıktığında işine yarayabilir.”

Mektubu aldı, cebine koydu. Gözleri benden uzağa bakıyordu – hiçliğe. Yüzü endişeliydi.

“Şimdi nasılsın?” diye sordum.

288 “Fena değilim, efendim,” diye yanıt verdi kararlı bir biçimde. “Ama başlamasından korkuyorum...” Hüzünlü gülümseme bir an için dudaklarına geri döndü. “Ben – ben kalbim için çok korkuyorum, efendim.”

Elimi uzatarak ona yaklaştım. Bana bakmayan gözlerinde gergin bir ifade vardı. Bir uyarı çağrısını dinleyen bir adam gibiydi.

“Elimi sıkmayacak mısın, Ransome?”

Hafif bir çığlık attı, kıpkırmızı kesildi, elime sertçe asılıp çekti – ve bir an sonra, kamarada tek başıma kalarak, güverte merdiveninden dikkatle, adım adım çıkışını dinledim, ortak düşmanımızı aniden öfkeliendirmekten ölümüne korkuyordu, sadık göğsünün içinde onu bilerek taşımak çetin yazgıydı.

JOSEPH CONRAD

ÜÇ DENİZ ÖYKÜSÜ

KLASİKLER

Klasik edebiyatın en büyük “deniz yazarı” olarak tanımlanan **Joseph Conrad**’ın bu kitabında yer alan “Tayfun”, “Falk” ve “Gölge Hattı” adlı öyküler, insanoğlu dünya denizlerine açıldığında, özellikle de yelkenli gemiler çağında rüzgârın da, rüzgârsızlığın da denizcileri nasıl aynı travmalara, aynı ölüm-cül koşullara göğüs germeye zorladığını örnekliyor.

İnsanın doğayla savaşımını görsel bir şölen çarpıcılığıyla anlatan öykülerde, denizcilerin bu savaşımı sürdürebilmek, karayı ve karada bıraktıklarını düşünmenin getireceği yılgınlığa, karamsarlığa kapılmamak için, içinde bulundukları tekneden ve yaşadıkları günden başka her şeyden kopuşlarını aktarıyor.

Yine de aşka, sevgiyle örülmüş bir geleceğe odaklanan umutlar eksik değil. Conrad’ın anlatım biçemi öyküleri bir film kadar canlı olarak gözünüzün önüne getirirken, o teknelerdeki kaptanlarla, tayfalarla birlikte siz de doğayla, denizlerle, dalgalarla boğuşacak ve unutulmaz bir deneyim yaşayacaksınız.

KAPAK RESMİ: STANISLAV POBYTOV

ISBN 978-975-07-1124-4

9 789750 711244
<http://www.canyayinlari.com>

